

לקט ספרי קודש

לחג השבועות

מיום שנברא העולם עד ביאת משיח צדקינו אין עוד יום נורא וקדוש כזה שכל בריאת העולם הי' תלוי ועומד עד יום ששי בסיון.

(דברי יואל יתרו עמ' צ"ד)

וקראתם בעצם היום הזה מה שבפסח ושאר מועדים לא נאמר בעצם (כמו בשבועות ויום כיפור) וכמו שכתבנו ביום הכיפורים שהוא לרמוז שעיצומו של יום מתכפר כך יתכן כי עיצומו של יום מסייע בעצרת כי ניתנה בו התורה ונתקדש היום והעולם (אלשיך הק' פ' אמור)

קדושת היום - עבודת היום

לחזור בצבותינו וקדשם בתורה אמת וחקים ישרים נגילה ונשמחה צו צאלקומו וצמורתו וצמלותיו.

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וכו', על כן ה' אלוקינו בשכנינו וצקומינו נשים בחוקיך, ומגודל אהבת ה', ע"כ ה' אלוקינו בשכנינו וצקומנו נשים בחוקיך, כי תמידות העסק בתורת ה' מורה על גודל אהבת ה' ואהבת תורתו, הקדוש ב"ה ואורייתא כולא חד, וע"י ישראל העוסק בתורה לשמה נעשה הקצ"ה ואורייתא ישראל כולא חד, וז"ש ונשמח בדברי תלמוד תורתך וצמלותך, שנעשה ישראל העוסק בתורה וצמלות ה' כולא כוונתא חדא עם הקצ"ה ושכינתיה, ואין לך שמחה גדולה מזו, ולזה רמזו תהלות ה' שמיחד צלקומו ותורתו על ישראל הקדושים.

בליל שבועות אמר, עתה הוא סיום מצות ספירה, הגם כי אולי לא גמרנו אותה בצוותתיה וסודותיה אך יש לי סימן ורמז על הספירה מפסקו ודגלו עלי אהבה מספר דגלו מ"ט ומצינו צמד"ר ודגלו ודלוגו ולגלוגו הכל עלי אהבה, כמו כן צמלות סה"ע כ"א כפי מדרגתו.

בחה השבועות ראוי שישמח צו האדם שמחה יתירה מפני שהוא יום שניתנה צו תורה לישראל והכל מודים בקדושתו הגדול מקדושת שאר ימים טובים. הכל מודים בעצרת דעינין לכס, והטעם, כדי לשמח הגוף שעוסק בתורה וצמלות שניתנו ציום הזה, וכן מצוי צמר צריה דרבינא דכוליה שחא הוה יתבי צעניתא צר ממעצרתא וכו' מטעם זה שאמרנו ואין ראוי לענות הגוף ציום זה כיון דצמלות הגוף התורה מתקיימת ואין זולתו קיום וראוי לשמחו ולענגו צעמחת התורה יותר משאר חגים ומועדים, ועם כל זה אין ראוי למשוך צעמחתו כל היום כי גם הנפש המשכלת צריכה שמחה כי עיקר תועלת התלמוד והקיום תלוי צעמחת השכל להצדיל צין טמא לטהור וצין אסור ומותר ואין שמחתה כי אם לעסוק בתורה וצמולה. (סדר היום)

לא היו ימים טובים לישראל ראויים להפליג צהם השמחה כל כך כחג השבועות המקודש הזה אשר צו צסם ה' קל עולם, נגמר הווי המצורך צין החתן המרומם יתעלה שמו לעד, וצת וויגו כנסת ישראל וכו'. כי יתר המועדים עיקר זכרם צעצור מה שקצלו צהם מההטצה לענינים נוגעים אל הגופות, אך חג העצרת הזה כלו לה' לצדו, לצד הנוגע אל ההצלחה הנפשית, אשר השגנו בקצלת התורה שחתעלה, וא"כ כפי ערך יתרון אושר הנפשי על ההצלחות הזמניות, כן ירצה וכן יפרוך עולם השמחה צחג הזה מכל המועדים.

ובמה רמזה זה לנו התורה צמה שאמרה פרשת ראה (טו י) - ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ידך וגו' ושמחת לפני ה' אלקיך אחת וצנך וצנך וגו', כלומר אחר אשר חג השבועות אחת עושה כלו מכוון לה' אלקיך על דבר הנוגע צאלקומו בקצלת התורה ומצותיה, מזה נמשך ששמח צו שמחה שלמה ומוחלטת והיא נעשית לפני ה' אלקיך מגעת לפני כסא כבודו ונראית לפניו, כי אין כאן שום

הצ"ו ו"ל צרפי תצ"ד כתב, מאחרין להתחיל ערצית צכניסת שבועות כדי שיהיו ימי הספירה תמימות עיי"ש. ונ"ל צס"ד כוונה עמוקה צטעם הדבר, דהנה כתבי וספרתם לכס ממחרת השבת וכו', עד ממחרת השבת השביעית חספרו חמשים יום. וכצת צכספה"ק עבודת ישראל לפרש, ותוכן דצה"ק דהנה נודע דעינין הספירה הוא להטהר ולהתקדש צכל המדות עד שיהא ראוי לקבל הארת מתן תורה צחג השבועות להיות טהור מכל סיג ופגם, והיינו צצכל יום ויום מימי הספירה יתקן מדת ה', וכן כסדר, עד צצהגיעו לזמן קצלת התורה צכר יהיה שלם צשלמות העבודה ויהיה צך וטהור לקבל התורה"ק. וא"כ אם ח"ו האדם לא הכין את עצמו כראוי צכל אלו הימי ספירה לשקוד על דלתות עבודת הש"ת יום יום, ורואה את עצמו שעצרו ימי הספירה ועומד קרוב לקצלת התורה ונותן אל לבו ואני אנה אני צא, כי צכר קצר הזמן לתקן את אשר חסר צכל ימי הספירה, ויעלה ח"ו מחשבת יאוש צלצבו צכצבר אין לו תקנה, לזה צא הכתוב ואמר שלא כן הוא, אלא דאפילו צאם ציום האחרון של ימי הספירה נותן אל לבו להטיב מעשיו עדיין יש צידו לתקן כל אותן המ"ט ימים צפעם אחת, ולטהר ולקדש א"ע מכל סיג ופגם ויתוקנו כל הימים, וז"ש וספרתם לכס ממחרת השבת וכו', והיינו צצב שצתות תמימות תהיינה לתקן צכל פעם מעט מעט, צכל לא תחשוב שאם נתן אל לבו רק צאחרית הימים צכר חלף הלך ואי אפשר לתקן יותר, לזה אמר דזה אינו אלא עד ממחרת השבת השביעית חספרו כל החמשים יום צפעם אחת עכדה"ק צתוספת לשון.

והנה ממילא כן הוא נמי צערצ שבועות שאפילו אם חס ושלום גם כאן עוד מעט ויעצור היום ולא הטיב את מעשיו, אבל ברגע האחרונה של יום האחרון מימי הספירה מתעורר לתקן הכל או הקב"ה ברוב רחמי וחסדיו גם אז אל ידח ממונו נדח ומקבלו בתשובה, ונחשב לו כאלו יתקן כל החמשים יום צפ"א, ונעשה כלי מוכשר לקבלת התורה, וועל דרך שמינו צסה"ק דמה"ט מחללין צבת אפילו על חיי שעה, כי צמחשבת תשובה צזו השעה יוכל לתקן כל ימי חייו, ועל ידי זה הו' פיקוח נפש של חיי עולם כידוע.

ולזה פסק הטו"ו ו"ל דיש לאחר זמן התפלה, כי תורת חסד על לשונו הקדוש, כי כל עוד שנחשב הזמן לימי הספירה יוכל להמלא שאלו יתן עוד לאיש הישראלי אל לבו צברגע האחרונה קודם ליל שבועות לתקן את אשר חסר צימי הספירה, וממילא על ידי זה יחשב לו כאלו קיים כל הספירה, על כן בכיוון מאחרים הזמן להתחיל ערבית, כדי שעד אז יחשב עוד לעת הספירה, והיינו דרמז הטו"ו ו"ל צלשון קדשו, מאחרין להתחיל ערצית צכניסת שבועות "כדי שיהיו ימי הספירה תמימות", ע"ד חספרו חמשים יום צפעם אחת, וא"ש צס"ד.

ערב חג השבועות שהוא כניסת יום הקדוש זמן מ"ת ישמח ויגיל מאד צאלקינו ומלכנו ית"ש ויתעלה וזכו לעד, ואחר הטבילה צמקוה טהרה ילך צצה"כ צוריות להתפלל מנחה וערבית צכוונה עזומה וציתוד צצרכת אהבת עולם צערצית זו תציות תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת כו' ונשמח צדברי תורתך כו' ראוי לומר צהודאה עזומה צמחשבתו להצורא ית"ש ציותר ויותר כי זה היום עשה ה'

הראשון צנף וצנפש קודם שחטא, כי אז יחזור העולם לשלמותו הראשונה. ולדוגמא זו צא הקרבן ביום זה חמץ ומלח, חמץ כנגד הגוף ומלח כנגד הנפש, והחמץ והמלח קריבים יחד על גבי מזבח, גם הנפש והגוף יתענגו יחד בעדן העולם ההוא, שהוא זיו השכינה שמנינו למשה ואליהו, עכ"ל.

(שלי"ה הקי' - מס' שבועות)

חג השבועות לא הוקצו לו יום צדש רק הכתוב תלאו חג המזות לספור חמשים יום, דבר זה הוא כי חג השבועות וחג המזות מתיחסים זה לזה שייכים זה לזה. כי כבר אמרנו לך כי חג המזות הוא התחלת היום והוא דומה לימי צראשית, ותכלית שלימות היום הוא בתורה כי התורה השלמות הנמצאים, שכן דרשו ז"ל במסכת עבודה זרה (ג' ע"א) ה' הוסף לומר יום הששי מלמד שכל מעשה צראשית היו תלויים ועומדים עד ששה צמיון אם יקבלו התורה מוטב ואם לא יחזור העולם לתוהו וצוהו. פירוש כי תכלית שלימות העולם בתורה ואם אין תורה אין כלל שלימות, ולפיכך אם לא יקבלו ישראל התורה יחזור העולם לתוהו וצוהו, מזה הטעם תולה חג השבועות חג המזות כי חג המזות ילאו ישראל ממזרים וזהו היום חדשה של ישראל ותכלית היום הזאת לא נשלמה רק בקבלת התורה שאז היום שלימה ולא קודם וכו'.

אבל חג השבועות קדושתו שהימים מתעלים עד חמשים כי צפסח קנו ישראל מעלתם צעמם היא המעלה אלקית שנקראת מלח, וצחג השבועות קנו המעלה הנצלת השכלית צדש זיו שהוא מוכן לקבל אור התורה לכן היה ציוס החמשים כדי שיהיה מספר שצעה שצעות ויום החמשים הוא עוד שבת לשבתות, וזהו קדש קדשים כי שצעה ימים יש צהם שבת וכאשר ימנה שצעה פעמים שצעה ואחר כך יום החמשים, הנה יום ה' הוא שבת לשבתות והוא קודש קדשים מאחר שהוא שבת לשבתות ואז קנו ישראל מעלת התורה מעלת השכל שקנו ציוס זה. (גבורות ה' פרק מו)

במזהב הקצ"ה לישראל צוה לספור תשעה וארבעים יום ממחרת הפסח עד חג השבועות שהוא יום מתן תורה שהוא יום החמשים, והטעם הוא מצוה, "כי כשהיו ישראל בגלות מצרים נשחקו בקליפה צמ"ט שערי טומאה ואכלמה היו ישראל שם עוד יום אחד אחר ט"ו צניסן היינו אנו וצנינו וצנינו צנינו משועבדים היינו לפרעה" והקצ"ה צרחמיו וצרו צסדיו הולחנו למירות ונתן לנו התורה אחר מספר חמשים יום, דהיינו שהיו ישראל סופרים מ"ט יום חוץ מיום שניתנה צו התורה הקדושה, וכל יום ויום באנו ממדריגה למדריגה צמ"ט שערי הקדושה שהן שערי צינה, ולכן צוה הקצ"ה לספור לנו שצעה שצעות וכו', וציוס החמשים וכו' ישראל להכנס בשער החמשים של שערי צינה ושער החמשים נקרא עץ החיים אשר בתוך הגן".

ואף כי יש שני דיעות פלוגתא ר"א ור"י אי צניסן נצרה העולם או בתשרי נצרה העולם וצין למר וצין למר ס"ל דכפועל צניסן נצרה העולם ומתחילין אנו למנות החדשים מן ר"ח ניסן שהוא ראש לחדשים, וא"כ פסח הוא חג הראשון וחג שצעות הוא חג האמצעי וחג הסוכות הוא חג האחרון, וא"כ לכן נקרא שצעות עץ החיים שבתוך הגן לפי שהוא אמצעי וחג השבועות הוא שבת דלוי' ושבת דכולא, ולכן נתנה התורה צהאי יומא דווקא כיון דתורה נקראת עץ החיים שבתוך הגן, ולכן נ"ל דע"ז כתב הזהר פ' אמור וז"ל, "וציוס הציכורים צהקריצבם מנחה חדשה לה' בשצעותיכם מקרא קודש יהיה לכם" רבי שמעון פתח "אז ירנו כל עצי היער מלפני ה' כי צא לשפוט את הארץ". וקשה לכאף למה דרש רשב"י המקרא הזה כאן, אלא נ"ל דשפיר דרש רשב"י "אז ירנו כל עצי היער" דכל עצי היער הלצנו נקשרים בעץ החיים שבתוך הגן וכמש"ל והנה הקצ"ה רוצה להראות חיבתן של ישראל נגד כל האומות והאכילנו את המן צמדבר כמש"ה "הני ממטיר לכם לחם מן השמים" וזהו אותו להקריב שעורים לקרבן חג השבועות וכזה חולקין ישראל דקצ"ה צדיק לון צקרבן שעורים כדן סוטה שהציא קרבן מאכל צהמה כך צוה הקצ"ה להציא קרבן שעורים, אצל האי שעתא אקדימו ישראל נעשה לנשמה ואשתכחו כולן וכאין כד"א "כולן יפה רעיית ומוס אין צד" ואחמר עליהו "אשת חיל מי מלא" ואשת חיל היא עטרת צעלה ולכן קרא הזהר המנחה חדשה מנחת קנאות, ולכן נקראת מנחה חדשה שנעשין ישראל צריה חדשה ציוס מ"ת כאשה סוטה דהיא טהורה ונקתה ונורעה זרע וטהורה היא כך היו ישראל טהורים אחר מעשה הקרבן של חג השבועות.

ולבן חג השבועות יום אחד לרמו שהקצ"ה הוא אחד וישראל הן גוי אחד צארץ, לרמו שישאל תלויין צאחדותו, לרמו על עץ חיים דמיידה לכולהו אילני דגן

תערוצת אל הגוף. אולם צחג הסוכות נאמר - חג הסוכות תעשה לך צאספך וגו' (ש"ג), שחג זה נעשה מכוון לך ליוגע אלך צהגנת ענני כצודו וצאספית הממונות, ולפיכך ושמחת צחגך, תהיה לך שמחה לא לפני ה' אלקיך כאותה של שצעות אלא כשמחת חג שלך, ולא שמחה שלמה ומוחלטת, רק כי יצרכך ה' אלקיך והיית אף שמת, כיון שצבת השמחה היא צעצור צרכת ה' שמצרך אותך צרוצ התצוה וצמעשין, שהם טויות העוה"ז ע"כ תהיה אף שמת, השמחה ממועטת חסרה וצלתי שלמה, משא"כ צחג השבועות. (בינה לעתים - דרוש מ"ב)

איתא צגמרם הציאו לפני שתי לחם צעצרת. וז"פ הציאו לפני שתי לחם רומז לתרין משיחין, כמו שכתוב צן ישי צית הלחמי..., וזה צעצרת לשון מלוכה כמ"ש יעצור צעמי... והנה שמעתי מכבוד אדמו"ר מוה' מענדיל זללה"ה מרומנאב זי"ע, שפירוש הגמרם הכל מודים צעצרת דצעיין נמי לכם, כי צעצרת קצלו ישראל התוה"ק, ואם לא קצלו ישראל התורה ה' העולם חוזר לתוהו וצוהו, וע"י ישראל אתקיים העולם. וזה הכל מודים בעצרת דצעיין נמי לכם, שהעולם צריך לישראל, כי הם קיימו העולם עכ"ד פתח. עוד נ"ל הכל מודים צעצרת ע"פ דצרינו הנ"ל לייחד ולחצר התרין משיחין קדושין... וזה הכל מודים צעצרת ע"י שיתעלו התרין משיחין... שמרומנו צעצרת כנ"ל, ע"י יהיה הכל מודים דהיינו שיהיה הכנעה והשפלה להאומות דצעיין נמי לכם, כי מצינו אצל צלעם הרשע שרצה לקבל את ישראל ח"ו, ורצה לומר כלם, והשי"ת צרוצ רחמיו היסף את הקללה לצרכה, והוצרך לצרך את ישראל, והשי"ת עשה מזה צירוף אחר דהיינו מלך. ולזה אמר ותרועת מלך צו, וזה דצעיין נמי לכם אותיות מלך, כי כמו אז שנתהפך מקללה לצרכה ונעשית צירוף לטובה, כ"כ עתה כשהיה השפלה להאומות ויפול מזומותם, יהיה נעשה צירוף אחר לטובה של ישראל.

(אור לשמים, נשא)

הכל מודים צעצרת דצעיין נמי לכם הנה ידוע שאין להפציר ולדחוק למהר קץ הגאולה אף צעצרת שהוא זמן קצלת התורה ואמרו חכמינו ז"ל חירות משיעצור מלכות איז הוא הזמן המוכשר לעת רצון להתפלל לקרבן קץ הגאולה וזהו הכל מודים צעצרת דצעיין נמי לכם דצעיין לשון אם תצעיין צעו והוא לשון תפלה וצקשה נמ"י לכ"ס גימטריא ק"ץ היינו שאז זמן המוכשר להתפלל שיתקרב קץ הגאולה.

(מאמר מרדכי - נאדווארנא)

פעם שצעות שאל אחי מרן הרמ"ח זי"ע, איתא צגמ' (פסחים סא:) הכל מודים צעצרת דצעיין נמי לכם, הרי שצריך ציוס זה לקיים את שניהם, וא"כ שאלנו מוה' הדבר שיש צו שני הצחינות כאחד, לה' ולכם. השצתי לו שאלוי שירה וחמרה כלולים משניהם כאחד, ותשובתי מלאה חן צעיינו.

שבעתי אומרים צסם הה"ק הרבי ר' אלימלך זצוק"ל, על מאמרס ז"ל (ר"ח ט"ז) חייב אדם לטהר את עצמו צרגל, הכוונה הוא [שיטהר עצמו ע"י] שירקוד ברגליו.

(חמדה גנוזה)

חייב אדם לשמות צוה החג ציות, כי הוא יום שזכינו צו לכתר תורה. וצפסחים פרק אלו דברים (סא, ב), הכל מודים צעצרת דצעיין נמי לכם, מר צריה דרבינא יתיב כולא שחא צהעניתא צר מעצרתא ויומא דפוריא כו'. רב יוסף ציומא דעצרתא עצידי ליה עגלא חילתא, אמר אי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא צשוקא. מכל מקום גילו צרעדה כתיב. והשמחה אשר שמחה תהיה שמחה רוחנית והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה מתעורר מאוד בלבם להתקדש ולתקן מעשיו ולהיות מוכתר בכתר תורה לקיים והגות בו יומם וליילה, כי היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא. וז"ל תולעת יעקב דף נ"ח, ודע כי כמו צצרה"ה רצה הקצ"ה להשגיח ולדרוש מעשה צני אדם, כי הוא יום הצריחה הראשונה וחיידוש העולם. וכמו שחקנו לומר זה היום תחלת מעשין כדצרי ר"א שאמר בתשרי נצרה העולם, כן רצה ציוס מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדון על פירות האילן, כדאי" צפ"ק דר"ה (טו, א), צד' פרקים העולם נידון וכו', צעצרת על פירות האילן. וכבר ציארנו כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקצ"ה. והעולם נידון ציוס זה על התורה שנתנה צו צצטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן צלא השלימם צתורה וצמלות כראוי. ועוד ירמוז היום הקדוש הזה אל העולם שאחר התחייה, שאז יתענגו צני העולם ההוא צגוף וצנפש יחד מן הסעודה השכלית המעודת להם, כמו שהיה מתענג אדם

דשבויות הוא יום ח' של פסח כמו שמיני עשרת מסוכות. ויהי"פ מרומנו צו, דאמרו בגמרא דמתן מוחלן לו על כל עונותיו, וצודאי שמוחלן ג"כ להכלה, ויום חתונתו זה מ"ת, נמצא כיון דה"י נשואין בשבועות ואנו הכלה נמחל לנו עונותינו. (קדושת לוי)

הנה כל המועדים, הנסים והחסדים שנעשה לנו בהם הם חסדי הגופות כמו בפסח שהוציאנו ה' אלקינו מעבדות לחירות, והיו טובות הגוף אשר עזר בפרך, וכמו כן בחג הסוכות כי בסוכות הושבתי צין למ"ד סוכות ממש צין למ"ד עניי כבוד הרי זה חסדי הגופות לכל יום שרצ ושמש, ולא כן בחג השבועות שיעקר החסד הנפלא הוא טובות הנפשות והנשמות שנתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכינו והראנו את כבודו ואת גדלו ופינים צפנים דבר עמנו מתוך האש למען תהי' יראתו על פנינו עולמי עד ובעבור זה עיינו הרואות כי נשתנה חג השבועות מפסח וסוכות שיש בהן מלות מעשיות מלה ומרור ופסח וסוכה ולא כן בשבועות, והיא מהיות כי בעבודתו מחוייבת להיות כעין הנס וחסד שעשה ה' אלקינו עמנו לזה צמדיים הנזכרים כמו שחסד ה' עלינו ה' צפועל ובגופי כן אנו מחוייבים להשיב לה' תגמולתי עלינו בעודא וצמדיה כדרך שאחז"ל בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו, ובהג' השבועות החסד לנפש ונשמה, לזה אנו מחוייבים להודות לה' אלקינו בחג הקדוש הזה ברוחניות שלנו בשכל ונשמה בתוספת אהבה לבוראנו יוצרנו, ויראה ודיקוק צו כלל והכרת רוב גדולתו והכרת רוב חסדו עלינו צמיתת תורתו הקדושה לנו, וגם שנטינו צו על שמחת י"ט בשלמים ואכילה ושתיה וקרצות היום, זה אינו רק לצד וסכות להרוחניות, והעיקר עבודה שכלל בחג הזה לקדש מחשבותינו אליו ושנהי' בלי זוהמא, כאבותינו ביום הזה ולהתלהב לבנינו לעבודתו ולעשות נחת רוח לפניו כחסד שעשה עמנו ברוחניות.

ועד פירשו אמרם ז"ל בעצרת על פירות האילן כו' הביאו לפני שמי לחם בעצרת כו' דמה ענין דין פירות אילן ליום מתן תורה הקדושה, אך יש פנימיות בדבר כי ידוע כי הנדיק נקרא אילן ועץ כמו כי האדם עץ השדה, ופירות הם תולדות חידושין דאורייתא שהוא מחדש כמ"ש הר"מ אלשיך ז"ל צ"י והי' כעץ שחול וכו' אשר פריו יתן צמחו כו' ע"ד דור דור ודורשיו ע"ש בדברי קדשו כי פלאות הנה, לזה ביום מתן תורה מתעורר בכל שנה אור זה להוריד אור חדש לעולם ונידונין צו הנדיקים מי שיחדש כך חידושין ומי כך זה צדקה זה צדקה אס בגלוי אס בצמח לפי קדושת כ"א כן יקבל האורה ביום מתן תורה וזהו בעצרת על פירות האילן חידושין שיחדשו האילנות הן הן נדיקי וגדולי הדור, ונריך לזה אחרותא דלתתא לעסוק בתורה ביום זה בתורה שצ"פ צלילה כמ"ש צוה"ק, ואליפנא דאורייתא כו' תורה שצ"פ כו' וביום בתורה שצכתב וזהו שמי הלחם כמ"ש המצבדים וצ"ע מ"ע ד' לחמו בלחמי כו' וגם לחדש חידושין לפ' המקראות הסתומים ע"פ הקדמה מתורה שצ"פ הרי זה יחוד גמור שמתייחדים תורה שצכתב ותורה שצ"פ. והיו שמי לחם דה"ל שמי לחמים, אך שאנו עושים משמי לחם אחד מיוחד והבן, ועי"ז אנו מעוררים אור תורה עלינו וזהו אז"ל הביאו לפני שמי לחם בעצרת, כדי שאברך לכם פירות האילן, אור חדש להוציא פרי תורה לאילני הדור כמ"ש, והכל ברוחניות ידברו כי יום של רוחניות הוא כמו שכתבנו.

(נועם מגדים פ' ראה)

בב' וזאת הצרכה, ה' מקניי צא וזאת משעיר למו הופיע מהר פארן וגו'. וזל"ד דלמה הלך השי"ת אללס כיון שידע שלא יקבלו את התורה, וכמו שצמחת אינס ראויים לה. אמנם השי"ת עשה זאת לטובת ישראל, שלא יסיתוהו היצר הרע ויאמרו לו שהוא ח"ו אינו ראוי לקבלת התורה, וצפרט שיאמר לו שצמח עבירות עשית ואין יהיה לך תקנה, לכן הראה להם י"ת שאפי' אזה"ע אס היו רוצים הי' נותן להם י"ת את התורה, ומכל שכן לישראל, כי התורה נתנה לעולם בתורת חסד, ולכן אין חילוק צין אס ראוי צין אס לא ראוי ח"ו. וז"ש אח"כ מ"מינו אס דת לנו, דהגם שהיא אס דת ואין לשער מעלות התורה, מ"מ בתורת חסד היא נתונה בצבתי' ימין היא, ע"ד שמואל דומה וימין מקרבת, והיא מונחת בקרן וזית וכל הרואה ליטול יצוא ויטול.

(הישר והטוב)

הנה זה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (שבת פז.) שיום אחד הוסיף משה מדעמו, דהקדוש ברוך הוא אמר למשה (שמות י"ט) לך אל העם וקדשתם היום ומחר, ומשה רבינו אמר (שם י"ט) היו נכונים לשלשת ימים גו'. והנה מה שאמר הקדוש ברוך הוא קיים לעד וצדעתו היה ליתן התורה לישראל בשעה צפון, רק שמהר רבינו עלי השלום הוסיף יום אחד מדעמו והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו והיה קבלת התורה

עדן לקשרא ביחוד' שלים וכו' והאי יומא שהוא יום ג' הזה יום קדוש וטהור ובו ביום יצאו ישראל לחירות מן המלחך המות ומן המלכיות. ע"כ ראוי ונכון לכל איש הירא וחדר לדבר ה' שילמוד כל הלילה של חג השבועות כפי התיקון שחברו תלמידי האר"י ז"ל ויעסקו בתורה ובנביאים ובכתובים ובמשניות וקצת מאמרי זוהר. (קב הישר פצ"ב)

טעם למה שהיו שמי הלחם חמץ, רמזוהו חכמים, הכל מודים בעצרת דבעין נמי לכס, שהוא יום שנתן תורה לישראל, וזה כי היום הזה התחתונים הם עיקר במה שירד השי"ת עם כל העליונים לתחתונים לתת תורה לתחתונים, והנה שאר הימים התחתונים פונים אל העליונים כמו שראוי, ויום הזה היו פונים העליונים אל התחתונים כדכתיב וירד ה' על הר סיני, ולפיכך ביום הזה נבחר החמץ, שהאדם שבו החמץ, עיקר ביום הזה.

והיו שמים ומהם שמי כבשי עזרת וצמח שלמים, מפני כי יום הזה הקדוש ברוך הוא היה פונה אל עולם הזה, ולא נמצא בכל הקרצות שלמי כבוד כי אס בעצרת, וזה מפני כי יום הזה יש שלום וחבור לעליונים עם התחתונים, ויש אכילה למצות וזהו לגבוה, ואכילה לאדם כי ביום הזה צעין לכס.

(תפארת ישראל - מהר"ל)

נשאלתי צמדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם עזרת, והלא לא נזכר בתורה שם עזרת רק בשמיני עזרת. והשבתי בשלשה אופנים. אופן אחד, הוא על דרך הפשט הלא נראה בכל החגים יש בהם שמי מיני עבדות להצורא ברוך הוא. האחד, הוא בעשיית המצוה השייך לחג פלוגי בפסח אכילת מנה דומיהן. והב', הוא איסור עשיית מלאכה. ובחג שבועות אינו כן, רק מצוה אחת, דהיינו שאנו נעזרין מעשיית המלאכה ועל זה נקרא בשם עזרת.

אופן הב', לפי שאנו רואים בחוש השכל שכל הימים טובים נקרא שמותן על שם המאורע דהיינו על שם מצות הנוהגות וכן שאר מועדים מה שאין כן יום שבועות אין נקרא על שם המאורע רק על שם מצות הספירה והנה נריך להבין מפני מה נקרא יום טוב ההוא על מצוה שעברה מפני שהוא כמו סיום מצוה כמו שאמרו חכמינו ז"ל (שבת ק"ח ב) יתתי לי דכד מסיימי וכו' וכמו שצא"ח סיום מסכתא אזי גדול מאד השמחה ועושין סעודות גדולות כמו שראינו צא"ח אנשי מעשה אשר תורתם אומנתם ובאמת לשמחה זו מה זו עושה הלא כבר עברה המצוה ההוא אצל הוא מנהג נכון כמו שפירש רש"י (במדבר כ"ט, לו) על שמיני עזרת שקשה עלי פרידכתם למה הדבר דומי' לשם אחד שהזמין את המלך עם כל שרי המלוכה על סעוד' אחת אחר הסעוד' כשרצה המלך לנסוע לציטו אז אמר למלך קשה עלי פרידכתך ממני ע"כ עזר עזמך עוד כבאל כבדי שלא יפרדו איש מעל אחיו והוא הדין כאן לפיכך נקרא שמיני עזרת לפי שכל ימי החג מקריבים כמה פרים וכמה אילים על זה אנו עושין שמיני עזרת כבדי לעזור עוד השמחה וזה הטעם ג"כ בקיום מסכתא וזהו ג"כ הטעם של החג השבועות שאנו עושין אותו יום טוב על סיום מצוה ספירה שזיכה אותנו בצו"ה ועי"ז נקרא בשם עזרת.

אופן הג', הוא על פי דברי הרמב"ן שפירש על פסוק (שיר"ג ב, ז) מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ופירש בשמוע לאדם איזה התעוררת של יראה ואהבה להבורא ברוך הוא אזי תיכף ומיד יראה לעשות לה בלי, היינו שיעשה תיכף איזה מצוה, דהיינו שיתן נדקה או יש תיכף ללמוד וכדומה, כי ידוע שהתעוררת הצאה אל האדם צפתה פתאום הוא אור הנשפע עליו מלמעלה ונקרא צמיתת נשמה אזי נריך האדם להצביעה בגוף כבדי שיהיה לה חיזוק וצפים שלא יהיה מוטא חס ושלום כידוע למצוי מדע. וזה פירוש הפסוק מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ, כי חפץ הוא מלשון כלי, דהיינו ההתעוררת ההוא שצא אל האדם נריך תיכף ומיד כלי וזהו עד שתחפץ עד כאן לשונו אף שאין זה לשונו ממש. והנה צמעת מתן תורה שהיה צודאי לישראל אז התעוררת גדולה ולא היה להם עדיין שום מצוה לעשות להתעוררת כלי מוכרת לומר שהיו מקיימים מצוה הגבלה שהזהיר משה רבינו עליו השלום שלא ליגע בזה והם היו נעצרים מליגע וממנחה הזה היו עושים כלי להתעוררת ועל שם זה נקרא בשם עזרת.

(קדושת לוי)

בתורה כלול כל הימים טובים, וא"כ ביום נתינת התורה מזהכרה שיכלול כל הימים טובים, ור"ה מרומנו צו וקול שופר חזק מאד, וסוכות מרומנו דשיצת סוכה תחת גדיפי' שכינתו, וכן צמ"ת, ופסח ג"כ כוונה א' עם שבועות,

ביום נ"א, אבל ההארה הגדולה מקבלת התורה העיקר היה בששה בסיון על ידי משה רבינו כמו שהיה דעתו של הקדוש ברוך ליתן בששה בסיון, רק במעשה היה צו"ן בסיון על ידי משה רבינו עליו השלום שהוסיף מדעתו. ונמצא מוכח דבששה בסיון היו מוכנים לקבל התורה ונפסקה וזהמתן של ישראל וגם הקדוש ברוך הוא מוכן ליתן התורה. וכן היה במחשבת הבורא כצ"ל בדיבור שאמר וקדשתם היום ומחר, ליתן התורה בששה בסיון והיה אז קבלת התורה, רק במעשה היה צו' בסיון על ידי משה רבינו עליו השלום שהוסיף מדעתו וגם אז היה הארת ושמחת נתינת התורה.

והנה מחשבת הבורא ודיבורו כצ"ל וקדשתם היום ומחר, שהיה בששה בסיון, עשה רושם לדורות לכן אחר שאנו מקיימים המצוות התלויות בעצרת הארת נתינת התורה לדורות בששה בסיון שגם באותו זמן היה הארה גדולה ומחשבתו ודיבורו של הקב"ה. הגם שבמעשה היה צו' בסיון, אמנם מחשבתו ודיבורו של מקום שהיה בששה בסיון שהוא חי וקיים עשה רושם לדורות נגלה שמחת התורה בששה בסיון וזמן מחשבתו ודיבורו של הקדוש ברוך הוא ועל כן אנו אומרים בששה בסיון זמן מתן תורתנו שלדורות מקבלים הארת נתינת התורה בששה בסיון שהיתה אז במחשבתו ודיבורו כצ"ל ליתן תורה וכבר היו הכל מוכנים וכמו שאמרנו. אפשר צו' בסיון שהיה במעשה מתן תורה על ידי משה רבינו עליו השלום גם כן נגלה הארה ושמחת לדורות לכן יום טבות של עזרת לבית שמאי וגדרים וגדרות לכולי עלמא לאחר עזרת ויותר קדוש אסרו חג של עזרת מכל אסרו חג של אר המועדות. (קדושת לוי)

לזה עיקר המשפט (בר"ה) רמזו בזה הקדוש למאן דלא נטיל מיכלא דאסותא ר"ל כי מי שאל המנה בפסח כראוי ומנה אחר כך שצע שבתות מתימות שאלו השבתות נתקנו המדות צפרטן אין עליו שום משפט ולזה ביום חמשים לעומר נגלה ית' לעמו ישראל במעמד הנגלה, וחזר על כל אומה ולשון ולא רצו לקבל התורה כ"א עם קרובו ישראל הקדימו נעשה לנשמתם וקבלו עול מלכותו יתברך בזהב ויראה.

ביום א' של שבועות מתעורר גודל היראה והפחד מרוממותו ומרוב עולם יכולתו ית' שהוא בלי תוך וגבול וכדוע. וכמ"ש ג"כ למעלה שכל רגע חוזר למציאות הראשון וכמו בשעת מתן תורה ביום ששי בסיון נגלה השי"ת צ"ה על הר סיני בקולות וברקים ולפידים נוראים וקולן שופר חזק מאוד. עד שנתפחדו ונתחילו ונעו העם מהקולי קולות. כמו כן מתעורר גם עתה אותה הבחי' בכל שנה צו' בסיון שחוזר למציאות הראשון ומתעורר ג"כ גודל היראה והפחד בכל אדם מישראל, כל אחד כפי ערכו ובחינתו לערך ההכנה והזמנה שלו וההזדככות גופו לקבלת התורה הקדושה, ככה משער בעצמו, היראה והפחד מעצם הוי' צ"ה המופיע והמנגלה אז, ואי אפשר לו להאדם להתקרב כל כך ולהתדבק צו יתברך בשלימות הגמור מחמת חוקף היראה והפחד.

וביום הב' של שבועות מתעורר ומופיע גודל הרחמים ותוקף האהבה בעולם, מעין בחי' שהי' צמ"ת שנגלה השם ית' על הר סיני כזקן מלא רחמים, והופיע גודל האהבה על ישראל עד שמרוב עולם תשוקתם להתדבק צו נתבטלו ממציאות ופרחו נשמתם ועלו עד כסא כבודו ית' ורצו לישאר שם עד שאמרה תורה לפני השם יתברך מה תהא עלי, ומי יקיים אותי, והלא כחצי צמורה דבר אל צ"י, לו את צ"י כו' כדוע כמו כן מתגלה אותה ההארה והאהבה עזה ג"כ עתה שחוזר למציאות הראשון, וג"כ אי אפשר להתקרב כ"כ בגודל הדביקות שיוכל האדם להיבטל ח"ו במציאות.

אך באסרו חג נתעורר מדתו של יעקב אבינו ע"ה מדת הת"ת שהוא המדה האמנעית צין צ' מדות האבות הק' אברהם ויחזק, ואז יוכל האדם להתדבק בהצו"ת כראוי, והגם שבזמן המקדש לא היה כ"א יום אחד שבועות הם היו בגודל המעלה והמדרגה והמוחין שלהם היו חזקים מאוד ואם הראשונים כבני אדם כו', לא כן אחנו צעירי הנאץ קדשים שאין אחנו יודע עד מה ולא נוכל להתדמות אליהם, ע"כ נתייחד לנו צ' יום טוב של גלויות ואח"כ אסרו חג לכוננה הני"ל, בכדי להתקרב אל הבורא ית', ולבא לדביקות האמיתי צו ית' להמתיק כל הדינין מעלינו ומעל כל ישראל לרחמים פשוטים וגמורים וכו' - לזה נתייחד לישראל יום אסרו חג הקדוש וצפרט אסרו חג של שבועות שנקרא יום טבות, שהוא ממש בגודל הקדושה כיו"ט עצמו, בכדי להאיר ולהמתיק גודל היראה ותוקף הדינין מעלינו. (באר משה אסרו חג)

יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך צמורה, הנה בכל המקומות שבאו בכתובים מלת היום כגון וידעת היום ואחם הדבקים וגו' היום, סובב הכל אל יום הנזכר כי צו היו נרשמים כל הימים ולכן צו ביום נתעלו כל הנשמות כמא"כ את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואפילו נשמות גרים כולם ניתקנו אז מראש דרגין עד סוף דרגין, דהיינו דאיתא במדרש אחם נצבים היום זה ר"ה כי גם ראש השנה הוא התגלות מיום הני"ל יום מ"ת והוא זמן נועד שבו יהיה תיקון לכל הנשמות. (ליקוטי תורה-טשערנאבי)

וספרתם לכם וגו' והקרבתם מנחה חדשה לה', ממשותפותכם תצאו וגו' חמץ תאפינה צבורים לה', וקראתם צעם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם וגו'. הענין כי אם שאמרה תורה כל שאור לא תקטירו וגו', אבל כאן החיר הקריב חמץ, ומבואר בזהר (ח"ג ז"ו ע"א), וצפה"ק הטעם להורות כי התורה המאור שבה מחזיר ליצר הרע למוטב, והיינו בראתי יצר הרע בראתי תורה תכלין (קידושין ז' ע"ג), כלומר שעל ידי התורה נעשה יצר הרע תכלין לשבת, לכן ביום שנתנה תורה הותר להביא חמץ לה', שבבחה התורה נעשה יצר הרע קודש לה'. וזה שכתוב והקרבתם מנחה חדשה, והיינו חמץ תאפינה צבורים לה', שזה מנחה חדשה וצבורים החצי לה', שעושה מרע טוב וממיר מחוק ומחול קודש, ושלא יעלה על דעתם כי כחם ועולם ידם עשה את החיל הזה לעשות מרע טוב, לזה אמר וקראתם צעם היום הזה. כלומר שתקראו לומר שעי' עצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, שכל כך קדושת היום גורם להשכיל להטיב, עד שאינכם צריכים לעשות מלאכת עבודה לזה, כי עצמו של יום גורם לזה. והן דברי רב יוסף שלא יסברו כי מכחו ועולם ידו היה לו לב שמת ורצח ביום ההוא, על זה אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים ס"ה ע"ג), כלומר קדושת האי יומא הביעו לזה ולא ממעשה ידי עצמו, אם כן זהו מורה על גודל ענותנותו כאמור. (ייטב פנים)

ידוע מהארי"ז ז"ל ענין יציאת ישראל ממצרים שזכו אז לכל המדרגות כולם והכל הי' בחפזו"ן ובשעתא חדא וכו', שלא בצדק המדרגה עד שאי אפשר בכח ושכל אנושי להשיג זאת לילך ולבא בשעה מועטת כזו לגדלות המוחין בלי קטנות מקודם וכו', והנה כל דבר נתקן בעתו כ"כ בכל דור ודור כשאדם רואה את עצמו ערום ועיר' במדרגה השפלה ונצוה בעיניו נמאס במעשיו ומדותיו עד למאוד ובחור כך יעיר לבו אותו לדבק צה' ית' ולהשליך מעליו חמתי חטאיו מעשה התענועים אשר עשה וצפרט בהגיע מור יום הקדוש הגדול והנורא קבלת התו"ק שרואה אז איש הישראלי לקבל התו"ק בהתלהבות אש חשוקה ודבוקה אבל אם לא הכין לבו ולא טהרו רעיוניו ושענותיו קודם לכן אינו יודע איזה דרך ישכון אור להיות זוכה לקבל התורה ועבודה באמת וצליצא שלים עם כל ישראל ביחד. אמנם, הדור לה' כי לא תמנו חסדיו ולא כלו רחמיו והבא לטהר מסעיין אותו בסיוע שיש צו ממש כאמרם פתחו לי פתח וכו' שיוכל לילך ולבא בחפזו"ן בשעתא חדא כדי שגם הוא יוכל לקבל את התורה בלב טהור עם כל קהל עדת ישראל ביחד וכו'.

ולפ"ז מי שלא הכין א"ע קודם הליכה לקבלת התורה וא"כ עתה שהגיע מור המיוחד לקבל התורה מתחרט באמת על שלא הכין א"ע מקודם ומקבל עליו באמת שמהיום והלאה לא יוסיף לעשות הרע בעיני ה' אז לפעמים גדלה מעלתו ומדרגתו של זה ממי שהכין א"ע בכל כחו וטהר את לבו כפי יכולתו והשגתו לקבלת התורה כי זה שהכין כדת הראוי לו לעשות בכל כחו אף שבדאי מגדל מעלתו ומדרגתו והלואי שזוכה לזה אבל אעפ"כ לא נעשה זה אלא בכח ושכל אנושי וכפי השגתו משא"כ צמי שלא הכין א"ע כלום ועתה מתחרט ושב בתשובה גמורה ושלימה שאז בהכרח שהקצ"ה יסייעו לילך ממדרגה למדרגה בחפזו"ן ובשעתא חדא וא"כ כל מדרגותיו צאים לו בכחו של הקצ"ה ועין לא ראתה אלקים וולחין ולכן מי יוכל לשער מדרגותיו של זה שזוכה אז צעת ההוא שא"ל לבא בכח ושכל אנושי למדרגות האלו ואף ששכרו אינו גדול כ"כ כמו השכר והזכות של זה שיגע וטרח לאסוף בכחו כל המדרגות אבל מקום מדרגות השב היא למעלה.

במשנה, צערת על פירות האילן. ויכול לרמז כי עזרת הוא צמחי' פירות האילן היינו כמו הפירות שהם גנוזים בכח האילן ואח"כ יוצאין מכח אל הפועל צעת יציאת הפרי. כמו"כ עזרת הוא האילן מכלל הימים טובים והם גבליים וגנוזים בהעלם בכח העצרת לפי שהמקור לכולן הוא הכל ענין מתן תורה, ואח"כ יוצא קדושת כל הימים טובים צעתם וצומנם והכל ע"י התורה שהוא המקור לכולם, וזה הוא הרמז צערת על פירות האילן והבן הדברים. (דברי בינה, ביאלא)

אפשר ליישם קושיה המגן אברהם והרמ"ע מפאנו, עפי"מ שהביא הרצינו בחי' פ' יתרו בשם המדרש, דה' פעמים עמדה לו החמה למשה רציו ע"ה, וא' מהם הוא יום מתן תורה עיי"ש, ור"ל שציוס ו' בסיון לא שקעה החמה ועמדה לו שעות וצ' ימים הי' אצלם כיום א' ארוך, נמאלל לחשבון שנות העולם הי' מ"ת ציוס ו' בסיון, אצל לגבי ישראל הי' עוד ו' בסיון, כיון שלא שקעה החמה ציוס ו', וזה הכוונה באמרם ו"ל יום אחד הוסיף משה מדעתו, ר"ל שעשה הוספה על היום צמה שהעמיד את החמה ולא שקעה לעת ערב של יום ו', וממילא מיושג קושיה המג"א והרמ"ע מפאנו, דשפיר אנו אומרים יום מ"ת צו' בסיון וציוס ג' לספירה, כיון שלגבי ישראל הי' אז ו' בסיון וצ' לספירה, ואפי' לר' יוסי דאמר צו' בסיון נתנה תורה, וזה לפי חשבון שנות העולם דייקא, גם מיושג שפיר קושיה החוס' (ע"ג א') (השקשו דלמ"ד צו' בחודש יתנו עשרת הדברות מאי יום הששי וכו') דגם לשטית ר' יוסי יוצן דרשתי ו"ל בפסוק' ציוס הששי, כיון דלגבי ישראל הי' עוד שני בסיון צעת קצה"ת. (חידושי תורה קע"ב)

נוהגים לשטות עשצים בשבועות צבית הכנסת והצתים זכר למ"ת. (רמ"א סימן תצ"ד)

בנהג ישראל תורה היא, להכין שושנת ורדים ושאר עשצי בשמים צהג השבועות, וגם מעטרין צהם את התורה הוא לדעתי עפי" דברי המדרש, דכל העולם לא נברא אלא בשביל תורה, לאחר כ"ו דורות הניך הקב"ה צעולמו לידע מה עשה, ומאלו מלא מים צמים דור אנוש ודור המבול, והביא קלונים לקונו, וראה צו שושנה אחת של ורד, אלו ישראל, ונטלה והריחה בשעה שנתן להם עשרת הדברות, ושבת נפשו עליו בשעה שאמרו נעשה ונשמע, אמר הקב"ה בשביל שושנה זו ינאל הפרדס, צזכות תורה לישראל ינאל כל העולם.

(בני יששכר מאמר ד')

איתא בשם אא"ז הרה"ק החי' הרי"מ ו"ל על המנהג לשטות עשצים בשבועות, כי משה רציו ע"ה נולד ציוס ו' באדר, ותפאנהו שלשה ירחים עד ו' בסיון, ואז ותשם צסוף, וסוף הם הקנים העשצים הגדלים על שפת האור, ועל כן אנו שוטחים עשצים בשבועות, וזכר לנס שנעשה אז למשה רציו ע"ה. (ליקוטי יהודה)

נוהגים להעמיד אילנות צבית הכנסת וצתים, ונ"ל הטעם שיזכירו צבערת נידוין על פירות האילן ויתפללו עליהם.

(מג"א סימן תצ"ד)

ובחוקותיהם לא תלכו שלא לדמות להם צדצרים המיוחד להם וכו' אצל כל מה שהוא מנהג פשוט אין קפידא, ולכן מותר להניח אילנות ועשצים צהג השבועות.

(אוצר החיים מצו' רס"ג, קאמארטא)

אפ"ל רמז טעם למנהגן של ישראל על מה צצט"ו צצצט שהוא ר"ה לאילנות, עושים זכר באכילת פירותיהם כדי שיתפללו עליהם, וצצצרת שנידונים על הפירות מעמידים אילנות, לזכר צצצצרת נידונים על פירות האילן, ולכאורה הסצצצצ נותנת להיפוך, אולם רמז גדול יש צו, דכשהאצות נידונים צצצצ"ד של מעלה, מסתכלים גם צצצצעה הננים לראות אין נתחנכו על ידם, ואם העמידו זרע צצצ צדק גידולי קודש לתורת ה' ועצודתו, וצצצצ זה דנים אותם, וכשהצנים נידונים מסתכלים צצצצעה אצותיהם. וע"כ צצצצעה עשר צצצצט שהוא ר"ה לאילנות עושים זכר צצצצצות, וצצצצ מוזי אצא, ועי"ז נפקדים האילנות לטובה, וצצצצרת מתפללים על הפירות ע"י זכירת האילנות.

(מהרי" ט"ב, שובב"ים, ע' קמ"ג)

א"י ע"ד נוהג צצצצולס דהעומד למשפט ראוי לו להעמיד איש אחר וולתו לסיגור ללמד עליו זכות ולהמליך צצצצו לטובה, ולא סגי שהוא גופי' ילמד זכות צצצצ ענמו, דמי שמתה הדין מתוחה עליו ח"ו א"א לו לדבר צצצצ סניגוריא כראוי ויתכן שלא יתקצלו צצצציו כ"כ, משא"כ וולתו שאין מדת הדין מתוחה עליו ודעתו מיושצצצ עליו יותר קרוב הדבר שיתקצלו צצצצ המלצתו. וע"כ צצצצעה עשר צצצצט שהוא ר"ה ויומא דדינא לאילנות מצרכין על הפירות שהמה ימליצו טוב צצצצ האילנות, וצצצצרת שנידונים על הפירות מעמידין את האילנות צצצצכנ"ס כלומר שהם יהיו מליצי יושר צצצצ הפירות, והכן.

(דברי יואל חנוכה [מהדו"ת] ח"ה ע' תנ"י)

שמועתי ממורי הק' זל"ה, שהגה"ק צעל סה"ק תולדות יעקב יוסף ו"ל שלם פעם אחת את תלמידו הגה"ק משפיעיווקא ו"ל לק"ק אוסטרעא, לסרסר לו את הרצנות דשם שהי' ריקן אז מרב, וצצצצו מזה עם מנהיגי העיר השיצו היות

וביום הציורים, ציורים הוא לשון ראשית, והנה ראשית המחצצה היתה קצלת התורה, כי אם לא צריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, נמאל כי יום זה היה הראשון, לכן נקרא ציורים כי הכל היה תלוי בקצלת התורה של צני ישראל.

(חסד לאברהם-ראדאמסק)

לבו"ד צו' ניתנה תורה אנו עושים יום ו' יו"ט, מפני שהוא יום החמשים דספירה יומא דכנישא, ולכן נקרא עזרת ולא מפני צצו ניתנה תורה, ויום הו' הוא השער ליום ו' צצו נתנה תורה. ר"ל שציוס זה קודם קצה"ת צריך להיות ירא וחרד, שמא לא תיקן מעשיו כראוי צימי הספירה, וצריך לתקן ענמו, כדי שיוכה לתורה צמתן תורה.

(מאור ושמש)

ישראל ד' פעלך ומהי משכורתך שלימה מעם ה' אלקי ישראל אשר צאת לחסות תחת כנפיו. (רות ג' יב) הנראה לרמז צוה גדול מעלת קצלת התורה ציוס חג השבועות אשר צו מגיע לכל השלימות מכל התרי"ג מצות. משל למה הדבר דומה עפי" הנראה מחכמי הרופאים שיצו לצלל לחולאים רטוב מכל מיני צצו אשר עולה לקן עולם. ומחמת כח השמנונית מכל מיני צצו עולה לתרופה לחוק כוחות כל הגוף. כן נוכל להצין גדול מעלות יום הזה זמן מתן תורתנו. כי צכל המועדים שיש צהם מצות פרטיות מלה וולוצ וכדומה אנו מצרכין על כל מצוה ומצוה הצרכה הראויה לה על נטילת לולב. או על אכילת מצה וכדומה. וזמנו של מצוה זו איננו צומנו של זו. וכל דבר ודבר צצצו מה טוב. לא כן צהג הזה בקצלת התורה הנה נכללים צו כל התרי"ג מצות צצצו טועמי' חיים זכו לא תחסר כל צה. וז"פ ג"כ צרות אשר צצצעה עתה להצגייר ולקבל עלי' כל מצות המחויצת צה הנה מחמת הקצלה חגיע לשכר כל המצות לכן כתי' משכורתך שלימה מפני אשר צצצעה תחת כנפיו בקצלה לצד חגיע לכל השלימות.

(תפארת שלמה רות)

מבואר בהרמב"ם ו"ל שכל עשיית האדם צריך להיות על כוונה אחת להיות עובד ה', והגם שעושה מעשים שונים, מ"מ כולם יהיו להשי"ה, ולכן פסח וסוכות הם רומזים על המעשים והמדות המחולקים, שמדתו ומעשיו של זה לא כשל זה, אצל כי כולם הם מסכימים לדעת התורה שהיא א', לכן יום מ"ת חג השבועות הוא ג"כ רק יום א'.

ועשית חג שבועות לד' אלקיך (דברים טו, י), הנ"ל עפי" מה שצארנו כי ע"י המעש"ט שלמטה הנה מתעורר כמוהם למעלה כמ"ש (שם כו, יז-יח) את ד' האמרת וד' האמריך הפי' הוא שע"י האמירה שלך למטה כן הוא האמירה לגבוה צעולמות העליונים לאמור כמון. ולכן הנה צעת שהי' ציהמ"ק קיים ישראל שרונים על אדמתן הנה אז היו מקיימין כל התרי"ג מצות גם המצות התלוים בארץ ועצודת הקרצנות כולם נתקיימו למטה ע"י צני ישראל וממילא התעוררו כמוהם למעלה ג"כ כנ"ל כל התרי"ג מצות וקיומם צעולמות העליונים. אצל עתה צעוה"ר צגלות הנה מעט אשר נשאר לנו צקיום המצות צחוך לארץ כנודע. ואעפ"כ למעלה אין חסר כלום מכל המצות התורה כי כן כתי' (תהלים קיט, קכו) עת לעשות לד' הפרו תורתך פי' כי הנה למעלה עת לעשות לד' צקיום המצות כולם אע"פ שהפרו תורתך למטה צגלות שאין לנו קיום כל התורה למטה אעפ"כ הם צצצקונם לעשות לד' וכו', וזהו צצצצעות ע"י קצלת עול התורה והמצות צצצ וצצצון גמור הנה כמוהם נעשה היחוד למעלה צפעולת הרצון ומרצון הטוב והקצלה הזאת של כל המצות נעשה מעשה למעלה כי (קידושין מ, א) מתצצעה טובה הקצ"ה מצרפה למעשה. וז"פ ועשית חג שבועות לד' אלקיך להיות צצצתי זו וצצצון שלמעלה שיהי' צצצצ הזה צצצצ"ו ויהיה צצצצ כל התרי"ג מצות כליו קיימתם אף צומה"ו בקצלת התורה צהג השבועות צצצון הטוב כנ"ל שחגיע לד' אלקיך ויהיו כל הדברים האלה עמך כנ"ל. (תפארת שלמה שבועות)

אחיי ורעי זרע צרורי ה' צנים צצצצים למקום מה מאוד ראוי לאדם צהג הקדוש הזה זמן מתן תורתנו הקדושה התמימה והגנוזה אלפים שנה לשמות צלצצו יותר מכל החגים כדאמר רצ יוסף אי לאו האי יומא קא גרים כמה יוסף איכא צצוקא וראוי לכל איש ישראלי שיתעורר ענמו ציוס הקדוש הזה הן צצצמנע התפלה הן צלמוד וציחוד צעת אכילה וצתיה להכניס שמחה ענמוה צלצו וצצצצצתו ויתן הודאה ענמוה להצורא יתצרך שמו ויתעלה שנתן חלקו וגורלו גם כן מעם הישראלי ויזכה אותנו לעצדו ולשרתו צלמוד תורתו הקדושה וצצצצצרת מצותיו הקדושים והעלולים יסודותיהם צעולמות העליונים הקדושים לאין קץ ותכלית. ודי צוה. (יסוד ושרש העבודה)

שיש צעירים נכבד אחד ושמו ר' צבי, ומבצעדי הסכמתו לא יקבלו שום רב, והיה הגאון משפיעיווקא מדמה דעתו שמסכתא ר' צבי זה הוא עשיר גדול ו"ת נכבד מקייני העיר, ובקש אותם שילכו אחר יחד לר' צבי הנ"ל לבקש הסכמתו, אבל בצואם שמה ראה הגאון להסתוממותו אשר ר' צבי זה הוא איש עני ודל יושב במעון זר בקצה העיר, דירה פלה ומוכה כמעט כקומת איש, והוא שוכב במטה ידוע חולה, וצבואם לציחו מתרגש ר' צבי לכבודם, וזהו ל"צ להביא איזו דף להניח על חציות שיהי' להם לישיב, וידי ר' צבי היה ש"ע או"ח קטן עם צה"ט, והיה אז סמוך לתלם השבעות ולמד אז הל' שבעות, ושאל להגאון משפיעיווקא אם יש צידו איזו טעם על המנהג שהביא רמ"א שם לשטות עשצים בשבעות, והשיב הטעם הידוע שצדמ"א. וא"ל ר' צבי הנ"ל אשר לדעתו הטעם עפ"י מאמרו ז"ל במס' (עירובין כג.) צרב אלד צר מתנה דאזיל לצי רב ואמרה לי' דציחהו ינוקי דידך מה אעביד להו, והשיב לה מי שלימו קורמי באגמא, פירש"י מיני עשצים שראים למאכל אדם ע"י הדחק. ועל פי זה אחי שפיר המנהג הנ"ל שלפי קבלת החורה הקדושה שלא יקשה כלל איך יקבל עליו עול חורה, ומאין יבוא פרנסת בניו וצ"ב כקושיית דציחהו דרב אלד צר מתנה, לכן נוהגין לשטות עשצים לרמוז על החירף של ראצ"מ מי שלימו קורמי באגמא, ע"כ דפח"א.

וַיְהִי כִשְׁמֵעוֹ הַגֹּהֶ"ק מִשְׁפִּטְיוּקָא אֶת הַדְּבָרִים הַנֶּחֱמָדִים הָאֵלֶּה נִתְפַּעַל כ"ע ר' שַׁעֲמֹד וְנִשְׁבַּע שְׂאִינוּ מֵתֵאוּה לֹו בְּגַן עֵדֶן לְהִרְגִישׁ יוֹתֵר מִתִּיקוֹת מֵאִשָּׁה הוּא מִרְגִישׁ עֵתָה בְּדַבְרִים הַקְּדוּשִׁים הַלָּלוּ בְּבֵית הַצַּר וְהַקָּטָן הַזֶּה, ע"כ מוֹרֵף הַמַּעֲשֶׂה הַנוּגֵעַ לַעֲנִינֵינוּ. (הַמְּגִי"ה). שְׁמַעְיָ, שֶׁאֵת שֶׁהִצֵּעַ הַרֵ"ק מִשְׁפִּטְיוּקָא אֶת הַרֵ"ק הַמּוֹלֵדוֹת י"י לְהוֹיֵת רַב צַעֲרִי אֲוִסְטֵרָא, הַשֵּׁב הַרֵ"ק ר' ר' לִבִּי הַ"ל שִׁיאֲמַר לְרַב שְׁטֵעַ, כִּי מֵה שְׁמַע הַכְּרֹו בְּשָׂמִים שֶׁהַרֵ"ק ר' י"י יִהְיֶה רַב צַעֲרִי אֲוִסְטֵרָא הַכוּוֹנָה בְּשָׂמִים הִיא עַל הַרֵ"ק ר' יִצְי"י וְלֹא עַל צַעַל הַמּוֹלֵדוֹת, כֹּאֲשֶׁר כֵּן הִ"י).

והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך וכו'. בשם מרן בעל יסוד העבודה ז"ע", והשיאנו מלשון משיאין משואות (ר"ה כב), שהדרך בזה הוא שכל מה שהאור יותר חזק והשלהבת עולה יותר למעלה מאיר יותר למרחוק. וכן כאן שהאור

תיקון ליל שבועות

ש'ל יו"ט צריך להאיר עד יו"ט הבא, ויש תקופה ארוכה צנייהס דהיינו כל ימות הקץ, וצריך להסין על זמן רב. וכמו מי שיש לו מיני מתיקה "אינגעמאכטץ", שאינו אוכל אותם הכל צפעס אחת, אלא מניח אותם על זמן רב שיוכל לטכול מהם צעת האורך ויהיה לו צמה להשיצ נפשו, כמו בן צריך להכין מהיו"ט כדי שיהיה לו מוכן בעת ע"ס וועט קומען די פיצטערע צייטן אינמיטן זומער ואל אים דער יו"ט לייכטן, ער ואל זיך דערמאנען א שטיקל "אתה נגלית", א שטיקל "עדב יקר אחסנתיה", און דאס ואל אים דערלייכטן. אך כמו החינוך שיש לו דבר טוב ורועה לשמרו לאחר זמן ונתן הדבר לזמו שהיא תשמור, בן אזו אומרים להשי"ת י'השיאנו ה' אלקינו את צרכת מועדיך' היינו שאתה תאיר לנו אין די פינצטערניש על ידי צרכת מועדיך.

(קובץ שיחות קודש, סלאנים)

ופנית צבוק והלכת ללואהליך, לבקרו של יום שני שהוא חול, שאי אפשר לו לנסוע משם ביום טוב שהוא קדש. או יאמר ופנית צבוק והלכת ללואהליך כציב ירושלים, ומשם ילך לו אל ארצו. ודרשו רז"ל ופנית צבוק מכאן שטעון לינה צליל מוצאי יו"ט בעיר לכבוד המצוה. וכך דרשו ופנית צבוק כל פנות שאתה פונה מן המקדש כשתצא אליו לא יהו אלא צבוק, וציבור ללואהליך אפי' היה האחרון שצאריך ישראל, כדי שיוכל להגיע לביתו ולחזור פעם שניה לראית חג השבועות. וזוהו הוצרך פסוק זה להכתוב צבוק הפסח יותר ממשאר החגים, לפי שאין פנאי ללכת לציבהמ"ק שני פעמים מפסח ועד עזרת אל"כ הוא נוסע משם לבקרו של חג המזות אחר שאכל שם פסחו ועמד יו"ט ראשון יש לו ללון שם, ולבקר שהוא חול ילך ללואהליו, ועם זה יספיק לו זמן להגיע לביתו ולחזור להג השבועות. כיצד, הרי שאמרו רז"ל ארץ ישראל ת' פרסה על ת' פרסה, כלומר אורך הארץ ת' פרסה ורחבה כמו כן, והיה ציהמ"ק בצלמנע הארץ, וא"כ מאתים פרסה היה המהלך ליותר רחוק ואחרון שצא", וצ"י יום יהיה אדם מהלך מאתים פרסאות לחצונו י' פרסאות בכל יום, וידוע כי מפסח ועד עזרת מ"ט יום, חסר מהם ח' ימי השבת ויום אחרון של יו"ט נשארו מ' יום, ועל זה אמר ופנית צבוק והלכת ללואהליך, כלומר בזמן עשרים יום, ובעשרים הנשארים היה צריך לחזור שנית למקדש לראית שבועות.

תיבה אחר צרכת המזון ילך צוריות לצית המדרש לעשות החיקון של הלימוד, ולא יצטל צישית חולין אף רגע כמימרי חס ושלום, וכו' וקודם עלות השחר מעט ילך לטובל, כדי לקבל חספות קדושה, גם צטילה זו עושה תיקון גדול.

(יסוד ושורש העבודה)

בתוב בספרים הק', מי שלא ישן בזה הלילה ולא פסיק פומי' מגירסא כלל, ועיקר
שלא יפסיק בשיטה בטלה עד אחר קדושת בחר, ומה שזריך לדבר ידבר
בלשון הקדוש, מובטח הוא שישלים שנותיו ולא יארע לו שום נזק.

(סידור תפלה ישרה, כתר נהורא)

וכבר ישראל קדושים בני קל חי נהגו צרוב המקומות לנדר שינה מעיניהם ליל התקדש חג השבועות וגזולה שנתם לעסוק בתורה כפי הסדר המסובך מהאריז"ל, אמנם צריך לזהר ביותר שלא יפסיק בדברים בטלים וכו', לא יחשה להגות בתורה בחשק נמרץ, אולי יזכה להיות מבני היכלא דמטרוניתא, לא ייעף ולא ייגע בקדושה ובטהרה, וזכור יזכור מעשה נורא אשר הי' בימי מרן הק' מהר"י קארו והרב מהר"ש אלקנץ, אשר זכו כמעט לגילויי שכינה בלילה הקדושה הזו - ועוד לו תהא ידיעה מ"ש רבינו האר"י ז"ל, כי הוראת חיי האדם היא צו הלילה, לכן יודרו מאוד בכל יכלתו והבא ליטער מסייעין אותו.

(שמחת הרגל לימוד א' להחיד"א)

בורן אדמו"ר זי"ע (ה'ת"ת אהרנס) סיפר פעם צליל שבעות הסיפר מהרה"ק מלענטשנא זי"ע שלא אמר דברי תורה צליל שבעות, באומרו: די אלטע תורה האט מען שוין געענדיגט, און די נייע תורה האט מען נאכנישט מקבל געווען, אלא מאי וואס איז יעצט, יעצט איז הכנה צו קבלת התורה, און די הכנה לקבלה איז "באימה, ציראה, צרמא, וזיעה" והתחיל הרה"ק מלענטשנא לרעוד בכל גופו, ונאחז בשולחן ורעד השולחן עמו, ומרוב ההמרגשות שאחזו הוכרח להוצילו חזרה למדרו.

(מזקנים אתבונן)

ובפרט ליל שצעות שצריך האדם לעסוק זה כל הלילה או רובא, וצפרט על פי הזוהר שאומר שכל מי שהוא מצני מהימנותא ומצני היכלא דמלכא צריך לעסוק כל הלילה צמיי קריאות לקשט הכלה צמכטיטי להכניסה לחופה למחרת היום הבא אחריו, ואשריו ואשרי חלקו הזוכה לכל הכבוד הזה אשר יוצרו כציכול מתפאר ומתקשט בו, ואל יקל צעיני האדם הדבר הזה כי האדם הוא שפל ואפל בצחינה אחת אבל בצחינה אחרת הוא גדול כח מאד וצידו להעמיד כל העולמות כולם מה שאין כן מלאך משרת יכול לעשות, והוא הנותן כח וחיל כציכול לצו"ע דכ"י (דברים ל"ג, כ"י) רוכב שמים בעוזר וגו' וכתב (שפי"ה כ"ו, ה') או יחזק צמעוי וגו', וס' זהפך מתיש כח ומשיג אחר ימינו כציכול, כדכתב (דברים ל"ב, י"ח) צור ילדך תשי וגו'.

ואחר כן נריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שצהדייטס להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה ולומר אולי על ידי צא אחיה ענין ודבר להפיק רצון השם יתברך, ואל תהי צרכת הדיוט קלה צעניי, כמו שאמרו על ענין רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול זה"ה. וכן אמרו על ענין כיוצא בזה לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם, ובהיות האדם מיקל עצמו צעניי בואמרו מה אני מה חיי שיצוא תקון העולמות על ידי או לקלוין פגר מוצס שפל ואפל נגד גדולת מעלת השם יתברך, כי בחשבו צענין זה ילא תקלה גדולה מתחת ידו צין לו צין לאחרים למי שצראו יתברך ויתעלה שמתחלל כבודו בקלוקל מעשיו.

(סדר היום)

וּבַחֲזוֹר לענין שכל חג הקצ"ה פורס עלינו ענן הכבוד שלו ואין הכבוד שלו לכדו
 בכל מה דלפשר, ומחמת שהפריסה היא בכניסת החג ובערבז אנו אומרים
 זכרת הפורס עלינו זריקין אנו לקדש ולטהר את עצמינו בכל סימני טהרה, שיש
 הרבה מעלות טובות לזה החג, האחד דבאינון שבעה שבועות פסק מאכצותא מנייהו
 כמוצא צוהר פ' אמור כדא אתתא כד פסקו מינה דמי מאכצותא בחר דאתפסקו
 כתיב וספרה לה שבעת ימים אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקא מאכצו
 מנייהו ואמר הקדוש ברוך הוא ממלא וילהלם חושבנא לדכיותא כו' ע"ש נמצא בזה

ובפרט עתה בחג שבועות, שחוזר למציאות הראשון פתח נתינת התורה, שהולך ונוקב עד ביאת הגואל, קול השופר הולך וחזק בכל שנה ושנה צעת המציאות, ותולה כל הוראת חיי אדם בזה הלילה, כמו דא"י צהאר"י זללה"ה (פ"ח ע"ה) שער חג השבועות פ"א) אם האדם ייעור בזאת הלילה צליל שבועות, מוצט לו שלא ינוק כל השנה, כי כל הוראות חיי אדם תלוי בזה הלילה. ומי שיש לו מוח צדקדק, נפשו יודעת מאד מצד השכל שכן היא, להיות שעמה חוזר למציאות הראשון, ואנו בני ישראל מקבלים את התורה כמאז ומקדם, וצודאי הסביר נותנת מיום נתינת התורה במעמד הקדוש, עד עתה ועד לעתיד, אינו דומה צחינת נתינתה משנה לשנה, ומשתנים בטעם וריח לשבח צחינת מחודשת, ובכל פעם החיוב מוטל על כל אחד מישראל, להכין את לבו ורוחו לקבל על נפשו, מה שיקרא וילמוד עתה צלילה הזאת, יקבל עליו עול מלכות שמים שלמים בחשק האהבה, ולערך הכנתו לקבלה, כמוהו אור לו אור התורה.

(אור המאיר)

בבל הימים טובים אין לך יו"ט שאין בו מנוח חוץ היו"ט צפני עצמו, ובחג השבועות אין בו שום מנוח, מפני שהיום הזה הוא יום מ"ת, ונתינת התורה הי' באופן הזה שהקבלה לחוד מהני, כאלו קיימנו כל המצוות, וא"כ איזה מנוח הי' אפשר לזווג לעשות בחג השבועות שהי' משמע שרק מנוח זה לנו מקיימין, ולכן קורין כל התרי"ג מצוות צליל שבועות להורות שצקבלה לחוד לנו מקיימין כל התרי"ג מצוות.

(תפארת שלמה עה"ת עמוד קס"ד)

הלימוד צליל שבועות להראות חציבות התורה כי כל חמדת עולם הזה בא מתוך הרעצון. ולפי רוב הרגילות מתמעט האהבה והמרעצו עצמו אוכל לתיאצון. והתורה כל מה שעוסקים בה ביותר מתרצה אהבה וחמדת התורה ועל ידי עסק התורה צליל שבועות נתרצה הצמאון אל התורה. וכתיב כל צמא לבו למים. כמ"ס במדרש שנמשלו לדגי הים שגדלים במים ופותחים פיהם לכל טיפה של מים כאלו לא טעמו טעם מים. כן בני ישראל העוסקים תמיד בתורה חציב עליהם כל אות מהתורה כאלו לא טעמו דברי תורה מעולם.

(שפת אמת שנת תר"ס)

איתא במג"א על המנהג להיות ניעורים צליל שבועות כדי לתקן מה שהיו אצותינו ישינים אז קודם מ"ת כדאיפתא במדרש ופדר"א, ובאמת לא נראה מדברי המדרש שהי' בזה שלא כהוגן מה שהיו ישינים, ובזוה"ק איתא כד מטי להווא ליליא ליבעי למלעי באורייתא ולנטרי דכי' עילאה, ואורייתא דבעי למלעי אורייתא דבעי"פ בגין דיתדכין כחדא ממצועא דנחלא עמיקא. ונראה מזה שענין הטהרה של לילה זו נגמר ע"י תושבע"פ והוא ע"ד מחז"ל ע"פ כנחלים נטוי כנחלים נטע ד' מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה כך אהלים של תורה מעלין מטומאה לטהרה, ואהלים של תורה כוונתו ביחוד על תושבע"פ שאינו נקנה בחדש עד שכל העוה"ז הוא כאוהל ארעי אצלו כאמרס ו"ל ע"פ אדם כי ימות באוהל אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, וכדאי' בתנחומא שאין תושבע"פ מתקיימין אלא במיעוט תענוגי עוה"ז וצנע ונידוד שינה, וע"ז הוקשו לנחלים המעלין את האדם מטומאה לטהרה היינו כמו הטובל במים המכסים כל גופו כך ע"י שנקצו ד"ת בלב וצמות בתמידות עד שכל שיעור קומתו נטבל במימי הדעת כדאי' בהרמב"ם (סוף הלכות מקואות), וע"ז מרמז צוה"ק דיתדכון ממצועא דנחלא עמיקא. וע"י צחי' צינה שכל שנקצעים הד"ת בלב נפתח לו המקור מרחיצות הנהר לטהרת הנפש.

(פרי צדיק)

בזוה"ק (פ' אמור דף י"ז) ומאן דמטי טהור להאי יומא וחושבנא לא אחאציד מינה, כד מאטי להאי לילא לצעי ליה למלעי באורייתא וכו'. יש לדקדק בלשון וחושבנא לא אחאציד מיני'. וי"ל כי הנה יחרד לב האדם מלשה"ק ומאן דמטי טהור להאי יומא וכו', אזי לנו מי יאמר זכיתי לצי טהרה"י מחטאתי כראוי צימי הספירה אלו בכל הז' מדות בשלימות עד שיקרא טהור, וגם הדיוק האמיתי עוד יותר נשבר לבו בקרבו ומכיר חסרונו מימים הקודמים, ואין יקרא על עצמו טהור, וא"כ אין יוכל ללמוד צלילה זו ולשמוח בחג הקדוש הזה, ולא שצקית חיי לכל צריה ח"ו. רק י"ל כשעב"פ יודע החשבון מה שתיקן עד עתה ומה שיש עדיין לפגוע ועומד על המצפה ומוכן לתקן בימים הבאים אח"כ, ע"כ נקרא ג"כ טהור, כיוון שיועד עכ"פ החשבון, כי חוצת נפשו לתקן וחספן לתקן כנו, ע"כ מסיים בלשון וחושבנא לא אחאציד מינה, היינו שלא אצד החשבון בנפשו לידע באיזה מדה צריך לתקן ביותר וכיוצא, הוא ג"כ בכלל טהור (ובמדומי שמעתי כעין זה קצת). והוא דוגמת אהבת האב לכן כביכול דרך משל, שצריך הבן להשלים חוב לאציו עד זמן ידוע, ואם לא אז לא יבא

הזה טהור גברא וטהור יומא. וגם האי יומא דמיא לצי הלולא ואיהו יום התפילה שהיא מתן תורה כמובא במאמר הזהיר (הנדפס בתיקון ליל שבועות) ובהקדמת ספר בראשית דכל אינון חברייא דבני הכלל דכלה אצטריכו צהייה ליליא דכלה אודמנית למהוי ליומא אחרא גו חופה צבעלה למהוי עמה כל הווא ליליא כו' ואילוין אקרון בני חופתא וכן דרשו חז"ל בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וגו' זה מתן תורה. לכן כל אדם יהא ניעור באותו הלילה למלעי באורייתא ויזכה לעייל בתר התפילה את העטרה"ה לעטר בתוך כל האוכלוסין ומשריין דמתכנשין צהדה. והקוד שאלו חז"ל צערת נידון על פירות האילן הוא אילנא דחייא היינו התורה שהוא עץ החיים ועץ הדעת כנודע ומה שעוסקים והוגים בתורת ד' המה פירות האילן, לכן כל הלילה לא יפסיק ממשתנה ויאמר מה נאה אילן זה ומה נאה ניעור זה ומתחייב בנפשו ולבבו ללמוד מתוך שמחה של מוצה בליילה דכלה ובכל שנה ושנה יהא דומה צעיני האדם כאלו היום הוא בא לקבל התורה מסיני כמו שזכרתי בריש השער הזה.

ולא ידע אותו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל היא תורה הנקראת לחם כמה דאיתא אמרת לכו לחמו בלחמי וצריך לעשות לחם חס כיום הלכות לחם לחם את עצמו בדברי תורה צלי הפסק ולילה כיום יע"ר להם, ולהיזהר באזהרות גדולות אותן שהלכו אחר הקידוש לעורה לצית הכנסת או לצית המדרש לא יהיו צספירת אומר דברים בטלים חס ושלוס כי אין מציאין בחג הזה את אומ"ר אלא מן השעור"ן דאורייתא צשתי לחם המה תורה שצכתב ותורה שצ"פ.

(שער המלך)

ובתיקון שבועות נרשם כמה פרשת בטהלים שיאמר צליל שבועות צאמי להסוף עוד שיהא החיוב לומר פרשת ל"ט למנצח לידותן מזמור לדוד, על הדמות הניחנו לנו היא התורה כ"א מימינו אש דת לנו, וגם נאמר צ"ו זו הודיעני ד' קיני, מה שהיו שפתי דוד דוצבות צקצר שדיצר מיום מיתתו וקצורתו וציוס מתן תורה היתה גויעתו. ומראהו להזכיר חסדי דוד הנאמנים ולכבות על מיתתו ציוס הזה, וצאומה פרשה יתעורר עצמו לצדיה וציותר צהפסקו שמעה תפלת ד' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

(שער המלך)

ובזה"גין אנשי מעשה וחסדות צקהלות קדושות שלא ישן כל אותה הלילה, רק מתאספים יחד ואומרים כפי הסדר הנדפס בתקונים צאומה וציראה, וזיל קרי המעשה הגדול והנורא שנדפס שם. ומי שלא ישן כלל כל אותה הלילה יאמר התחנה המיוסדת להלכה מכרת. כי במעשה זה עושה כתר לראש השכינה ואגווי מגינה אצלי מנלה.

(נוהג בצאן יוסף)

בזקור הדבר ציד חכמי ישראל, ציס לאדם איזה מניעה צלימוד איזה ספר לגמרי, ע"כ מצד ההכרח הוא רק מתחיל ומסיים, ויחשב לפני הצורא כאלו למד הכל, ע"כ המנהג הנהוג בכל תפוצות ישראל צליל מתן תורתנו להתחיל ולסיים מכל ספרי התנ"ך, ומשייתא סדרי משנה, צכדי שיחשב לפני הקצ"ה כאלו למד כל התורה כולה צכתב וצ"פ.

(דרדך פקודיך, הקדמה ג')

יש להבין למה התיקון צליל שבועות הוא צדרך דילוג לא כמו השענא רבא שהיא קריאה שלמים, ונראה לי עפ"י המדרש עה"פ איש על דגלו הה"ד ודגלו עלי אהבה אפילו ת"ח יושב ועוסק בתורה ומדלג מפסקו לפסקו ומהלכה להלכה חצי לפני הקצ"ה וכן חציב ודגלו עלי אהבה ודילוגו עלי אהבה עכ"ל, והנה צקבלה"ת צחר הקצ"ה צעמו ישראל צאהבה כמו שנאמר להם והייתם לי סגולה מכל העמים ופי' רש"י אורר חציב וכמדורש אמר הקצ"ה משעה שעמדתם צסיני וקבלתם את התורה כתצמי שאני אהב אהבכם כנאמר כי מאהבת ה' אתכם עיי"ש, לכן היא הענין שהתיקון ועסק התורה צליל קבלת התורה היא דוקא צדרך דילוג מפסקו לפסקו ומהלכה להלכה להראות כי ודילוגו עלי אהבה.

(דברי ישראל פ' קדושים הנה אות י')

ריב"ש אמר אדם שהוא קורא בתורה, ורואה האורות של האותיות צבתורה, אף על פי שאינו מציין הטעמים כראוי, כיון שהוא קורא צאהבה גדולה וצבתלהצות, אין השם יתצרך מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי, משל למינוק שאציו אהבו מאוד ומצקש דבר מאציו, אף על פי שהוא מנגמס ואינו אומר כראוי, אציו נהנה מאוד, לכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה השם יתברך אהבו מאוד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי, כמו שדרשו רבותינו ו"ל (במדרש שר השירים פ' צ') ודגלו עלי אהבה, אל תקרי ודגלו אלא ולגלונו עלי אהבה. (ספר בעש"ט)

לסעודה הגדולה שיעשה אציו, וכשרואה אציו שרצון הכן להשלים אח"כ באמת בלצנז, רק שקצרה ידו במשאו ומתנו עד כה, הגם שאולי היה מחמת עללות ופשיעה מה שלא שילם עד הנה, מ"מ בראותו שצרכיו לתקן אח"כ הוא חפץ בהצדקו ומניח לו החוב במלואו לנטחון, ולא ידחה ח"ו מהסעודה הגדולה.

(שער יששכר)

בליל שבועות אחר השלמת סמוך לאור היום בא לצי"המ"ד שלו ומלא איזה מהגלוים אליו הולכים אנה ואנה צבהמ"ד ושאל אותם צמה אחס עוסקים בלילה הוא ושחקו ולא ענו ואמר הוא ו"ל המקובלים אומרים כי בלילה הוא טוב לעסוק בעמקי החכמה והוא סודות הק' כמעט מעשה מרכזה, ומי יודע צוה, אך נוכל לומר כי עמקי חכמה היא אהבה ויראה להשי"ת כי הוא מוסתר בעומק הלז, וזהו שכ' הנסתרות לד' חלקינו זו אהבה ויראה, שהיא נסתרת מכל אדם רק לד', ולגלות הם שאר המדות שהכל רואים, כמו תפילין וציצית וכדומה, לכן טוב בלילה הוא לקבוע בלז כל אחד ואחד אהבתו ויראתו, והיא עמקי חכמה.

בזמן אדמו"ר הצית אצרהם זי"ע אמר פעם בליל שבועות, איתא בספרי (עקב פסיקתא מח) אם תעזובי יום יומים לעונך, נמלא כי העזיבה היא כפולה, כי כל כמה שאתה מתרחק ללד' אחד, מתרחק השנה לעומתו באותו מרחק ללד' השני. ואם צמדה רעה כך, הרי מדה טובה מרובה ח"ק פעמים, ובשאהד מקבל עליו עול תורה, מסייעין לו מן השמים בכפל כפליים והרבה יותר מזה.

(מוקנים אתבונן)

יזוהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה, ונריך להם שמירה גדולה צוה בלילה זו מפני דכל עת שיש אסיפה מאנשים הרבה דרכו של יזר הרע להכשילם לדבר דברי חול ומדבר לדבר יצאו לדברים אסורים של שמוק ושל לשון הרע, ויזוהרו ללמוד כל סדר הלימוד של יזאת הלילה בחשק גדול ובשמחה רבה והתלהבות הלב, כי הלימוד המתוקן ליזאת הלילה עושה פרי גדול למעלה וממשיך לנפש האדם קדושה וטהרה, ואיתא בזהר הקדוש בפרשת אמור וזה לשונו חסידי קדמאי לא הוו נימי צהאי לילא, והוו לעאן באורייתא, ואמרו נימי לאחסנא ירומא קדישא לן ולצנן בתרין עלמין, ועוד אמר רבי שמעון על חזריאל דלעאן באורייתא צהאי לילא כוליהו יתון רשימין וכתיבין בספרא דזכריאל, וקודשא בריך הוא מצנך לון צממה צרכאן ועטרין דעלמא עלאה עד כאן. ומי האיש אשר ישמע כזאת ויפנה לבו לנטלה בלילה הזאת, וכל שכן שלא יטפן פיו בדברים בטלים ודברי חול של משא ומתן וכל שכן בליגות ולשון הרע, ויתגבר כארי לישב על המשמר צענים פקוחות לדחות את השינה ולא יתנמנם כלל.

(בן איש חי במדבר)

עם איז אינטערסאנט צו פארצייענענען עטליכע שטריכן פון די ליכטיגע און ווארימע ימים טובים וואס מיר האבן געהאט די זכיה מיטצוהאלטן פון דער נאענט בצילא דמהימנותא פון רבי'ן זי"ע אין די ערשטע יארן אין אמעריקא.

צום אלעם ערשטן, קומט מיר ארויף אין געדאנק א יום טוב שבועות בצל הקודש. יענעם שבועות אויפדערנאכט ביים טיש האט דער רבי געזאגט גאר ווארימע מוסר-רייד, וואס האבן געמאכט אויף מיר עפעס אן אויסטערלישן אייגנדרוק. עס האט מיך מורא'דיג באנומען און געבליבן איינגעקריצט אין מיין געדאנק ביז צום היינטיגן טאג.

צווישן אנדערן האט דער רבי אויסגעטייטש דעם פסוק "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי", לויט דעם וואס חז"ל דרש'ענען (ב"ר כא, ו) "אין ועתה אלא תשובה", דער רבי האט דערביי מאריך געווען אין דעם ענין פון תשובה, זאגענדיג מיט גרויס התעוררות: מיר האלטן יעצט פאר

קבלת התורה, ווען מיר גייען זוכה זיין צו מקבל זיין די תורה הקדושה פונדאסניי, אבער לב יודע מרת נפשו, יעדער ווייסט דאך ווי אזוי מ'זעט ליידיער אויס. טא, ווי אזוי קענען מיר דען צוגיין צו קבלת התורה אין אזא שפל המצב. נאר אוודאי, כדי צו קענען מקבל זיין די תורה מוזן מיר דאך פריער תשובה טון, נר, ווי אזוי קענען מיר תשובה טון אין אט-דער קורצער צייט וואס איז אונז פארבליבן ביז קבלת התורה, ווען מיר זענען דאך מלא עוונות ופשעים. נאר, עס איז דא איין זאך וואס קען אונז ראטעווען, אז מ'מאכט אפ א פעסטע קבלה, 'מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא, וואס עס איז געווען איז געווען און פון יעצט און ווייטער וועלן מיר לעבן מיט א חשבון הנפש. און דאס איז פשוט, 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', אז כדי מקבל צו זיין די תורה מוז מען באשליסן מיט א שטארקער קבלה, אז פון יעצט און ווייטער וועט מען זיך שוין פירן ווי ס'דארף צו זיין. 'ועתה', טאקע יעצט, שטייענדיג אין די מינוטן פאר קבלת התורה, זאל מען מקבל זיין אויף פון היינט און ווייטער זיך צו פירן ווי ס'דארף צו זיין.

דער רבי האט דאס געזאגט מיט אן אויסטערלישן התעוררות, אז עס האט מיר ממש געריסן ביים הארץ, איך געדענק כמעט נישט נאך אזא התעוררות וואס זאל מיך פלוצלינג ארומנעמען, און דאס איז מיר געבליבן אין די ביינער אויף שטענדיג.

ארום דרייסיג יאר שפעטער האב איך זיך אמאל באגעגענט מיט א געוועזענעם נאענטן חבר מיט וועמען איך האב געלערנט צוזאמען ביים רבי'ן אין דער ישיבה, מ'האט אויפגעברענגט זכרונות פון די ישיבה-יארן. צווישן אנדערן האב איך אים געפרעגט צי ער געדענקט יענעם שבועות, ווען דער רבי האט געזאגט א מורא'דיג-ווארימע תורה. האט ער מיר געענטפערט: "א שאלה צי איך געדענק! איך קען דאס נישט פארגעסן!", און ער האט באלד צוגעגעבן "איך איך מיין אז איך ווייס די סיבה פארוואס דער רבי האט דעמאלס געזאגט דעם ווארעמען מוסר-שמועס, אנדערש ווי זיין שטייגער". ער האט מיר דערציילט אז ביי יענעם טיש, איידער דער רבי האט געזאגט תורה, האבן א גרופע פון עטליכע תלמידים פון ישיבה, ערליכע, חסידי'שע בחורים, געשמועסט אזוי צווישן זיך, אז עס וואלט געווען א גוטע זאך ווען דער רבי וואלט יעצט געזאגט ווארימע דיבורים אלס א הכנה צו קבלת התורה, שפירנדיג אז עס פעלט זיי אויס כדי זיך ריכטיג צו צוגרייטן צו קבלת התורה.

דער רבי פלעגט דאך כדרכו בקודש שטענדיג זאגן ביי די טישן דברי דרוש און מגידות אין וועלכע עס זענען געווען אריינגעפלאכטן געוואלדיגע יסודות פון מוסר און חסידות, די הייליגע ד"ת זענען געווען א "כרכא דכולא ביה", וואס מ'האט געקענט פון זיי ארויסנעמען אן א שיעור, אבער געווענליך האט דער רבי כמעט נישט מאריך געווען מיט'ן חלק המוסר, נאר עס איז געווען אריינגעפלאכטן אזוי צווישן די ווערטער. אבער דא האבן די בחורים צווישן זיך אויסגעדריקט זייער רצון אז דער רבי זאל דאסמאל מאכן אן אויסנאם און יא זאגן דברי התעוררות ומוסר אנצעווארימען זייערע הערצער, און צו זייער גרויסער איבערראשונג האט דער רבי אנהייבנדיג די ד"ת תיכף ערפילט זייערע וואונטש און געזאגט א מוסר-שמועס. די בחורים האבן געשפירט ווי דער רבי האט מרגיש געווען זייער רצון, און נאר צוליב זיי האט ער געזאגט אזעלכע אפענע מוסר-רייד, אז עס איז געווען צום געדענקן. (באילא דחיי, סיפורי הגה"צ ר' אהרן יעשי' פקעטעט ז"ל)

תפלת שחרית

שהוא ברכה ראשונה שמברכין עה"ת בצוקר והוא פלא וע"י הנ"ל הוא מוצן כי כריך להפלת ע"י כמו שאמר הוא ו"ל כי המורה הוא סוד אדם שלם יש זה מים ממוקים ומים המרים ונריך להפלת ולבקש זה מאת ה' שיעשים בתורתו המים ממוקים וערבים וזהו ברכת והערב נא והנן והוא ממש סוד הפדיון. (דגל מחנה אפרים, בשלח)

יזוהר שלא יתנמנם בקר"ש ועמידה כלצא יקום וכארי לעבוד ה'. (עבודת הקודש כף אחת)

ועפ"י ז' תצין מה שאמר רא"י וזללה"ה על מאמר חז"ל מפני מה חרצה ירושלים על שלא ברכו בתורה תחלה ואמר הוא ו"ל היינו שלא ברכו ברכת והערב נא

ממש כמו של הנגיד הנ"ל, ומדוע נחקקם עלי. והשיבו לו הלא הנגיד הנ"ל הוא מלוכס מכך רגל ועד ראש עם צגדים יקרים, אך האמת שהטילפ הוא יקר מכל, אמנם לא כן אתה שאתה הולך בלא מכנסים. כמו כן ממש כוונת המשנה הלו שחושב כיבוד אב וכו' וזה הוא צגדים מכך רגל ועד ראש, אך ת"ת הוא הטילפ שהוא יקר מכל, אבל מי שהוא ערוס ויחף ואין לו רק הטילפ הלא אך לנחוק הוא, כך שמעתי והדברים נכונים מזה ענמן.

(לקוטי מהרי"ח, סדר ברכת השחר)

עיון תפילה בכלל גמילות חסדים. היינו אם האדם מתפלל בעד חזירו זהו עיקר התפילה, וזה עיקר גמילות החסדים. ותלמוד תורה כנגד כולם, היינו אם הוא לומד בשביל כל ישראל, שצורה היא כל הישועות ורפואות שבעולם, כמ"ש רפואות תהי לשרך וכו', אזי הוא כנגד כולם, שכל מזה יש זה סגולה, זה גורם לאריות ימים וכמ"ש בתפילין, וכל שאר מנות כמזבאר בספרים, אך התורה הוא כוללת הכל, וזה נקרא בשם כלל ופרט, שהתורה היא כלל, ומה גם כי כל מזה יש בו זמן שאם האדם חוקק שופר בתוך השנה או לוקח אתרוג אינו נחשב לכלום, אבל אם הוא לומד זהו שופר יכול לפעול ישועות כמו בשעת תק"ש או לקחת האתרוג, לכן התורה היא כלל והמנות הם פרט. וזה מכלל שהוא צריך לפרט שהתורה בלא מנות אינו כלום. והפרט צריך לכלל שכל המנות צריכים לתורה נר מזה ותורה אור, שזה בלא זה אינו כלום, כמו שאור אינו מאיר לחוד אך צריך לתפוס בדבר מה, וכן נר לחוד אינו מאיר. וזה ותלמוד תורה כנגד כולם, דהיינו אם האדם לומד תורה וכוונתו להשפיע טובות לבני ישראל אז הוא כנגד כולם, וכמ"ש בהסלע ה' לך לשנות פרק אחד או הלכה אחת וכו'. וז"פ כל העוסק בתורה וגמ"ח ומתפלל עם הצבור כאלו פדאני לי ולבני מן הגלות, דהיינו כל מה שעושה הוא בשם כל ישראל, שעוסק בתורה עם הצבור, ומתפלל עם הצבור, ג"כ כוונתו לעורר רחמנות על כנס"י כנ"ל, וזה נדקת ד' עשה ומשפטיו עם ישראל, דהיינו בשם כל ישראל.

(תפארת שלמה, שער התפלה)

וידבר וישנה בהשכמה לצית הכנסת צומירות ותשכחות לאדון הכל על כל הטוב שהטיב עמנו לתת חלקנו בתורתו ויחדנו לו לעם סגולה מכל העמים ומה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שנקרא שמו עלינו וכתב בתורתו (שמות ט', ה') כה אמר ה' אלקי העברים, אלקי ישראל, ואיך אנו טפשים וסכלים טח מראות עינינו מהשכיל לבנו להצין ולדעת את כל הכבוד הזה אשר כבודו, ואשר נשאל לנו להצדיקנו מעמי הארץ וממשפחות האדמה כי כל אחד לאלהיו פנו והם עובדי עכו"ם ואין לאל ידם להטיב ולהרע כי גציה מעל גציה שומר וגציהם עליהם, ולא כאלה חלק יעקב כי בחר לו יי-ה ישראל לסגולתו ומשגית עליהם בטובו וחסדו בכל עת ושעה צין לרבים צין ליחיד כאשר עינינו רואות נסים ונפלאות שנעשו עם אבותינו ונעשים עמנו בכל עידן וזמן, והכל מאהבתו אותנו בעבור אבותינו ומחבת כלי יקר ותמדת תורתו התמימה אשר נתנה לנו ונטעה בתוכנו ומדד אהבה מוסקף אהבה וחבה עמנו נוסף על ברית אבותינו, משל לצת מלכים וכו'. ואם כן ראוי לנו לפקוח עינים עורות ולהביט בארצות להצין ולהשכיל את כל אשר הטיב עמנו בתמדת תורתו ונטע שעשועיו לנטוע אותה בקרבנו לעסוק בה יומם ולילה, ובאהבה נשגה תמיד, ואין לנו לפרוק עולה מעל זוארנו חלילה לאל להטות שכמנו לסבול ממדרש למדרש ומצית הכנסת לצית הכנסת להיוותה למס עובד כעבד העובד את רבו בכל לבו ובכל נפשו בכל יכולתו ואינו מורד באדוניו להסיר עולו מעל זוארו כמו שכתב ביששכר (בראשית מ"ט, ט"ו) ויט שכמו לסבול וגו'.

(סדר היום)

בתפלה לין בזמן שחרית כמו בכל שבת ויו"ט, טעם א': שצריך להתפלל בדעה כלולה וצפרט ציוס הקדוש הזה וכן ראיתי בקידור דוד"ו היעצ"ך, וז"ל, אבל טוב ופה להציא עצמו ליד חיוצ ברכת השחר כולן, ע"י מיעוט שינה וכו' ויש סמך קצת, שכן היו ישראל ישינים גם אז צמ"ת עכ"ל. טעם ב': דידוע דאמת עת רצון בשעה שהציבור מתפלל, ע"כ יותר טוב להתפלל בזמן שמתפללים כל ישראל, גם שיאמר ברכה"ת ציוס מתן תורה בלא פקפוק.

(משמרת שלום, קאייטוב)

ברכת אהבה רבה צריך לכון בה הרבה, שכוללת דברים רבים, ביחוד ענין נתינת התורה הקדושה המביאה אותנו להצלחה האמיתית ולרבו טוב הנפון, אשר על כן באהבה נשגה תמיד, ומתפללים להשם יתברך, יפתח לבנו להצין ולהשכיל באמתו, שלא נגע לריק ויטע בלבנו אהבתו ויראתו, ולייחד שמו באהבה, ומגדול מעלת ברכה זו עומדת במקום ברכת התורה למי שלא צירך אותה, ופוטרת מה שילמוד אחריה מיד, וסמכו אהבה ליוצר המאורות, לפי שיש בה זכרון מתן

ובתב עוד שם דכשהולך לישן כשיאיר היום יטול ידיו ג"פ ויצרך ברכה"ת ואח"כ יאמר כל הק"ש לנאת יד"ת ק"ש של שחרית ע"ש וזה ל"י לע"ד לפי מה שר' בתשובת האחרונים דברכת התורה של יום העבר נפטר עד אחר שינת קצת של לילה שני' וגם זה מחלוקת הפוסקים אם ראשי לצרך ברכה"ת כשהי' ער כל הלילה ואחמ"ל וראיתי בספר וז"מ שכתב ששאל שאלה זו את פה קדשו של הגאון"ק בעל דברי חיים זל"ה מסאמו וא"ל שאם דעתו לישן אזי מותר ללמוד עד השניה בלי ברכת התורה עי"ש.

(שמע ישראל ח"ב אות לד)

ועל כן קצתו אנשי כה"ג בברכת התורה לבקש מאת ה' שנהיה אנוהו ואלאזינו וגו' יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, ולכאורה לא נודע מה ענין ידיעת שמו לברכה זו, ולא היה לנו לומר כ"א לומדי תורתך כו'. ואולם שמורה באצבע במפרש על האמור, כי זה עיקר למוד התורה להתדבק ע"י צמ"ת ית' ציראף ואהבה באמת בדבקות לבב, דבוק עצמיות שלא יוכל להפרד ממנו גם אחר כך כשיפסק מלימודו. כי זה כל האדם שנברא על הארץ, לצוא לדבקות הזה, שזה הוא התענוג והנחת רוח שעולה לפניו יתברך מכל עבודתו, כשאנוהו מתקדשים ומתדבקים עצמנו בו באהבה עזה בוערת כרשפי אש שלהבת יי-ה, עד שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. כי תאזות הזמן ותמדוהו נקראים שטף מים רבים, לצד שכלם נמשכין ונוצעי מיסוד המים שנאדם המלמדים כל מיני תענוג... וזה אומר כלנו יודע שמך ולומדי תורתך, פי' שקדם לימוד התורה נהיה יודעין שכל התורה שמך הוא, וזאת תהיה חפצנו ומגמתנו להתחבר אל שמך הגדול והקדוש.

(שער התפלה, שער ח')

וראוי לאדם שירגיל את עצמו בכל ימי השנה שיהיה רגיל צפוי בכל שעה תפלה שהתפלל דהמע"ה, הורני ה' דרך, הדריכני באמתך, יחד לבני ייראה את שמך, וטהר רעיוני ולצי לעבודתך, וכיוצא באלו פסוקי יראה, מוצנח לו שיגל מכל חטא. ופשיטא שהוא חוב גמור על כל אדם שילמוד בכל יום בספרי היראה **אם מעט ואם הרבה**, שהוא יותר חייב מכל לימוד. ואפילו אם יתבטל עי"ז מלימוד פרק משינוי או שאר לימוד, כי מה ה' אלקין מבקש ממך כי אם ליראה אותו. וכדאיתא במשנה אם אין יראה אין תורה, כי מה תועיל לו התורה אם אין דעתו לקיים. ואמנם לא תספיק לו היראה לבד אם אינו לומד התורה, כי אם אינו יודע מה לעשות מה תועיל לו היראה, כדאיתא שם במשנה אם אין תורה אין יראה, ר"ל אין יראתו כלום, הגם שצדאי יותר טוב כאשר יהיה אדם ירא שמים אף שהוא עם הארץ, יותר ויותר טוב מלמדן ואין לו יראה, כמ"כ טוב איש רש הולך בתומו מעקש שפתיו, ר"ל טוב רש בתורה והולך בתומו, מלומד תורה בלא יראה שנקרא תורתו רק עקשות פה. ולכן כללו של דבר, כל מה שיוכל אדם לעשות בכל זמן שיש לו פנאי לפנות מתשבתו וללמוד תורה ציוס או בלילה, ובתנאי שיהיה כוונתו לעשות ולקיים כל מה שילמוד. ולא ילמוד רק כדי לקיים מלות לימוד, כי אם ללמוד ולעשות, ואזי תהיה תורתו רצויה.

(חיי אדם, כלל קמ"ד, הלי יוכ"פ)

יברכך ד' וישמך וכו'. אלו דברים שאין להם שיעור וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. הנ"ל מפני מה תיקנו לומר תיכף אחר ברכת התורה פסוקי ברכת כהנים, עפ"י מ"ש כי עיקר לימוד התורה היא להמשיך השפעות טובות וישועות על ישראל, וזה שאמרו ותלמוד תורה כנגד כולם, פירוש בלימוד התורה יכול להמשיך השפעות טובות יותר מכל המנות, וגם להציא לידי קיום המנות ושמידה ממכשול העצירות, וזה שכתב בתהלים קרצו רודפי ומה מתורתך רחוק, פירוש ע"י בה לימוד התורה לשמחה של האיש הישר הולך נתעוררה הקדושה, ועל ידי כן רחוק הרודפי ומה מלעשות דבר רע. ולזה היה הענין שלא היה דוד המלך ע"ה יסן רק שחין נשמי, מפני שהי' מעיר אותו לקום לעבודת הצורא, וממילא על ידי תורתו היו נשמרים ונפרדו כל פועלי און כנ"ל.

(תפארת שלמה, ליקוטים)

שמועתי צוה בשם הרב הקדוש מו"ה זוסיא זללה"ה שפעם אחת בא לאיזה עיר, והיה שם איש אחד שהיה עוסק בתורה אבל לא בגמ"ת, ובא אצלו הרה"ק הנ"ל וביקש אותו שיקבץ בעצרו מעות, והשיב האיש הנ"ל שאין רצונו לנטל מת"ת כי ת"ת כנגד כלם. ואמר לו הרה"ק מו"ה זוסיא שיקפד לו איזה מעשה. בעיר א' היה עשיר א' וקנה גג עליון שקורין טיליפ יפה מאוד, וכאשר בא לציכנס"ס מלוכס בטיליפ הנ"ל ותהם כל העיר על רוב יופי, והיה שם איש עני ונתקנה מאוד ע"ז ומכר כל אשר לו וקנה גם כן טיליפ כנ"ל, וכאשר בא האיש עני לציכנס"ס מלוכס עם הטיליפ ותחמך כל העיר, וחרה מאוד להאיש העני הנ"ל, ושאל הלא הטיליפ שלי הוא

עליהם דורש הגר"י (שפת אונגאריש), וצא אללם על חג השבועות בראשונה וכאשר התחיל לדרוש בשלשון הנ"ל צבהנ"ס ילא איש ההמוני הנ"ל מביהכ"נ ואמר בזה"ל ווער עס האט געהערט דעם ליסקער רעבינ אקדמות אום שבועות זאגן, דער קאנן ניכט אום שבועות צו הערין איין דרשה הגר"י. (דרכי הישר והטוב)

הבית אברהם אמר בשם אביו (מהר"ש מפלאניס) עדצ יקר אחסנתיה חציצין דנקצעתא. חציצותן של ישראל מה היא, חציצין דנקצעתא הדברים שהם מחזיקים בקציעות, והרים בקולו באומרו: די גאנצע הביבות איז, יעדע זאך וואס האט א קביעות.

עוד אמר בשם אביו מרן אדמו"ר מהר"ש (מפלאניס) זי"ע, למחזי באנפא עין כות גירי קשתא (פיוט אקדמות), יהודי נריך להזהר בעיניו לכל יכשל בהסתכלות אסורה כות גירי קשתא, היינו כמו שרצים לירות זו בתך וקשת והוא רואה את התך לנגד עיניו, איזה פחד ומורא תאחזנו, כי נריך לפחד מלהרים את עיניו להביט אל ראייה אסורה.

עוד אמר, למחזי באנפא עין כות גירי קשתא, שאם נודמנה לו ראייה אסורה נריך מיד לנטות עיניו מזה במהירות כמו מהירותו של התך (מוקנים אתבונן)

בפיוט אקדמות. מטיילי ציה חנגא לצהדי דשכינתא, עליה רמזי דין הוא וכו' ויפלא לנאורה כי הלא קיי"ל צירושלמי (עלה פ"א ה"ג) האי מאן דאכיל דלאו דילי' צהית לאסתכלי באפי' ואיך נעזי פנינו, ולצירי דנפשינו, להיות לעמיד בכלל מטיילי ציה חנגא לצהדי דשכינתא עליה רמזי דין הוא וכו' (היינו פנים נפשים כביכול עמו י"ש והלא לא זכינו לזה במעשינו ואיך נהי' פנ"פ כיון שאנחנו צבחי' אכיל דלאו דילי' צה אמנם על זה הוא המשך הפייטן) **שצרגא** ליה תקופ המנותא (היינו ע"י הנסיונות הנוראות שסבלנו בחוקי הגלות והחבלי משיח ושיקרי הנסיון הוא על אמונת ה' וסורחו לעמוד באמונתו ואמונת צ"ח ג"כ, וכמו שייסד הפייטן גם לעיל שישאלו אור"ה אותנו ממהיין ושיילין ליה בעסק אמותא [היינו צ"ח המשיח] מן ומאן הוא רחמך וכו' ארום צגיניה ספית מדור אריותא יקרא ויאה את און תערבי למרותא [לשררות של אור"ה] ועכ"ל נעמוד בנסיון צהי"ש שלא לשמוע לעצת הס"א שלהם ובכח זכות הנסיונות האלו שנעמוד בחבלי משיח על ככה זהו כבוד לזכותנו שלא נקרא לעמיד צ"צ ציאתו אכיל דלאו דילי' כיון שנתייעגנו ומישינונו על זה הרבה מאוד ע"כ יהיה מטיילי ציה חנגא לצהדי דשכינתא פנ"פ) וכנ"ל, כיה"ר צ"א. (שער יששכר)

בשבועות לפני אמרו הפיוט אקדמות, דרש (הרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זצ"ל, [ומהר"ל ו' סיון]) צענין התצרות השונות שקמו כעת ודורשים ליונות, ועל ידי זה מושכים את אחינו בני ישראל צרשת המינות ואפיקורסות, ומצטלים מלות השם יתצרך, ואנחנו באים עכשיו לקבל את התורה הקדושה, על כן צריך כל אחד ואחד לקבל על עצמו לקיים את התורה הקדושה, ולגדל את בניו ובני ביתו ביראת שמים ובדרכי אבותינו הקדושים, ולא יטו מדברי התורה אפילו כמלא נימא, ולא ישנו כלל וכלל, כי אלו האנשים של התצרות הנ"ל משנים מעט מעט עד שאחר כך חס וחלילה יהרסו את הכל, על כן עתה העת והזמן מוכשר לקבל על עצמו קבלת אמתית שלא יתחצרו עמהם כלל ובזכות זה נזכה להגאולה שלימה ללא תהיה ההגלות המר על ידי משיח נדקינו צ"א. (דברי שלום, סטראפקאוו)

תורה המאירה יותר מכל המאורות. ועל דרך סממנה דוד במזמור השמים מספרים, אחר שזכר שצח ילירת המאורות, אמר תורת ה' ממימה, מלות ה' צרה מאירת עינים.

נוהגים הצדיקים והחסידים להאריך בברכת אהבה רבה ביומא דשבועות חג הקדוש הזה (ומלמד טעם הפשוט כי אז הזמן קבלת התורה להסתכל על פתיחת עינים והארות לימוד התורה לשמה וצ"ח כדת מה לעשות, עוד) י"ל עפ"י המצואר בתולדות יעקב יוסף עה"ת (פ' ואר) בשם רבו הוא רבינו הגדול הצעש"ט הקדוש זי"ע שנאמר לו מן השמים הטעם ליחור צ"ח המשיח שאין מאריכין צאהצה רבה עיי"ש, ואם זהו לכל יום עאלכו"כ ציום הזה (היינו צ' ימים אלו כיומא אריכתא) ואשר מצואר בתורה"ק (מקון כ"א, וצדק"מ פ' פתח) כי בחג שבועות יפקון מן גלות (ועיי"ש בצ"ח היינו שאז עכ"פ ילא הפסק עפ"י התורה שנפדה צנה האת) וזהו בחג השבועות אשר הוא זמן הגאולה נריכין להאריך יותר בצרכת אהבה רבה כדי שלא לאחר צ"ח המשיח רק לקרבו צ"צ ודבר צעתו מה טוב כנו". (שער יששכר אות צג)

בתב צ' תולדות יעקב יוסף עה"ת (פ' ואר) בשם מורי [הוא רבינו הגדול הצעש"ט הקדוש זללה"ה אשר גם עתה צללו ללא דמהימנותא ובזכותו נחי' צגויס עדי נראה אור צ"צ צכ"י] שנאמר לו מן השמים טעם ליחור צ"ח המשיח שאין מאריכין צאהצה רבה וכו' עכל"ה עיי"ש הענין ומי לנו גדול מדברי הכה"ג הוא הקדוש דולה ומשקה מתורת רבו רבינו הצעש"ט זי"ע, וי"ל הטעם צפשוט כי ע"י התורה יפקון מן גלותא כמצואר צ"צ עה"כ כי יתנו צגויס עתה אקצנס שיהי' קיצוך גליות צ"ב, אמנם צעוה"ר על לימוד התורה יש מקטריגיס ח"ו הן שלא הי' לשמה כראוי והן ע"י העונות שמעכבים להעלות התורה, אמנם קיי"ל על כל פשעים תכסה אהבה"ה וכמים פא"פ לגבי ית"ש כביכול ואם מנקהים צאמת וצאהצה והאר עיינו צתורתן וכו' צאהצה מקרב לב ומאריכין צה כי זהו צרכי לבנו צפנימה ומעורר"י עיי"ז האהבה פא"פ ועל כל פשעים וכו' כנ"ל ונדחים כל העונות שהתורה עולה למעלה, למחר הגאולה, כיה"ר צ"צ צצ"אג"ל וצכט"ס צכ"י. (דברי תורה מחדו"ח)

תפלת שחרית ומוסף יתפלל צהתלהצות וזריזות כדי שלא תחטפנו שינה צאמנע ויצא ליד טעות, וידוע כי גמור הפרי של תיקון ספירת העומר ולימוד ליל חג השבועות יהי בתפלת מוסף, לכן נריך להזכרו צה הרבה כי הכל הולך אחר החסום.

וראוי לכל אחד ואחד ללמוד ולהזור את הפיוט שאומרים בחזרת הש"ץ בתפלת שחרית של חג השבועות, הן ציום א והן ציום צ', שמפרט והולך צמתק לשוני רוס מעלת וקדושת התורה, כי התורה היתה שעשועיו של הקצ"ה טרם נצרא העולם, ושלל העולם נצרא צצילה, ומונה והולך מה שהאדם זוכה על ידי לימוד התורה, שעל ידי יורדות כל ההשפעות הטובות והצרכות והישועות, ומי צדצוק צה צודאי לא יחסר לו דבר. (עבודת עבודה, שיחות קודש, קרח תשנ"ב)

בחה השבועות הי' הוא משורר אקדמות על התיבה צהתלהצות וצדציקות גדולה אשר לא הי' צח אנושי שלו. ושמעתי בשם איש המוני א' צעיר גדולה שקבלו

קבלת התורה

הויף ואשר הורס וכו'. אמר רבי יוחנן מוליך ומציא למי שארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. צמערבא מתנו הכי, אמר רבי חמא צר עוקצא א"ר יוסי צר חנינא מוליך ומציא כדי לעזור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעזור טללים רעים. אמר רבי יוסי צר אצין ואיחמא רבי יוסי צר צצידא זאת אומרת שירי מזה מעכצין את הפורענות, שהרי תופה שירי מזה היא ועוררת רוחות וטללים רעים. [צ' הלחם וכו' מוליך ומציא למי שד' רוחות וכו'. הכוונה כי צ' הלחם הקרבנות צעצרת רמז לשני לוחות ועל שם הכתוב לכו לחמו בלחמי, והיו צ' עשרונים על שם עשרת הדברות שהיו צבן, והיו קלת על שם שהתורה כסלת נקיה מחטא, כמו שאמרו צה צמסכת הוריות. ושיני צכשים על שם צכשים ללבושין דדרשינן צפרק אין דורשין דברים שהם צכשונו של עולם, והיה מוליך ומציא למי שד' רוחות וכו', שעל ידי התורה הקדוש צ"ה מקיים עולמו הכולל ו' קצוות שהם ד' רוחות ושמים וארץ, כמ"ש

ישקני מנשיקות פיהו. זה השיר אומרת בפיה בגלותה ובאלמונותה, מי יתן ישקני המולך שלמה מנשיקות פיהו כמו מואז וכו', כי טובים לי דודיך מכל משתה יין ומכל עונג ושמחה. ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים, ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע, ומובטחים מואתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומוסתר צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו, וזהו ישקני מנשיקות פיהו. (רש"י שה"ש)

תנן התם שני הלחם ושני צכשי עצרת, כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על צבי שני הכצצין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומציא מעלה ומוריד, שנאמר אשר

הרא"ש גבי לולב. ומ"ד כדי לעזור רוחות וטללים רעים, שהתורה מגינה ומצלת על כל אלו. (מהרש"א).
(סוכה דף ל"ז ע"ב)

הגה על קדושת היום הגדול והקדוש, אשר זו נהנה זאת התורה בסוף ימי הספירה, אמר וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדוש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת וגו'. זוה שהיום הוא בעצמו שנשלם מספרם, וזו הקריבו שמי הלחם, יהיה להם מקרא קדש, כי זו ירד להם לחם קדש מן השמים, אשר יאכל אותו האדם ומי לעולם, והוא יום הששי בסיון שעליו אמרו רז"ל (שנה פ"ח ע"ה) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי תנאי התנה הקצ"ה עם מעשה שמים וארץ שאם ישראל יקבלו את התורה מוטב, ואם לאו וכו'. והנה יש צבאן שאלה חזקה, והיא, כי למה לא פירשה התורה כי היום הזה, שהוא חג השבועות, נזכר ונעשה לזכר מתן התורה האלקית וקבלתה, כמו שהוציב ממה שצירנוהו, וממה שהחזיק בידנו ממנהגו ומנהג אבותינו בתקוני תפלותנו וקריאת פרושיותינו, על הדרך שפירשה צהג המצות וצהג הסוכות גם כיום הדין ויום הכפורים. אלא שיש לי להשיב צה שמי תשובות.

האחד, כי אין שום מצוה לתורה לצוות על זה הענין, כי אם אחר קבלתה, כמ"ש הראשונים ז"ל, שאין שום טעם שהיא מציאות השם מזה, לפי שאין מצוה מצלי שיקדם מציאות מזה. כי על כן לא מנחה בעל ה"ג ז"ל בכלל המצוות, כמ"ש הרמב"ן ז"ל בזה"מ שלו. וכן איך תורה שנתנה יום קבלתה והתחלת מציאותה, אם אין אלו חייבין לשמוע בקולה, אם לא בהיות זה מקובל אצלנו לאמת תחלה. והשני, לפי שזכרון התורה וקבלתה אינו לזמן מיוחד כאשר ענייני המועדים הנזכרים, רק מצוה בכל יום וזבל עת וזבל שעה, דכתיב (יהושע א') לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה, וזבל יום ויום אלו מזוין שהיו חדשים וחציצין בענייני כיום שנחנו בו, דכתיב (דברים כ"ו) היום הזה ה' אלקיך מזון וגו'. כדאיתא במדרש (תנחומא פ' כי תבא). ולזה צוה התורה כיום הכפורים, ולענין מ"ת סמכה על הפרקום הנכתב מפורש צ"כ בחדש השלישי (שמות י"ט), אשר הוא פרקום נפלא שאי אפשר להחלש. ושני הטעמים נכונים בעיני. (עקידת יצחק פ' אמור שער סו)

אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו. וקשה מה זו דיינו, כיון שנעדרים מקבלת התורה אם כן מה יתרונו של ישראל על זולת עמים שלא נתן להם התורה, וככל גוים בית ישראל המה. ותיירך להיות שייראו לנפשם בזהאיך אנפין יקומו במעמד הקדוש, ולא ידעו מה יצוהם האל-ל לעשות, ועל כן זכרו עצמם בתכלית הויכוח, כדי שיהיו ראויים לפרטי הנוויים שיצוהם ויפקידם. ובאמת תכלית נתינת התורה ופקודת המצוות הכתובים בתורה כל עצמם אינם רק בכדי לזכר בהם את ישראל, כנודע מ"ש רז"ל. וז"ש אילו קרבנו לפני הר סיני ונהיו קיימים לעד עם בחינת זכותם שזכרו וטהרו את עצמם לקבלת התורה דיינו, כי אין לנו גדולה ומעולה הימנו בהיות עם ישראל מוזהרים ומטהרים במלא קומתם מראש ועד עקב. וזהו תכלית המכוון בנתינת התורה ופרטי המצוות, עכ"ל. (אלשיך הק')

הרה"ק ר' מנחם מענדל זלל"ה מרומינאו אמר כי במעמד הר סיני לא שמעו ישראל רק קמץ אלף, והרבה התלוצצו תלמידיו הקדושים על דבריו אלה. ואמר הרה"ק מבארניב (שליט"א) [זאוק"ל] כי לפי דעתו כוונת הר' מ"מ היה כי הנה נמנא איש כאשר ילמד איזה דפים גמרא או יתנשא לאמר אנכי הרואה ולו נאזה תהלה, וזהו יפטור עצמו מתפלה צבבור ואמירת שירות ותשבחות, ויצטל לפעמים תענית ציבור וליתן לדקה, או להיפוך, יש איש שהולך בדרך התורה בלי תפלה צבבור ונתינת דקה ועוד דברים טובים, ויגצה לבו לאמר כי פטור הוא מלמוד תורה"ק. ודרך שניה לא יתכן, כי טוב לאחוז בשניהם, בתלמוד תורה ובמעשים טובים. וזאת מרומנו בחינות קמץ אלף, כי אלף הוא למוד מלשון אלאפך חכמה, וקמץ ר"ת קול, כום, ממון. ואריך האדם לקיים שני הדרכים צידה, וזאת היתה עיקר הנווי במעמד הנכבד, וסיים לומר שזהו כוונת הדברים של הפסוק (יהי צ' י"ו) עשה ד' אשר זמם צנע אמרתו א' אשר צוה מ'ימי ק'ד'ס ר"ת למפרע קמ"ץ א' כנ"ל, ותבת צנע אמרתו קאי על ישראל, והבן ודפח"ת.

אמר הכותב, מדבריו הקדושים נוכל ללמוד מוסר השכל ושצט לגו כסילים, הוא בת הרשעה המלומדים החדשים אשר מקרוב באו, אשר יחנכו את הילדים בלומדיהם בלא שום מבטא הנקודות, רק יצטאו האותיות צידה עם כוונת הנקודות, ויקראו ללימוד הטמא הזה בשם "מאטאדע", וכמה קדושה ימנעו

הרשעים האלו מן הילדים התמימים. וכפי הידוע מספרים הקדושים אשר קדושת הנקודות גדולה מקדושת האותיות, כי צמורתו הקדושה כל מה שהוא יותר קדוש הוא קטן ציורו ואינו מפורש כל כך לזד יקר הדבר, כי המכתב הוא מבחי' המפעל, והמושכל משולל מהתקבל (עיין אזה"ח פ' פקודי פר' ל"ט פסוק א') ועל הלומד והמלמד אומר הכתוב לא כן הרשעים כ"א כמוך אשר תדפנו רוח (עיין ע"ז דף י"ט) ומוטב למלמדים ותלמידיהם שילכו בטל משילמדו על דרך הזה.

בבז שמעתי אשר צעיר ניקלשצורג, צימי הגאון הצדיק האמתי ר' מרדכי צאנעט ז"ל, היו שם שני מלמדי טינוקות, א' הי' איש ישר ויר"ש, והשני הי' ממשיכילי עמנו ורודפי חדשות, וכאשר בא לפעמים המלמד הישר לבית ר"מ הראה לו פנים וזעפות והתרחקות, ולהיפוך כאשר בא נכנס אליו המלמד המשיכילי הראה לו פנים שוחקות ונתן לו כסא לשבת והרצה עמו דברים של חיבה יתרה. ויהי הדבר לפלא בעיני הרואים, ושאלוהו על הדבר הזה, ויען להם הגאון ר"מ תדעו כי גם אנכי ידעתי את האיש המשיכילי ואת שיחו, וכי זה המלמד הישר ירא אלקים, ואשר יקר בעיני רגע אחד בטולו מללמוד עם הילדים לכן אני מרחקו כדי שילך מביתו מזהר אל מלאכתו מלאכת שומים, לא כן המלמד המשיכילי אשר הלואי שילך בטל כל היום ולא יטמא את תלמידיו בלמודו הפרוץ, ולכן אני מקרבו ומעבדו כל שיש ביכולתי.

(מגדיל ישועות מלכו)

שבעתי מהרי"א מרגליות (שליט"א) [זל"ל] ששמע מכ"ק מו"ר הרב מצארניב זאוק"ל. שצאה אשה אלמנה א' לפני כ"ק ההנה"ק הרבי ר"צ מרימינאב ז"ע, בקובצולא כאשר בעלה היה עשיר גדול ונפטור והיא היתה לה דין תורה עם היתומים בלעמבערג צבי דינא רבתי של הגאון הגדול הרי"ש נאטאנאוהן ז"ל, בעל שו"ת שאל ומשיב, וינאה נקיה מנכסי בעלה, ועמה היא נשארה אלמנה עניה ואין מי שירחם עליה. ואמר לה הה"צ הנו' שרואה לראות הפסק דין שלה. כי היו נוהגין אז בלעמבערג לכתוב בהפסק מהיכן שדנו. וקרא הה"צ הפס"י הלו פעמיים ושלש ואמר לה שחשק ללעמבערג ושחמאר להרב ולבית דינו בשמו אשר טעו דנינם. ושעיינו עוד הפעם במשפט הלו. וכמוכן אשר לא שמעו לדבריה, צאמרם מה לו להרבי מרימינאב להתערב דייניהם וצפסקם. אצל האשה האלמנה מרוב צערה לא נסעה ולא זזה משם עד שהכריחה את הרב וצית דינו ועיינו עוד הפעם דיינה, וראו אשר צאמת טעו דין. וקראו את היתומים והעדים שלה. ושבו חזרו על הטענות שלהם ושלה ואמרו אשר צאמת טעו מקודם, וכמוכן פסק דין חדש שהיה לטובת האלמנה.

הגאון הרב בלעמבערג לא נח רוחו בזה, ואמר בלבו אשר הוא תמה מאוד מהיכן ידע רבי מרימינאב אשר הוא טעה דין הלו. כי הרבי מרימינאב לא היה מפורסם מהגאונים הצדיקים בפסקים. עד זמן רב שנודעו שניהם במקום אחד. ואז שאל הרב בלעמבערג את הרבי מרימינאב מהיכן ידע הרבי לשלוח לו אשר הוא טעה דין ושכן היה. אמר לו הרבי מרימינאב, דוד המלך ע"ה אמר ומתוקים מדבש ונפת זופים, אנו בשלומדים תורה אנו מרגישים בפנינו מתיקות התורה, וזהו הפסק שקראתיו ולמדתי לא טעמתי בו שום טעם של מתיקות, לכן ידעתי דבור כי לא תורת אמת הוא, ולפיכך לא טעם שום טעם מתיקות צפיו. וכשצא ללעמבערג סיפר לבית דינו מה שהשיב לו הרבי מרימינאב, וסיים ואמר אכן מה נעני אצתייה, אם כשהוא טועם טעם מתיקות התורה מה שאנו לא זכינו לזה אין חידוש הוא על דבר הזה.

הגה"ה מהרי"א מרגליות (שליט"א) [זל"ל]: וצלמדנו בזה"ק צבצרי"א ספרתי להם זה המעשה, והראיתי להם שכ"כ (בזה"ק ח"א פ"ה) ופריו מתוך לחכי, אלון מילין דאורייתא דכ' זהו ומתוקים מדבש ונפת זופים. (עוד שם ר"מ). דבש דא תורה שבע"פ דכתיב ומתוקים מדבש ונפת זופים. (זו"ג קע"ט): מילין דאורייתא קדישין אינון, עלאין אינון, מתיקין אינון, כמ"ד הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש. (עוד שם קצ"ו). ר"א אמר שם איזו ד"ת עיי"ש, אמת רבי אבא ונשקיה ואמר על דא קרינן הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים וגו', כמה מתוקים מילין עתיקין דסדרו קדמאי, ואין כד טעמין לון לא יכלין למיכל. (עוד שם ר"ה): הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים וגו', מתוקים ודאי כו', וזכא תולקיה מאן דלדזהר במתיקא דמלכא וטעים זהו כדקחין, על דא כתיב טעמו וראו כי טוב ה' וגו'. (נאצר הסיפורים)

בהיותו (הגה"ק הקול ארי' זאוק"ל) פעם אחת צלאנו צהג השבועות, צא צאשמורת הצוקר צציהמ"ד ולקח לו גמרא ולמד צעומק העיון, צנתיים נתקרב עת

יוחנן על תלמידיו דמטו לאתרא דמטו שווא ניסן וכו' ע"ש, ואם כן איך אמר ר"א הכל מודים בעצרת. ובפרט לפי מ"ש הרמב"ם בפ"ה מקידוש החדש [הלכה ג'] שעד אצ"י ורצא היו מקדשין על פי הראיה. והיה מכאן קצת ראייה לדברי השואל שם בשם הר"ב"ש דלף בזמן שהיו מקדשין על פי הראיה אפ"ה אייר וסיון לא השגיחו על הראיה והיו זהירין שיצוא עצרת ביום מתן תורה. אלא שראיית הר"ב"ש מדתני ר"ש עצרת פעמים חמשה היא ראייה שאי אפשר לדחותה.

והנלע"ד בזה עפ"י מ"ש שכתבו החוס' במס' שבת (דף פ"ח ע"א) בד"ה כפה עליהן הר כגיגית, ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמה יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה, ע"כ לשון התוספות. ונעשה ונשמע אמרו בחמשה בסיון וכמו שפירש רש"י בפרשת משפטים [שמות כ"ד, ד'] בפסוק ויכתוב משה וגו' וישכם בצוקר, ופירש"י בצוקר חמשה בסיון, ושם [פסוק ז'] כתיב כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והתחיל קבלת התורה אז שהרי קיבלו עליהם לשמוע ולעשות, אמנם לא נגמר עד מתן תורה ממש שראו האש הגדולה ולא חזרו בהם. ובמסכת ע"ז (דף ג' ע"א) בתוספות ד"ה יום הששי, תימא למאן דאמר בשעה שראו האש הגדולה נגמרו עשרת הדברות מאי יום הששי וי"ל וכו' אי נמי ראיה ליתן בשעה אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו, עכ"ל התוספות. ולכן נלע"ד כל הני תלמידי יומי נקראים מתן תורה, בחמשה קבלו עליהם נעשה ונשמע, בשעה זו נתקיים עולם על המחשבה שהיתה ראיה ליתן זו ביום, ובשערי היתה קבלת התורה בפועל. ושפיר אמר ר"א הכל מודים בעצרת וכו' יום שניתנה תורה לישראל, דבאיהו יום שיחול בו עצרת נקרא יום מתן תורה.

ובזה מתוך קושיית המג"א בריש סימן תל"ד שהקשה איך אנו אומרים בחג השבועות יום מתן תורתנו והלא קיי"ל כר"י, יע"ש. ולפי מה שכתבתי יתא. ואפשר שזה רמז הוא גלילה במסכת שבת דף פ"ח ע"א בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי וכו' ביומא תליתאי.

(צ"ל"ח מס' פסחים דף ס"ח)

ויש לך להסתובב למה לא הזכיר כאן בשעיר של עצרת חטאת כשם שהזכיר בכל המועדים שצפרשה זו, והטעם בזה על דרך הפשט לפי שעצרת זמן מתן תורה ושם היו ישראל כוול זה בלא חטא, וע"ה הקבלה ירמזו לעצרתו של עולם שבו יצטל יצר הרע לגמרי וגדר אצני נהרסה.

(רבינו בחיי)

בגמרא (שבת פ"ח) א"ר אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יתה בת קול ואמרה להם מי גילה לפני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהלים ק"ג) צרכו ה' מלאכיו בצורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ברישא עושי והדר לשמוע, עכ"ל הגמרא. ולכאורה צ"ל איך יתכן שיהיו המלאכים עושי דברו יתצרך טרם ישמעו וצטרם צא אליהם דברו יתצרך לזוהם ע"ד השליחות.

אמנם יתבאר דהנה ידוע כי הקב"ה צדקת טובו רצונו להטיב לעמו ישראל, דכל תכלית בריאת העולם הי' עבור ישראל וכמ"ש רז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית, והקב"ה חפץ ומשתוקק לשמוע בקול תפלתם ולמלא כל משאלותם בצניי חיי ומוזני ולחוקקם לחיים טובים, אמנם באמצעות עונותיהם של ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם מתהווים מסכים מצדילים המעכבים ר"ל בעד התפלות מלעות ומלהגיע עד לפני כסא כבודו יתצרך, אולם כבר כתב בזה"ק בני יששכר (מאמרי חדש תשרי מאמר ג' אות ד') מליצה ישרה על בני ישראל, שעפ"י דיני התורה מן הראוי שהקב"ה ישמע לקול תפלתו אף אם אין אנו ראויים לכך ומאד הקצרה היה ראוי ח"ו לחייבנו, אך כשם שאנו מקיים מצוות השי"ת שהם חוקים ואין להם טעם, כך על הקב"ה להושיענו צדקה כנגד מדה כחוק צלי טעם דהקב"ה שומר משמרתה של תורה, ועפ"י התורה ראוי לו לשלם צדקה כנגד מדה, ובצנייה זו הוה מרגל צדקיהו של הצדק"ט הקדוש וי"ע (מוצא כפרים הקדמונים בשם מדרש) על מאה"כ ה' לך שהשי"ת מתנהג עם האדם בצנייה הנל מה הנל עושה תמיד אותן התנועות עצמן שהאדם עושה כנגדו כך הקב"ה נוהג עם האדם כדרך שהוא נוהג.

ועפ"י הנה מקום אחי להמליך טוב על ישראל, שצדין הוא שישמע הקב"ה שועתם ויושיעם, ולא יעכבו בעדם המקטרגים והמסכים המצדילים, דצדקה שאלם מודד מודדין לו בזה, וע"י שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וקבלו על עצמם לעשות רצונו יתצרך בטרם יצטוו, יתחייב מדין מדה כנגד מדה שגם הקב"ה יתנוח כן עמהם למלאות בקשתם בטרם יתפללו אליו.

התפלה, וצא הגביר החסיד ר' יוסף לזכר כהנא מסיגעט לביהמ"ד וראה את רבינו לומד היטב, פתאום התחיל לרקד ולשורר בשמחה עצומה, רבינו שאל לו, ר' יוסף לזכר מה זאת לשמחה זו מה זו עושה, והשיב התבוננתי בעצמי, אלמלא לא נתן לנו הקב"ה את התורה באיזה מועד היינו כהיום, הנה מר צדוק חריפתו ומוח הנפלא בטח הי' מנהל מדינה, מיינסטער וכדומה, אבל אני איש פשוט הייתי בטח אורח, חופר שדות או חוטב עצים, ומה טוב ומה נעים גורלי שהניי יהודי, ואיך לא איש צחצח שנפל לי בנעיימים. בשמוע רבינו דברים הנאמרים צרגש והתפעלות סגר את הגמרא ואחד צידו ורקד עמו, וכן היה כשצאו המתפללים אחד אחד וראו את השר התורה עם שר האלפים יששכר וצולן ששים ושמואל בשמחת התורה רקדו עמהם עד שנתמלא הביהמ"ד מחולות, ולא נפסק רק בצאת מן הדברי חיים ושאל סיבת הרקידה, שהי' לחידוש לרקד קודם התפלה, וסיפרו לו מקור הדברים ואמר קילום. היה רגיל לומר כשהניי בשבועות אכל מרן בלאנו, ואני שומע דברי תורה שלו מזה יש לי חומר (ג"ל שטף) לחדש ולומר כל השנה.

(תולדות קול אריה)

פעם אירע צעת שימש רבינו כרצ צעיר פויטש אנוס היה ולא יכול לשהות בימים הנוראים בל קדושת רבו. בהתקרב חג השבועות החליט רבינו לנסוע ללאנו לקראת החג, בטענה הלא כל מועדי ה' נזכרו בחורבתנו הק', והלא בחג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, נמצא איפוא כי המועדים כלולים בחג זה. והנה כי כן נהוג היה בלאנו שבסמוך לביטוי של הדברי חיים היו מוכרים סכינים בערב ר"ה כסגולה לחיים ארוכים ולפרנסה, כמו שאומרים (פיוט וכל מאמינים) "החיותך חיים לכל חיי", ורבינו שהגיע לחג השבועות כזוהר להשלים את מה שחיסר בראש השנה הלך לחפש היכן מוכרים סכינים, ולא מצא כי אם אצל אשה אחת שייקרה את מחיר הסכינים בכמה פרוטות. האנשים שעמדו שם וראו כיצד הוא קונה סכין החלו ללעוג עליו, באמרם "הביטו וראו ההונגרי הזה חושב שהיום ראש השנה וקונה סכין". כאשר נפתחו דלתיו חדרו של הרה"ק מלאנו, ואילפי יהודים נכנסו ליטול ברכת שלום, הגיע גם רבינו בחור הבאים, ותיכף כשראו אותו בני הבית קראוהו ליטול שלום מרבו, ואך הגיע אל הרה"ק מלאנו הושיט לו הרה"ק את ידו לשלום בשמחה, ואמר לו: "שלום עליכם, א גיט יאר א גיט יאר", ויהי לפלא.

(זכרון נפתלי החדש, ראצפערט)

הנה מוצא צילקוט הא דבשעת מתן תורה ירד ד' על הר סיני ליתן הדברות ולא הגביה אותם למעלה בכדי להראות חיבתו שהוא מחבב את ישראל להתנהג עמם כאב עם הבנים שאינו קורא אותם אליו אלא הוא צא אליהם לכן הקב"ה כביכול ירד משמי מרומו עם מרכבות כבודו על הר סיני להראות חיבתו, ויש לומר לזה כוונה המלאכים באומרים אשר תנה הודך על השמים, ר"ל שלא ירד הקב"ה על הר סיני כי מעולם לא ירדה השכינה למטה מעשרה מרמז ג"כ מעשרת הדברות ואילך לא ירדה השכינה למטה מעשרה דייקא מעשרה ואילך היינו מן עשרת הדברות. זה הוא טעם אחד שירד אז על הר סיני להראות חיבתו, כמו האב המורה חיבתו לבניו עוד טעם אחר בכדי שיתבאר צדקותו של הקב"ה מה הוא הגבוה על כל הגבוהים והשפיל א"ע כביכול ירד בכבודו למטה כן כל הגבוה יספיל את עצמו וכן ילך בכל מדותיו של הקב"ה כמו שדרשו חז"ל על הפסוק ואחם הדברים צד'.

(שער המלך)

צריבין ישראל לשמוע שמואל הקב"ה עונותיהם דאמרינן בירושלמי סוף מסכת ר"ה, בכל הקרבנות כתיב חטאת, ובעצרת לא כתיב חטאת, אמר להם הקב"ה לישראל, מכיון שקבלתם עול התורה עליכם, מעלה אני עליכם, כאילו לא חטאתם מימיתכם.

(רוקח הל' שבועות)

אמר להם הקב"ה מכיון שקבלתם עליכם עול תורה שניתנה בעצרת להיות עמל ויגע בזה כל צרכים מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיתכם ואין החטא נזכר לפני לפי שהתורה מכפרת עליכם.

(פני משה על הירושלמי שם)

רבין שקבלתם וכו' שכל שנה בעצרת הוא כיום אשר עמדנו לפני הר סיני ומקבלים התורה מחדש, וכדאמר ר' יוסי אי לאו האי יומא וכו', הלכך אין שם חטאת ביום הזה.

(קרבן העדה על הירושלמי שם)

הבל מודים בעצרת וכו' יום שניתנה בו תורה וכו', אלא דקשיא לי מרא דמימרא זו שהכל מודים בעצרת הוא ר"א בן פדת תלמידו של ר' יוחנן, ובימינו עדיין היו מקדשים עפ"י הראיה וכדאמרינן בצוק פ"ק דראש השנה דף כ"א ע"א דאיקפד ר'

התורה, וכל אחד מישראל לערך בחינתו והכנתו מפתח לעזרת לקבלת התורה, כמו כן מקבל הארת התורה מחדש עתה שחוזר למציאות הראשון.

(אור המאיר)

במדרש (שה"ש פ"א) בשעה ששמעו ישראל אנכי ה' אלקיך נתקע תלמוד תורה בלצט וכו' בשעה ששמעו ישראל לא יהיה לך נעקר מלצט יצר הרע וכו'. וצריך להבין אם כן מה היה צריך להם לדברי תורה כיון שנעקר יצר הרע מלצט. וכמו שהשיב משה רבינו למלאכים כלום יצר הרע יש צניכס (כמו שאמרו שבת פ"ט.), אך הענין דאיתא במכילתא הוצא צירוש רש"י על הפסוק ועתה שכל ההתחלות קשות אם שמוע תשמעו שמוע אדם מזה אחת משמיעין אותו מזה הרבה. וכהאי גוונא נדרש בגמרא (ברכות מ.) אם שמוע תשמע אם שמוע צדק תשמע בחדש. והנה זאת היתה ההתחלה מזה השם יתבדך שנתן להם מזה עשה אחת אנכי ה' אלקיך שורש כל המצוות עשה ועל ידי זה נתקע תלמוד תורה בלצט. ונתן להם לא תעשה אחת לא יהיה לך שורש כל הלא תעשה ועל ידי זה נעקר מלצט היצר הרע אבל רק לפי שעה. וזה הועיל אף שידע השם יתבדך וגילה למשה רבינו ע"ה שיחזור יצר הרע למקומו מכל מקום יהיה להם כח להתגבר על היצר הרע ונתן לנו תרי"ג זיני עיטא כמו שאמר (וזה"ק ח"ב פ"ב ד') והכל עוונות כדי שיקבע מאמר אנכי בלצט ויעקר יצר הרע מלצט כסיל. וכן בכל שנה כשמגיע החג השבעות אז הזמן לפעול שיעקר היצר הרע מלצט כסיל.

ובמקום זה כתב צוהר הקדוש (ח"ג ז"ז ב' דרע"מ) וע"ד לא כתיב חטאת כאשר זמנין דכתיב זהו חטאת לה'. והנה לכאורה הלא הקרבנות הקריבו בכל שנה ואדרבה בשנה הראשונה דמתן תורה לא הקריבו עוד הקרבנות. ואחר כך הלא כבר חזר יצר הרע למקומו משעה שאמרו דבר אחת עמנו ונשמעה וגו'. אבל באמת בכל שנה כשצא יום זה דעזרת הזמן אז לפעול שיעקר יצר הרע מלצט ישראל כמו בשנה הראשונה דמתן תורה ומשום הכי לא כתיב חטאת לה'. דככל שנה נקראו ישראל בחינת כלה בחופתה והזמן לקבל כמו הלוחות ראשונות שנתקע תלמוד תורה בלצט ונעקר יצר הרע מלצט. ואם לא היו נשברין הלוחות ראשונות היה חרות על הלוחות חירות ממלאך המות כמו שאמרו (תנחומא תשא ט"ו) והוא מלאך המות הוא יצר הרע (כמו שאמרו ד"ב ט"ו.). וכן הזמן מתן תורה בכל שנה שיעקר היצר הרע ויתקע תלמוד תורה בלצט כל אחד לפי מדרגתו.

הנה יש ב' בחינות לדיקים, יש לדיק שכל יום נחשב צעינו כאלו עומד על הר סיני ושומע אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, ובכל יום מחמת חציבות התורה הם צעינו כחדשים. ויש לדיק שאעפ"י שאינו בכל יום ויום בבחינה זו, עכ"פ צהגיע החג הקדוש זמן מ"מ חג השבעות אז חוזר הדבר אללו לענין ראשון ונחשב צעינו כאלו היום קבל התורה מפי הגבורה בשמינית אנכי ולא יהיה לך, ואז ערבים עליו דברי דודים ונעשה אללו כחדשים.

(בת עין)

איתא בכתבי האר"י ז"ל שכל זמן מהזמנים כגון פסח שבעות סוכות הוא נעשה בכל שנה כשצא זמן הנ"ל נעשה כמו שהיה צפעס הא' בפסח הוא יציאת מצרים וצבעות מקבלים התורה וכן בכל זמן ולהבין אף מקבלים התורה בכל שבעות והלא כבר ניתנה. י"ל ע"פ משא"ל כל יום יהיו צעיניך חדשים כיום שניתנה ואת זה צריך לקבל עליו בכל שבעות, והנה אמרו רז"ל ב' אלפים תורה ופי' רש"י שהתחילו הב' אלפים תורה מימות אברהם ולפי זה היה התורה מימות אברהם ואם כן מה קבלו ישראל אף הן אמת שהתורה היה צימי אצ"ה אף שהיה מלוכשת בכתנות עור הנחש כמאמר (בראשית ג, כ"א) ויעש וגו' לאדם ולנחשו ככתנות עור וילבשם ואדם וחוה הם תושב"כ ותושב"פ שאדם הראשון קודם חטאו לא היה דבר חומרי ומה גם שכל אדם הוא כן ועיקר קבלת התורה היה מה שפסקה וזהמסת ונעשה אור צא' וראו האור והפנימיות של התורה ותורה אור ואת זה צריך לקבל בכל שבעות להשיג החיות והפנימיות של התורה כמאמר (תהלים קי"ט, י"ח) גל עיני ואביטת נפלאות וגו' כי צריך להשיג בכל יום חיות חדש מתוה"ק. והנה אמרו"ל כל ארבעים יום היה משרע"ה לומד ושוכח עד שניתנה לו במתנה. וכתיב ממדבר מתנה ודרשו רז"ל מי שמשים עצמו כמדבר שהכל דשין צו התורה ניתנה לו במתנה ודבר זה צריך לקבל בכל שבעות שהיה כמדבר ולא ישכח התורה שלומד ואת זה גופא שיהיה כמדבר כו' צריך לבקש מהשם יתבדך ונפשי כעפר לכל תהיה והבן. (מאור עינים יתרו)

בגמרא יום הששי מלמד שהתנה כו' אם ישראל מקבלין את התורה בשעה צסיון אחת מתקיימין כו' ואמרו לו וכו' נמצא שבעות הוא בריאת העולם והנה

ולפי זה אפ"ל בכוונת הגמרא שמלאכי השרת מקדימין עשה לשמיטה עושי דברו והדר לשמוע בקול דברו, דבעת שישראל זקוקים לעזרה וישועה אזי מלאכי השרת ממערים להיות עושי דברו של מקום לעשות לטובתן של ישראל, בטרם יוצא אליהם דברו של מקום לעשות לטובתן של ישראל, כי הם יודעים שזה הוא רצונו התמידי להושיע את ישראל אף אם לפי מעשיהם אינם ראויים, מ"מ שורת הדין נותנת כן לשלם לישראל מדה כנגד מדה, כשם שהם הקדימו נעשה לנשמע כן הקצ"ה ימלא בקשתם בטרם יקראו, וממילא אין שטן ואין פגע רע לעכב בקשתם מלהתקבל, וז"פ דברי הגמ' בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וכו', ובאמצעות כן וכו' למעלה זו שצטרכו יקראו ימלא הקצ"ה מבוקשם, יתנה בזה קול ואמרה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, פירוש שמלאכי השרת משתמשין בזה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, לעשות רצונו יתבדך להטיב לישראל בטרם נטוו, כי הם יודעים ומשיגים רז זה שרצונו יתבדך להטיב לישראל, כי כך ראוי להם מדה כנגד מדה, וע"כ בטרם ישלח מלאכיו צציוו, הם גבורי כח לעשות דברו. (דברי יואל לר"ה ע' מ"ב)

הבית אברהם אמר, נעשה ונשמע אמרו כאחד, בני ישראל אמרו נעשה ונשמע באותה מסירות נפש שאומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

(מזקנים אתבונן)

ויתייצבו בתחתית ההר. ודרשו רבותינו ז"ל בגמרא (שבת דפ"ח ע"א) שכפה עליהם ההר כגיגית וכו', שמעתי מפי מורי זלה"ה ע"ה, לכך כפה הקצ"ה על ישראל הר כגיגית ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה' מכל מקום אינו צן חורין ליצטל, רק יעשה בעל כרחו, וידמה כמי שכופין אותו לעשות בעל כרחו, והוא דרך טוב לאיש ישראלי לימי הקטנות, שלא יצטל התמיד מעסק לימודו ועבודת השם יתבדך גם שאינו חושק, דמכל מקום עושה מעשה.

(ספר בעש"ט, יתרו)

שבעתי בשם מורי כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שצייר רבינו סעדיה גאון וכו', וכמו שנכללה כל התורה כולה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בחצייה אחת וכו'.

(ספר בעש"ט, יתרו)

העידו על מן הקדוש רבינו חיות נפשינו אור וזרח האר"י הצעש"ט כשהיה לומד תורה עם התלמידים הקדושים היה אש מלהטת סביבותיהם, ומתקצצין מלאכי השרת, והיו שומעין הקולות והברקים ואמירת אנכי ה' אלקיך מפי השם יתבדך וזה ידוע ומפורסם הרבה.

(ספר בעש"ט, יתרו)

שבעתי אומרים בשם הצעש"ט וללה"ה דאם זוכים ישראל שמתקדשים ומטהרים עצמם בתורתו ובמצוותיו, שומעין תמיד קול ה' מדבר, כמו במעמד הר סיני, עד כאן שמעתי ודפח"ת.

(ספר בעש"ט, יתרו)

ושמרתם ועשייתם וגו', וצפירוש רש"י ושמרתם זו משנה ועשייתם כמשמעו, צוואת הריב"ש עליו השלום, להיות תמים בעבודתו יתבדך שמו עבודה תמה, ועיקר שלא לשכוח הדברים, ועיקר ללמוד בכל יום שיעור מוסר הר בן הן מעט, ולראות תמיד לדבק את עצמו במדות טובות והנהגות ישרות, ושלא יניח שום יום מעשיית מזה הן קלה הן חמורה, וסימן לדבר (בפרק ד' דאבות) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, פירוש זהיר מלשון (דניאל יב) והמשכילים זיהירו כזהיר הרקיע, ר"ל הנשמה תזהיר ותאיר ממנו קלה כמו ממנו חמורה, כי (סנהדרין קה) רחמנא לצא צעי.

(ספר בעש"ט, ואתחנן)

בבזו שהארכנו בדרוש יציאת מצרים, אשר להיות מעת פתח הגאולה עד גאולה אחרונה לא היה עת כזה שהיה שנה בבחינת יציאת מצרים, כי אם בכל שנה נעשה בחינה מחודשת אשר לא היה עדנה מיום הבריאה, כמוה הענין בבחינת נתינת התורה, מיום נתינתה שאלו היה פתח נתינתה, עד לעתיד שתתגלה הצירות התורה ותורה מאתו תאל (עשיה נא, ד), עדיין לא היה שנה אחת דומה לשנה וזלחתו בבחינת קבלתה, כי אם הולכת ונתוספת, וכמ"ש (שמות יט, יט) קול השופר הולך וזוקק מאוד, ודרש צוהר (ח"ג, א, ב) כמה דאם אמרת כלי מחזיק מ' סאה, ר"ל תורתינו הקדושה מחזקת (במורה) [במורה] (א) אותן החודשין שעתידין להתגלות ולהתחדש עד בראת הגאולה ומורה דק, מחזקת הכל בתוך אותו הקול בכה, ולכן אנו מצרכין ברכות התורה נותן התורה, לשון הוה ולא נתן לשון עבר, מורה היות שנותן עוד את

וגם ללמדה לאחרים), וז"ל, משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלבו וכשוק אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הדרך שעשה לא להציג ראייה על הנצחיה היה צריך להשקיע את המצויים קרע את הים והלילין בתוכו זכרנו למזון הוריד לנו את המן זמאו בקע להן את האבן כפרו בו עדת קרע בלעה אותן הארץ וכן שאר כל האותות ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר, [וזה קאי על כולנו היום ששמענו מאבותינו ואבותינו מאבותם ואין אדם מורש שקר לבניו כדאיתא ברמב"ן דברים ד' ט"ז] וממשיך הרמב"ם ואזינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה לך אמור להן כך וכך (שכל ישראל נעשו נביאים ושמעו כולם האך הקב"ה מדבר עם משה רבינו) וכן הוא אומר פנים פנים דבר ה' עמכם וכו', ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנצחיות שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעצ הענן בעצור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם (גם קודם לכן האמינו בו שנאמר ויאמינו ב'ה' ובמשה עבדו, אלא הכוונה על האמונה שמשאר אלופי שנים) אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה.

ובישיב הרמב"ם (שם הלכה ב') כך משה רבינו כל ישראל עדים לו אחר מעמד הר סיני ואינו צריך לעשות להם אות וזהו שאמר לו הקב"ה בתחילת נצחיותו צעת שנתן לו האותות לעשותן במצרים ואמר לו ושמעו לקולך ידע משה רבינו שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי ומהרהר (משה) ומחשב והיה נשמט מליך (וזה ה' טענת משה רבינו) ואמר והן לא יאמינו לי עד שהודיעו הקדוש ברוך הוא שאלו האותות אינן אלא עד שינאמו ממצרים ואחר שינאמו ויעמדו על ההר הזה יסתלק הרהור שמהרהרין אחריו וכו', והוא שהכחוש אומר וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאתך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה נמצאת אומר שכל נביא שיעמוד אחר משה רבינו אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו כדי שנאמר אם יעשה אות נשמע לו לכל מה שיאמר אלא מפני המראה שזוהי משה צורה ואמר אם נתן אות אליו תשמעון וכו'.

ויבואו מרתה ולא יכלו לשחות מים ממרה כי מרים הם וכו' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים. כי זה גלוי שהתורה נקרא מים כמ"ש הוי כל זמא לכו למים וי"ל בזה כי זמא הוא מספר קל"א שהוא מספר סמא"ל וע"י התורה שהוא מים הוא מתבטל כמו דאיתא משכח לביהמ"ד אם אכן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ היינו מתמת קדושת ביהמ"ד שלומדים שם תורה ומתפללים ממילא הוא מתבטל ונמתקין כל הדינים שהם בזה ברזל ונעשו חסדים גמורים בזה מים ולכן התורה נקרא מים כי הוא נציעו לכל הנבראים שכולם הם חיים וקיימים ע"י התורה והעבודה שעוסקים בהם ישראל כי אורייתא וקצ"ה וישראל כולו חד הוא ואך ורק כשממשיכין סוד אלפי בתורה ע"י שלומדים התורה לשמה אז יש בה כח אלוקות ונעשית סוד נציעו להחיות ולרפאות כמו חש בראשו יעקוב בתורה וכו' וכן זכה נעשה לו סם חיים וכולי כמו שאמרתי כבר על פסוק וחי בהם אני ה', היינו בשיש בתורה אני ה' דהיינו קב"ה ושיביעתיה הנקראת אני אז וחי בהם היינו נעשה לו סם חיים אבל בשלומוד ח"ו התורה שלא לשמה רק לשם דברי שמוע והבלי עולם אז הוא להיפוך ח"ו ומזה בא התעוררת כל הדינים כיון שאינם נמתקים ע"י התורה.

והוא שאמר הכתוב ויבואו מרתה. והוא ע"ד שאמר אל"מ נ"ע וללה"ה בשם ספר ברית מנוחה תלמוד חכם שקרא ואינו הולך בדרך הטוב והישר בודאי שמה מן מים המרים המאוררים וזהו ויבואו מרתה היינו לאותו בחינה של מים המרים ולא יכלו לשחות מים ממרה פ"י להמשיך חסדים להחיות נפשותם כי מרים הם והיינו כנ"ל וכמו שאמר הרב הגאון מוה' יעקב יוסף הכהן אף על פי שממני התורה בודאי מתוקים מדבש ונופת אופים עם כל זה נדמה להם למר והטעם כי מרים הם, הם הם המרים מחמת חולשת עוונות ר"ל כמו החולה אשר כל טעם מתוק ידמה לו למר כן הוא בחולי הנפשות כמ"ש בפסוק בישעיהו שמים מר למתוק ומתוק למר, והיינו שנתהפך עליו מתוקות ועריבות התורה למר ואינו יכול לשחות מהם להחיות את נפשו ועל ידי זה לא נעשה לו וכו' וכמו שדרשו רבותינו ז"ל על פסוק יערוף כמטר לקחי וכו' והשם בחסדו הגדול החפץ בתשועת וטובתן של ישראל רצה להחיות את נפשות והראה להם חיוך סוד אלוקותו גזוז בתורה ממש ובסוד נשמת האדם כמו אורייתא וקודשא ב"ה וישראל כולו חד וכבר נתבאר זה בפרשת וארא.

התורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שבה נבראו כל העולמות והנה למשל כלי השעות שקורין זיגוע"ר הוא עשוי בחכמה וכשנתקלקל אינו יכול לתקן רק האומן שעשהו, ולכן קודם נתינת התורה היו דורות מהשצירה דור אנוש דור המבול דור הפלגה, ואחר כך כשנתינת התורה ירד ונשתלשל תיקון לעולם, שבהתורה נבראו כל העולמות כשהיתה השצירה לא היה יכול לתקן רק אומן שעשאו והיינו התורה. ולכן אמרו רז"ל על פסוק רפאות תהי לשריך וגו' חש בראשו יעקוב בתורה כו' חש בכל גופו יעקוב בתורה, שנאמר ולכל בשר מרפא שכל היסורים והחולאים רחמנא ליגלן הכל בא מהשצירה והדינים רחמנא ליגלן ולכן התורה היא רפואה לכל האצרים שאין הדינים נמתקין אלא בשרשם ובינה מינה דינין מתערין והתורה אומרת (משלי ח', י"ד) אני בינה לי גבורה פירוש שהיא שואבת בתוכה כל הדינים ושם נמתקו כשצאים לשרשם ודבר זה צריך לקבל בכל שצעות שבמשך השנה יש כמה רשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות והאדיקים מקיימים את העולם וכו' שמציאים קיום ותיקון לעולם במה שמקצלין התורה והבן.

הבלל הוא כי צריכים לשמוח מאד בקבלת התורה, כי כל אחד ואחד מקבל לפי ערכו וצריך להאמין שצודאי עתה יסוב מאולתו ויודרך ויהיה כך, ובלבד שיקבל עליו בלב שלם.

(בית אהרן)

שני חכמים בלשון המשנה כו', רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה כו', אמר ריב"ז כל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב כו', שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בת"ת וכל מי שעוסק בתורה הרי זה מתעלה כו', הנה מזכר כאן כ"פ הלשון עוסק בתורה ולא לומד בתורה, והענין הוא דנוע מה שאיתא בספיה"ק על פסוק והר סיני עשן כלו, שחיצת עשן נוט' ע"ולם ש"ה נ"פ, שכל אחד מהם הוא בסוד קומה שלמה מכל העשר ספיה"ק, כי בשנה יש המועדים שהשלשה רגלים המה בסוד חג"ת, פסח דרועא ימינא, וסוכות דרועא שמאלא, ושצעות בסוד ת"ת גופא וכו'.

ובחג השצעות שהוא בסוד מדת התפארת שבו היא קבלת התורה שהיא ג"כ בסוד מדת הת"ת, הוא ממשיך עליו מדת תפארת ישראל שיהי' בכל ימי השנה בבחי' ישראל אשר ב"ך תפארת, היינו שעיקר תפארתם של בני ישראל מה שעוסקים בהם"צ אומיות התורה שעי"ז המה גורמים ת"ת אדם העליון כביכול, ונמצא שיכול האדם להרגיש בכל יום ויום קדושת כל המועדים, ולא כמו ההמון עם שבראש השנה נאספים כולם ועומדים לפניו ית' בתפלה ותחנונים ושבים בתשובה ומפשפשפים במעשיהם כל עשי"ת, ובפרט ציוס הכיפורים, ואח"כ המה שבים לקדמותם, וכמו"כ בחג השצעות המה מקבלים את התורה, ואח"כ המה חוזרים לקדמותם, ולא עשה הקבלה זו רושם בלבם על כל ימי השנה, אך עיקר קבלת התורה צריך להיות באופן זה שיקבל האדם האור הרוחניות שבתורה"ק, ושיטעום וירגיש העריצות נעיונות ידידות של התורה"ק, שעל שם כונה זו סופרין ספיה"ע מפסח עד עזרת שהיא הכנה על קבלת התורה, כדאי שיספר ויזכר ויטהר האדם א"ע אז מכל הזוהמות והטומאות כדאי שיהי' כלי מוכן לקבל האור הרוחניות שבתורה, ושירגיש עריצות ומתיקות אורה בכל ימות השנה, ושיבוא בכל פעם להשיג אורות חדשים בהתורה"ק.

וזו רמזו רז"ל בהלשון עוסק בתורה שלא מצינו הלשון לומד רק עוסק, וגם בזה"ק הוא הלשון לעי אז משתדל באורייתא, כי לא הלימוד בלבד הוא העיקר כי יש כמה אנשים הגם שלומדים תמיד עכ"ז אין עולה להם שום מדה טובה והנהגות ישרות מלימודם, כי כל לימודם הוא לצורך פרנסתם או לשם איזה פניות, אך עיקר הלימוד בתורה צריך להיות בבחי' עוסק בתורה שכל עסקו יהי' רק להעמיק בהתורה לבוא לתכלית המכוון להשיג אור הרוחניות שבה ולהרגיש חיות אלוקותו ית"ש, וזה פירוש כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, הרב"ה, בגימ' נמנין רב"י, ואיתא רב בצלל ורבי בצרך ישראל, כי ברבי יש אות יו"ד שהיא בחכמה סוד ארך ישראל כי אורא דארעא מחכים, וכמו"כ התורה"ק איתא בזה"ק אורייתא מחכמה נפקית, וגם איתא אומיות מחכמות כי אור החכמה מאיר באומיות התורה, ולכן העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, היינו שזוכה לאור החכמה כי אור החכמה מאיר בכל הדברים.

קודם קבלת התורה נהג תמיד מורי ורבי (ר' מאיר אריק) הטארגא רב זי"ל ללמוד עמנו את הרמב"ם פ"ח הלכות יסודי התורה הלכה א' (שצריך ללמוד אותה

שלימודך דרך סיפור ולהשתבח מזה תשכל מעט מעט, הלא מראש אם ראית גג ותרך עמו הולך וגדל דרשע נחמילה אם ראית וכו', שנטפלת לעוצרי עצירה ותרך עמו.

(שמחת הרגל להחיד"א, לשבועות)

תורת הוי"ה תמימה וכו', עפ"י אשר חכמים הגידו בפסוק אחי עוזו ואת תורתי לא שמרו [ירמיה טו יא], אמר הקצ"ה הלואי אחי עוזו ואת תורתי שמרו שהמאור שבה היה מחזירן למוטב [פתיחתא איכ"ר ב'], והנה שפטו זה הדרוש דהוקשה להם מה שאמר הנביא מפי הש"י אחי עוזו, דהנה הוא הרעה הגדולה שכל הרעות, ואח"כ אמר ואת תורתי לא שמרו דלכאורה הוא קל מהקודם, על כן אמרו שבאמת זאת רעה גדולה מהמוקדם כי הלואי אחי עוזו וכו', אבל הוא לפלא איך נאמר שיותר טוב ח"ו לעזוב את הש"י ולשמור התורה.

אך תשכיל ותדע דמי שעמדו רגלי אבותיו על הר סיני ובתורת י"י חפצו אפי' בפשטי התורה בהיות דבאי ורצא, אין מן הנורך לו לעסוק בחקירות לעמוד על המחקר במציאות המופת באמונת מציאת הש"י ויחודו וכל העיקרים, כי ע"י התורה נחלמת הדבר בלב הוגיה מצלי ספק, וזהו שכתב החסיד מהר"י יענץ שעיניו ראו בשעת גזירת שמד, אותן החוקרים אשר עמדו על האמונה במחקר המירו כבודם בלא יועיל ציוס זעם, ואותן אשר הספיק להם אמונת התורה אפילו הנשים וקלי הדעת קדשו שם הנכבד והנורא, והנה לכאף מהראוי שיהיה הדבר בזה"פ כי הדבר שהושג עפ"י השכל הוה כאלו נראה לעין, אך הוא כמו שכתבתי כמה פעמים, האמונה הבאה לאדם מלד חקירתו ושכל האדם, יש לו סוף, על כן גם לאמונתו יש סוף כשיכריחנו איה מכריח וכיוצא, מה שאין כן האמונה מלד האין סוף ב"ה אין להאמונה זו סוף, והנה האמונה הזאת באה לנו מירושת אבותינו וממעמד הנכבד אשר הש"י הסתיר נילוי אורה בהתורה הקדושה, היא היא הנאכלת ממנו מאור מעטה לבשו, והנה השכל המתבונן בתורה הנה שם הוא המלך הכבוד, ואפילו בפשטי התורה בהלכותיה שור צור מצבה הצער הנה שם המלך מסתתר בלבושי ויקבע האמונה בלב איש הישראלי כיחד כל תמוט עולם ועד.

והנה לפי"ו הוא הנאמר בפ' תורת הוי"ה תמימה, כל התורה הוא הוי"ה הש"י, משיבת נפש, תשיב כל נפשות ישראל העוסקים בה לאמונת הש"י מצלי ספק, עדות י"י נאמנה, אמונתה הוא עדות להוי"ה, מחכימת פתי, הוא הפתי אשר יאמין מצלי מחקר כי פתי יאמין לכל דבר, וזהו הנאמר אתה הראת, היינו כל מה שהראת בזה במעמד הנכבד, הוא לדעת כל ימי עולם כי הוי"ה הוא וכו', כי ע"י הראיה הזאת תדעו כל ימי עולם האמונה האמיתית מצלי מחקר, וזהו הלואי אחי עוזו שלא היו מתעסקים במחקר לדעת אחי לעמוד על המחקר מציאותו ויחודו, ותורתי שמרו שאז המאור שבה היה מחזירן למוטב, כי המאור שבתורה הלא הוא דבר אלקינו נילוי אורה מיושר בראשית והוה כאלו עין בעין נראה י"י אלקינו, כי באמת בעסוק האדם בתורה נועם י"י אלקינו עלינו הספיק מנילוי אורותיו בתוך אוחיות התורה כי חיות הנה מנילוי אורה מחיי החיים ב"ה.

(בני יששכר - שבועות)

דהוא דקדק דחזי' לרבא דקא מעיין בשמעתי כו' א"ל עמא פזיזא כו' א"ל אן דסגיין בשלימותא כתיב בן תומת ישרים תנחם אהון דסגיין בעלימותא כחזי בזה וסלף בוגדים ירשם. הענין הוא עפ"י דא"י בם' צרור המור על פי' נעשה ונשמע עיי"ש דזה"ק, כי העיקר רצון הש"י שנתן לנו התורה ולא למלאכי מעלה להראות שחפצו ורצונו רק בעשיית המצוות בגוף ממש, ולא כמו שחושבין הפתאים והרשעים ימ"ש שהעיקר הוא רק מתבוננת הלז תיפח רוחם. ונוכל להעמיס בכוונתו כי העיקר הוא האמונה, לבל לחשוש שחשונות רבים שביקשו בני אדם לבקש טעמים טרם נעשה המצוות, ואם ח"ו לא נדע ונרגיש טעמו לא נעשה המצווה, שזה הוא מיונת ר"ל, רק צריך לעשות הכל כפי מצות ד' אף שלא נדע שום טעם, רק כי בן צוה המולך מלכו של עולם ית"ש, ומכאן האמונה והבטחון צו ית"ש, וממעשה המצוות כהוא תורא דיהינן עלי' עולא בקדמיתא נוכח לצא לחדרי התורה, ושיתגלה לנו טעמי המצוות מעט כפי אשר נוכל להינן, וכמאמר אל"ו הק' וזלה"ה על טוב טעם ודעת למדני כו', וזה המכוון ה' בישראל כל אשר דיבר ד' נעשה, אף שלא נדע שום טעם, רק כי בן דיבר ד' נעשה בכל כחיו, וממילא נוכח אח"כ לצא לבחינת ונשמע.

ו"פ המדרש (פ' עקב) שברחם נעשה עשו נשמע, וז"פ המשנה (אבות ג') כל שמעשיו מרובים מחכמתו היינו שושה אף שאינו יודע וזה דומה לאילן ששרשיו

ויהו יורוה ה' עץ ומרגמו ואולפיה ה' היינו שלמד אותם איך הוי"ה ב"ה שהוא עץ כידוע סוד הפדיון והתורה שהיא עץ חיים וישראל הנקראים עץ ע"ד כי האדם עץ השדה הם אחד ושורש אחד וע"י לימוד ועסק התורה לשמה יכול להחיות את נפשו ולתקן רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו לדבק עצמו בשורשה ובשורש שורשם שהוא התורה הוי"ה ב"ה. כי אז טועם בתורה טעם מתוק וערב והמים הם מתוקים מדבש וכו' שממתיקין כל הדינים וכל העונות ונעשה נציעו ממש לו ולכל העולמות כמו שאמר אליהו ז"ל וה' נציעו איהו כנשמתא לגופא דליהו חיים לגופא ואזי וימתקו המים והבן וסמין ליה והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה לא אשים עליך כי אני ה' רופאך על דרך ולכל צער מרפא שקאי על התורה רק שיהיה זה אני ה' כנ"ל אז הוא רופאך והבן כל זה כי בכלן מצאור סוד הפדיון אשר הוא נשם עץ.

ועפ"י תצין מ"ש אל"ו וזלה"ה על מאמר חז"ל מפני מה חרבה ירושלים על שלא צרכו בתורה תחלה ואמר הוא ז"ל היינו שלא צרכו ברכת והערב נא שהוא ברכה ראשונה שמצרכין על התורה בצוקר והוא פלא וע"י הג"ל הוא מוכן כי צריך להתפלל ע"י כמ"ש הוא ז"ל כי התורה הוא סוד אדם שלם יש בה מים מתוקים ומים המרים וצריך להתפלל ולבקש זה מאת ה' שיטעים בתורתו המים מתוקים וערבים וזהו ברכת והערב נא והבן והוא ממש סוף הפדיון.

(דגל מחנה אפרים)

לימוד ג, בהרהור תשובה קודם לימוד, לעשות נחת רוח ליוצרו ית' ויסק אלוה-בעדו. כתיב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי ותשא צריתי עלי פיד, ואתה שנאת מוסר ותשליך דברי אחריו, אם ראית גג וכו', אלה עשית והחששתי דמית היות אהיה כמוך אוביחך ואערכה לעיניך וכו'. ובטרם תחיל הארש לצא אל כונתנו אציע אומר אשר שמעתי באומרים בפירות הכתובים הללו, כי האדון ה' צב-אות גזרה חכמתו לצרוא הינה"ר כדי שיפתה ויסקת לאדם לחטוא, ואם יזכה ויכבוש יצרו צא בשכרו צהלו נרו לאור באור החיים. ומנינו שאמרו רז"ל דלעתיד לצא ה' במשפט יצא עם הינה"ר ויגמור דינו לעשות צו משפט כחזו. ויש לתקור דלמה יומת מה עשה והרי לך נצרא ועשה כמלכותו, ואדרבה על ידו זכו הנדיקים את כל הכבוד על אחת כמה וכמה מעלות בקנה אחת עולות, ואת יקר תפארת גדולת הנדיקים מרובה מדה טובה, וגדלה מעלתם על מלאכי השרת קדושי עליונים, ומי גרם להם כל זה הוא היצר הרע. וכבר המשילו בזה הקדוש משל נאה על ענין זה, למלך דבר ניוה ואל האשר אמר לפתות לבנו וכו', והרבה תשובות לתקירה זו. ברם השתא נימא מילתא ליתובי דעתא לפוס שעתא להאי פרשתא, כי האי יצרא יצא נטוה להסקת לאדם לעבור על דת הפירושא אתמר, אבל ידע כי אם כה יעשה משכחת לה כמה זמני נכוצה תותלתו ואין שומע לו, לכן חכם לרעה מה עשה, הערים לאדם ומעלה על לבו לעשות מצוה כחש לו ש..... שמתוך כך יצא לידי עצירה, ופחים טמן לו, ומשתמש במלכותו יתברך לרעה לעשותן אכן נגף ח"ו....

ואפשר לפרש הכתוב כלפי הלימוד בתורה בקורא בספרי חיצונים ח"ו, שכוונתו לדעת מה היה בעולם, וכן לומד להיות בקי במקרא לידע הענינים שעברו, וגם להיות לו שלמות, עוסק בדינים להראות שהוא בקי בתורה כדרך שאר חכמים, אבל אינו מכוין ללמוד לקיים מצוות יתברך ולעשות לו נחת רוח, גם לא חלק לו צנינה, וסבר שהתורה הקדושה אין בה כי אם הפשט, וזה עולה על כל עונותיו שמונזל בתורה, וכמו שהאריכו בזה הקדוש בכמה דוכתי, תפח רוחיהון דסברי דאורייתא לית בה אלא פשטא, והאריך בגנותם. **ובדאי האומר כי אין בתורה אלא פשט הוא פתי וסכל, וסימן לדבר פשט אותיות טפשו**, וזה רמז הכתוב טפס כחלז לצם, דהיינו דאמרי כי אין בתורה אלא פשט טפ"ש כחלז לצם, ותעבה ונסתם לצם כמו החלז המכסה ואינו ניכר מה שחתתו, כי לצם סתום, עב גימט' לצם. (ועוד רמזו בעניניהם בפסוק זה בקונטרס אחר ב"ד).

והשתא הנה נצא לקראין ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, לספר דייקא, שאתה מחשיבה כסיפור בעלמא, ותשא צריתי עלי פיד מן השפה ולחון דוקא, עלי פיד דייקא, דכיון דמה שלומד הוא דרך ציאר או להשתבח במקום שכן לימוד קללה תחשב לו, כי הולך הכל בחלקו של טורף, וזהו היא תברתיה מוסיף על חטאתו פשע, ובמקום שהתורה אגוני מגמגמ מילר הרע לדידה שלימודו עצירה מרעה אל רעה יאל לעבור עצירה, והולך ומוסיף לעבור גדולה ממנה, דעצירה גוררת עצירה, ולא עוד אלא דמתחיל בקלה ומוספרא ואולא נפל בדרבנא, וז"ש אחרי

מרוצים. שורש עבודת ישראל הוא האמונה שלימה. וזה הי' שאלת הנדוקי ותשובת רבא און דסגינן בשלימותא מדת יעקב איש חס. (ישמח ישראל)

שבע שבתות תמימות תהיינה, במד"ר אימתי הן תמימות בזמן שישאל עושין רצונו של מקום. הנה נחטא הראשון מען הדעת היתה הסיבה של חוסר תמימות. דתמימות היא שלא יתקור אחר העמידות אלא יקבל כל מה שיצא עליו מאת השי"ת ויהאמין שהכל הוא לטובה, כי כאשר אמר הנחש לחוה כי יודע אלקים וגו' והייתם כאלקים. הי' לה לחשוב שבודאי השם הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים, ואם לא הרשעה לנו, א"כ אף שהוא כן הלא זה רצון הבורא יתצרך שלא להיות כאלקים, וכן צמה שראתה כי טוב העץ וגו'. מה בכך שכן הוא אחר שהשי"ת לא חפץ בכך כנ"ל, מה לה לחקור אחר מאמר השי"ת אך מחמת שחשבה לה מדת תמימות, דתמים אינו מהרהר ואינו חוקר כנ"ל, ותמים עם ד' לחלקו כמו שפירש"י (דברים י"ג) וממילא אין שייך צו מיתה, כי ענין המיתה צאדס כתב האר"י ז"ל כי מתחברין עמו כחות הטומאה עד שהנשמה מחמת שאינה יכולה לסבול את הטומאה היא מתחלקת. וזה שהוא עם השי"ת ולחלקו אין שום רע יכול לקרב אליו כדכתיב (תהלים י"ג) לא יגורך רע. אבל אחר שלא היתה צהם התמימות שוב נתנו מקום לכחות הטומאה לקרב אליהם וגרמו מיתה.

וי"ל שטעם זה בשעת קבלת התורה נעשו ישראל חרות מממ"מ, שהרי אמרו נעשה ונשמע שע"ז אמרו ז"ל (שבת פ"ה) און דסגינן בשלימותא ופירש"י התהלכנו עמו בחסם לב. וכ"כ רש"י (במדבר י"ג) ישראל שהיו תמימים וכו', וכשעשו העגל אצדו התמימות כמוכן, כי צאם היתה צהם תמימות לא הי' השטן יכול להטעותם כלל.

והנה צעומר כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה, ובמד"ר (פ' כה) אימתי הן תמימות בזמן שישאל עושין רצונו של מקום, ובספה"ק כתבו שהספירה מגביהה את הנפש הצהמית של האדם, וצאמת להגביה את הנפש הצהמית אין דרך רק ע"י תמימות. ולפי זה תמימות קאי על השבעות וגם על האדם וזהו כוונת המד"ר (ס"ה) אל תהי מצות העומר קלה צעיק שע"י מצות העומר זכה אצרהם לירש את ארץ כנען הה"ד ונתתי לך לזרעך אחריו ע"מ ואתה את צריתי תשמור ואיזה זה מצות העומר, והיא פליאה דאח צריתי תשמור כתיב במילה, ולהנ"ל יחא דע"י מצות העומר נעשה תמים כמו במילה דכתיב תמים, והכן:

איתא במכילתא (פ' בשלח, ילקוט ש"ח, רכ"ו) צפ' (שמות י"ג) ויסב אלקים את העם דרך המדבר וגו', אמר הקב"ה אם מכניס אני את ישראל בדרך פשוטה, מיד הם מחזיקין איש צדהו ובכרמו ובטלין מן התורה, אלא הרי אני מקיפן במדבר מ' שנה כדי שיאכלו את המן ושחמו מי צאר והתורה נכללת בגופן וכו'. וכל הענין כולה מוקשה, שהלא צפוסק עצמו מצואר הטעם, שלכן הקיפן במדבר ולא נחס דרך ארץ פלשתיס פן ינחס העם צראותם מלחמה ושצו מצרימה, ואם כן למה אמרו במכילתא טעם אחר, כדי שיאכלו את המן ושחמו מי צאר והתורה נכללת בגופן וכו'. ועוד הקשה החתם סופר ז"ל, שהרי ראינו שאפילו כשהלכו דרך מדבר אמרו ניתנה ראש ונשוצה מצרים, ולכאורה הכוונה גם צה להיות בטלים מן התורה ח"ו, ואם כן מה הועילו צה שהלכו במדבר, ועוד קשה שהרי מראש מקדס מתחילת היצירה היתה הר סיני מיועדת ליתן עליה התורה, ואם כן צהכרח היו ישראל צריכים לילך תחילה במדבר סיני, כדי לקבל התורה, ואם כן למה נאמר צה טעמים אחרים.

אמנם יתצאר כל הענין דהנה ידוע מה שאמרו (סידור האר"י) קול יעקב, כוונת סדר של פסח ד"ה מנחם שלכן ילאו ישראל בחפזון ממצרים ולא יכלו עוד להתמהמה. כי לולא היו נשארים שם אפילו רגע אחד, אז היו נופלים ח"ו צנו"ן שערי טומאה ושצו לא היה להם תקנה ח"ו. ואולם כתב האור החיים הק' (שמות ג' ח') שזה היה רק מחמת שעדיין לא קבלו התורה, אמנם אחר שקבלו ישראל התורה הקדושה, הרי כח התורה מוגיט ומצלי עליהם, שאפילו אחר שנופלים ח"ו בשער הגו"ן של הטומאה, יכולים לצאת מופח יקוש של סבך הטומאה על ידי כח התורה הקדושה, עיי"ש.

ולפי זה אפשר לומר שזהו הכוונה צמה שאמרו במדרש אמר הקב"ה אם מכניס אני את ישראל בדרך פשוטה, מיד הם מחזיקין איש צדהו ובכרמו ובטלין מן

התורה, דהנה זה ודאי שהיו ישראל צריכים לקבלת התורה צהר סיני ששם היה המקום המיועד לקבלת התורה, ומעתה אם היה הקב"ה מכניס את ישראל בדרך פשוטה תיכף לארץ ישראל, היינו לפני קבלת התורה, והיה מחזיקין שם איש צדהו ובכרמו ובטלין מן התורה, אז היו גם שם צאחות הסכנה להיות נופלים ח"ו צנו"ן שערי טומאה צלי שמהיה להם תקנה ח"ו, ועל כן הקיפן במדבר, ונתן להם התורה צהר סיני, ואכלו את המן ושחמו מי צאר והתורה היתה נכללת בגופן, וככה צבר הגין עליהם כח התורה, שאפילו אם היו נופלים ח"ו צשער הגו"ן של טומאה, היו יכולים לנאח משם על ידי כח התורה"ק.

בזורי ורבי הגה"ק ר' שמעוני'לע זעליחובער זי"ע אמר לי פעם כממתיק סוד: דו זאלסט וויסן אז קודם ביאת משיח צדקיננו וועלן אלע כוחות בטל ווערן, נאר דער כח התורה וועט בלייבן. (נחרי אש עמוד רע"ז)

בשם ר' שמעוני'לע זעליחובער, דער גרעסטער מוסר ספר איז "שו"ע הרב הלכות תלמוד תורה".

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. הנה צל שנה יש צחי קבלת התורה מחדש, כי הדורות יורדים במדרגה משנה לשנה, ורצונו ית' שאור קבלת התורה יופיע ויורה גם במקומות הנמוכים בדורות השפלים. והנה ישראל שעמדו צהר סיני, הציטו צרות קדשם על הדורות האחרונים וראו איך הם עומדים מרחוק, צחוך מושך והסתר גדול, וצכל זאת מקצלין את התורה, והתפללו מאל. וע"י כתוב וירא העם וינועו וגו'.

ידוע מה שפי' צסדר צית שמואל אחרון וגם שאר מפרשים ע"מ דאיתא צגמרא (שבת ל"א) מעשה צנכרי אחד וכו' ופי' הכוונה צציקש עצה שיכול לקיים כל התרי"ג מצוות כדי שלא יצטרך לצוא צגלגול עוה"פ, וא"ל הלל שיקיים מצות ואהבת לרעך כמוך ויקשר עצמו עם הכלל ישראל ונחשב לו כאליו קיים הכל. ומה שיש מצוות שאין נוהגין אצל כל אדם יקיים ע"י תלמוד תורה ע"כ. אמנם מצוות שאין נוהגין כלל צזמן הזה על זה יש עצה להתקשר עם כל הדורות שהיו צבר עד אצרהם אצינו ע"ה ושיהיו עד ציאת משיח, וצהתקשרות כל הדורות יחד וודאי יכולין לקיים כל המצוות.

והנה איתא במדרש (ילקוט פ' יתרו) עה"פ כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, ראוי היה לו לומר נשמע ונעשה, אלא אמרו ישראל להקדוש צ"ה רצון העולמים עד שלא שמענו קיימוסם, אנכי קיים יעקב וגו', לא תשא קיים אצרהם וכו' ע"כ. ולכאורה הלא נעשה הוא לשון עתיד. אמנם הפי' הוא שישאל קצלו על עצמם להתקשר בדרך האצות, ולא לזוז מדרכם כל שהוא, ועי"ז נחשב להם כאליו קיימו צבר מה שקיימו האצות ע"י שמקושרין צהם וצדרכם, ע"כ אמרו נעשה שנלך צדרכם ועי"ז נחשב לנו כאליו קיימו מה שקיימו הם, ואח"כ צאין לידי נשמע, שהשי"ת עוזר לישראל שיכולו להשיג גם מעצמם, אצל ההתחלה הוא רק צה לילך בדרך האצות הק'. (חידו"ת במדבר תשט"ז)

בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו צהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות רק נראה דהנה הצו"ע רצה ליתן את התורה גם לאומות העולם אצל רק הפשט, וכמו שהרמב"ם ז"ל צס' המורה מפרש טעמים על המצוות עפ"י פשטות, ואפקי' מקרא כי הוא חכמתכם וצינתכם לעיני העמים, שצריך שיהא צכל המצוות טעם פשוט לעיני העמים, ואף הוא מודה שיש צכל מצוה פנימות גצוה מעל גצוה מה שאין משיגין, רק הוא פירש טעמים עפ"י פשטות, ולאומות העולם רצו ליתן רק הפשט, אבל לבני ישראל ניתן מזה שהוא גבוה מעל גבוה, וכדאיתא במדרש כאן צפרשתן (פסוק ט') השמל למלך שהי' מחלק מצות לכל אחד, הציץ צנו ואמר מה אתה נותן לי, א"ל ממה שהתקנתי לעצמי, כך נתן האלקים לעבו"ס מצות גולמיות צפשוטיות וצגולמיות צלי פירוש וחילוק כדי שיגיעו צנה, צאו ישראל ופירש להם המצוות כל אחד ואחד, דאע"פ שרצה ליתן תורה גם לאומות העולם כ"ו רק הפשט, אצל זה ההשפעה שמשפיעין צכל מצוה צעולמות העליונים זה לא היו נותנין להם.

וזהו גם ציאור המדרש, צשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו צהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, היינו שנודע להם

שבתחילה לפני לימודו נקראת התורה עדיין על שמו של הקב"ה הוא תורת אמת, ואולם בהצרכה השנייה שאומרים אחר הלימוד, אשר לצד נקראת התורה על שמו של האדם הנומד, וכאומרו ותורתו יהגה וגו', אז צודאי כבר לזכור ולזכיר עליו שהוא תורת אמת, והיינו שייזכור האדם להזהר שתהיה עדיין תורת אמת, מאחר שכבר יש מציאות שלא תהיה עוד חס ושלוש תורת אמת, מכיון שהוא כבר תורתו של הנומד ותלוי הדבר בו.

(דברי יואל ע' רכ"ח)

אִתָּא בפסיקתא הוצא צילקוט אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה ואני מעלה עליכם כאלו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה, שנאמר ביום הזה באו מדבר סיני, אימתי בחדש השלישי [ופירש"י] אימתי תהיו קוראים אותה בחדש השלישי. ועל פי זה יוצן פירש"י על הפסוק ביום הזה באו מדבר סיני, לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום ניתנו, ע"כ. ולכאורה כיצד יהיו דברי תורה חדשים בעיניו, והרי סוף כל סוף אינם חדשים, אמנם לדברי המדרש ילקוט הנ"ל הענין מובן קצת, דכיון שכל שנה ושנה כשאנו קוראים פרשת קבלת התורה מעלה עלינו הקב"ה כאלו אנו עומדים עתה על הר סיני ומקבלים את התורה, אם כן שפיר ניתן לזוהר שיהיו דברי תורה חדשים עלינו, שהרי באמת הם חדשים, אחרי שקבלנו את התורה מחדש ביום מתן תורה.

(טיב לבב)

אִתָּא במדרש עה"פ בחדש השלישי וגו' ביום הזה באו מדבר סיני, ביום ההוא הול"ל ומהו ביום הזה, אלא לומר לך כל זמן שאתם קוראים לפני פרשה זו מעלה אני עליכם כאלו עומדת לפני הר סיני וקבלתם את התורה מחדש עכ"ד המדרש, ויש בזה תחומין והתחזקות גדול לצד ישראל שנתעורר בחג השבועות ומתבונן במצבו, איך שלא הכין א"ע כלום לקראת קבלת התורה, שאל יפול רוחו ואל יתייאש למצב שאין לו תקנה עוד ח"ו, כי באמת הרבה מלות שבתורה א"א בזמן הזה לקיימן בפועל, כ"א בלימוד וקריאה בתורה, ומעתה אם פעולת המצוה בעצמה נשלמה ע"י הקריאה, ומעלה עליו הקב"ה כאלו עשה, מכ"ש הכנה למצוה, וע"י שקוראין בתורה בחג השבועות בחדש השלישי וגו' ואמירת נעשה ושמע והכנת הקדושה שעשו ישראל מר"ח עד יום מ"ת, וישתדל לבין בקריאתה שמשמחוק בכל כוונתו ורצונו להכין ולהתקדם לקבלת התורה, הרי נמשך לו הקריאה כאלו השלימה בפועל.

(דברי יואל יתרו ע' פ"ב)

אָמְרוּ רבותינו ז"ל שהיו ישראל נרתעים לאחוריהם שנים עשר מיל מרוב פחד וגם יתמה נשמתם, דהנה אם האדם עושה איה פעולה וצעת ההתחלה הי' הדבר במסירת נפש אז מתקיימת הפעולה הזאת לזמן מרובה, ולכן נתן לנו השי"ת את התורה מתוך מסירת נפש כדאי שנקיים את התורה עד עולם. (דברי חנה, יתרו)

וְרֵאִיתִי להזכיר קצת ממה שצריך לזהר בכמה איסורים הגרמזים בעשרת הדברות שהם תולדות, והכל מרז"ל, וזה בקיצור נמרץ: א אכילת ה' אלקיך. בזה נרמזו ובחוקיהם לא תלכו אני ה'. המתגלה כופר בעיקר: ב לא יהי' לך וכו'. הכועס כעובד ע"ו. המעלים עיניו מן האדקה כע"ו. שותה סתם יינם אכזר דע"ו וכל העובר על דברי חכמים וכו', מלכד שנלכד בכמה חרמות של גאוני עולם. מגלה זקנו בעובר עובר על לא תעשה לך פסל, ובכל פעם עובר על ה' לאוין, ואם יעבור ב"פ בשבע בכל שנה עובר על ח"ק לאוין. ג לא תשא. עבירה חמורה מאד שנפרעין ממנו וממשפחתו. ואסור לישבע חי נפשו. ומזכיר שם שמים לבטלה חייב נדוי. וכתב הרמ"ע ז"ל שעבירה זו מארכת הגלות: ד זכור את יום השבת. אין ישראל נגאלים עד שיסמרו השבת. וצריך לזהר מאד בדברים האסורים לדבר בשבת ובהוצאה אפילו דבר קטן ובאמירה לגוי, שמעכב הגאולה: ה כבד את אביך. והגם שאם שמחל מחול נענש צדיני שמים, ומכ"ש שצריך לזהר בכבוד אבינו שבשמים, ואם נעשה כך יצא משיח הרמזו בם"ת כבד את אביך גימ' משיח בן דוד שיצא ב"צ אם נשמור התורה שעיקרה כ"ב אותיות כר"ת כבד את אביך גימ' כ"ב ו לא תרצה. מוציא שו"ל הורג בניו מלבין פני חצירו בצידי שופך דמו. קופץ ידו מלדקה שופך דמים: ז לא תנאף ... מסתכל בנשים עובר עבירה חמורה כמ"ש תוס' ישנים ציומא וסמ"ג, וכתב רבינו יונה שהוא משובד לדבר אחד: ח לא תגנוב. אפילו גזל הגוי אסור מן התורה, והשר של גוי גונב ניצוץ הקדוש, ויש עון חילול ה' החמור מאד: ט לא תענה ברעך. כותב כתבים על רעהו שאינו עשיר וכיוצא ומקפח פרנסתו, מעיד עדות שקר מוציא שם רע, מזיק. הקורא קריאת שמע בלא תפילין

ההשפעה הגדולה שמשפיעין בני ישראל למעלה שזה אף לא ראו ליתן להם, והקב"ה השיב להם הציאו לי ספר יוחסין כדרך שבני מציאין, היינו להם מפני שהם בני אני צריך ליתן להם ממה שתקנתי לעצמי, מה שאין כן אתם שאף לאצותיכם אינכם צנים לא רציתי ליתן רק הפשוט.

(חידו"ת משפטים תשי"א)

הַנֶּה בשו"ע אור"ח (הל' קה"ת ס' קל"ט) נפסק דצריך לנרץ על קריאת התורה, וכתב המג"א (סק"ה) בשם ס' צאר שצד בחידושו למס' הוריות דברכה זו היא מדאורייתא, והקשה הפרי חדש הרי כל ענין קריאת התורה היא תקנה דרבנן כדאיתא (רמב"ם פ"ג מהלכות תפלה ה' א) משה תיקן לישראל שיהיו קורין בתורה בשבת ובשני ובשמיני, וכיבד תהיה הברכה לדאורייתא, ויש הרואים לתרץ דכך נזכר תורה מעיקרא כי כאשר יתקנו חכמים לקרות בתורה יתחייבו מדאורייתא בברכה על הקריאה, אמנם הפ"ח מאלן בזה דסוף סוף כיון דהקריאה דרבנן למה יהיה חיוב הברכה על הקריאה לדאורייתא.

וּלְנֶגַע לתרץ קושיא זו בהקדס המצוה דבדרי רז"ל דאף שהתורה שכתב עיקר, מ"מ מה שהאדם מחדש ומוסיף מדיליה הוא התורה שצ"פ חסוד יותר, כדאיתא בגמ' (עירובין כ"ה) הוזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, וכן איתא בירושלמי (פאה פ"ג ה"ד) חציצין הן הדברים הנדרשים מן הפה מן הדברים הנדרשים מן הכתב. ואיתא במסכת גיטין (ס' ע"ג) א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שצ"פ, שנאמר (שמות ל"ד) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל, ע"כ. והמשילו משל (הוצא בייט"פ אורח מ"ו ועיי"ש עוד מ"ש בדברים למנוח אורח ה') לבעל שגשג אשה וכו' ולא נגמרה כריתת הדבר ציניהם עד שיולידו תולדות, כמו"כ כריתת בריתו ית' עם ישראל ע"י התורה הנקראה ארוסה לישראל, עיקר אהבתו ית' לישראל הוא בשביל הנוול מתורה שבכתב, היינו מה שהחידושו חז"ל ע"י גזירה שוה וקל וחומר, ותקנות והגזירות ומושגות ששעשו, דהיינו התולדות. וכמ"ש שם בגמ' עירובין הנ"ל עה"כ חדשים גם ישנים דודי לפניך, אמרנו כנס"י לפני הקב"ה, רשע"ה הרבה גזירות גורתי על עצמי יותר ממה שגזרת עלי וקיימתי. ולפי זה יתיישב שפיר קושיית הפ"ח דכיון דעיקר כריתת הדבר היתה על תורה שצ"פ פה, שייך שפיר לחייב ברכה מדאורייתא על מצוה שתקנוה החכמים, שהרי היא כלולה בתורה שכבר כרת עליה הקב"ה ברית עם ישראל.

(דברי יואל לרי"ה ע' צ"ו)

הַנֶּה בשו"ע אור"ח (הלכות קה"ת סימן קל"ט) נפסק דצריך לנרץ על קריאת התורה, וכתב המג"א (שם סק"ה) בשם ספר צאר שצד בחידושו למסכת הוריות דברכה זו היא מדאורייתא, והקשה הפרי חדש הרי כל ענין קריאת התורה היא תקנה דרבנן כדאיתא (רמב"ם פ"ג מהלכות תפלה ה' א) משה תיקן לישראל שיהיו קורין בתורה בשבת ובשני, וכיבד תהיה הברכה לדאורייתא.

וּלְנֶגַע לתרץ קושיא זו ע"פ מצוה במדרש כי אף שהתורה שכתב עיקר, מ"מ מה שהאדם מחדש ומוסיף מדיליה הוא התורה שצ"פ חסוד יותר, כדאיתא בירושלמי (פאה פ"ג ה"ה) חציצין הן הדברים הנדרשים מן הפה מן הדברים הנדרשים מן הכתב. ואיתא במסכת גיטין (ס' ע"ג) א"ר יוחנן לא כרת הקדוש ב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שצ"פ פה, שנאמר (שמות ל"ד) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל, ע"כ. והמשילו משל לבעל שגשג אשה וכו' ולא נגמרה כריתת הדבר ציניהם עד שיוליד תולדות, כמו כן הכא היה כריתת הדבר על התולדות, והיינו מה שהאדם מוליד ומחדש מדיליה. ולפי זה יתיישב שפיר קושיית הפרי חדש דכיון דעיקר כריתת הדבר היתה על תורה שבע"פ, שייך שפיר לחייב ברכה מדאורייתא על מצוה שתקנוה החכמים שהרי היא כלולה בתורה שכבר כרת עליה הקב"ה ברית עם ישראל.

(דברי יואל פ' אמור ע' רס"ב)

אָמְרוּ ז"ל (ע"י י"ט ע"ה) אמר רבא, בתחילה נקראת [התורה] על שמו של הקב"ה, ולצד נקראת על שמו, שנאמר (תהלים א' ב') בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ע"כ. ופירש רש"י שלצד נקראת, היינו אחר שהאדם לומד תורה, היא נקראת על שמו של אותו תלמיד שטרת זה, כדכתיב ובתורתו דמשמע של כל אדם עיי"ש. וכבר אמרתי לפרש בזה מה שמצינו בנזקת התורה, שתקנו לומר בברכה שלאחריו אשר נתן לנו תורת אמת וכו', ובברכה הראשונה תקנו לומר רק ונתן לנו את תורתו, בלי להזכיר עליו שהוא תורת אמת. ולכאורה יש להבין מהו החילוק בזה. ואמנם לפי האמור יתבאר, דהנה הברכה הראשונה אומרים עוד לפני הלימוד, ומכיון

מעיד עדות שקר בעצמו, וכיוצא: י לא תחמוד. החמדה אב הטומאה, וממנה יצא לעבור על כל עשרת דברות, כמו שאמרו רז"ל, ה' ילילו ויזכרו לשמור מצותיו ולעסוק בתורה לשמה ולעבודו בלבב שלם, כי"ר.

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מצית עבדים. אמרו חז"ל (שבת ק"ה) אנכי נוטריקון אנה נפשי כחצית יהצית. יש לפרש עפ"י מאמר חז"ל (גיטין מ"ה ע"ג) ס"ת שכתבו מין ישרף לפי שכתב אזכרותיהן שלא לשמן, וקשה הלא עכ"פ השמות קדושים הן ומפני מה ישרף. אצל הענין הוא כך, דכל ענין הכתיבה תלוי בהכונה, ולפי מה שהוא אדם הן להרע הן להטיב כך פועל בהלומד ממנו אח"כ, למשל אם אדם כשר וישר צדיק תמים כותב נותן נפשו בתוכו, ועי"י לימודו זכה וטהורה, ולהיפך אם אדם רשע ואפיקורס כתב איזה דבר מוטמא את הלומד בו, וע"כ שפיר אמרו ס"ת שכתבו מין ישרף, שגם השמות שכתב פועלים להרע ועושין פגם בנפש הקורא בו, ולהיפך אם הכותב בנפש יקרה ורצו' פועלת בנפשו של הלומד בו קדושה יתירה, וכונתו בלתי לה' לבדו, ומתפעל ע"י לטובה, ומש"כ כתב הקב"ה בעצמו על אחת כמה וכמה שמתפעל האדם הלומד תורה הקדושה, וזה פ"י אנכי נוטריקון אנה נפשי כחצית יהצית, שהקב"ה נתן נפשו כציכול בהתורה, ועי"י מתפעל האדם ביראת ה' טהורה.

איתא במדרש ילקוט כשעמד הקב"ה ואמר אנכי ה' אלקיך, היו ההרים והגבעות מתרגשין, וצא תצור ותרמון מצית אלים וכרמל מאספמיא וכו', זה אומר אני נקראתי וזה אומר אני נקראתי וכו'. ונריך ביאור דממה נפשך אם לא היה קריאה כלל לא לסיני ולא לשאר ההרים, איך אמרו אני נקראתי, ואם היה קריאה אם כן היה הקריאה רק להר סיני וכמו שנתגלה אחר כך, ואיך היו אומרים שאר ההרים אני נקראתי. ויתבאר הענין על פי מה שפירש רש"י על הפסוק השמים מספרים כבוד אל וגו', פירש רש"י אינן מדברין עם הצריות, אלא מתוך שכל הארץ יצא קום ומאירים לצריות, מתוך כך מספרים כבוד קל עכ"ל. כמו כן היה הענין במתן תורה, שצא לעולם אור גדול והשפעה נפלאה, עד שלכל אחד נדמה שקורין אותו לקבל את האור ההוא, ואף על פי שלא היה קריאה כלל, אף על פי כן היה נדמה לכל הצרואים שבעולם, שאותו דייקא קורין לקבלת התורה, ומשום הכי היה כל אחד אומר אני נקראתי.

והי' יתן אל לבו שצאלו הימים הקדושים שיוצא לעולם אור גדול וקדוש, שהצדיקים שצדורות הקדומים זכו לראות בעיניהם הקדושים והגדולים מעמד הנבחר ביום זה, והגם שעבשו חשכו הרואות צאצאות וההסתרה גדלה עד מאוד, אעפ"כ נריך לדעת, שהאור הגדול שופע וזורח תמיד אלא שהוא בהסתרה, וכל איש ישראל נריך לומר לעצמו אני נקראתי, בשצילי צא האור הגדול הזה לעולם לקרוא אותי להשתעוררות תשובה, ונריך להחזיק בזה, וכמו שפירשו הספה"ק בשם הצעש"ט הק' זי"ע, דכל איש ישראל המרגיש בנפשו השתעוררות תשובה, זה הוא מאותו הכרוז (מהבנת קול שיוצא בכל יום מהר חורב ואומרת שובו בני ישראל) שהצת קול דופק בכל יום בלבות בני", והצעלי דעת אוחזין בו וחוזרין על ידו בתשובה שלימה, וחסרי דעת אין יודעין בו מהו, ודוחזין אותו בידם, שסוברין שהוא ח"ו איזה מרה שחורה, כמו כן האור הזה ששופע בימים הקדושים הללו נריך להחזיק בזה אחרת ולא ארפנו.

איתא במדרש, שמיד איזה ימים אחר מ"ת, כבר היה להם במחשבה לישראל לעשות את העגל ע"כ. וא"כ לכאורה יעלה על הדעת, כיון שלא נשארו ישראל במדרגתם הנשגבה של שעת מ"ת, כי הרי אצדוהו בעשיית העגל, א"כ היה ח"ו מ"ת פועל ריק ולא הועיל להם כלום, אצל האמת אינו כן, כי לעתיד שוב יזכו ישראל לאותן המדרגות, ועוד יותר מהם, וכמבואר בגמ' (שבת פ"ח) שחורב טענו ובחורב פרקו (אם הכתרים שקצלו כשאמרו נעשה ונשמע), אמר ריש לקיש עתיד הקב"ה להחזיר לנו וכו', וק"ו יש לנו מהר תצור וכרמל, כי ע"י שצאו אז בהשתוקקות להגות עליהן התורה, זכו שלעתיד לצוא יבנה עליהם המקדש, אעפ"י שאז נפטרו צלא כלום שלא ניתנה עליהם התורה כלל, כל שכן ישראל שקצלו אז את התורה"ק, אעפ"י שאח"כ אצדו כל אותן המדרגות, ודאי שיחזרו להם לעת"ל. ומכאן תוכחת מגולה בהצבה מסותרת לכל בר ישראל, דאעפ"י שצדור השפל הזה אין אנו מרגישין כלל קדושת הימים טובים, מ"מ נריך כ"א להשתוקק שיזכה עכ"פ להרגשת קדושה, דגם ההשתוקקות הזה יכול לפעול הרבה, ואין לדעת מתי יגיע בהשתוקקותו לכלל מעשה ופעולה, אצל צודאי צוא יצוא.

בדרוש לחג השבועות תרס"ט, אמרתי בדרך מוסר על אותן שאין רוצין להוציא כספם לגדל ציניהם לת"ת, בטענה שאין ידם משגת בצוק העיתים, אכן תצא בלדם שהרי אנו רואין שעל צוניהיהן הן מפוזרין כסף תועפות שיוכלו לילך בכל חוקות המאדע, אם כי הדבר עולה להם בדמים מרובים, וא"כ למה יגרעו הצנים מלהוציא עליהם כזה לת"ת. ואמרתי שזה רמזה תורה הקדושה צפ' משפטים, וכי ימכור איש זה הקב"ה את צמו זה התורה"ק, כדאיתא במדרש (שמו"ר לג ב) שהתורה נקראת צמו של הקב"ה, לא תלא כלאת העצדים, ופירשתי מכבד בש"ן ועי"י, ע"י ארילה ושמ"י יתרה או ע"י שנותן עיניו במחמדי העולם, ואח"כ אמר אם רעה צעניי אדוניה וכו' לעם נכרי לא ימשול למכרה, זה המשחק חכמת חינוניות עם לימודי התורה, אי גס התורה"ק שלומד הולכת ר"ל לטעורא אחרא, וזהו לעם נכרי לא ימשול למכרה, ואח"כ ואם לבנו יעדה היינו שאינו לומד בעצמו רק רואה עכ"פ לחנך בניו לת"ת, ע"י אמר שלא יקמץ בהוצאות הלימוד, ועכ"פ כמשפט הצנות יעשה לה, כמו שמוציא על הצנות על מלבושיהן לפי חוקי המאדע ורוח העת, עכ"פ כן יוציא לתורה"ק, ולא תהא כהנת כפונדקית בתמיהה.

בבל יום יהיו צעיניך כחדשים. רבינו פנה ושאל פעם לנער אחד דרך נחות: הנה אמרו רז"ל (תנחומא תבא א') דהתורה תהא חציצה צעיניך בכל יום כאלו היום ניתנה בסיני, וקשה הלא במעמד הר סיני כלתה נפשם של ישראל מפחד הדר גאווה ית"ש, ומה שייך עכשיו בכל יום כלות ומסירות הנפש (לאנשים הפשוטים). אך יש לתקן, דהנה הצדיקים אומרים שאין לקרות עתונים, ובאמת הוא דבר קשה מאוד למנוע מזה, כי לב האדם משתוקק מאוד לדעת המאורעות המתחדשות בעולם, אך חדא מתורבת בדרך חזרתה, שזה שאנו מוסרים את נפשינו וכובשים בעדינו בכל יום לבלתי לקרות עתונים המופיעים מדי יום ביומו, אף שנכספה רוחינו לדעת מה שכתוב שם, צוה שפיר יצייר ענין זה כאילו בכל יום אנו מקבלים את התורה במסירות נפש, כי גס אנו בכל יום מוסרים את נפשינו מיראת הצי"ת.

דעת רבינו היתה, שאסור לקרוא ספרים ממחברים בלתי הגונים אף כשאין בהם כי אם מדע וחשבון וכיוצא, והסביר: הן עינינו הרואות דהמבקש את חצירו לכתוב בעדו אגרת ויגיד לו את תוכן הענין שעליו לכתוב, ושוב יגש לשני ויצק גס ממנו לכתוב עצורו מכתב עם אותו תוכן, הנה אף כי תמלית המכתב תהא שזה בשניהם, הרי הסגנון והנוסח יהא שונה זה מזה, כי כל אחד כותב לפי רוחו והילוך נפשו ואין שנים מתכוונים לסגנון אחד, וכל כותב מבטא דעותיו ומהות נפשו בתוך כתביו ונמצא שהקורא את הענין, קורא את נפשו של הכותב, והוא נשפע מהילוך פנימיות ומחשבתו של הכותב, ועל זה כוונת רז"ל באמרם (שבת ק"ה ע"א) על מלת "אנכי" שצעשרת הדברות שהוא נוטריקון א"נא נ'פשי כ'חצית י'הצית, שצכיוול נתן והכנים את עצמותו יתבדך שמו בחורו, ולכן לימוד התורה משפיע על האדם קדושת הבורא יתבדך שמו השקועה ומונחת בקרב התורה, וכן הלומד ספרי קודש מכנים בעצמו מקדושת המחברים, אצל להבדיל קריאת דברי איזה סופר שאינו חרד וירא וכו' משפיע על האדם ח"ו ממהותו של הכותב ל"ע, על כן שומר נפשו יתרחק מנגוע בקצה ספרים אלה כמפני אש, כי חוקה עליהם שיאל מתחת ידם דבר מסוכן לנפש.

איתא בגמ' (שבת פ"ח) שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם ישראל מקבלים התורה אחת מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אחתם לתוהו וצוהו ע"כ, מפורש יוצא מזה, כי גמר מעשה בראשית עדיין לא נשלם עד יום שניתנה תורה לישראל, ומעת שצברא העולם עד יום ששי בסיני שקבלו בו ישראל תורה צהר סיני היה קיום העולם תלוי ועומד בספק. וא"כ נמצא דבשעה שקבלו ישראל את התורה מה"ס נחשב כאילו צו בפרק נצברא העולם מחדש, דצקצלת התורה היה תלוי המשך היותו של עולם והתמדת קיומו.

הטעם כשקורין העשרת הדברות בצבור בטעם העליון וביחיד בטעם התחתון שנריך לומר בטעם העליון לא תרצח בקמץ וביחיד בטעם התחתון לא תרצח וגו' בפתת. יש לומר הרמז דאיתא בגמרא, מי שאפשר למחות לאנשי צימו ולא מיחה נתפס על אנשי צימו באנשי עירו נתפס על אנשי עירו בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו. והנה למחות בצידי לאו כל אדם זוכה, וממילא אם נראה לו שלא ישמעו לדבריו אי כשם שמוזה לומר דבר הנשמע כך מזה שלא לומר דבר שלא נשמע לכן בצידי נקרא בקמץ דהיינו שנריך לקמן פיו שלא לומר תוכחה בצידי. אצל ציחיד רוצה

(דברי יואל בהר ע' רצ"א)

(דברי חנה)

(חידושי תורה ע' קכ"ו)

הה"ק מראפשיץ ז"ל בנוסח הקידוש תחלה למקראי קודש וזכר ליציאת מצרים, דאס רוצה האדם ליכנס לשערי הקדושה ולקבל על עצמו פרישות מדרכי עולם הזה, יפול לבו בראותו גודל שפלות עצמו ואיך יוכל להתקרב אל הקדושה, ואז יזכר לעצמו את יציאת מצרים שהיו ישראל באותו הזמן בשפל המצב משוקעים במ"ט שערי טומאה, ולמרות זאת השיגו אור גדול ונורא בשעת יציאתם משם ונתקדשו פתאום אל הקדושה, כמו"כ יכול כל אדם להתקרב להקדוש ב"ה אע"פ שהוא עומד בשפל המצב, וזה תוכן דבריו הקדושים.

ובזה אפשר לתרץ למה לא אמר אנכי ה' אלקיך אשר בראתיך, כי אז במעמד הנבחר היה ההתחלה מה שנתקדשו ישראל תחת כנפי השכינה, וכדי לחזק את לבם שלא יסגורו אחר זכרם את גודל שפלותם שהיו עד אז במצרים, לכן הזכיר להם הקב"ה בתחלת דבריו אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שזכורו תמיד את יציאתם, שהקב"ה הגביה אותם פתאום ממ"ט שערי טומאה לקדושה עליונה, וכ"כ הוא בכל הדורות שאם האדם רוצה באמת לנאת משערי הטומאה ולהתקרב להקב"ה, יש לו סייעתא דשמיא.

הנה הישמח משה ז"ל בתפלה למשה (ס"ב) הציא שיטת הרמב"ם ז"ל, שמנה דיבור אנכי במנין המצות. והקשה עליו צ"ח אור ה', דהאמונה לא יתכן ע"פ מנהג כי אם אינו מאמין לא יועיל לו המנהג, ותי' היש"מ דאף שהאמונה מוטבעת בלב אנשי ישראל מאז שעמדו על הר סיני, מ"מ כיון שיש כמה וכמה מתפקדים וכו' ודבר זה נחבא בחוש שיש יכולת ביד הבחירה להסיר האמונה מכל, רק שאם אינו מסירה מלבו בזמן הרי היא מוטבעת בלב אנשי מ"מ ישראל וכו' ע"כ. וזה תירוצי כבר קושיית הטור"ם (א"ח ס"ח מ"ו) למה מצרכין בלשון שלילת עשני גוי ולא מצרכין שעשני ישראל, דזה שנבא האדם להיות ישראל אינו נשתנה בכל יום ממה שנבא, ולכן אין מצרכין שעשני ישראל, אבל שלא עשני גוי יכולים לנרץ בכל יום, דהנה עיקר איש הישראלי הוא ע"י אמונה, דאם יש לאדם אמונה אע"פ שהוא צעל עבירה מ"מ הוא בגדר ישראל אלא שהוא צעל חוטא. משא"כ אם חסרה לו האמונה, אז אין הוא בגדר ישראל כלל, כמ"ש הרמב"ם ז"ל.

והנה מצות האמונה היא לדחות מעליו כל דברים המפקדים האמונה כגון קריאת ספרי מינות או ספרי עכו"ם ודומיהם, ודבר זה נרץ האדם ללחוס תמיד עם היצירה המתגבר מאד בענין זה, ומתחדש בכל יום להחליש את אמונתו ולעשות לגוי ע"י העדר האמונה, ע"כ שפיר מצרכין בכל יום שלא עשני גוי, ועפ"י אפ"ל למה לא אמר אשר בראתיך, דהבחינה ה' רק פע"א, משא"כ אשר הוצאתיך מארץ מצרים זה הוא דבר הנוהג בתמידות, כי עיקר יציאת מצרים היה שהשי"ת הוציא ממ"ט שערי טומאה והכניס אותם לשערי קדושה, וזה נוהג תמיד, כי האדם נרץ לייגע עצמו לנאת מטומאת מצרים וליכנס לשערי קדושה. (חידושי תורה לשבועות ע"י קמ"ה)

לא יהיה לך אלהים אחרים, איתא במכילתא למה קורא אותן אלהים רבי יוסי אמר שלא ליתן פתחון פה לעובדיהם לומר אילו נקרא בשמו כבר היה צהן נורא, לפיכך קראו אלהות ואימתי נקראו בשמו צימי דור אנוש שנאמר אז הוהל לקרא בשם ה', ונרץ ביאור מה נפקא מינא בקריאת השם שאילו נקראו בשמו היה לעולם נורא צהן, ומה שייכא זה לזה והכל המה לא יועילו צ"ח וצ"ח כך. ואפ"ל דהנה איתא במדרש רבה פ' ואחחנן רבנן אמרי הוהל ואין צ"ח ממנו למה קורא אותן אלהות א"ר פנחס בר חמא כדי ליתן שכר לכל מי שפורש ממנה אמר הקב"ה אע"פ שאין זה ממנו כיון שפורש אדם ממנה מעלה אינו עליו כאלו עובד וצ"ח לו אצ"ל ע"כ, ולכאורה למה יתוסף השכר ע"י מה שיש לה שם כזה מה שייכא השכר להשם.

אמנם יכולין להצין זאת ע"י מה שרואין בחוש שע"י השמות שלהם מתעין העולם כי רואין שכל פירות הדור וכל הארגוניאציעם בכלל כולם נותנין לעצמם שמות נאים וקצתם קוראין עצמן בשמות הקדמונים שכוננו לש"ש וע"י שיש להם אלו השמות עי"ו תופסין צ"ח לרשתם ואלו השמות עושין הנסיונות דלולי זאת היו רואין שהוא הכל הצלים ואילו ה' לכל אלו שמותיהן האמיתיים היו רואין שהוא רק פירות הדור ולמד ואלו השמות ממשיכים את ישראל ומגדילין הנסיונות, ומבואר זאת במדרש דלכאורה אינו מוכן הכוונה אולם רואין זאת היום בחוש דע"י אלו השמות נעשה מזה נסיונות שהצ"ח נותן שכר לכל מי שפורש מכל אלו שיש להם אלו השמות ואם הי"ל שמותיהן האמיתיים ולא היו מתלבשין ה' מתגלה האמת שהם

דאינשי אנשי ציתו מיכף כייפי ליה, נרץ למחות באנשי ציתו ולכן צייד נקרא בטעם התחמון צפתח דמורה שיפתח פיהו ויזכיר לאנשי ציתו. והיום שטעיתי את עצמי וקראתי בטעם התחמון צצור. וכשהגעתי ללל תרנח נזכרתי. שחבתי שזה ה' לי לנסה שנרמו לי שצריך אני לפתוח פי ולהגיד מה שה' קודם במחשבתי אם להגיד או לתדול. ועתה ראיתי כי מוכרח אני להגיד כי איסור גדול יש בצנות ישראל ליתן צבדי פריצות וצפאה נכרית וכל איש ישראל מחויב למחות באנשי ציתו בכל כחו המקום ירחם עלינו ויסיר המכשלה הזאת מעלינו. (דברי יחזקאל, שבועות)

שבת פרק י"ב (דף ק"ה ע"א) ר' יוחנן אמר אנכי נוטריקון אנה נפשי כתצית יהצית, רבנן אמר אמירה נעימה כתיבה יהיבה, איכא דאמרי אנכי למפרע יהיבה כתיבה נאמנין אמריה, עכ"ל. נרץ עיין צמאי פליגי ומהו כוונת לשונם בזה. וי"ל שהנה במעלת התורה שכתב ושבעל פה מצינו מחלוקת בין החכמים איזו היא גדולה מחברתה, דמש"ס דילן צפרק ב' דעירובין (דף כ"א ע"ב) נראה שהתורה שכתב יש לה יותר מעלה, דקא מקשה התם שמה תאמר אם יש בהם ממש מפני מה לא נכתבו, ת"ל עשות ספרים הרבה אין קץ וכו'. ובגמרא ירושלמי פליגי אמוראי צפרק קמא דברכות (ה"ה) ובפרק ב' דפאה (ה"ה) והבדל חכמים כתב שם צפאה וי"ל ששורש צי ישראל הוא מתורה שכתב ושורש נשמת הגרים הוא מתורה שבעל פה, וה"ג מדות שהתורה נדרשת בהם הוא שרשנו כמספר אח"ך, כמו י"ב שצטים ואצ"ו הוא נפש אחד, ושורש תורה שכתב הוא כלול משמו הגדול י"ב צירופי הויה והכולל, ומשום הכי חציצין דברי סופרים משום שחציצין הגרים לפני הקב"ה, אבל מכל מקום לענין המעלה אנו חלק ה' עמו ויש לנו שורש בשמו הגדול וכו' ועיי"ש.

אבל ממה שכתב החידושי אגדות צפרק ב' דעירובין ה"ל (ד"ה לדברי תורה) נראה דאדרבא מעלת התורה שבעל פה יותר גדולה מן התורה שכתב, שכתב שם וי"ל שהתורה שכתב לפי הדמיון יש לה קצבה דרי"ג, ואינו כן שלא ניתנה בכתב רק לפי המקבל לפי שעה, אבל לפי הנותן יתבאר ברור הוא שהוא צלתי תכלית, גם תורתו שנתן לנו היא צלתי תכלית והיא תורה שבעל פה, וזהו דקאמר לך לא נכתבה כלל וכו' עכ"ל. וכן נראה מפשט דברי הירושלמי ה"ל. והתורה שכתב אי אפשר לעולם שתשכח מישראל, שהרי היא כחוצה, אבל אותה שבעל פה שנתמעטו הלצות היא משתכחת, דבשלמה צדורות הראשונים שהיה להם רוחב לב צלפולא לא היתה משתכחת. כדאיתא צפרק י"ב דכתובות (דף ק"ג ע"ב) דאמר ל' ר' חנינא לר' חייא דאי משתכחת תורה מישראל מהדרנא לה מפלפולי, וצפרק קמא דתמורה (דף ט"ו ע"ב) נמי אמרינן דכמה הלכות נשתכחו צימי אצלו של משה והחזירן עתניאל בן קנז צלפולא, וצפרק ה' דעירובין (דף י"ד ע"א) אמרינן מאי דצתיב כי נעים כי תשמרם בצטנך, אימתי דברי תורה נעימים כי תשמרם בצטנך עכ"ל. נמצאו למדים דכשיש שכחה לא נקראו דברי תורה נעימים. ומעתה שדברים שבעל פה ניתנו ליכתב בשביל השכחה, יש מחלוקת אם לאחר שנכתבו יש להם קדושה, א"ר כיון שאינם ראויים ליכתב אפילו שהותרו ליכתב אין מצינן אותן מפני הדליקה, ואפילו התרגום עצמו הוא מחלוקת בגמרא דשבת פרק כל כתבי (דף קט"ו ע"א), וגם מחלוקת הפוסקים, ועיין צבית יוסף אורח חיים (סימן של"ד סעיף י"ב) אבל נפקקה ההלכה דהאידינא שהותרו ליכתב ודאי מצינן.

ובגל האמור יצא לנו ביאור המאמר, מתחילה אמר אנה נפשי כתצית יהצית, דר' יוחנן קצירא ליה דהתורה שכתב מעלת יותר גדולה, שהיא שורש נשמתנו חלק אלו-ה ממעל, ומשום הכי אנה נפשי וכו' שהתורה שנתתי לישראל היא חלק ממני, וצא"ו התורה אינו אומר באותה שכתצית יהצית. אמנם רבנן קצירא להו שהתורה שבעל פה יותר חשובה מעלתה, ומפרשים אמירה נעימה כתיבה יהיבה אותה שבעל פה היא יותר חשובה, שאף על פי שהיא אמירה בלבד דהיינו צעל פה, אפילו הכי היא נעימה שצלפולא לא תישכח לעולם, ועוד היא נעימה שכל יום ויום אנו מחדשים בה והיא צלתי תכלית, וכן אמרו ז"ל (עירובין דף י"ד ע"ב) אילת אהבים ויעלת מן וכו' כל זמן שאדם הוגה בה מוצא בהן טעם, אבל התורה שכתב כתיבה יהיבה, מה שכתב ניתן ויש לה קצבה. ואיכא דאמרי למפרע יהיצא כתיבה נאמנין אמריה, שעתה שניתנו ליכתב אנו נרצין לומר למפרע, דמדינתנו להכתב שמע מינה נאמנין אמריה שיש להם כל הקדושה.

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, והקשו הראשונים למה לא אמר אנכי ה' אלקיך אשר בראתיך. ואפ"ל עפ"מ"ש מרן הק' בדברי חיים בשם רבו

להתענות את ישראל, ואלו הנסיונות המרות נתנו לדור שפל כזה שחלושין כ"כ ציהדות שאף מצלי כל אלו הנסיונות הלכ נגשם שאין עוד זה ההשפעה שהי' לצני' מקדם כשהיו נדיקים וקדושים שהשפיעו לצני' הן בגשמיות והן ברוחניות והצוכ"ע הנית אותנו דבור קשה ומר כזה שמפגיע אין צעדינו מי יגדור גדר ומי יעמוד צפרן וחלושין ושפלין כ"כ שאף בעצם לעצמנו אין לנו כח ונוסף עוד אלו הנסיונות הגדולות לז"א הצוכ"ע שע"י אלו השמות נותן הצורא כל עולמים שכר להפוך מהם.

וזה יכול להיות מ"ש המכילתא הנ"ל שלכן הנית הקצ"ה ליתן לע"ז שמות של אלקות שלא ליתן פ"פ לעוצדיהן לומר אילו נקראו בשמו ה' בהן נזרך דהרי כתב האוהה"ק לא יהי' לך דע"י שעוצדין אותם נותנין להם כח ממילא אלו השמות הרי שייכים להע"ז שע"י יתנו להן כח, ולז"א שלכן ה' מניח לקורא להן אלו השמות כדי להגדיל הנסיון, ומציא מדור אנוש שזה ה' טעומם שדימו להציא על ידם השפעה וזה הוחל לקרוא בשם ד' שהנית שיתנו להם אלו השמות ובהה הראה שעבודה זרה אף אם יתנו לה השם של כביכול עצמו מ"מ אם היא עבודה זרה היא עבודה זרה וצריך להתרחק ממונה, זה לימדו אותנו כאן במאמר המכילתא כי הכל מוצאין במאמרי חכ"ל, וזהו הרמזו כאן שהצוכ"ע הנית ליתן שמות של אלקות להע"ז, ובאמת ה' להם אז כח שהראו נסים ונפלאות כדאיתא בגמ' והמשיכו ותפסו לרשתם את כל העולם אבל איש הנלצב ראה האמת, וכן היום דבור הזה עקבא דמשיחא שכל אלו השמות של אלקות שנותנין לכל אלו הדברים זהו הכח שע"י שנותנין להם שמות קדושים ויקרים ע"י מנעים את העולם אבל איש הנלצב צריך לראות האמת, והשי"ת יגילנו מהם ומהמונם השי"ת יתן לנו כח וחיוזק שנלל מן הזרם הגדול. (חידו"ת תשי"ח)

לא יהי' לך אלהים אחרים על פני. הסמ"ג מציא מדרש, שלא ישתפו שם שמים עם דבר אחר. ואפ"ל הכוונה שלא יעשו אלהים אחרים עם לבוש וזורה של כבוד שמים, שיעשו דברים שיש בהם ח"ו ע"י ומינות ויתלו בהם איוה צחינה של כבוד שמים, וע"י הזהירה התוה"ק לא יהי' לך אלהים אחרים "על פני" שלא יעבדו את הע"ז על הדפוס [פירמא] של כבוד שמים, וב"ש כשהוא שקר וכוונת כשאין שם רק עצו"י ומינות, ובעוה"ר זה משפיע על כל העולם הרהורים רעים של מינות ועריות, וע"כ אמר הצוכ"ע אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים מצית עבדים, מצית העובדים ע"י, על כן תראה שיהי' תועלת בהוצאה זו, שיהי' צית צית נאמן בישראל לה' ולתורתו הקדושה ולא צית העובדים, שלא יהי' לך ציתין ע"י או ח"ו חשש מינות, וכמו שרואין היום כמה גדולים הנסיונות וצריכין זהירות גדול, דלכ"כ לא הי' שום תועלת בהוצאה ההיא, וע"כ תזכור זאת שהוצאתיך מצית העובדים ע"י ותראה שיהי' תועלת בהוצאה ההיא.

בבד את אצין ואת אמך למען יאריכון ימיך וגו', לכאורה צריך ציבור להצין למה דוקא צמנוה זו הצניח הקצ"ה עליה השכר של אריכות ימים ושנים, והלא דבר הוא. ואפ"ל דהנה עינינו הרואות צעוה"ר ירידת הדורות שמתמעט פוחת והולך, וקיצת הדברים הוא, דצנהה דורות הראשונים כאשר היו האצות חסידים ואנשי מעשה שהתנהגו בצדק הישר, היה להם ההשפעה הנכונה גם על צני ציתם וצניהם אחריהם, והנחילו הדרך הישרה גם להם כראוי, והדור החדש היו מתנהגים בצדק האצות, וע"י כך נמשך שרשרת הדורות מצלי נפתול ועיקש. אמנם צעוה"ר דורות אלו אף כשהאצ חרד לדבר ה' ומתנהג בצדק הישרה, אולם צניו אחריו מתחכמים בצדקים חדשים, ומראש מקדם זה מתחיל בצדקים קטנים, שהנן רק משנה באיוה מנהג ממנהגי ישראל, וככה הדבר הולך ומתדרדר, וענין לענין מנטרף, עד שצממשך הומן מתבדר שהצנים כבד אינם מתנהגים כלל בצדק אצותיהם, ועוד יורדים ונאקוגים אחר הרבה מעלות אחריות שאינם צאים עוד לצני כנסיות ולצני מדרשות ללמוד ולהתפלל צעוה"ר, ושזב אחר כך עוד פותחים פיהם בצדרי ציון נגד אצותיהם, ואומרים שהמה חכמים יותר מהם, ויודעים יותר מהו הדרך הישרה שיצטר לז האדם רח"ל. ונמצא לפי כל זה שהיוסוד והשורש לגדור גדר בעד ירידת הדורות, הוא על ידי המצוה של כיבוד אב ואם, שהרי אם הצנים מכבדים את ההורים ומצייתים לצדיהם, שמתוך כך יכולים האצות להשפיע עליהם להמשיך בצדיהם, מעתה יש צוה גדר וסיגוי להמשכת דרך התורה והיראה דורות הבאים אחריו.

ולפי זה אפשר לומר שזהו הכוונה צמה שאמרה תורה כבד את אצין ואת אמך למען יאריכון ימיך וגו', דהנה איתא בגמרא (ברכות ח' ע"ה) אמרו ליה לרבי

יוחנן, איכא סבי צבצל, תמה ואמר, למען ירצו ימיכם וימי צניכם על האדמה (דברים י"א כ"ה) כתיב, אבל צמוה לארץ לא, כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי צני כנישתא, אמר היינו דאמרי להו, כדאמר רבי יהושע בן לוי לצניה, קדימו ותשיכו ועיילו צני כנישתא כי היכי דתורכו חיי, ע"כ. ובמהרש"א שם הקשה דלכאורה עדיין הקושיא במקומה עומדת, שהכתוב למען ירצו ימיכם וימי צניכם על האדמה כתיב, אבל צמוה לארץ לא, ואם כן מה צכך מקדמי ומחשכי צני כנישתא. וכ' שם לתוך עפי"מ דאיתא בגמ' (מגילה כ"ה). שעמידים צני כנסיות וצני מדרשות שצחון לארץ לקבוע בארץ ישראל, ומכיון שיקצו שם לעמיד לצוה, לכן נחשב עליהם כאילו שהם כבד שם, ונמצא שאלו המשכמים ומעריצים לצני כנסיות ולצני מדרשות נמצאים במקום שיש צו קדושת ארץ ישראל, ולכן גם עליהם חל אותה צרכה שנאמר בפסוק למען ירצו ימיכם וימי צניכם על האדמה וגו'.

ובערתה יוצן היטב, דהנה צארנו למעלה שהללו שאינם מקיימים מצות כיבוד אב ואם, הרי אף שמתחיל רק בצדקים קטנים לשנות באיוה מנהג ממנהגי ישראל, אבל אחר כך הדבר הולך ומתדרדר עד שאינם מתנהגים כלל בצדקי אצותיהם, ואינם צאים עוד לצני כנסיות ולצני מדרשות ללמוד ולהתפלל צעוה"ר. אבל הללו שמקיימים מצות כבד את אצין וגו' ומצייתים לצדיהם, שמתוך כך יכולים האצות להשפיע עליהם, והמה נוהרים שלא יזיוו אף וזו כל שהוא מדרכי אצותיהם, הרי ככה המה נשארים צנחלת השי"ת לילך בצדקי התורה והיראה, ומקומם קבוע בצני כנסיות וצני מדרשות צלימוד התורה ובתפילה כראוי, ונמצא שעל ידי כיבוד אב ואם המה נשארים לחסות צצית ה' במקום שיש צו קדושת ארץ ישראל, ועל כן חל עליהם אותה הצרכה שנאמר בפסוק למען ירצו ימיכם וימי צניכם על האדמה וגו'. וזהו שאמר כבד את אצין ואת אמך למען יאריכון ימיך על האדמה וגו', היינו שעל ידי מצות כיבוד אב ואם זוכים לאריכות ימים ושנים, כיון שהם צאים לצני כנסיות וצני מדרשות, שמתוך כך נחשב להם שהם על האדמה אשר ה' אלקיך נותן לך.

והנה אף שציקוד הדברים האדם נשרש צנחלת השי"ת רק על ידי מה שאינו רואה לזו מדרכי אצותיו, אבל כך הוא דרכה של תורה, שמתחילה מתחיל האדם צמדריגה קטנה, ושזב על ידי כך יש ציכולתו לעלות מעלה מעלה. וכן הוא גם צוה שעל ידי שנשרש צו היהדות מצד שהוא אוחז בצדק האצות, שזב על ידי כך הוא עצמו מתאחז בצדקי התורה והמצוות, וככה הוא מתעלה צכל עניני התוה"ק, ונמצא שצמנות כיבוד אב ואם הוא היסוד והשורש לקיום כל התורה כולה. (דברי יואל ע' צ"ט)

זכור את יום השבת לקדשו, איתא בגמ' (שבת פ"ו) דכ"ע צצצת ניתנה תורה לישראל, כתיב הכא זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב התם ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה, מה להלן צעיומו של יום אף כאן צעיומו של יום. ופי' רש"י מה להלן זכור את היום הזה צעמו של יום הזכירה דיצי"מ נאמר להו כדכתיב הזה, אף כאן צעמו של יום הזכירה דצצת נאמר להן זכור את יום וגו' ע"כ. ויש להצין לכאורה, דהרי ישנם שש זכירות כגון זכירת עמלק או של מרים, ומהיכא חיתי נאמר דמ"ש זכור את יום השבת וגו' נאמר ציום השבת דוקא, אדרבה צלימוד צגז"ל שזכור של עמלק או של מרים דלא נאמרו צעמו של יום, הגם שצודאי היתה קבלה צידם ללמוד דוקא גזירה שוה זו מיציאת מצרים, עם כל זה טעמא מיהא צני. ואפ"ל דהנה ידוע קושיית הראשונים ז"ל, צפסוק אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים, למה לא אמר אשר צראתיך.

ואפ"ל עפ"י הידוע, כי עיקר יציאת מצרים היתה יציאה צטומצאת מצרים, ויציאה זו לא צשלמה עד צותן תורה שהיו צריכין לספור עוד ז' נקיים שהם ימי הספירה צמצואר צוה"ק, ועד מ"ת היה להם עדיין שייכות עם טומאת מצרים, ולכן אחי שפיר מה שאמר לו הקצ"ה אנכי ה"א אשר הוצאתיך מאר"מ, הודיע אותם כי עכשיו ילאו ממצרים צו ציום שנתנה להם התורה, נמצא שגם מצות שצת נאמר להם ציום יצי"מ. לכן שפיר צלמוד חכמו"ל גז"ש מיצי"מ שנאמר צעיומו של יום, כי דבר צלמוד מענינו הוא, דכל המצוה של שצת נאמרה ציום יציאת מצרים, ולכן שייך יותר צלמוד גז"ש מצוכרת יציאת מצרים, ולא משאר זכירות, שלא נאמרו צעמו של יום. (חידו"ת שבעות ע' קפ"א)

התרגום יונתן צפ' יתרו צפ' ואתחנן האריך צציאור הדברות, וז"ל עה"פ לא תרצת, עמי צני ישראל לא תהוון קטולין ולא שותפין עם קטולין ולא

ההולכים לפני האלקים, [שע"י ציור זה שמצייר בלב שמלך מ"ה הקצ"ה עומד עליו תמיד ורואה במעשיו יצו ויכלם מעשות דבר נגד רצונו]. (מלבי"ם)

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם ודקדק האור החיים הק' בפסל ושינוי הלשונות לא תעשון אתי וגמר אומר לא תעשו לכם ע"ש חירונו, ואפ"ל ע"ד רמז מוסר כי מלפנים צדורות הקודמים היה נחשב צעירי האנשים לתורה ולצו, מי שמאבד נפשו לסור מדרך התורה בעד צלע כסף, כי אין הכסף נחשב למאומה בערך עבודת הבורא, ועכשיו נעשה זאת ללימוד זכות, שעושה העבירה שלא לשמה בשביל הנאת ממון, אמנם אף בקיום המצוות הצטייחונו חז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה, הגם דהתם יש התגברות היצר ולפעמים יסיתנו וימנענו מלהגיע לעשי' לשמה, אבל בעבירה הרי היצר הרע מסייע צידו, וקרוב הדבר שמתוך שלא לשמה יבא אח"כ לעשות לשמה בלי פני' לתאוות הממון כי אם ח"ו לכוון לשם העבירה ר"ל.

ועד"ו ירמזו הכתוב לא תעשון אתי אלהי כסף, ר"ל לעבוד עבודה זרה בשביל הנאת כסף, אף שלבו כל עמו ועדיין מקושר ודבוק בצמנות הבורא, ול"ז לא תעשון "אתי" אלהי כסף אף שהוא צבחי' אתי ועושהו רק שלא לשמה, ואלהי זהב לא תעשו לכם, כי זה יציאה לעשות אח"כ לשמה ולכס, וצוה הצנחי' לשון המדרש (פלקוט רמז ע"ג) לא תעשו לכם שלא תאמר הרי אני עושה לני או כדרך שאתם עושין צמדינות ח"ל לא תעשו לכם, ול"צ הכוונה ומה אמתלא הוא זו וזו הותר ע"י שעושין צמדינה, ומדוע הוצרך לאזהרה שלא תאמר כן, ולדרכנו הכוונה שלא תאמר הרי אני עושה שלא לשמה ואין בלבי לעבודה זרה כלל אלא כדרך שעושין צמדינה שכל מעשיהם בשביל השגת הכסף תלמוד לומר לא תעשו לכם, שסופה יהי' לכם ולשמה ח"ו. (דברי יואל יתרו ע' כ)

ההפטורה של חג השבועות שהיא במעשה מרכבה דיחזקאל, קבלתי מאבא מורי ו"ל, לאומרה בעמידה, וכהא דלי בחגיגה פ' אין דורשין. (שלי"ה הקי')

ובפטיר צמדינה דיחזקאל. בספרי הקטן צרכי יוסף כתבתי שם מהר"י לינו דהטעם משום דאמר צוה"ס דציוס שבעות ראה יחזקאל המרכבה אבל דברי הזהר אינם מוציאים דכתיב צרכי צה' לחודש, ועתה זכני ה' לזה"ס צהגות הגה"ס הרמ"ז זלה"ה צכת"י, ורצינו לו ז"ל על מה שכתב שם אבל יומא דא יומא דשבעות היו וכו', כתב דלא צריך ליה כמפרשים שפירשו דרבינו צמדינה הוא תמונה, דא"כ הו' ליה למימר צמדינה לחודש הרביעי, אלא דרבינו היא יוס' ד' ותמשה יכול להיות צו שבעות, כדתיבא צר"ה עזרת פעמים צמדינה ופעמים צמדינה (מחזיק ברכה נפתק מסידור החיד"א)

גם עלה למפטיר ציוס הראשון צמדינה וקרא ההפטורה בקול שאגת ארי' ובריאה גדולה, וכמעט שצטל ממציאות וכמה אנשים שפכו דמעות בשעת קריאתו מגודל היראה הצאה עליהם, מאשר הרגישו כי גבוה מעל גבוה דברי אלקים חיים יוצאים מפה קדוש, וחסידים ואנשי מעשה המבינים היו מכוונים את עצמם לשמוע אקדמות והפטורה מאח"י ז"ל, כי ה' מהני מילי מעליהם אשר נראה ממנו צפרסוס לעין כל, כי הכל עשה צהנע שלא יכירו צו. אבל צאלו לא ה' יכול להתאפק. (דרכי הישר והטוב)

אין בין איינמאל געוועזן אויף יו"ט שבעות ביים רבי'ן, ווען איך בין אריין צום רבי'ן האט איך זיך באקלאגט אז איך וויל אז דער רבי זאל מיר אנוואונשטן אז איך זאל אויפגעבן מיין שניידעריי (מלאכת השחיטה), פרגעט דער רבי: "פארוואס ווילסטו אויפגעבן", האב איך געזאגט פאר'ן רבי'ן עטליכע טעמים, איך זאג נאר איבער איינס פון די טעמים, אז איך קען נישט קומען אויף די הייליגע טעג צום רבי'ן, דעמאלס איז דאך דער סעזאן וואס מען ברויך צו זיין בי די שחיטה פאר די ימים טובים, מען דארף זיין ביי די כפרות, איך קען נישט אוועקפארן דעמאלס. רופט זיך אן דער רבי, איך זעה דאך דו ביזט דאך דא שבעות, דו ביזט שוין דא וואך צייט (בלשון שאלה) (איך בין דעמאלס געווען ד וואכן אין אמעריקא). זאג איך יא! אבער ימים נוראים בין איך נאך קיינמאל נישט געווען ביים רבי'ן. זאגט מיר דער רבי - כמעט דאס לשון - "גלייב מיר, עס איז נישט קיין נפק"מ, עס איז נישט קיין שום חילוק צי עס איז ימים נוראים צו עס איז שבעות".

יתחמי צננישתהון דישאל עם קטולין ולא יקומון צניכון מן צתריכון וילפון לחוד הינון למהו עם קטולין וכו' וכן פירש גם צאהרת לא תנאף ולא תגנוז וכו'. ולכאורה צריך ציבור שהוסף על האזהרות, דברים שאינם צמדינות הכתוב כלל. וי"ל דהנה כל האזהרות הללו אפשר שכבר היו ישראל נשמרין מהם אף בטרם מ"ת, (כמצינו צוה"ק [פ' שמות] כי צהיטם צמדינים היו נזהרין מניאוף ורציחה), וצוה"ק אחר שצאו אל הר סיני ופסקה וזהמתן, אלא שראה צוה"ק להוסיף ולצוותם, שיהיו אף מלהשתתף עם עושי תועבות אלה, ויהיו אף את רעהו וישגחו שכל יראה וכל ימא צקהל ישראל כל עושה ה' מהנה, ועי"כ יהיו גם צניהם אחרים ויהיו נשמרים מלהכשל צאותן עצירות, וכ"ז כלל הכ' צאהרת לא תנאף וגו' שהרי אם לא ימחה צבעלי עבירה, יחשב לו כאלו הוא עצמו גנב ורצח וגוף. ואחי שפיר, שלא הוסיף ה' דברים שהם מחוץ למשמעות הכתוב, אלא שגילה לנו את הסתום, וציא לנו את מה שכללה תורה צדירות, למחות צבעלי עבירה ולהפרישם מן האיסור דאס לא כן אזי מחמת העדר מחמתם יחשב להם כאלו הם עצמן נכשלו צאות העונות. (דברי יואל אמור ע' רי"ז)

בבואר צתרגוס יונתן איך שמתחיל בכל דיבור צפ"ע ואמר עמי צני ישראל לא תהיון קטולין לא צתרין ולא שותפין עם קטולין ואינו די צוה רק אמר עוד ולא יתחמי צננישתהון דישאל עם קטולין ולא יקומון צניכון מן צתריכון וילפון לחוד הינון להו' עם קטולין היינו שלא יהי' אפילו נראה כמו שהם יחד עם הרוצחים כדי שלא ילמדו הצנים אחרים שיהיו יחד עם הרוצחים, ולכאורה צפסקו אינו מצוה כל האריכות הזה רק אמר סתם לא תנאף וגו' ומהיכן ראה להוסיף כ"ו, אלא שזה נחשב לעשי' ממש אם נעשין שותפין עמהם ואפילו אם אינן שותפין ממש רק הולכין בדרך זה שגראה כמו שותפות ג"כ אסור כדי שלא ילמדו הצנים להיות שותפין עמהם אפילו הצנים שצדור זה כש"כ הצנים של דור שלאחריו וודאי ילמדו מהם כך מצוה צדברי התרגום יונתן פ' זו והוא ענין הפלא ופלא עד כמה מזהירין את ישראל על התצלות שע"י זכו להיות קגולה מכל העמים, ולצסקו צדור הזה שוכחין לגמרי מכל זה כמו שרואין מצב הדור שרואין להתדמות לכל הדרכים הרעים צאופים שונים ויש שרואים להשקות עצמם ואומרים שכוונתם הוא לשם שמים עי"י הולכין צדריהם ומתדמין להם ונעשין שותפין להם לא רק שגראה כשותף רק הם שותפים ממש ואין יראים ממה שילמדו הצנים אחרים וצוה"ר צענין זה נתפס כל הדור וכל אחד מישאל צריך לידע ולבקש מהש"י שזכה לילך בדרך האמת ולהתרחק מכל אלו הדרכים וצוה"ר הנסיונות צדור הזה קשים מאוד. (חידו"ת יתרו תשט"ז)

לא תחמוד צית רעך וגו', הוא דיבור עשירי שהוא כולל כל הדברות כולם, כי מצינו לשון חמדה בעבודה זרה שנאמר לא תחמוד כסף וגו', ומצינו גם כן לשון חמדה בשדות וכרמים שנאמר (מכ"ב, ג') ותמדו שדות וגזלו כרמים וגו', ומלא חמדה יצא לעצמו עבודה זרה ולרצות כמו שעשה אחאב צצות היורעאל, ויצא ליד גזל וגניבה, ויעבור על מאמר אצו אם ימנענו, ויחלל השבת. הרי בכלל החמדה יבוא לעבור על כל עשרת הדברות, ולזה חתם צלא חממוד, והחמדה היא צלב, והלז הוא הסקסור הגדול לעשות עבירה, שהתורה הזהירה עליו שנאמר (צמד"ט, ג' ו' ל"ט) ולא תמורו אחרי לצבכם וגו', הוכיר הלז תחילה צו תלוי הכל. (שפתי כחן פ' יתרו)

הנה ידוע כל התורה כלולה צעשרת הדברות ועשרת הדברות כלולים צדיבור האחרון הוא לא תחמוד וכו' וכל אשר לרעך והוא להתרצות צגזירותיו ית' אשר מנע ממנו הטוב ההוא הניתן לצבירו ולחשוב כי הוא ית' הוא לצדו הידוע הטוב והנאות לכל אדם ולא יקנה את צבירו.

ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לצבור נקות אחכם צא האלקים. ר"ל מה צא אלקים צעמנו ודבר עמכם הדברות פנים אל פנים. והרמז"ס פ' שמפי שהוא עתיד לנקות אחכם צעתיד ע"י שיעמדו צצאי שקר וירצו לצטל את דברי התורה ויתנו אות או מופת כמ"ס כי מנסה ה' אלקים אחכם לדעת הישכם אהבים את ה' וגו', וע"י ששמעו צדירות מתן תורה מפי הקצ"ה צעמנו ושמעו שעשה את משה שליח לתת להם תורת אלקים מעתה כל צצא שיעמוד לצטל תורת משה ידעו שהוא צצאי שקר, וצבור תהיה יראתו על פניהם. אמרו חכמינו ז"ל צצמילתא זה הבורש, ר"ל ועוד טעם מה צא צעמנו שמה תדעו שהש"י מנאם עמכם תמיד ומזה תצבו לחטוא איזה חטא, כי מלת על פניהם מציין שעומד לפניהם תמיד ויראחו מנאם אחכם, כמו ויעבור ה' על פניו, להסירה מעל פני, וכמו שהעתיק הרמ"א א"ח (ס' ה') מדברי המו"נ ששית' ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול צתורה וצמעלת הצדיקים

שפעתר האב איך זיך געכאפט וואספארא שבועות דאס איז געווען, וואספארא עבודה דער רבי האט אוועקגעלייגט ביי "אהבה רבה", צי ביי די "קרעפיל תורה", איך בין געווען דארט ביי די קרעפיל תורה, דאס געדענג איז געווען געפערליך צו קענען צוקומען און מיטהאלטן, אבער מען האט געהערט "תורה מן השמים". נאך אזא עבודה וואס ער האט אוועקגעשטעלט שבועות ביים דאווענען, צו זאגן אזא קרעפיל תורה! מען האט דאך געזען וויפיל ער האט געגעסן אויך, פון די גרויסע קרעפליך האט ער טועם געווען א משהו, קוים וואס ער האט טועם געווען עפעס, און נאכדעם האט ער געזאגט א "קרעפיל תורה", גראדע האב איך דאס מיטגעהאלטן ווייל מען האט געהערט פריער וועגן וועלכע סוגיא מען לערנט, האט מען זיך געקענט פארקוקן. עכ"פ האט מען געזען די בחינות ווי ער איז געווען דבוק אין די עבודה פון צופרי ביז ביינאכט.

אגב איך דערמאן זיך א קלייניקייט, טאקע פון דעם זעלבן שבועות. נאכמיטאג ווען דער רבי איז אריינגעקומען צום טיש האט געלאכטן מאור פניו גאר שטארק, ער איז געווען זייער בדיחא דעתיה, דער שמחת התורה ושמחת החג האט געלאכטן, עס איז שוין געווען שפעט נאכמיטאג, און דער רבי האט מכבד געווען הרה"ח ר' נפתלי ליפשיץ ע"ה.

צו זינגען אתה נגלית, עס איז געווען אן אומבאקאנטער ניגון וואס קיינער האט נישט געקענט, אבער איך האב דאס געקענט, כ"האב דאס געהערט אמאל פון ר' חיים ליפשיץ ע"ה א זון פון ר' נפתלי, און דער רבי האט זיך צוגעקוקט ווי איך העלף אים צו און ער האט געשמייכלט מיט הנאה, האט זיך דער רבי אנגערופן בדרך צחות: "אויב עס שטערט נישט ר' נפתלי, איז א סימן אז ער קען דעם ניגון". עס איז געווען א לעכטיגע יום טוב, אלעס איז געווען מיט אזא מין פרייליכקייט, א ליכטיגקייט, מען האט געשפירט אז אז די תורה איז יעצט נאכאמאל אראפגעקומען מן השמים און ער וויל דאס ווייטער געבן.

נאך יענעם יו"ט שבועות האב איך תופס געווען וואס דער רבי האט געזאגט אז עס איז נישט קיין נפקא מינה צי ראש השנה צי שבועות, דעמאלס האב איך אנגעהויבן צו טראכטן אויף צוריק די פאר טאג שבועות וויאזוי עס האט אויסגעזען - איך האב נאכנישט געוואוסט וויאזוי ראש השנה, יום הקדוש - אבער על כל פנים איך האב פארשטאנען, אפשר מיינט דער רבי דאס, אזא עבודה ביים דאווענען, א שחרית מיט א מוסף, אז דאס איז אויך א בחינה וואס מען קען פון דעם אסאך האבן, דאס איז א בחינה פון עבודה.

(תלמידים קרוים בניס, סיפורי הגה"ח ר' יעקב יוסף ווייס, שו"ב מאנטשעסטער)

סעודת יו"ט ומאכלי חלב

צמים וציין וצחלב וכו'. וכלל צו צסימן ג"צ מנאח, נהגו לאכול דבש וחלב מפני התורה שנמשלה בהם, כמו שכתוב דבש וחלב תחת לשונך.

ובמנהג שנהגין העולם לאכול בחג זה מאכלי חלב כתב הש"ה אוכלין מאכלי חלב ואח"כ אוכלין בשר לקיים ושמחת בחגיך ואין שמחה בלא בשר אז צריך לדקדק להתקדש בפרט ביום קדוש כזה שהוא מתן תורתנו לעשות קינוח והדחה היטב ולהפסיק בצרכת המזון להמתין שעה אחר כך יפרוס מפה אחרת ויעריך השלמן ובשר ורמזו לדבר ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ד' אלוקיך לא תבשל גדי בחלב אמו שיהא נזהר שלא יערבם ומי שמתקדש בזה ביותר קדוש יאמר לו עכ"ל.

(שער המדק)

והולבין לצתיסה ואוכלים ושותין ושמחין בשמחה של מזה ויש נוהגין לאכול מאכלי חלב. וז"ל ספר תורת חיים צ"מ דף פ"ו צד"ה דקמ"א קמ"א דמט"ו אייתי לקמיייה מדלא כתיב ויקח חמאה וחלב ויתן לפנייה וכן הבקר אשר עשה דהא קמ"א קמ"א דתיקן אייתי לקמיייה ומסתמא חמאה וחלב מוכנים היו לו בציתו משמע דנתכוין להאכילם חמאה וכן הבקר יחד דשמא מאכל ערב הוא וכערביים ידמו לו. וכן איתא במדרש דמלאכי השרת אכלו בשר בחלב והכי איתא בתהלים רצה ג' מקומות נחנכוהו המלאכים עם הקב"ה בשעה שצא לבאר את האדם אמרו לפניו כו' ובשעה שעשו את העגל שמחו מלאכי השרת אמרו עכשיו תחזור התורה אלינו אמרו לפניו כו' אמר להן הקב"ה כלוה וזמנין קטגורמין עליהן ואתון בשעתון דאתיתו לגבי אברהם מי לא קא אכילתו בשר בחלב דכתיב ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה וכו' מיד הלכו להם בפחי נפש ואפשר דמהאי טעמא נוהגין לאכול מאכלי חלב ביום מתן תורה ואח"כ אוכלין בשר כדי שיהיו המלאכים רואין שאנחנו נזהרין יפה במצות בשר בחלב לאכול חלב חמאה ואח"כ בשר ע"י קנות והדחה ושאר אזהרות. ועי"כ אין להם מקום לקטרג עלינו ביום מתן תורה דחיישין שמא יקטרגו עתה כמו שעשו בשעת מ"ת.

(נוהג כצאן יוסף)

שמועתי בשם כ"ק אדמו"ר בעל הדידושי הרי"ם ז"ל טעם על מה שנהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, דאיתא בזה"ק דכל יום משכ"ה ימים שיש בשנה מכוון כנגד לאו מיוחד בשבס"ה לאוין שבתורה, ואח"כ ג"ל מדסמין לא תבשל גדי בחלב אמו לראשית ביכורי אדמתך, מוכח דהלואו של בשר בחלב הוא כנגד יום חג השבועות שהיא חג הביכורים, ולכן צריך לעשות פעולה ניכרת שאנחנו מקיימים הלואו של צ"מ, וזה במה שנהגים לאכול מאכלי חלב ומהרים בקנות והדחה בין אכילה זו לאכילת בשר הכל כדת וכדין.

(ליקוטי יהודה)

ויחזו את האלקים ויאלכו וישמו, וטעם וישמו, שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה, כאשר נ"ה כתבם כל דברי התורה על האנשים וזמנת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוקיך (דברים כו ו) וכתיב בשלמה (דהי"צ א יב) החכמה והמדע נחון לך וגו', מיד ויצא ירושלם ויעש משתה לכל עבדיו (מ"א ג טו) ואמר רבי אלעזר מכלל שמועין משתה לגמרה של תורה (שהש"ר א ט) ונאמר דודו אביו צהנדעם לצנין בית המקדש ויצאנו לה' וצמים ויעלו עולות לה' וגו' ויאלכו וישמו לפני ה' ביום ההוא בשמחה גדולה (דהי"א כט כא-כג), ואף כאן ביום חתונת התורה כן עשו.

איתא בגמ' (פסחים כ"ג) אר"ה הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכס, מ"ט יום שנתנה צו תורה הוא ע"כ. וקשה דלדבריה משום שצו נתנה התורה ה' מן הראוי לעסוק בתורה ולא לאכול ולשתות. ואפ"ל בהקדש דברי המדרש פ' יתרו, באותו שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה עשה לו הקב"ה קלסטריון של פניו דומה לאברהם, א"ל הקדוש ב"ה וכו' לא זה שירדתם אליו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקדוש ב"ה למשה לא נתנה התורה אלף בזכות אברהם וכו' ע"כ. דנהג המלאכים לא בקשו לקבל אלף הפנימיות התורה, אצל לא חיוניות התורה דזה לא שייך אצלם, והם לא ידעו שגם באכילה אפשר לעבוד את ה' כמו שהוא אצל הנדיקים אמיתיים, אצל כשהיו אצל אברהם אבינו ע"ה ראו שאפשר אף בעת האכילה לעבוד את ה' שהם השיגו העבודת הקודש של אאע"ה אף בעת אכילתו, לכן הסכימו שינתן התורה לישראל, כיון שהם יכולים לעבוד את ה' אף בעת אכילתם ויכולין לקיים החיוניות התורה וגם פנימיות התורה, מה שלא שייך אצלם. וזהו הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכס, רז"ל שצריכים לאכול ביום ההוא בקדושה, מ"ט דהא יום שנתנה צו תורה הוא, דהא כל עממיו שזכינו שיתן לנו התורה ולא למלאכים, ה' בשביל האכילה שמתברר להם שאפשר לעבוד את ה' גם בעידן האכילה, לכן צריכין דוקא לאכול ביום ההוא, אצל רק בקדושה.

(חידושי תשי"ז)

ובנהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות, ונראה לי הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחין כליל פסח וזכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר, וצריכין להביא עממם ב' לחם על השלמן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשני הלחם שהיו מקריצין ביום הבכורים.

(רמ"א סימן תצ"ד)

ויורר נראה לומר שאוכלים מאכל חלב משום שהוא יום שנתנה צו תורה, והתורה נמשלה צו. כדאמרין בפ"ק דתענית למה נמשלה תורה לג' משקין הללו,

צירופם טוב מאוד, והיא משקה חשובה מאוד, והיא מחיה אדם וצומה בראשית הווייתם.

והבי נמי עם ה', אלו נבררו מפרות הבשן או"ה כמוציא החלב מדדי הפרה, ואם גם עתה נברר בחלב עצמו, ויהי בני עלי' בצמיחת חמאה, והצינונים צחי' גבינה, וישארו שארי עמא דארעא ח"ו כמי חלב שאין בהם צורך, ולא יחא למרייהו למימר הכי, אלא ישארו בתערובתם ותי' משקה המחי' כל העולם שזה לכל. ומשום כן נתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחלת לאחינו מעצודת מזרים ולא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתיאש אדם מחלקו בתורה אפי' אם יהיה בשפל המדרגה, מו"מ כמוהו כמו הגדול שבגדולים.

ומשום הכי נוהגים להעמיד אילני סרק בבית הכנסת, כי בשבועות נידונים על פירות האילן, כי אין גמית' ז"א, וזיווג הוא' אדני ית"ש, אשר הפירות של זה הזיווג הם עם ה' אלו ומעשיהם הטובים, ואילני סרק הם בצמיחת עמי הארץ, ומהם עושים מעמד בית ה' ליציב רחמי אתכליל על עליא (כחולין ז"ג) והם מחזיקי תורה, ועמידים אילני סרק שיטענו פירות, כמו שילפינן מקרא (יחזקאל לו ח) ואתם הרי ישראל ענפכם חתנו ופריכם תשארו לעמי ישראל (שליח כחוצות, ע"ש במהרש"א).

וזהו עצמו פירוש נוסח ברכת התורה אשר צחר צנו מכל העמים, ר"ל כי מן העמים צחר וצבר אותו כצורר אוכל מתוך פסולת, אמנם אחר אותה הצרייה נתן לנו את תורתו, לשון נתינה הוא בלי צרייה וצמירה, אלא צמיתה אפילו למי שאינו ראוי' כפירש"י על ויתן אל משה ככלותו (שמות ל"א). (דרשות חת"ס, שנת תקס"ב)

שביעתי טוב טעם לאכילת מאכלי חלב צחג השבועות, עפ"י גמ' דקוטה (ד' י"ג) רבי אחא בר חנינא אמר אותו היום יום ששי בסיון הי' וכו' וקראתי לך אשה מינקת מן העבדיות מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצוות כולן ולא ינק, לזאת אוכלין מאכלי חלב להורות על דברי הגמ' הנ"ל שעל שעתיד לקבל תורה ציינו ציוס זה נמנע מאכול חלב טמא.

(אלף כתב אות קסה)

ובי'ום הציבורים שהקריצכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם מקרא קודש יהיה וגו'. ויש לנמא טעם למה נקרא חג השבועות בשם יום הציבורים, וצודאי יש לזה חזיה שייכות גם עם מתן תורה. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו', הקשו המפרשים (הו"פ ח' הק' שמות י"ז) למה הוצק לומר ואתם תהיו לי וגו' שנראה כמיותר, שהרי עד עתה להם הוא מדבר, והיה די שיאמר ותהיו לי ממלכת כהנים וגו'. ובמדרש (הובא בקדושת יו"ט) בשעה שאמר הקב"ה אנכי ה' אלקיך וגו' פתח משה ואמר צרוך שלא עשני גוי, והוא פלאי, וצריך ביאור. - עוד איתא במדרש (מוצא בדעת זקנים מצעלי המוספים בראשית י"ח ח') כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל, אמרו המלאכים מנה הודך על השמים, אמר להם כחוצ צמורה לא תבשל גדי בחלב אמו, ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב, מיד הודו להקב"ה וכו'. וצריך ביאור להצין מהו הענין שדחה הקדוש צרוך הוא טענתם מזד מה שאכלו בשר בחלב, ונתקבל אצלם הדברים והודו לך, והלא דבר הוא. ואין לומר שזהו שציל שעברו על מה שכתוב צמורה, כי הלא לא נטווו עדיין על כך.

והנ"ל בהקדס מה שאפשר לומר בישוץ מה שהקשה הטורי זהב (או"ח בסי' מ"ו) למה תקנו החכמים במטבע שקצבו צנוסת הצרכה לומר צרוך שלא עשני גוי בלשון שלי, ולמה לא תקנו לומר צרוך שעשני ישראל. אמנם יובן הענין, דהנה מלבד מזה שמוטל החיוב על בני ישראל להתנהג בדרכי התורה והמצוות ככל אשר צוה הש"י, עוד זאת מוטל עליהם החיוב להתרחק מכל דרכי ונימוסי הגוים, ולהשריש מקרא לצבס כל נטיה לאורחותיהם. וצלי זה נעשה ערעור של רע וטוב רח"ל, שמתערב שמירת דרכי התורה וקיום המצוות יחד עם ההליכה בדרכי הגוים רח"ל, שזהו גרוע מאוד. ועל ענין זה רמזו לנו חזו"ל במה שתקנו מטבע הצרכה בלשון שלי לומר צרוך שלא עשני גוי, כי הנה אם היו מתקנים לומר צרוך שעשני ישראל, היה נשמע מכך משמעות של טעות, לחשוב אשר די הוא לו לאדם מישראל להתנהג בדרכי התורה ושמירת המצוות, וזהו הוא כבר ממלא חובצו בעולמו, ולכן להוציא הטעות הזו מלבוש בני אדם תקנו חזו"ל מטבע הצרכה לומר צרוך שלא עשני גוי, כדי להורות צוה על האמור שבלבד החיוב להתנהג בדרכי התורה והמצוות ככל אשר צוה הש"י, עוד זאת יש חיוב גמור להתרחק מכל דרכי ונימוסי הגוים, ולא ללכת בחוקיהם.

טעם שאוכלין מאכלי חלב בשבועות, דאיתא ויעש שלמה משחה לכל עבדיו, מכאן שעושים סעודה לגמרה של מזוה, ובשבועות גומרין מזות ספירת העומר, ולכן עושין סעודה, ואם היו עושין סעודת בשר, אין היכר אם לשם זה אם לשם יו"ט, לכן עושין מחלב.

טעם לאכילת מאכלי חלב בשבועות כי קודם מתן תורה היה מותר בשר נמירה ובשעת מ"ת נאסר והוצרכו לשחוט ולכ"ע בשבת ניתנה תורה וצאחו שבת לא היה להם בשר שחוט ולא יכלו לשחוט והוצרכו לאכול מאכלי חלב ולזכר זה אנו אוכלין ג"כ מאכלי חלב. ושאלי דשחיטה ניתנה אח"כ במ' יום. והשיב צנו מו"ה ד"י נ"י שצערות הדברות מרומזו כל המצוות.

במנהג אבותינו תורה היא לאכול מאכלי חלב צחג השבועות נ"ל הטעם מנהג חלב רומז למסד גיון לובן. והנה להגיד בצקר חסדך ר"ת חלב והנה אקדים מ"ש הרב המוספת יום טוב במסכת ברכות טעם למה בצרכת התורה אומר המצרך צרכו את ה' ובצרכת המזון נצרך אלקינו וכתב דהנה מזונות שהש"י זן ומפרנס אותנו זה גם כן מזד הדין שהדין ג"כ נתן כיון שהוא צראנו לכבודו הדין הוא שיון אותנו ע"כ מצרכין נצרך אלקינו שם הדין מה שאין כן מה שנתן לנו את תורתו זה מזד החסד הגמור והרחמים כי גברו חסדיו עלינו להודיע לצרייתיו ולגלות מסטירין דיליה ע"כ מצרכין צרכו את ה' שם החסד והרחמים. עכ"ד הרב הנ"ל בקצת תוספת ביאור והנה נ"ל ללצבור זה ציוס מתן תורתנו אוכלים מאכלי חלב רמז למסד. (בני יששכר)

איתא במדרש (שמו"ר כח א) בשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה נקשו מלאכי השרת לפגוע בו, ור הקב"ה קלטת פניו של משה דומה לצמרהם ואמר להם לא זהו שירדתם אלו ואכלתם אלו בשר בחלב, ולכא' קשה שהרי מקודם אכלו חלב ואחר כך בשר, כמפורש בקרא ויקח חמאה וחלב ואחר כך את בן הצקר, וזה מותר מן הדין (ש"ע יו"ד ס' פט). ונראה עפ"י הידוע הוויכות בין ישראל למלאכים, שהם אומרים שהם גדולים מישראל שלעולם עומדים בקדושתם, אבל צמחה מזינו צמיתה יותר גדולה אצל ישראל, שהמלאכים עומדים וישראל הם בצמיחת הולכים (ש"י) ש"ה מ"ס חולין פרק גר תורה בהגה"ה, נמא דהמלאכים סוברים דעילאה גבר, וישראל סוברים תמאה גבר (פסחים עו.).

והנה הטעם דאין לאכול בשר ואח"כ חלב אצל להיפך מותר, הוא משום דכיון דתמאה גבר, לכן אם אוכלים קודם הבשר, הרי גובר הבשר [שמרמו על דין] על החלב [שמרמו על רחמים], משא"כ כשאוכל החלב מקודם, הרי גובר החלב שהוא למטה על הבשר (ש"י רבינו צחי שמות כ"ג עה"פ לא תבשל גדי), נמא דאלל מלאכים הסוברים דעילאה גבר נהפוך הוא, דאם אוכלים חלב ואח"כ בשר גובר הבשר שהוא למטה על החלב. והשתא אתי שפיר, דכשעלה משה למרום טענו המלאכים מנה הודך על השמים, דהם צברו דעילאה גבר והמלאכים גדולים, לזה השיב להם הקב"ה לא זהו שירדתם אלו ואכלתם חלב ואח"כ בשר, ואם נימא דעילאה גבר א"כ הרי גבר הבשר על החלב והיו בשר בחלב.

(חמדה גנוזה בשם הש"ס מבעלי)

ועשית חג שבועות וגו' ושמחת לפני ה' אלקיך אתה וצניך וגו', במקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם, וזכרת כי עבד היית צמרים ושמרת ועשית את החקים האלה (דברים ט"ו). י"ל בהקדס מה שאמרו חכמינו ז"ל (נדרים פ"א) דבר זה שאלו לחכמה ולנבואה על מה אצדה הארץ ויאמר ה' על עזנס את תורתי אשר נתתי לפניהם, מאי היא, אמר רב יהודה אמר רב שלא צרכו צמורה תחלה, כי נ"ל הכוונה כי לא ניתנה התורה ליחידים כי אם לכללות ישראל, חלצנה צהדי צוסמין דוקא, צאופן שיהי' לכל אדם מישראל חלקו צמורה, ואם הוא אינו צא, צא צנו אן צנו ממשפחתו וירש אותה מורשה, כי הניצוץ שבתוכו אם אינו מבעיר עתה התלהבת התורה עתיד הוא להבעיר אחר כמה דורות. וזהו ואני זאת צריתי וגו', לא ימוש מפיק ומפי זרעך מעתה ועד עולם, שלא יאירי שתי' כתר התורה ניטל ממשפחה א' מישראל מעתה ועד עולם ח"ו. וע"כ שמחת כל ישראל שום צחג השבועות, ומשום כן אוכלים מאכלי חלב וסמכו' אקרא מנחה חדשה לה' בשבועותיכם ר"ת חל"ב, כי החלב היא אופן הצרייה מהפירה אוכל מפסולת, אמנם אחרי שנחלצה הפרה והוציא החלב ממנה, איז אם נברר גם החלב עצמו תחלק לג' מינים, השומן והוא החמאה החשוב שבה, והנותר יעשה ממנו תריסר וגבינות והוא הצינוניות, והשלישית מי החלב שאינו שזה כלום. אמנם בלי צרייה אלא ייחיה כמות שהיא מעורב הרי שלשמן

והנה על ענין זה רמזו לשון הפסוק ואחסתם זהו לי ממלכת כהנים וגוי, והוא על דרך מה שדרשו ז"ל (קידושין מ"א ע"ג) הפסוק שנאמר בתרומה (במדבר י"ח כ"ח) כן תרימו גם אחס וגוי' מה אחס בני צריה אף שלוחכם בני צריה [רש"י: למימר דעובד כוכבים פסול], והיינו שזה הש"ת למשה רבינו לומר לישראל טרם קבלת התורה, אשר שמירת התורה ומצותיה צריך להיות באופן של ואחסתם וגוי' שיהיו אחס בני צריה נפרדים לעצמם, וזו לא יתערב בתוכם, שיהיו כל דרכי הגוים ונימוסיהם רחוקים ממכם כמטותי קשת, וככה ע"ד זה וכולו להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ואמנם כדי שיוכלו בני ישראל לקיים דבר זה, הרי היו צריכים לדעת מה המה נימוסי הגוים שיוכלו להתרחק מהם, וזהו על דרך מה שאמר הכתוב (דברים י"ח ט') לא תלמד לעשות כמעשיות הגוים ההם וגוי', ופירש רש"י אבל אחת למד להבין ולהורות, כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים, ולהורות לנביא לא מעשה כך וכך. והנה על ענין זה הקדים לומר להם אחס ראייתם אשר עשיתי למצרים וגוי', ויוצן בהקדם מה שאמרנו לבאר הפסוק (שמות ט"ו כ"ו) ויאמר אם שמוע תשמע וגוי' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. ויש לדקדק למה הצטייח הש"ת רק על המחלה אשר שמתי במצרים וגוי' ולא על שאר חולאים רעים רח"ל. ועוד קשה להבין מה שמסיים כי אני ה' רופאך, שלכאורה אם לא ישים עליהם המחלה, הרי שוב אין זקוקים לרפואה עליה.

אמנם יתבאר הענין דהנה אמרו ז"ל (תנחומא וארא י"ד) שכל המכות והעונשים אשר באו על המצריים, היו בצניית מדה כנ"מ על ההנהגות והמידות הרעות שהתנהגו בהם המצרים, הבאים מנד הקליפות ועומק הטומאה רח"ל. והנה בהמשך כל השנים שהיו ישראל משוקעים במצרים, נפלו גם הם ברשת הטומאה ל"ע ונשפשו מאותם המעשים והמידות שהיו אלל המצריים, ומתוך כך היו חוששים שגם עליהם יגיע ח"ו אותם העונשים שהגיע על המצרים כיון שגם הם נתפסו בך, וע"כ אלל הש"ת שאין להם לחוש על כך, כי כל המחלה אשר שמתי במצרים שבאו עליהם מדה כנגד מדה להיות עונש על מעשיהם ומידותיהם המקולקלים, לא אשים עליך, והטעם הוא כי אני ה' רופאך, היינו שהש"ת מרפא את ישראל מכל המידות המקולקלות הללו שנשרשו בהם הציותם במצרים, ומכיון שכן שוב אינם צריכים לעונש על כך.

ובזה נבא לביאור הענין מה שאמרנו במדרש שפתח משה ואמר ברוך שלא עשני גוי, דהנה הלא ידוע שכן הוא דרכם של אנשי מעשה, שאם נעשה להם איזה נס וחסד עליון ית"ש, הרי בכל פעם שישומעין הזכרת ענין הנס נותנים בפהם שבח והודאה להש"ת על כל הטוב אשר גמל עמם. והנה משה רבינו ע"ה מנד גודל קדושתו ידע הוא צוית להבין ולדעת עד כמה הגיע עומק הזהמא שהיה במצרים, ועל כן כאשר שמע משה רבינו שאמר הקב"ה אשר הולאחך מארץ מצרים וגוי' שהיה כוונה הנזכרת, להודיע לישראל על חסדו ית"ש אשר גבר עמם להוציאם ממעמקי הקליפות הללו, התעורר עליו צעם הזאת הצנת ידיעתו בעומק הטומאות של גויי הארץ אשר לעומת זה וכו' ישראל להיות חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ונלטו לפני קבלת התורה שלא די הוא להם רק להתנהג בדרכי התורה ושמירת המצוות, אלא שעוד יש חיוצ גמור עליהם להתרחק מכל דרכי ונימוסי הגוים, שלא יתערב זר בתוכם להיות בהם איזה ערצוב טוב ברע ח"ו, ולכן פתח עכשיו ואמר ברוך שלא עשני גוי, אשר מטעם הצרכה הלזו מורה ונא על הענין הנזכר, וכאמור.

ולפי דרכינו נאמר שזהו גם ביאור הענין מה שאמרנו במדרש שדחה הקב"ה טענת המלאכים מנד מה שאכלו בשר בחלב. ויתבאר הדברים בהקדם מה שכתב הכלי יקר בפסוק (שמות כ"ג י"ט) לא תבשל גדי בחלב אמו, אשר בטעם מזהו זו ילאו רוב המפרשים ללקוט ולא מלאו זה טעם מתפיק וכו', וקרוי לשמוע שמזהו זו היא מענין איסור כלאים וערצוב הכחות, כי ידוע שבשר העובר נולד מן הדם וכו', וכן חלב הצהמה גם כן מן הדם ממקורו, כי הדם נעבר ונעשה חלב, ולפי זה מן דם הצהמה ילא בשר העובר והחלב, כי משם יפרדו, ואין נכון לחזור ולערבם על ידי צישול, וכן על ידי אכילה כי האכילה היא גם כן צישול באצטומא וכו' עיי"ש שהאריך בזה. ולפי זה אפשר לומר שבה שאכלו המלאכים בשר בחלב, הראו בזה שאכלם אין להקפיד בערצוב הכחות.

ובעתה נאמר שזהו ביאור כוונת המדרש, דהנה כשר"ה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל, ואמר המלאכים תנה הודך על השמים, הודיע להם

הקדוש ברוך הוא שניתנה תורה לישראל באופן מיוחד, שבלבד מה שמוטל עליהם החיוצ להתנהג בדרכי התורה והמצוות ככל אשר נזהר הש"ת, עוד זאת מוטל עליהם החיוצ להתרחק מכל דרכי ונימוסי הגוים כדי שלא תהיה שום ערצוב בין הכחות של רע וטוב ח"ו. ועל כך אמר להם, כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו, ואחסתם למטה אכלתם בשר וחלב, וזהו הראיתם לדעת שאכלתם אין להקפיד בערצוב הכחות, ומכיון שכן אי אפשר ליתן לכם התורה, כיון שבשמירת התורה יש בזה עוד גדר גדול מה שצריכים להזהר שלא תהיה שום ערצוב בין הכחות של רע וטוב ח"ו. וכששמעו המלאכים הדבר הזה הודו להקדוש ב"ה, כי אכן רק לבני ישראל יאה ונאה לקבל התורה, שהמה ישמרו לדעת גבולי ההרחקה בין רע לטוב, ולא יתערב זר בתוכם.

ובלבתינו בדרך זה ימתוך כמין חומר להבין מה שנהגו ישראל לאכול בהג השבועות מאכלי חלב, ושוב אמר איזה שעה אכלים מאכלי בשר, והיינו שהכוונה בזה להורות, שאין יודעים בני ישראל להקפיד על ערצוב הכחות, ושלכן אין מערבים שני המאכלים הללו. ועל יסוד הדרך זה קבלו התורה מסיני, שבטעם על שמירת התורה והמצוות, עוד יודעים להזהר שזו לא יתערב בתוכם ויתרחקו מכל נימוסי ודרכי הגוים, וכאמור.

ובעתה אפשר לומר שעל הענין הזה רמזו גם מה שנקרא חג השבועות וזמן מתן תורתנו בשם יום הדיורים, ויוצן בהקדם מה שכתב הספורנו בפסוק (שמות כ"ג י"ט) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו, הכוונה שביא הדיורים לבית המקדש ובה שגיש ההללחה בפירות, וכאמור (יחזקאל מ"ד ז') וראשית כל בכורי כל תתנו לכהן להניח זרחה אל ביתך. ולא תבשל גדי וגוי', היינו שלא מעשה כמעשה בני נכר החושבים להשיג בזה ההללחה בפירות או במקנה עכ"ד. וביאור הדברים הוא, דהנה מדרכי הגוים בני הנכר היה לערצב הכחות על ידי שערב יחד בשר בחלב ועשו כלאים בייני התבואה, ועל ידי כך השתדלו במזימת טומאתם שהיה נודע להם בכחות הטומאה, להשיג על ידי דרך הללחתם בתבואת הפירות ובמקנה. וזהו כוונת סמיכת הפסוקים ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו, היינו שלא יעשו בני ישראל ח"ו דרכי הגוים להשתדל בהשגת הללחתם על ידי המעשים הרעים הללו של עירצוב הכחות, אלא שעל ידי שיביאו הדיורים לבית המקדש, על ידי זה תגיע הצרכה העליונה לתוך ביתם.

ולפי המורס מזה נמלא שמלות הדיורים היתה כח המנגד נגד טומאת דרכי הגוים לעשות השתדלות בערצוב הכחות. ומעתה כיון שבת השבועות ניתנה תורה לישראל, שנלטו להקפיד על הערצוב, והיינו לשמור גבולי ההרחקה בין רע לטוב, שלא יתערב זר בתוכם חס ושלום אשר יחד עם שמירת התורה והמצוות ילכו גם בחוקות הגוי ונימוסיהם. ואשר מטעם זה גם לא ניתנה תורה להמלאכים, כיון שצויתם אלל אצרהם אצנו אכלו בשר בחלב, והראו בזה לדעת שאכלם אין להקפיד בערצוב הכחות, על כן מאחר שטעם אחד עולה לכאן ולכאן, במצות הדיורים ובהם שזכו ישראל לקבל התורה, לכן נקרא גם חג השבועות שהוא הזמן של מתן תורה, בשם יום הדיורים.

(דברי יואל ע' רנ"ב)

בתיב בסו"פ משפטים, ואל משה אמר עלה אל ה' וגוי' ויצא משה ויספר לעם את כל דברי ה', ובמילתא פ' יתרו, מביא שיטת ר' יוסי, שפרשה זו צו ביום (מ"ח) נאמרה. והקשה ע"ז במרכבת המשנה, דדברי ר' יוסי קשה להלום, דאם פירשוהו היא, צו ביום שנתנה התורה ארץ בנה מוצא והציב מצוות בשבת עיי"ש, ואפשר לתרץ קושיית המרכבת, דהנה החס' (שבת ז"ה ע"א ד"ה והר"ה) כתבו, תימה לר"י כיון דמותר לגבן ציו"ט מן התורה וכו', א"כ נפל ביתו ציו"ט יהא מותר לבנותו ציו"ט, דמתוך שהותר ציו"ט לזורך, דמגבן הוי משום בונה כלאמר בסמוך, הותר נמי שלא לזורך וכו' וי"ל דאסור מדרצן דהוי עובדא דחול וכו' ע"כ. ולכאורה קשה על ח' החס' מ"ש דאין ציו"ט אסור ציו"ט אלא מדרצן, דהלא בגמרא מוכח בכמה מקומות, שציו"ט הוא איסור דאורייתא, וכן פסק הרמב"ם ז"ל להדיא (פ"ג י"ט ע"א) שהבונה ציו"ט לוקה. והפ"י תירץ על קושיית החס', דהא דאמרינן המגבן ציו"ט משום בונה, היינו דוקא מגבן כדי לייבשם ולהנצינם לזמן מרובה, דכ"ה צריך לתקנו כעין ציו"ט כדי שיתקיים, אבל במגבן כדי לאכלה לאלתר באותו היום, נראה דלא דמי לבני כלל וכו' עכ"ל. הנה לפי דבריו יוצא לנו, שגם בציו"ט ממש אם הוא רק לשעה ולא לקיום, יהא מותר בשבת וציו"ט מדאורייתא, ובאמת

להתקדש צלילה גם היום הנורא הזה אל ישלחנו ריקס מעסק התורה כי יומא הוא דקגרים לדרוש ולתור בחכמה ולעסוק בתורה ה' תמימה אשר צרוב רחמיו היום נתנה לנו, ואם אמרו רז"ל בכל יום יהיו צעניך כחדשים, ק"ו היום הזה דליצני ליה למעבד עובדא בנפשיה כאלו הוא קבל תורה מסיני ונחשק נמרץ יעסוק בה ציוס שקבלה וזכה להתעטר בה ויומו כלילו לא ימיש מעשות פרי. (שמחת הרגל - לימוד א')

ישתדל מאוד ללמוד ציוס קבלת התורה, ואי לא אפשר מתוך כוזה ראש בשינה, יניח מעט, ויקום ויחזור על לימודו כל היום, כי גדול וקדוש היום יום קבלת התורה ויעשה סעודת יום טוב ודעתו על התורה - אם צר הכי הוא ישתדל לחדש איהו חידוש בתורה, והוא סימן טוב להתחיל לחדש ציוס מתן תורה לכל השנה, ואם לא ניסה באלה, ישתדל לידע חידוש בתורה אשר לא ידעו מקודם.

(עבודת הקודש - כף אחת עמוד פ"ז [חיד"א])

נבון הדבר ללמוד בשבועות ספר תהלים כולו שהוא יום הילולא דדוד מלכנו, ונקדמה פני יוצרנו יתצרך בתהלה לדוד, אשר שר בדביקה וחסיקה וחספיה הלל נרצה ציומא דהילולא דליה, ואליס זכותיה, יכולה היא שתגן לעוסק בתהלותיו.

(שמחת הרגל - רות, לימוד ג')

יזהר כי הגם שיש לשמח ולאכול, וכמו שמצינו בגדולי עולם שמחים, ישצו ויתענגו, מ"מ יקיים וגילו צרעדה, כי התורה נתנה ברחם ואימה, וגם הוא זמן דין על פירות האילן, עוד יוסיף אומץ לתת חלק ציוס לתורה כיד ה' הטובה עליו, ויום קדוש כזה, אל ישלחנו ריקס מלימוד התורה, והשם אורחותיו מוצא מקום לנות מעט ולשמח בשמחת יו"ט בסעודה, וללמוד תורה ציוס שקבלה. (לב דוד [חיד"א])

הגה"צ ר' מיכאל צער ווייסמאנדל ז"ל עורר את הצחורים ציוס א' דשבועות (אחר הסעודה) ואמר דרשה למשך צ' שעות, והתחיל: **אויפיזין ביינאכט און שלאפן בייטאג דאס טוט יעדער קאנדאקטער...** ומה שמיקנו להיות ער צלילה הוא כדי שילמדו גם צלילה, אמנם ציוס קבלה"ת צודאי צריכים ללמוד. (איש חמודות)

יום טוב שני

התורה ציוס נ"א דקאמר התם ופסח שיאלו ישראל ממזרים היה ציוס ה' לא ותשוב חמלא ציוס השבת שבו נתנה התורה לדברי הכל הוא ציוס נ"א לפיכך קאמר שם דאיר דההוא שחא עצרוהו, והרי צין לר' יוסי וצין לרבנן היה נתינת התורה ציוס נ"א, וזה כמו שאמרנו כי קבלת התורה צפני ענמה, ועוד כי היה צריך נ' יום קודם מעשה נתינת התורה לעולם ואם נתן התורה ציוס נ' נתנה התורה קודם שעברו נ' יום וצריך להוסיף יום אחד. וצין לרבנן וצין לר' יוסי קבלת התורה ציוס השבת, וזה מפני כי הקבלה יותר ראויה ציוס השבת, וזה מפני שהוא יום שצאה בו הצרכה מעליונים לתחתונים דכתיב (בראשית א') ויצרך אלוקים את יום השביעי וגו'. הרי יום השביעי מוכן שצאה הצרכה מעליונים לתחתונים ומפני זה הוא מוכן שצאה התורה מן עליונים לתחתונים ג"כ שאין לך יותר מן התורה שכולה צרכה ואין לך יום שראוי שצאה לעולם רק יום השבת שהוא יום מיוחד להגעת הצרכה אל התחתונים. ועוד כי יום השבת הוא קדוש ונבדל מן הגשמי צמה שאין בו מלאכה וכמו שהצבאר למעלה, ולפיכך ראוי שתנתן בו התורה שהיא שכל גמור מופשט מן הגשמי, ומכל שכן כי יום השבת הוא השלמת העולם ונתינת התורה לעולם הוא השלמת העולם, ואנו אומרים בהג הערת זמן מתן תורתנו.

רב יוסף ציומא דעצרתא אמר עצדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא צוקא (פסחים ס"ח) כבר נודע מה שהרגישו כל המפורשים על מאמר זה, ויל"פ בס"ד דהנה יש להבין מאיזה טעם וסיבה הוסיף מרע"ה יום אחד מדעתו ומהראוי להקדים מתן תורה אשר כל צרואי עולם היו יושבים ומצפים מתי יבא יום הנצח שיתקיים העולם עי"ו.

וי"ל כי משרע"ה צרוב דקתו חשב אולי עדיין לא הכינו ישראל עצמם כראוי למעמד הנצח והוא וח"ו לא יעלה בידם לקבלה בשלימות הנרעה ע"כ התחכם להוסיף יום אחד מדעתו, כי עי"ו יום מ"ת מודמן לשבת קודש ונודע ההפרש צין

מבאר כן להדיא צירושלמי (ריש פ' הצוה), ממילא לפי"ז א"ש מה שצנו את המוצא בשבת, שהרי היה צין לשעה, כי אח"כ כשנסעו משם סתרו אותו, וצנצין לשעה ליכא איסור דאורייתא.

ובזה יש ליתן טעם לשבח על המנהג לאכול גבינה בשבועות, לפי דממגן מוכח שצנצין לשעה אינו איסור מדאורייתא כנ"ל, וע"כ שפיר היה יכול משה לצנות אז את המוצא והקריב עליו קרבנות, דהכל היה צורך לקבלת התורה, (שמה שהקריבו שלמים היה להראות לישראל שהיום יאלו מדין צני נח ומותרין מעכשיו להקריב שלמים) ע"כ אוכלין גבינה בשבועות לזכר זה.

יתבן שזה טעם מנהג קדמון, לפנים בישראל, שהיו אוכלין מזה וחמץ היום הזה, רמז לגוף ונפש שיתעבדו לעתיד, כי בעצור זה הרמז, היו חמץ ומזה בשחי הלחם ומנחת נסכים כמפ' לעיל, ומצין ריסי עיני ס' הכלבו ריש ס' נ"ד נראה, שהיו אוכלים מזה היום הזה. יש ליתן טעם לאכילת מזה, דהפודה עבד אם לשם עבדות ישמעבד, וכן הקב"ה התנה בהוי"אך את העם ממזרים תעבדון את האלקים וכו', וכמו שאמרנו ו"ל, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, על מנת כן פדיתך, והמנהג כתבו המפרשים, שהיא זכר לעבדות ולזה, היום הזה שקבלו התורה אוכלים מזה, ס' עבדות לומר, שאנחנו עבדי ה' ולכן קבלנו תורתו, ומה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו להיותנו עבדי ית'.

נמצא כתוב שיש ללמוד ציו"ט של שבועות משניות ממס' ביצה כי זאת המס' נקראת מסכת יו"ט ששייכה לכל יו"ט וכן מסכת מגילה. - כתוב בספרים שכל הקורא צמס' ביצורים צמג השבועות נחשב לו כאילו הקריב ביצורים צמזנו - כתוב בספרים שנהגו ללמוד צמג השבועות אגדה צמ"ת שבת פרק ר"ע וע"ו נאמר כל הקורא פרשה צמזנו מציא טובה לעולם.

(ליקוטי צבי)

ובהר ידים יוסיף אומץ ציוס הקדוש הזה כי אחר שינוט מעט ויסעוד סעודת' הרגל הקדוש בשמחה ימצא מקום ללמוד איהו שעות ציוס כי אם זכה

צריך לדעת שיום זה אע"פ שהוא יו"ט של גלויות צלצד, יש לו עיקר גדול מן התורה שניתנה בו ביחוד, כי ציוס נ"א לספירה ה' מ"ת, ובו עלה להר לקבל שאר התורה, על כן גדול כח יום זה מאוד, וממואל דבר תשכיל מה כחן של חכמים יפה.

גם צאור יו"ט שני של גלויות ויומו יזהר לתת חלק ציוס וצלילה לתורה, וכבר נודע המעשה (המוצא בשל"ה הק') אשר הצ' לילות כולן צעומדם יעמודו, לומדים צחשק נמרץ ונגולה שנתם, ולפחות אמן צדידן נשים חלקנו בתורה צלילה ויום טוב שני, כדת מה לעשות, וצפרט מ"ש הרמ"ע ו"ל, דיו"ט שני חביבה יתירה נודעת לו, שבו נתנה תורה.

(לב דוד, חיד"א)

בליל צ' אם נכון לצו צטות צעמנו שאף אם יהיה נעור צלילה עד אור צוקר יכול להתפלל בהשכמה ולא ינמנם אפי' יעשה התיקון הלימוד ממש כיום אחרון כי יעבור ואם לאו את אשר צכח לעשות תיקון הלימוד קודם השינה ילמוד ואח"כ ישן, וקודם תפלת שחרית יטבול בצמקה.

בבר התבאר לך כי היו הימים מתעלים מדרגה אחר מדרגה עד יום חמשים שהוא ראוי אל התורה, אמנם דבר זה שהיום חמשים ראוי אל התורה הוא מצד השם יתצרך אשר הוא הנותן אבל קבלת התורה שהוא מקבל אותה המקבל הוא אחר כך וצריך יום צפני עצמו אל קבלת התורה ולכן לא היה יום קבלת התורה ציוס נ' רק ציוס נ"א, משל למלך שנתנה לתת מתנה לאוהביו, הרצו זהו הוא זמן צפני עצמו והגעת המתנה אל האוהב הוא זמן צפני עצמו. ולפיכך אף שיום חמשים הוא יום שראוי אל התורה מכל מקום צריך עוד יום אחד אל הגעת התורה אל המקבל שהוא דבר צפני עצמו. ואל תאמר כי דבר זה דוקא למאן דאמר בשביעי נתנה תורה, ולא למ"ד שנתנה תורה בו, כי אף למאן דאמר שנתנה תורה בו צמיון היה קבלת

הקשה התוס' שצבת פרע"ק (דף פח.) צהא דדרש' ויחיצו בתחית ההר מלמד שכה עליהם הר כגיגית למה הוצרכו לכך הא כבר אמרו נעשה ונשמע ונראה ליישב צב"ד עפ"י מה שהקשה המג"א צב"י תצ"ד צס"מ"ע הא התורה ניתנה ציום נ"א לספירה דהא פסח שיאלו ישראל ממזרים ה' ציום ה' נמצא יום חמשים הוא יום ו' ודכולי עלמא שצבת ניתנה תורה ואין אנו אומרים ציום נ' לספירה זמן מתן תורתנו. וחירך דצא לרמו להם יום טוב שני של גלויות צמה שהוסף משה רבינו יום אחד מדעתו ועל ידי זה לא נתנה תורה עד יום נ"א. ולכאורה למה הוצרך לערב שמחת מתן תורה צזה הלא די ללרר בשעתה גס איך מרומז זה צמה שמה רבינו הוסף יום א' מדעתו וכבר תמחו המפרשים למה איחר משה רבינו שמחת מתן תורה שנקרא יום חתונתו ויום שמחת לבו של השי"ת וכל העולם כולו מיום שנברא העולם ה' עומדים ומנפים מתי יגיע הזמן הזה היכן לאחריו וע"ז אינו מספיק התי' דצא לרמו יו"ט שני של גלויות דהא הו"מ לרמו להם דבר זה צאיה רמו אחרינא. אבל נראה צב"ד דהנה כתיב וספרתם לכם וגו' שצעה שצעות חספר לך ועוד יתר הכתובים כולם משמעותן דליום זה של עזרת צריך להקדים ספירת שצעה שצעות ועינו נראה דאמרין צסוף מס' תענית יום חתונתו זה מ"ת וענין חתונה א"א אלא צין רעים האהובים דמי שאינם אוהבים זה את זה א"א להם להתחתן.

ובזה"ל נמי צזה רחמנא וספרתם לכם ממחרת השבת שצע שצבות תמימות ומצואר צספרי קודש דלצריכין לזכך עצמם מכל תאוות ולספר ולזכך כל המדות שצאדם דמקורם הם ז' מדות ואז ממילא יתעורר צקרבס רשפי אהבת השי"ת וממילא יהי' על תכונה זו שצהגיע יום חמשים יהיו ראויים להתחתן עם נותן התורה ית"ש והיינו דקסמן מלות ספירה לרגל הזה והנה משה רבינו צפה והציט שישאל צגולה יהיו צמדגה שפלה צאופן שלא יהי' צאפשרי להכין עצמם כלל וכלל צימי הספירה שיהיו ראויים לקבל הארת יו"ט של מתן תורה וחשש מאוד לטובתן של ישראל שצ"מ כל א"א ירגיש ויתפעל מאור פני מלך המאיר ציום זה צאור שהופיע לעם קרובו ציום חתונתו וציום שמחת לבו ע"כ הוסף יום אחד מדעתו וצזה פעל ציום מ"ת לא יהי' מוכרח שיהא דוקא סמוך לימי הספירה דאפי' אס לא יהא צאפשרי לישראל לזכך עצמם ולהכין עצמם כראוי מכל מקום הארת זמן מתן תורתנו לא יאבד מהם מחמת זה.

והנה אס ה' זמן מ"ת סמוך ממש לימי הספירה צלא הפסק היה מקום לומר דא"א לקבל הארת זמן מתן תורה כי אס למי שקיים צעצמו וספרתם לכם כמו שצא הרמז ה"ל אצל כיון שאינו סמוך לו שצ"מ דלא תלי' זה צזה אלא צעצמו של יום הקדוש ראוי להרגיש הארה זו מוזמן מתן תורתנו והיינו דהוסף משה רבינו יום אחד מדעתו וזה ממש ענין יו"ט שני של גלויות צפרט יו"ט של חג השצעות דאינו מחמת ספיא דיומא כצס"כ הרצ"ב (ה' קדוש החדש פ"ג) דהא עד נ' יום כבר ידעו צכל הגולה מתי הוקצע ר"ח ניסן ומ"מ עושין צ' יו"ט והיינו דרז"ל פעלו שכת קדושת יו"ט תפשט ליום זה והוא ממש ענין שהוסף משה רבינו יום א' מדעתו. (ערוגת הבשם פ' אמור)

בזה שאין קורין שור אז כשצ וכו' כמו צשאר ימים טובים, מפני שיו"ט שני של גלויות הוא צסוד משנה תורה שנכפל שם מה שנאמר צפ' הראשונים ולכן קורין צכל יום טוב כל הצבור שהוא צפ' ראה (וציום א') של שצעות צריכים לקרות הו"ד צברות, וזהו דוקא צחון לצרך, אצל לא צארץ ישראל, כי עיקר משנה תורה נשנית צעצבות מוצא ולכן שם הוא רק יו"ט אחד. (אמרי פנחס)

ושמרת ועשית את החקים האלה (דברים טו) [מהקריאה ליום צ' דשצעות] ויל"ד למה לא נאמר זאת אצל שאר המועדים רק אצל שצעות, אך י"ל ע"ד שציארנו הפסוק (ירמיה לג דה) אס לא צרימתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי, דאחז"ל (שם פח. ע"ז ג.) שהקצ"ה התנה עם מצ"ב ואמר אס ישראל מקצלין את תורתי מוטב ואס לאו אני אחזיר אתכם לתוה וצוהו, עוד אחז"ל (שם) עה"פ (תהלים טו ט) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אס יראה למה שקטה ואס שקטה למה יראה אלא צתחלה יראה ולצסוף שקטה, וזה שאמר צחג השצעות ושמרת זו מלות ל"ת ועשית זו מ"ע, שהוא נעשה ונשמע, ע"כ כן ועשית את החקים האלה, הם חקות שמים וארץ. (אהבת ישראל)

קדושת שבת לקדושת יו"ט, דשבת קביעא וקיימא ויו"ט ישראל מקדשי להו. כצמאר צפ"ג דצינא דמה"ט אמרינן מקדש השבת וציו"ט מקדש ישראל וצמאם והזמנים דישראל מקדשי להזמנים, ומצואר צסה"ק דציו"ט צריך להוריד קדושת הזמן ע"י מעשה התחזותים משא"כ שצבת הוא צצחי' אצערותא דלעילא ופירשתי צזה צב"ד פסוק ויצרך אלקים את יום השציעי ויקדש אותו, הכוונה דזה גופא צרכת יום השבת שהוא יתצ"ש קידש אותו צלי שום אצערותא דלתתא, ומהאי עעמא יוכל כל אל אדם מישראל אף איש פשוט שלא הכין עצמו כראוי להרגיש קדושתה, וידוע מאחז"ל אפילו ע"ה אימת שבת עליו כי אינו דומה הרגשת אדם מישראל צימות החול ממה שהוא שצבת קודש וכל אדם אשר צסם ישראל כיונה מרגיש קדושה אס מעט ואס רב ציום שבת קודש ע"כ שצב משה רבינו ע"ה כי ציום שבת קודש יהי' ישראל צמדריגה מעולה וראוי לקצלת התורה יותר מצשאר ימות השצוב והיינו דהוסף יום אחד מדעתו כדי שיוזמן קצלת התורה על יום הנצתר ש"ק כדי שכל א"א כעס ככהן יוכל להשיג מעלת התורה ע"י סיוע קדושת שבת קודש, והיינו דאמר ר"י אי לאו האי יומא דייקא יום זה שהוסף משה מדעתו לא ה' זוכה למעלה כוז שצו צה, כ"א ע"י שניתן לנו התוה"ק ציום ש"ק ע"ז וזה גס הוא לכך והוא מגודל ענותותו של ר' יוסף. וא"ש.

ביום השבת שישו ושמחו כמקצלי מתן נחילא, צסם הרצ"ר צונם זללה"ה כי לכא' הלא עיקר עצדות ה' הוא אס הוא צשמחה וכמאמר הכתוב עין אשר לא עבדת את ד"א צשמחה, וגס דוד המלך ע"ה אמר עבדו את ה' צשמחה ואין יוכל אנוש לשמחו צלצבו אס הוא יודע את נגעו לצבו ופחיתות ערכו, ואף מי שעשה מה על כל פנים כל מה שנתקרב יותר להקדושה יודע יותר רחקותו ומיעט השגתו ואין יעלה שמחה על לצבו, אך ע"י קדושת שבת קודש שהוא שקולה כנגד כל התורה וכל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו באמצעות השבת קודש ויכל לעשות המצות בשמחה אס יהי' לו צצון באמות לזה, ואולי וכו' כמקצלי מתן נחילא כי אזי לא היה צריכים להיות דואגים על מיעוט מעשיהם הקודמים כי לא נצטוו עוד, אכן על ידי קדושת שבת קודש נוכל להסיר העצב מלב ולעצור את ה' צשמחה.

ובפרט היום שצריכים אנתנו לקבל התורה, ואס נשים אל לצינו העצר והכנות לזה איך נוכל לקבל כל התורה צשמחה, וצזהו עיקר, אך ע"י קדושת ש"ק ששקולה נגד כל התורה הש"י יטער אותנו ונהי' כלים טהורים ונקיים לקצלת התורה צשמחה וצטוב לב, וז"ש חז"ל דב"ע בשבת ניתנה תורה לישראל, ר"ל באמצעות טהרת ומהילות עונות דקדושת שבת קודש נתנה התורה ומצות לישראל שיוכלו לקבלם ולעשות בשמחה. (תפארת שמואל [אלכסנדר])

אמר צסם הרז"ל שיום של מתן תורה היה ארוך ל"ו שעות כי צכל דיבור חזרו לאחוריהם כאורך מחניהם ג' פרסאות רק צחורה נשארם המלאכים ואף שצפיוט כחוצ יודין צהליה יודין צחורה מ"מ הנשיאה רק צחורה אצל צהליה הלכו צעצמם נמצא שהלכו כל אותו היום שלשים פרסאות ומהלך אדם צימוי ציום עשרה פרסאות שמע מינה דהיה היום ארוך ג' פעמים מכל יום דהיינו ל"ו שעות והם כנגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוז לאדם הראשון וכנגד זה ל"ו מסכתות ול"ו נרות של חנוכה ועל כן יש להדליק ל"ו נרות שצבת ועל כן היה אותו היום של מתן תורה ל"ו שעות כי התורה היא צעצמה אור הגנוז. (אמרי פנחס)

הקושיא מפורסמת, הלא לדברי הכל נתנה תורה ציום נ"א לעומר שהוא יום נ"צ ליציאת מצרים, ואנתנו אומרים ציום ה' זמן מתן תורתנו עיין צגמרא (שבת פ"ח) והוא פלאי, נראה לי עפ"י הקדמה ידוע מהאר"י ז"ל כי צלילה הראשונה הייתה עליה גדולה פתאומית עד רוס כל המעלות, וכן צכל פסח, על כן נקרא פסח לשון דילוג הכל לצורך שעה, ואחר כך נסתלק האור ממחרת, והלכו צהדרגה כמו כן צכל פסח, ואנו סופרים והולכים ממדרגה למדרגה, שצב שצבות תמימות, וציום החמשים מוכנים אנתנו לקצלת התורה, אולם צצאת ישראל ממזרים לא ודאי נסתלק האור עד יום השלישי, וזהו דכתיב וישצו ויחננו, לצד מצרים היו מתקרבין כל יום השלישי, והכן, ומיום השלישי ואילך הלכו צהדרגה מ"ט שערי קדושה וצאו למעלה העלויה ציום החמשים ואחד, ממחרת הפסח שהוא יום נ"צ ליציאתם ממזרים, ואס שגייתי רחום יכפר.

(זר חב - סטריקאו)

נחמייצו ככולם, וא"כ שוב נבצר לה לקבל שכן מצד הדין. וע"כ כדי להניח את דעתם רמו להם הקצ"ה חתף על הגליות, והיינו שיהיה זמן שחפצע מהם חיוצי כמה מנאות, וכאשר יקבלו אז עליהם קיום אותם המנאות אף שלא נחמייצו עליהם, הרי ע"י כך יזכו שיחשבו להם אפי' על הדברים שהיו מחוייב עליהם כאלו מאליהם קבלו עליהם, ומתוך כך יוכלו לקבל שכן על כי המנאה מצד הדין, וכמבואר. (דברי יואל ע' רפ"א)

והנה ידוע קושיית המג"א [סי' תנ"ד] בשם הרמ"ע דהא ממזרים ילאו ציוס ה', ולכ"ע בשבת ניתנה תורה וא"כ ה' ציוס נ"א לספירה קבלת התורה (וצאמת ק' ו' הוא עוד בתשובת הרי"ש סי' ל"ו) וסי' בשם הרמ"ע בעשרה מאמרות דרומנו על יו"ט שני של גליות והוא יוס' א' שהוסף משה מדעתו, עכ"ד המג"א ... אכן צאמת עדיין קשה טובא דהא אכן עושין יו"ט דאורייתא צו' ציון (וכמו שהקשה החק יעקב שם על ח' זה דמה יעשו בני א"י שאין להם יו"ט ב' ואעפ"כ אומרים זמן מתן תורתנו צו"ט א' צלצל) ...

ו"ל צוה עפ"י ד"ה הש"ס (שבת קמ"ה ע"ב) מפני מה מועדים שבצב שמתים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב והשכחתי כל מושבה חגם וגו' וכתיב חדשים ומועדיכם שנה נפשי. ושמעתי הפי' בשם קדוש ה' מדבר דמי לצר א-להיך הוא רבינו מהרמ"מ מרימנוצו ז"ע דהיינו יו"ט שני של גליות שהוא "מועדים בבבל" ולא ה' באותה קללה הנ"ל על החגים ומועדים, שאז לא ה' רק יו"ט א' ולא חל הקללה עלי' מועולם, וביו"ט שני נרגשת השמחה יותר, עכ"ה.

וזהו י"ל דהנה יוקשה מאוד למצין האריך שייך לומר צוה השבועות זמן מתן תורתנו דנאמר עליו הקללה חדשים ומועדיכם שנה נפשי, הלא הקללה ע"י הנביא ה' רק ע"י שלא נהגו כשורה, וכפשוטו הכ' (ועיי' בחידושי אגדות מהרש"א שם פ' חדשים ומועדיכם היינו שלם שלם לש"ס), וזה שייך רק צוועדי פסח וסוכות שהמה זמני שמחתנו על החירות ואסיפת התצואות כפשוטו הכ', ועליהם קילל את שמחתם, אבל איך שייך זאת על שמחת זמן מתן תורתנו, הלא אין קללתו מעולם בדרך נקימה ח"ו רק למען ישובו אליו ית' וילכו בדרך תורתו ומצוותיו, והלא זהו אדרבא ראונו ית' שנשמת בחורו ובקבלת תורתו ומצוותיו לקבלם על נפשנו בלב וצירוף בשמחה צוה הקדוש ההוא אשר הוא זמן מתן תורתנו.

ובזה י"ל שהתחכם משה רבינו והוסיף יוס' א' מדעתו שיצא יוס' קבלת התורה נ"א לספירה יו"ט שני של גליות כנ"ל, ומועדים שבצב לא היו באותו קללה כלל, ועל ידי זה לא יהיה חג זמן מתן תורתנו בכלל אותו קללה, רק נשמת צדברי תורתו ומצוותיו לעולמי עד אמן סלה. וצוה יש להצין קצת צדברי הירושלמי (עירובין פ"ג הל' ט' וגם במדע חות פ"ה) על שני יו"ט של גליות עה"כ שמוני נטרה את הכרמים וגו', סבירה הייתי שאני מקבלת שכן על שנים ואני מקבלת שכן אלא על א' עכ"ל. וקשה למה לא יקבלו שכן על יו"ט שני דרבנן ואדרבא כיון שאנו מחמירים צדברי חכמים (הגם שאנו בקאים בצדקת דירתא) מגיע לנו יותר שכן, וגם לחיזוק צדרי סופרים ואין יאמרו שאין מקבלין שכן הלא אז יולולו צון לגמרי ח"ו, אלא שהכוונה שאינה מקבלת שכן אלא על א' היינו היו"ט שני, משא"כ היו"ט ראשון איך יגיע שכן על זה, והלא יש מקום למקטרג לומר מי ביקש מידכם זאת, כיון שכתיב חדשים ומועדיכם שנה נפשי וגו', משא"כ יו"ט ב' שלא היה באותו קללה כנ"ל על כן מקבלין שכן, ועל יו"ט ראשון דאורייתא גם כן אין מקבלין שכן לא חיישינן לזולת כמו דפסקין דאורייתא א"ל חזוק (ומאזמור הגה"ק ז"ע מפנה"ק שמעתי בשם רבו הגה"ק ז"ע בעל דברי חיים מלאנו, ע"ד הירושלמי הלו כי לך אין מקבלין שכן יו"ט ב' כי הוא נשגב מאוד בקדושתו עד ששום שכן לא יוגבל ולא יספיק עליו ועושין אותו שלא ע"מ לקבל פרס בגדול רוס קדושתו ואכמ"ל) (שער יששכר)

ואפשר לצאר הענין מה שמשא רבינו דחה את יוס' מתן תורה ליוס' ז'. גם מה שאומרים זמן מתן תורתנו ציוס ו'. וי"ל דצאמת משה רבינו ע"ה לא עכס מלקיים התורה ומנאות גס ציוס הזה, רק הדריך את הכלל ישראל שציוס ההוא יקיימו את התורה ומנאות מפי עצמן ולא מפי הגבורה, וציוס הזה קיימו את התורה ומנאות מדרבנן, דאף שמשא חייק להם לא נקראת מדאורייתא אלא מדרבנן, וכמו"ש הרמב"ם ז"ל דכל הדברים שלא אמרם משה מפי הגבורה נקראת מדברי סופרים, והקדוש צרוך הוא הסכים על ידו כדי להראות גודל מעלת תורה שבעל פה, דבלי תורה שבעל פה, התורה שכתב לא נחשב לכלום, ואם ה' הוציאו מתחלה מפי הגבורה שוב לא הייתה דרבנן, לכן הניחה הקדוש צרוך הוא שיעשנה משה מדעתו, ואם ה' הקצ"ה מנגד לה, ג"כ לא ה' יכול משה להוסיף מדעתו, כיון שהוא נגד

זכרו תורת משה עבדי אשר ציומי אותו צבור על כל ישראל חקים ומשפטים, הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים וגו' (מלאכי ג') רמו מה שאמרו חז"ל שאם א"ל יצא לשנות אפילו רק מנהג אין שומעין, שהרי כבר נהגו בסגול (יבמות ק"ג) וטעמא כי מנהגן של ותיקין והכבדי הדור הקב"ה מסכים על ידם, ועוברים עליו מושום מוסר אביך ואל תטשו תורת אמן, וזה רמו צוהשיב לב אבות על בנים, ולא ישנה את תפקידם של אבות על בנים, ויקחו רא"י ממשה רבינו ע"ה שהוסיף יוס' א' מדעתו, ועי"ז נתאחר מתן תורה, ואפ"ה הסכים הקצ"ה על ידיו, הכי נמי בכל חכמי ישראל. והיינו זכרו תורת משה דייקא, מה שהוסיף הוא מדעתו, וזוהו תשפטו כי לא יצא א"ל אלא להשיב לב אבות על בנים, ולא לשנות דבר שכבר הסכים הקצ"ה על ידם. (דרשות חת"ס, שנת תקצ"ו)

הבוגן אברהם (סימן תנ"ד) הקשה, האין אנו אומרים בשבועות יוס' מתן תורתנו, והלא לפי החשבון שיצאו ממזרים ציוס ה' בשבת, ולכילי עלמא בשבת ניתנה תורה (שבת פ"ו ע"ב), נמלא שהיתה ציוס ז' ציון. ומציא שם מדברי הרמ"ע מפאנו שצא לרמו על יו"ט שני של גליות. והתחם סופר (תורת משה, יוס' ב' לשבועות) כתב, שצאמת ציוס וא"ו שהיה יוס' נ"ו"ן לספירה עשו חג שבועות, ויוס שלאחריו ניתנה צו תורה, לרמו שעתידים צגליות לעשות צ' ימים. ואמנם הקשה שם על כך, שלכאורה מאד יש להפליא, שציוס מתן תורה שנקרא יוס' חתונתו ויוס שמחת לב, כמבואר סוף מסכת תענית (כ"ו ע"ב), מה לו להקצ"ה לרמו לנו הגליות. ומצינו כשאמר הקצ"ה למשה רבינו ע"ה א-הי אשר א-הי, לרמו לו אשר א-הי עממה שצאר הגליות, אמר משה רבינו ע"ה דיו ללרה בשעתה, ולמה א"כ הזכיר להם כאן הגליות ציוס שמחת לב עכ"ד ולל"ה עי"ש מה שמירך, ועוד לא-לוא מלין.

וגראה לומר בהקדם מה שכתב בספר פרשת דרכים (דרך משה, דרוש כ"ו) שצאמת מצד הדין אין הקצ"ה חייב לשלם שכן על קיום המנאות, ואלא שמשלם שכן מצד מידת חסדו ית"ש. והוא על פי מה דאיתא במדרש (ויק"ר כ"ז ב') אמר רבי ירמיה עמידה צח קול להיות מפוצלת צראשי ההרים ואמר, כל מי שפעל עם א-ל יצא ויטול שכרו וכו', ורוח הקודש אמרתי מי הקדימני ואשלם, מי מל עד שלא נתתי לו בן, מי עשה לי מעקב עד שלא נתתי לו גג, מי עשה לי מוזה עד שלא נתתי לו בית וכו', הרי מי הקדימני ואשלם ע"כ. ומעתה נמלא שבעס אין הקצ"ה חייב לשום צריה שצביל קיום המנאות שהרי קודם שיעשה המנאה כבר קבל שכרו, ואלא שעדיין הקצ"ה נותן שכן צמדת חסדו. אמנם כתב שם להלן שיש חופן שהוא צדן שיטול האדם שכן, והיינו כשהאדם מציא עצמו ליד קיום מנאה עוד קודם שמתחייב על כך. וזהו על פי מה דאיתא במדרש (במדבר י"ד ב') מי הקדימני ואשלם אמר רבי נתחום צר אבא מי שאין לו נכסים ועושה צדקה וגמילות חסדים, מי שאין לו צנים ונותן שכן סופרים וכו', אמר הקצ"ה זה קקדים וקיים מצותי עד שלא נתתי לו צמה לקיימן, צריך אני ליתן לו ממון וצנים שיהיו קוראין בספרים, הרי מי הקדימני לעשות מנאה ואשלם לו שכרם, ע"כ. ומכל האמור נמצינו למדין, שכאשר האדם מציא עצמו ליד קיום מנאה עוד קודם שמתחייב על כך, אז הוא מקבל שכן מן הדין על אותו המנאה עצמו, אולוס צדברי הירושלמי מצינו מפורש שכאשר האדם מציא עצמו ליד קיום מנאה אחת, קודם שמתחייב על כך, אז כבר הוא מקבל שכן מן הדין גם על שאר כל המנות. כי הכי איתא בירושלמי (שבועות פ"ו ה"א) ...

והנה מאחר שעל ידי שקבלו עליהם דברים שלא היו מחוייבים עליהם, נחשב להם אפילו על דברים שהיו מחוייבים עליהם, כאלו מאליהם קבלו עליהם, הרי נמלא שמקבלים שכן על כל המנאות מצד הדין, כי הלא מצואר צפרשת דרכים מדברי המדרש, שעל מה שהאדם מקבל מאליהו ומציא עצמו ליד חיוצ, הוא מקבל שכן גם מצד הדין, ואם כן כיון שנחשב להם על כל המנאות כאלו קבלו אותם מאליהם, לכן שפיר מגיע להם שכן מן הדין על כל המנאות...

ובלבתינו צדך זה אפשר ליישב צוה צדרי הרמ"ע מפאנו שניתנה תורה צו' ציון, לרמו על יו"ט שני של גליות, ונאמר שזה הטעם למה רמו להם הקצ"ה על הגליות ציוס מ"ת שנקרא יוס' חתונתו ויוס שמחת לב. אמנם לפי דברינו ימתק כמין חומר, דהנה כשאז הקצ"ה ליתן תורה לישראל ונעשו ישראל צבחינת מנאה ועושה על כל התורה והמנאות, מעתה יאמר נא ישראל האין יהיה צאפשי שיוכלו לקבל שכן על שום מנאה מהמנאות, והלא כיון שניתנה להם תורה ונחמייצו בכל המנאות, שוב א"א להם להציא א"ע ליד חיוצ איה מנאה מצד עצמם, כי כבר

ראו הוצ"ה, אבל עכשיו בזה שהוא הוסיפה מדעתו והקצ"ה הסכים על ידו, בזה נתגלה מעלות דרבנן התורה שבעל פה. ולדרכנו אחי שפיר מ"ש מתן "תורתנו" דקאי על יום הששי שקבלה מעצמן וזהו מתן "תורתנו". (חידושי תש"ז, ב' דשבועות)

חסידיהם הראשונים היו שהיה שעה אחת קודם התפילה ומתפללים, ושעה אחת אחר התפילה (ברכות ל' ג'). וכמו כן קודם יו"ט לריץ הכנה, ואחר כך בא היו"ט, ואחר כך יש יו"ט שני של גלויות, כדי שלא יאבד חסידיו וימיר לאחר היו"ט לשוק אלא על ידי היום השני ישאר צמותו הרושם. בשם מרן [הר"ן] מלעכוויטש זי"ע: חסידים הראשונים היו שהיה שעה אחת, ומה היו עושים בשעה הזאת, היו מתפללים להשי"ת שיכונו לבם לשמים צעת התפילה וכו'.

נתן הקצ"ה מתנה יו"ט שני, שאותם שציוס ראשון אינם יכולים להרגיש נועם היום טוב, יהיה להם יום טוב שני כדי לקצוץ צמותם ולבסוף היום טוב, שיעשה רושם, וכו'.

יום הראשון הוא יום הג' של ספירה, ויום טוב שני הוא יום הג"א, וזהו אנה ה' הושיעה נא, היינו ציוס ג"א לכל הפחות הושיעה אותנו. (קובץ שיחות ק', סלאנים)

טעם קריאת רות בעצרת, שהתורה כולה גמילות חסדים, ורות זכתה לכל כבוד גופני ורוחני בעבור גמ"ח שעשתה עם חמותה, וראוי לישראל מקבלי התורה הק' כהיום הזה לעורר לבם לעסוק בתורה ובגמ"ח, אשר יש להם שכר טוב בעמלם, וכמה מעלות נאמרים באמת בש"ס ובמדרשים, לעסוק בתורה ובג"ח שמים כהלכתם.

ענין מגילת רות בשבועות. לבקש הגאולה בכת התורה. דכ' צעתה אחישנה וכו' אחישנה והוא כשיהי' הגאולה בכת התורה דכ' תוחלת ממושכה מחלה לב פי' צוה"ק כשהשפע יורד על פי מדרגת הטבע ע"ש פ' מקץ ועץ חיים תלמוד בזה כשמתדבקין צעץ החיים כראוי יכולין ליגאל בכל רגע כי התורה למעלה מן הזמן ואין מוקדם ומאוחר בתורה. זהו אם יגאלך טוב בכת התורה שנקראת טוב. ואם לא יחפוך כו' שכדי עד הצוקר הוא הגאולה צעתה. לכן בעצרת צריכין לבקש על הגאולה בכת התורה. גם בכל התפלות אי' לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה אז תאורה בזה. ומכש"כ בזה צריכין לסמוך תפלה לתורה. וכן שמעתי ממו"ז ז"ל רמז שמי הלחם לתורה ותפלה.

הנה מנהג לקרות מגילת רות ציוס ב' דשבועות. והמג"א (ר"ס ת"ד) הביא בשם היפה מראה ליישב מה שהקשה הא התורה נתנה צ"א לספירה ואנו אומרים ציוס ג' לספירה זמן מתן תורתנו. ותיקן היפה מראה שצ"א לרמוז על יום טוב שני של גלויות. ויש להצין הא העיקר יום טוב הוא יום טוב ראשון ובארץ ישראל אין עושין כלל יו"ט שני (וכן הק' המק' יעקב). אך הענין הוא מה שגרמו יו"ט שני ש"ג בזה השבועות הוא עפ"י שאלמנו ששבועות זמן מתן תורתנו מתעורר אז כלל שנה הזמן שנתנה תורה שכתב מסטרא דאילנא דחיי. ונכתב כל דיבור ב' כתרים ימינא ושאלמלא בצינת תורה שבעל פה כתרה של תורה שהוא מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. והיינו שאחר הקלקול יכולו על ידי הכת תושבע"פ שהוא הרב חכמה לתקן הרב כעם שעיי"ז יזכו לדברי תורה מסטרא דאילנא דחיי (כמו שנתבאר כמ"פ) וזה הוא ענין יום טוב שני גם כן שהוא מצוי חכמים וכת תושבע"פ אף דאין בקיאות בקביעה דירחא רק משום גזירה דלמא גזרו גזירה ואחי לקלקולי (כמ"ש ב"ה ד') עושין יום טוב בצינת חכמים ומצריכין ברכות יום טוב. ועיקר התפשטות תורה שבעל פה היה בצבל בהגלות כמו שאלמנו (סוכה ג'). ונתבאר כמה פעמים וזה הוא יו"ט שני של גלויות מתורה שבעל פה הרב חכמה לתקן הרב כעם ולכן נרמז זה בשבועות.

טעם על מה שקורין מגילת רות - הנה איתא בגמ' (יבמות ע"ו) מנא הני מילי דמואצית מותרת לבא בקהל וכו' אמרו לי' עמומי ולא עמונית מואצי ולא מואצית וכו' ע"כ. והנה זה הענין היה בסוד כמס' ונסתר שלא יתודע השטן, כדי שלא יעכב בקטרוגו יציאת מלכות בית דוד, כי על זה מתבאר השטן מאוד לפי שאז ימטא זמני' להתבטל, והי' להם זאת בקבלה דור אחר דור, ולא גילו זאת עד שצא זמנו להתגלות, וזהו אחד מהטעמים מה שקורין רות בזה השבועות זמן מתן תורתנו, להראות בזה כי עיקר התורה הקדושה הם דברי קבלה ותורה שבע"פ, כי אלמלא לא

גילו לנו חז"ל כוונת הפסוקים בתורה הקדושה, ואילו לא דרשת חכמו"ל בש"ס ובקבלה, לא היינו יכולין ללמוד אף הלכה אחת, מהפסוקים גרידא. ולכן עלינו להאמין באמונה שלימה, כי יחד עם התורה שכתב, נמסרה למשה מסיני גם תורה שבע"פ, הכוללת בתוכה כל דרשות חז"ל ודברי הקבלה שנמסרו מדור דור. וראי' ממגילת רות, שתולדתו של דוד המלך ע"ה הוא מרות המואצי, והגם שכתב בתורה הקדושה לא יבוא עמומי ומואצי בקהל ה', מ"מ דרשו חכמו"ל עמומי ולא עמונית מואצי ולא מואצית, שכן היתה קבלה בידם. ומה"ט קורין אותה ציו"ט שני של גלויות, שגם היום טוב שני בא לחזק הקבלה. כדאמרין בגמ' (ב"ה ד') דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידים. וע"כ יש בזה תרתי לטיבותא, ואיכא תרי טעמא לחזק עיי"כ תורת הקבלה.

עוד טעם - עפ"י הידוע דגאולה העתידה תהיה בזכות התורה הקדושה, וכמו שכתב האוה"ה"ק (פ' תזריע), והנה כל תקות ישראל הוא על הגאולה והישועה שלימה, ובכל התפלות אנו מתפללין על הרמת קרן בית דוד, כמו שאומרים את צמח דוד עבדך מהרה תלמיח וקרנו תרום בישועתיך, שממנו יבא משיח בן דוד, ובשבועות אנו מקבליים עול התורה ועומ"ש, שזכות זה תהיה הגאולה העתידה וציאת בן דוד משיח דקנו, וכשיעזור השי"ת ויבא מלך המשיח יחזיר כח התורה הקדושה ליושנה, ממילא בשבועות על ידי קבלת התורה יש התעוררות הגאולה, ולכן שפיר קורין אז מגילת רות, שבו התייחס מקור מחצבתו של דוד המלך עליו השלום, שעל ידו תהיה הישועה כמו שכתוב ויבא חוטר מגזע ישי ונצר משרשי יפרה ואליו גוים ידרשו ואסף נדחי ישראל ונפלות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ. (חידושי שבועות תש"ו)

טעם על מה שקורין מגילת רות ציוס ב' דייקא - דהנה איתא ברמב"ם ז"ל, וכן איתא במד"ר (פ' תקט), דהמלך המשיח הוא נמלא באדום, וכשיבוא זמן הגאולה ילך עם ישראל מהגלות לארץ ישראל, שבו שמה רבינו ע"ה נתגלגל במדין ובמצרים והוציא את ישראל ממצרים, כמו כן יהיה המלך המשיח. מעתה מאחר שהוא נמלא בגלות, בודאי שהוא מקיים יו"ט שני של גלויות כמו אנשי חוץ לארץ, לכן כיון דהוא בא מדוד, או שהוא בעצמו יהיה מלך המשיח, כמו"ש ועבדי דוד מלך, או שיהיה נשמת דוד ומשה, והוא מקיים יו"ט שני של גלויות, לכן קורין רות ציו"ט שני של גלויות, להראות על המלך המשיח הבא מדוד, שהוא מקיים ג"כ יו"ט שני של גלויות.

עוד טעם - צהקדם לצאר הא דאיתא במדרש רבה סו"פ פנחס עה"פ ציוס השמיני וגו' אמרה כנסת ישראל לפני הקצ"ה עליך להוסיף לנו מועדים וכו' א"ל הקצ"ה חייכם איני מחזיר ימים טובים מכם, אלא אני מוסיף לכם מועדות ששמתו בזה וכו' ע"כ. ויל"פ עפ"י שאלמנו הראשונים ז"ל, שלעת"ל יאריך הקצ"ה את השנים, ויום אחד יהיה ארוך כשנה שלימה, כדי שיתקיים שמתו כימות עינתו ע"כ. אמנם השבחות וימים טובים יהיו צמועדים וצומנם שהיו עד עתה בזמן הגלות, וכל השבחות וימים טובים של שנה אחת, יהיו צומשך של יום אחד שכולו ארוך, ולפיכך הוצרכו ישראל להבטחת הקצ"ה שלא יחזיר מהם המועדים, שלא יפסידו את הימים הטובים והשבחות, ולא ינטרו להמתין למועדים כמה מאות שנים, נמלא לפי"ז דלעת"ל יהיו כל המועדים של שנה אחת ציוס אחד, וא"כ מסתבר שחג השבועות יהיה אז ציוס ז' סיון, ר"ל ציוס שהיה ראוי להיות ז' סיון, כמו שהיה צעת מ"ת, שגם אז לא שקעה החמה לערב של יום ו', (כמו שהבא הרבינו בחי"פ יתרו שציוס מ"ת עמדה לו החמה למשרע"ה) ולפי ששבון שנות העולם היה כבר ז' בסיון, כמו"כ לעתיד לא תשקע החמה, כי אור הלצנה יהיה כאור החמה, ומסתבר שיעשו שבועות דוגמא שהיה צעת קבלת התורה.

והנה קורין מגילת רות יחוסו של דוד המע"ה, שבו אנו רוצים להמשיך הישועה, התגלות דוד המלך שהוא יהיה מלך המשיח כידוע, וע"כ שפיר אנו קורין מגילת רות ציוס שני דשבועות, שהרי לעת"ל יעשו שבועות ציוס ז' בסיון וכנ"ל, וע"כ הקריאה אנו רוצים להמשיך הישועה, ואז וודאי יקראו מגילת רות ציוס ז' סיון, ע"כ גם עכשיו צמ"ל שבושין צ' ימים שבועות, קורין אותה ציוס ב', דוגמת לעתיד לבא שיהיה שבועות ציוס ז' סיון.

עוד טעם - דהנה במגילת רות נרמז משיח בן דוד, כמו שפי' החיד"א ז"ל בספרו שמחת הרגל על רות וז"ל ויהי צימי שפוט השופטים, דקדקו המפרשים שאינו

(חידושי תורה קע"ה)

המורה מדבריו דיש הרצה דקדוקי עבודה זרה שאין בקי בהן רק אנשים גדולים יחיד סגולה כמו יעקב אבינו ואברהם אבינו ע"ה, מה שאין כן סתם בני אדם יכולים להיות שימרו כל התרי"ג מצוות ואף על פי כן יהיו עובדי עבודה זרה, כיון שיש הרצה מיני ע"ו שאין כל אדם בקי בהן, וזה שאמרה נעמי לרות, אחר שקבלה על עצמה לשמור כל התרי"ג מצוות, אסור לנו ע"ו, שעל זה צריך קבלה מיוחדת בפרטיות ואינו נכלל בשמירת תרי"ג מצוות, ורות קבלה על עצמה להזהר גם מאותן דקדוקי ע"ו שאין אדם בקי בהן, ואמרה לנעמי אל תקין אלך, פי' בלתי הבחינה שאתה מקבלת ע"ע אלקותו ית"ש, גם אני מקבלת על עצמי בכל הבחינות, ואין אני רוצה לשחק שום מין עבודה זרה עם עבדות ה' ב"ה, ולהיות פוסת על שתי הסעיפים, דזה חמור יותר מלעבוד עבודה זרה.

(חידושי תורה ע' קצ"ח)

הנה עכשיו בזמן הזה מובן היטב, שאפשר לקיים כל התרי"ג מצוות ולהיות מודה בע"ו, דע"ו של דור הפלגה ודור אנוש היו בדרך הזה, שהם האמינו במציאות השם ובאחדות השם, אלא שאמרו שאין כבודו להשיג בתחומים ומסר הנהגת העולם לשרי מעלה, אלא שאת"כ נתהווה מזה עבודה זרה גמור. כמו"כ אפשר לקיים כל התורה והמצוות ולספר נסים מאפיקוסים, וסובר שזה הוא מספר נפלאות הצורא שעושה נסים ונפלאות, אבל כבר הוזהרנו עליו שהוא מנציח הצעל, כמו"ש כי יקום בקרבך נביא ונתן אליך אות או מופת וגו' לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וגו' שאפילו היה אמת בדבריו שהיו נסים ומופתים היה אסור לשמוע אליו, מכש"כ שצאמת אינם נסים רק איזה הצלחה מלווה בטבע, ועושה ממנו נסים ומספר נפלאות למען כחש, כמו"ש האור החיים הקדוש, וצא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים וגו' אשר אין הכוונה שיאמר בפירוש שילכו לעבוד את העבודה זרה, אלא הוא מקושר עם מה שכתוב בסוף הענין וצו תדבקון, שיאמר שילכו וידבקו בקרובי עבודה זרה, ועל זה בא הווי"ו לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וגו' לא מנציח שאסור להאמינו, אלא אף אסור לשמוע דבריו, וכמ"ש האבן עזרא, דזה שצא האות והמופת הוא לך לעונש, עבור ששמעת לדבריו וכו' ובעבור ששמעת לדבריו צא העונש הזה שצא האות והמופת, ולכן הקדימה התרי"ג מצוות, ואח"כ אמרה ואסור לך ע"ו, כי יסודות האמונה המה תלוים בהתרי"ג מצוות.

ובל אלו הדברים נאמרים, אף לו היה בדבריו שהיה צאמת נסים, אבל צאמת הוא שקרים, ועושים ממנו נסים כדי להגדיל בזה כח המינות והאפיקורסות, ושיאמרו שהקב"ה עושה נסים לאפיקורסים כדי להתחבר עמהם, שזה הוא כופר בעיקר, ומי שמאמין לו הוא ג"כ כמותו, והנה זה צאמת לא היה נסים כאמור, אבל הרי אי אפשר לידע דאפשר עוד להיות וזריכים להיות מוכן גם לזה, שאפשר שיעשו עוד נסים, אפי' כמו העמדת החמה בצלמנו הרקיע, וזריכים לידע זאת ולהיות מוכן מעיקרא, דאם יודעין מקודם שאפשר להיות כן, אין מתפעלים כ"כ ממנה אח"כ כשצא הדבר, מאחר שהיו מוכנים לה, אבל כאמור אני מקווה שלא יהיה, ולא יבא עד כ"כ, רק שאני אומר זאת שזריכים להיות מוזמן גם לזה, ולא יתפעלו גם אם יעשו ממש נסים, כי הכל היא מהסטר"א.

(חידושי תורה ב' דשבוטות תשי"ז)

ואע"פ ואומר עוד בדברים ברורים ובהירים, שעלם הדבר מה שאומרים שהמדינה הוא דבר טוב, ורואים בקיומה, גם זה הוא מינות וכפירה. ואף שעכשיו אחרי שכבר הקימו להם את המדינה, כבר יכול כל אחד לראות שהיא מלאה כפירה ומינות, אבל עדיין ישנם אנשים אשר הוכו בצנורים ואינם רואים למישרים חומר הדבר, ועל כן אפרוש כאן את הענין כשמלה. הנה אותו הרעיון ונחת העומאה להשתחרר מהגלות, הותחל עוד מלפני ששים שנה, ומקודם לה כאשר נחמ רעיון הקאלאניאליזם. ועוד אז היו מתיראים וחוששים שדבר זה תגרום, שיעקשו להם ממלה וחירות לעצמם, וכל צדיקי הדור ההוא וכל גדולי ישראל וגאונים אמיתיים כולם הסכימו צפה אחד שהדבר אסור, ולחמו נגדם במסירות נפש. ואלא הראש והראשון שאמר שהוא דבר טוב, היה ראש הכופרים שהוא רצה להציא את כל ישראל ליד שמד רח"ל כידוע, ואחר עמו הלכו כל הכופרים בימים ההם. ונמצא שהיה צעין הזה מחלוקת צין הנדיקים גדולי ישראל, ולהצדיל צין טומאה לטהרה, עם הכופרים. ומעתה מי שאומר כהיום שהמדינה הוא דבר טוב ורצוה צה, הרי בדבריו אלו הוא מניח יסוד מוסד שהצדק היה עם כל הכופרים צה' ובחירתו, ולעומת זה כל הנדיקים אמיתיים שהתנגדו לזה, טעו בדבריהם חס ושלום. ולא עוד אלא שגרמו נזק והפסד להכלל ישראל צמה שהתנגדו לכן. והנה הדברים הללו לומר ככה אין לך כפירה גדולה מזו.

צורך וי"ו בתחילת ספר אס לא שהוא נמשך לקודם כמו יהושע וכו' אבל לא הכא שהוא התחלת הכתובים לא יוצק להתחיל צו"ו הנמשך, ויראה זו וכו' דענין רות נסדרה אחר נביאים אחרונים בתחלת הכתובים, ולכן מתחלת צו"ו מוסיף על אחרון הנביאים מלאכי, שחתם ספרו הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, וזהו לפני משיח כמו שאז"ל וכו' ורצון ה' לומר, דאף דישאל יעברו גלויות, מכל מקום כבר מתקון הגואל שהוא המשיח, וזהו ויהי צימי וכו' כלומר שאליהו יצוא לפני משיח כמ"ש בסוף מלאכי והמשיח כבר הוכן, כי משורש רות יצא חוטר מגזע יש, וזהו ויהי לשעבר שכבר היה שורש המשיח עכ"ה. ולפי"ד ז"ל יש טעם נכון למה קורין מגילת רות ציוס שני דשבוטות שהוא יום טוב שני של גלויות, דכיון דגרמנו במגילה זו משיח צן דוד, שאנו ממתינים לו בגלות החל הזה בכליו עינים, יותר שייך לקרואה ציוס שני שנחקן רק בזמן הגלות, ואז אנו ממתינים ומייחלים על ביאת משיח. (חידושי תורה ע' קס"ד)

עמך עמי ואלקין אלקי, פירש רש"י מדברי חכמינו זכרונם לצרכה, עמינו מובדלים משאר עמים בתרי"ג מצוות, עמך עמי. נראה מצוה מזה, דאי אפשר להיות בכלל ישראל רק על ידי התרי"ג מצוות, ובאופן אחר אינו נכלל בכלל עם ישראל, שהרי היא אמרה סתם עמך עמי, וזהו נכלל ממילא שצריך להיות שומר תרי"ג מצוות, ולאפוקי מדעה הכוזבת דעת האפיקורסים, שאומרים שאפשר להיות עם ישראל בלי תורה ומצוות.

(חידושי תורה ע' קפ"ד)

שוב אמרה לה נעמי לרות אסור לנו ע"ו, והשיבה אלקין אלקי. וקשה טובא, דמאחר שכבר קבלה על עצמה שמירת תרי"ג מצוות, אס כן גם עבודה זרה בכלל, ולמה חזרה ואמרה אסור לנו עבודה זרה, אך אפשר דהנה מיניו בזמן בית ראשון שהיו שומרי תורה ומצוות, ואף על פי כן צעון עבודה זרה היו נתפסים, מחמת הטעות שהיה להם בזה, שחשבו שהקדוש ב"ה מרוב גדולתו אין כבודו להשיג בתחומים, ומסר ההשגחה לשרי מעלה, אתה הראית לדעת דיש מציאות כזה להיות שומר כל תרי"ג מצוות, ואעפ"כ להיות עובד עבודה זרה ע"י טעות, כמו שהיה בדורות קדמונים, דלפי סברתם לא היה ענין זה בכלל ע"ו, ולפי שיטתם לא עברו על ל"ח של לא יהיה לך אלהים אחרים, ופירש שומר תרי"ג מצוות, אבל האמת אינו כן, דזה הוא ע"ו גמורה, ולכן אף שאמרה עמך עמי וקבלה שמירת תרי"ג מצוות, חזרה ואמרה לה נעמי, אסור לנו ע"ו, דאפילו אם חושבין שמקיימין כל התרי"ג מצוות, יש מציאות לטעות צעין החמור של ע"ו, וצריך ע"ו השגחה מיוחדת שלא ליפול ח"ו ברשת ע"ו.

(חידושי תורה ע' קפ"ה)

עוד אפ"ל עמך עמי שצריך להיות נכלל צין עם ישראל עם שמירת תרי"ג מצוות, ולהוכיח את מי שאינו שומר ח"ו. אמנם לפעמים אס בני ישראל רוצים ככולם נתפסים צעון עבודה זרה, או צעון מינות ר"ל, שהוא חמור יותר מעבודה זרה, אז צריך לדעת שאלקין אלקי שאסור לנו עבודה זרה, ואף על פי שרוב האומה נתפסה ח"ו צעון עבודה זרה, אין להשיגה על זה ולהיות נתפס עמהם ח"ו, רק יש לדעת שיש לנו אלקים חיים, הוא ואין בלתי ועלינו רק לעשות רצונו ית', ולא להשיגה על עמך עמי, ואפילו אס צריך להשאר יחידי צעולם, אסור לזוז מנקודת האמת אפילו זו כל שהוא.

(חידושי תורה ע' קפ"ה)

עוד יש לצאר עפי"מ שפי' הנה"ק צמד"ר פ' וישלח (פ' פ"א), ע"מ דאמר חז"ל דמסכת ע"ו של אברהם אבינו הו' ד' מאות פרקי, דמשמע דאיהו הו' קים ליה כמה מיני ע"ו טפי מיין, והענין כי אצותינו הק' היו צקיאים גם בנחמת מרכבת המילונים שהוא שורש ע"ו, והיו יודעים כמה דקדוקי ע"ו מה שאין אמתו יודע עד מה עכ"ה. ולכאורה עדיין קשה דמ"מ היו צריכים להודיע לנו ההלכות איהו ע"ו אסורה ואיהו לא, ופירשתי כבר דהנה בזמן שיש התגברות היל"ר בפרטיות על ע"ו, אז הוא מתגבר בכל כוחו ובתחבולות שונות, וצריך הרצה פרקים לדעת כל תחבולות היצר, וצמיחה היה גדול יצ"ר דע"ו כדמצינו בגמ' (סנהדרין ק"ג), וע"כ הוצרכו באותן הדורות ד' מאות פרקים לדעת כל תחבולות היצר, משא"כ אחר ששחטו אנשי כנה"ג את יצ"ר דעבודה זרה ואינו מתגבר בפרטיות על זה, רק כמו על שאר עבירות, די גם צה' פרקים מסכת עבודה זרה, והדברים מובנים, שדברנו זה שירדה צבוע"ר כח מינות גדול לעולם כעין יצ"ר דע"ו של הימים ההם, והיח"ר מתגבר מאוד בפרטיות דייקא על ענין זה של מינות וכפירה, ברור הדבר, שאילו היו חכמנו"ל אתנו בדורות אלה, צודאי היו מסדרים כמה אלפים פרקים במסכת מינות, אולם דא עקא, שצבוע"ר אין מי שסדר פרקים הללו, ואין מי שיאמר למלאך המשיחית הרק.

לקט שכחה ופיאה אין לה שום שייכות והתחברות עם הקוראים, וגם אין שוהין שם הרבה רק זמן קצר משך שעת הלגיטימית וחוזרין לנתיבות, אעפ"כ לא רצתה רות המואביה לילך בשדות כאלו, שלא יהיה לה ח"ו איזה שותפות ושייכות עם אנשים שאינם מהוגנים. והגם שהיה אלהה דוחק רעב ועניות גדולה, דבשציל זה שלמה אותה נעמי לילך וללקוט בשדות, עם כל זה לא רצתה לעמוד אפילו שעה קלה עם אנשים שאינם מהוגנים, ובתורה יותר לסבול עניות ודחקות רעב ומחסור, עד שמלאה שדה ראויה עם קוראים מהוגנים.

בבגילות רות, ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' וגו' אשר זאת לחסות תחת כנפיו. ובמדרש (ר"ר ה' ד') איתא אמר רבי חסא אשר זאת לחסות תחת כנפיו. והוא פלא להבין מה שהוסף רבי חסא על לשון הפסוק. והנראה לומר בהקדם מה שאמרתי לבאר הפסוק (דברים ד' י"ז) או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות וגו' ככל אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים וגו', דלכאורה אם הכוונה כפשוטו שהקב"ה הוציא ולקחת לו גוי, היינו האומה הישראלית, מקרב גוי, מתוך המצרים, היה יכול לומר לקחת לו גוי מגוי, ולמה הוסיף לומר גוי מקרב גוי. ואמנם אפשר לומר שהכוונה הוא להיפוך, דהנה כשהיו ישראל במצרים, הרי מלכד מה שהיו משועבדים תחת ידיהם בגלות הגוף, עוד זאת היה אלהם, שהיתה טומאת זוהמת המצרים מוצלע בתוך לבבם. וביציאת מצרים כאשר הוציא השי"ת את ישראל מכור הברזל ושעבוד מצרים גאל אותם השי"ת גם כן בגאולת הנפש, אשר לקח הקב"ה את זוהמת המצרים וטומאתו הגוי הלזו, והוציאו מקרב גוי קדוש, היינו מתוך לבבם ונפשם של בני ישראל.

והנה המפרשים (טו"ו או"מ סי' מ"ו סק"ד, מג"א סק"ט) הקשו למה תקנו במצב הברכה לומר בלשון שלילי ברוך שלא עשני גוי, ולא תקנו לומר ברוך שעשני ישראל. אמנם יתבאר דהנה כתבו הוספות (פסחים י"ג ע"ב ד"ה אין) שמצרכים על אור השמש בכל יום כיון שמתחדש בכל יום עי"ש, וממלא מזה שחיוב הברכה בכל יום הוא רק על דבר המתחדש או המשתנה, אבל מה שנסאר במצבו ומעמדו כמו שנצרך אין צורך לצרף עליה בכל פעם מחדש. והנה במה שנצרך האדם מורע ישראל אין צוה דבר המתחדש בכל יום תמיד, כי כמו שהיה איש יהודי ציוס אתמול כן הוא גם היום. אבל מכיון שגם מי שנצרך מורע ישראל עדיין יתכן שהוא נופל בטומאת זוהמת הגוי רח"ל על ידי שהולך בדרכי הגוים ומתעסק בקריאת ספרי מינות וספרי עכו"ם, שעל ידי כך נפגם אמונתו רח"ל, ועל זה צריך האדם לעמוד על המשמר ללחוץ עם היצר הרע המתגבר מאד בעניינים הללו, ומתחדש על האדם בכל יום תמיד להכניס בקרבו ארס הגוי המחליש אמונתו, הרי על ענין זה תקנו לצרף בכל יום ברכת שלא עשני גוי, היינו על מה שניצל שלא נכנס בקרבו זוהמת הגוי.

ובערתה לדרכינו אפשר לומר שזה הכוונה בדברי המדרש, ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' וגו', אשר זאת לחסות תחת כנפיו, אמר רבי חסא אשר זאת לחסות תחת כנפיו, היינו שצא לרמוז אשר מה שנתרחקה רות מטומאת הגוים וצאה להתגייר לחסות תחת כנפי השכינה, אין זאת רק באופן של ביאה אחת, שעזבה את עמה ואת מולדתה וצאה להיות חלק מהעם ישראל, אלא שנצרך לזה ביאה אחר ביאה תמידית בכל יום ויום, להתרחק מהם ומהמונם ומכל דרכיהם כדי שיוכל לחסות תחת כנפי השכינה. ולכן אף אחר שהתגיירה הווקקה עדיין עוד לבחינת אשר זאת לחסות וגו', וכאמור.

פירשתי בחג השבועות העל"ט דברי הפסיקתא במה שאמר בועז לרות אל תלכי ללקוט בשדה אחר על שם לא יהיה לך אלהים אחרים וגם לא תעצורי מזה ע"ש זה אל-י ואונוה ובה תדבקין ע"ש ותאם הדברים עם נערותי אלו הנזכרים. ולכאורה מה ענין הדרשה אל פשטות הכתובים, וכי אם תלך ללקוט בשדה אחרת תהיה עובדת ע"ז ח"ו. וכידן מתקשר הדרשה אל פשטו של מקרא. אכן הנה בועז לימד את רות עיקר גדול בעבודת השי"ת, כי אם תלך ללקוט לקט שכחה ופיאה משדות של רשעים עובדי ע"ז או מינים ואפיקורסים יפעול פועל רע בנפשה, עד שיביאה לעבוד אלהים אחרים, וההיפך בהפכו, שאם תתדבק בצדיקים וישרים תקנה קנין טוב בנפשה ותתקרב אל הקדושה, וזהו שדרשו בפסיקתא אל תלכי ללקוט בשדה אחר. ע"ש לא יהיה לך אלהים אחרים, שהזירה בועז מן ההנאה ממקורות הרשעים, שהם עלולים להביא לעבוד אלהים אחרים, אלא מתקרב ותתדבק אל הנזכרים והכשרים, שבה תתעלה ותזכה להיות כמותם ולקיים מצוות השי"ת. וז"ש וגם לא

והנה אפילו אם אשאר יחיד בעולם דעוה זו, נריכים לעמוד חזק בארץ לבלי לזוז וזו כל שהוא להכניע לשיטתם - ואכן לא הגיע עדיין לידי כך, אבל אפילו אם יגיע למוצב כזו שנשארים יחידים צריכים להיות חזק בארץ ולא להכניע להם, וכמבואר הדבר במגדול עוז (עליית היראה ג' כ"א). ואמנם האמת הוא, שמי שהולך בדרך האמיתי הלזו, אפילו כשהוא נשאר יחיד בדעתו אינו יחיד בעולמו, שהרי הוא מחובר ומקושר עם כל הנזכרים האמיתיים וגדולי ישראל וגאונים האמיתיים שהיו בדורות הקודמים, אשר אפילו אם יתקצצו כל הדור הזה, כולם כאחד יהיה מי שיהיה הם בטלים ומצוטלים ונחשבים כאין נגד דורות הקודמים. ולדעת, אם צריכים לבחור עם איזה דרך לילך, הרי מוטב שיבחרו האדם להיות בדעה אחת ובשיטה מאוחדת ולהתקשר עם הצדיקים האמיתיים שבדורות הקודמים, מלהיות יחד בדעה עם הדור הזה כולם כאחד מראש ועד סוף אשר הם כאפס וכאין נגד הדור הקודם. והנה מעתה מי שהולך בדרך הזה הוא מחובר ומקושר עם הנזכרים בדורות הקודמים, והוא מראה בזה שמקורו ושוורו הוא משורש הטירה וממקור קדוש יהלכון, ולעומת זה, ההיפוך הוא בהיפוך.

אפשר לומר שזהו רמזו בהכוונה במה שאמרה לה שעמינו מוצלים משאר עמים בתרי"ג מלות, ועל כך אמרה לה רות עמי, והיינו שהודיע לה הענין הנזכר, שמכיון שעמינו מוצלים משאר עמים בתרי"ג מלות, ויש חיוב תוספת לעורר אחרים על חיוב קיום המלות, על כן יש צענין זה לפעמים גם הבחינה הנזכר למעלה, מה שנריכים לפעמים להתעסק בזה הדבר שנוהג בין המון עם, כדי שיוכלו להוכיחם. וזהו שאמר לה רות עמי, היינו שבחינה זו רמזה בלשון עם.

ואמנם על כך אמר לה נעמי אסיר לן עבודה כוכבים, והשיבה רות ואלקין אלקי, שצא נעמי בזה לעורר אותה, שאפילו שבשאר העניינים יתכן לפעמים שנריכים להתעסק בזה הדבר שנוהג בין המון עם כדי שיוכלו להוכיחם, אבל אם ח"ו יש בין ישראל אנשים כאלו שהמה נכשלים וטועים צענין של עבודה זרה רח"ל, או צענין של מינות רח"ל שהוא עוד גרוע יותר מעבודה זרה, ואפיו כשהמצב הוא שרוב רובם של בני ישראל נכשלים רח"ל צענין זה, הרי נריכים לדעת שאסיר לן עבודה זרה, היינו שאם אסור לילך בדרך הזה להתעסק בזה הדבר שנוהג בין המון עם כדי שיוכלו להוכיחם, ואז במוצב כזו אסור להשיג ולתתחשב עם הבחינה של עמך עמי, אלא יש לדעת שיש לנו אלקים חיים ומולך עולם הוא ואין בלתו, שעלינו לעשות רק רצון השי"ת, ואין לנו להתפעל מכל העולם כולו, ואפילו באופן אם נריכים להשאיר יחיד בעולם ככל זאת אסור לזוז אפילו וזו כל שהוא מנקודת האמונה. וזהו ביאור הכוונה במה שאמרה עוד הפעם אלקין אלקי, אחר שכבר אמרה עמי, היינו שקיבלה ממנה גם דבר זה, שיש לפעמים זמן כזו שאין להשיג על בחינת עמי עמי, אלא שיתאחז ויתחזקו לידע ולזכור בחינת אלקי.

ובעוה"ר צדור השפל הזה הגענו למצב כזו, אשר צעוה"ר הרוב של עם בני ישראל נתפסים למינות רח"ל. ואמנם צעוה"ר שגם נתפסים לדבר שהוא חמור יותר ממינות וכפירה, והיינו מה שמחליפים כבוד שמים בחילול כבוד שמו ית"ש, לומר על דבר שבאמת הוא חילול כבוד שמו, אשר הוא כבוד שמים ושהשי"ת רואה בזה. אשר ענין זה חמור עוד יותר מכפירה רח"ל. כי הלא כתב הרמב"ם ז"ל (פיה"מ"ט סנהדרין פ"י מ"א, ה"סד השמיני) שענין ההגשמה מה שמגשמים את מציאות הבורא ב"ה, דבר זה חמור יותר מכופר גמור עי"ש.

ובערתה על דרך זה הוא גם צענין מה שאומרים על חילול כבוד שמו ית"ש שהוא כבוד שמים, ושהשי"ת רואה בזה, כי הלא על ידי שאומרים שהקב"ה רואה במעשה המינים והרשעים, נמצא שרח"ל מכניסים מינות בהקב"ה עצמו כביכול, וזה עוד חמור יותר מכפירה ומינות רח"ל. ועל כן אפילו כשהמצב הוא שרוב הדור נתפס בדעה נפסדה הלזו אין לנו להתפעל כלל וכלל, אלא נריכים לזכור ולדעת אותו הבחינה שאמרה רות אלקין אלקי, ואין לנו לבקש רק לעשות לרצון הבורא ברוך הוא, ולא זולת.

איתא בגמרא (שבת ק"ג) ותלך ותבוא ותלקט בשדה, א"ר אלעזר שהלכה וצאת הלכה וצאת, עד שמלאה בני אדם המהוגנין לילך עמהם ע"כ. חזין מזה עד היכן הדברים מגיעים, להזהר מלהתחבר עם אנשים שאינם מהוגנים, שהיה לא רצתה לעמוד בשדה כזו, שהקוראים היו אנשים שאינם מהוגנים, אעפ"י שצוה שלקטה שם

(דברי יואל ע' תל"ח)

(דברי יואל ע' ת"ז)

נסיגות ומניעות רבות ועזומות, כי מה שהם עושים לאחר שהשיגו את השלימות כבר הוא כמו עבודה הכרחית.

ובאותה הצמיחה היה גם כן אלל רות, דעיקר השכר קבלה על אותן המעשים שעשתה טרם שנתגיירה ומקודם שנכנסה תחת כנפי השכינה, בשעה שעדיין לא השיגה תכלית השלימות, ועדיין לא ידעה לאיזה גדולה היא עתידה ומה שעמיד ללא תחת הימנה, והזכרה להתגבר על נסיונות גדולות, לעוזב אציה ואמה וארץ מולדתה, והלכה אל עם אשר לא ידעה תמול שלשום וכמו שנתבאר לעיל, והיינו דקאמר ר' חסא אשר באת לחסות, כלומר שעיקר השכר קבלה על ההתחלה, דהיינו על מעשיה הטובים שעשתה עד אשר באת, כי מה שעשתה אחר כך כבר היה אלא כעבודה הכרחית שאי אפשר לה באופן אחר, וכדרך הנדיקים שעובדים להבורא יתבאר עבודה תמה בנפש זכה, אבל מתחלה היו צריכים לעבוד עבודה רבה בעמל ויגיעה להתגבר על נסיונות רבות, אשר על כן שכרם הרבה מאוד על פי פעלם ועבודתם הקשה שעבדו לפני שהגיע לאותן המדרגות הגבוהות. (שבועות תש"ו)

אברהם אצנו עשה מגוים ישראלים, ודוד המלך ע"ה עשה מיהודים ישראלים, והעבש"ט עשה מיהודים נאמנים ישראלים. (עבודת יששכר - ליקוטים)

שלשה אלה שהם אוחזין ומחזיקין את התורה, דוד המלך ע"ה, והזוהר הקדוש, והחזות הלצות.

שטייט אין ישמח משה (פ' ראה) יש תקוה לאחריתך ושבו צנים לגבולם, זאגט ער ס'איז דא זמנים ציי יודען, די הייליגע טעג אצער כדומה, ס'איז דא התעוררות, יודען זענען חוזר בתשובה זיי גיסן זיך אויס די הערצער פארן באשעפער, אצער אז מ'גייט אוועק פון דעם זמן, איז מען צוריק דער זעלבער וואס מ'איז געווען, זאגט ער יש תקוה לאחריתך ס'איז דא א האפענונג, אצער דער פעלער איז אצער, ושבו צנים לגבולם, מ'גייט צוריק צום פריערדיגן, איבערדעם דארף מען פארקערט זיין מוסף והולך, ווייטער גיין, ווען ס'איז דא עפעס א זמן התעוררות דארף מען עס אנכאפן, דארבעט שפעטער וואס אמאל צווייך מען עס מער אין זיך אריין נעמען בלב.

דער מכלתא זאגט זכור ושמור, זכור מלפניו ושמור מלאחריו, זכור איז דאך טייטש מחד בשבת לשבתך, מ'זאל פון פריער געדענקען דעם שבת, שמור, אז דו האסט עפעס א שטיקל קדושה עפעס קונה געווען אין דעם שבת, זאלסט עס גוט אפהיטן אויף דערנאך אויך, זאלסט דין נישט איבערלאזן דערפון, זאלסט עס קונע זיין בלב אויף ווייטער, מ'זאל נישט מיינען אז מ'גייט ארויס פון די טעג פון שבעות איז שוין נאכן זמן מתן תורתנו, ציי די תורה"ק שטייט נותן התורה, שטייט נישט נתן, הקב"ה איז כסדר משפיע לשון הווה, נאר זמן מ"ת ווערט אן התעוררות מחדש אזוי ווי ס'איז געווען דעמאלטן, אצער נישט ס'הערט זיך אויף, און אז מ'איז טאקע אמת'דיג דבוק, אן איז העלבע האלט דאס אויף כסדר און ס'צלייבט דערפון עפעס. אצער אפי' חלילה אז מ'איז דורכגעגאנגען און ס'האט גארנישט געמאכט קיין התעוררות, אצער אין פנימיות איז אלץ דא אפילו מ'איז נישט מרגיש, מען דארף נאר אויפארבעטן אויף ווייטער, החזק במוסר אל תרף. (חידושי"ת תשכ"ב)

אין מצרכין על הירח אלא צמוצי שבת וכו'. צמידושי תורה שלי צמאמר על חג השבועות שנת תק"צ העליתי שם דאך לאלו הסוברים שאין ממתינים עד ז' מעת לעת ומקדשין הלצנה קודם מכל מקום צמג השבועות ראו להמתין צקידוש הלצנה עד אחר יו"ט כמו ציוה"כ ות"צ והטעם, דראוי להמתין עד אחר מ"ת ונעשו המאורות שלנו צמג התורה וגם אז נתחזקו המאורות שהיו תלויין צרפיון עד מתן תורה כמו שאחז"ל דלכך נכתב ציום הששי שכולם היו תלויין צששי צסיון וכן אמרו חז"ל ארץ יראה ושקטה דתחילה יראה ולצסוף שקטה ואם לא צריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתו ולכך היו המאורות תלויין צרפיון עד יום ששי צסיון אז נתחזקו ונתאמרו ונתחדשו אז לכך נחשבו כנצראו מחדש ולכך יש להמתין צקידוש הלצנה עד אחר יו"ט, כן נראה לפע"ד נכון ודו"ק. (חכמת שלמה, או"ח תכ"ו)

ובנהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללצנה ועמיד להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בצללה שהוא הקדוש צריך הוא

תעבורי מזה ע"ש זה א-לי ואנוהו, שע"י שתתחבר לצדיקים תפעל לנפשה פועל טוב ותהיה כמותם ויתרצה כבוד שמים על ידה.

ובעיר הכתוב כי עוד צטרם הזהירה צועו על כך עשתה רות הנדיקת כל זאת מדעת עצמה, דכתיב ותלך ותבא ותלקט צשדה, ודרשו ז"ל (שבת דף ק"ג ע"ב) א"ר אלעזר שהלכה וצאה הלכה וצאה עד שמאלה צני אדם המהוגנים לילך עמהם. הרי עד כמה הקפידה רות הנדיקת שלא להנות מממון של אנשים שאינם מהוגנים, שהרי היתה מלקטת צשדה של צועו, ומסתמא היו כל נערי צדיקים, דמושל מקשיב ע"ד אמת כל משרתיו צדיקים, ואעפ"כ לא רצתה להנות מכולם אלא הלכה וצאה הלכה וצאה עד שמאלה צתוכס אנשים המהוגנים שראוי ליהנות מהם, ולא רצתה להתחבר לכא"ר מהם אלא עם המהוגנים ציותר. הרי מזה במה חמור ענין זה של נטיילת פרס מושולחנם של אנשים שאינם מהוגנים, שהיתה רות עניה סוערה אלמנה צארץ נכריה ואין לה גואל ומכיר, ונודמנה לשדה ללקוט לקט שכמה ופאה להחיות נפשה צבת לחם, ואפילו הכי צודל העניות והשפלות נשמרה ונזהרה שלא ללחוס בלחמם של אנשים שאינם מהוגנים, וגם צנערות צועו לא צטח לצב כי ראויים הם שתהנה מהם עד שהלכה וצאה הלכה וצאה ונתוודע לה מי הם המהוגנים ציותר. (ע"י צדרי יואל לשבועות עמוד שפ"ג מ"ש שם רבינו ז"ל צענין זה, והרי למדנו מכל זה עד היכן הדברים מגיעים, ועד כמה חמור הדבר לעמוד אפילו לרגע אחד אלא אנשים שאינם מהוגנים, וע"י עוד שם מ"ש רבינו ז"ל שאסור לנו להשתתף ולהיות לנו שייכות עמהם).

ובזה פירשתי גם מאמר ר' חסא התמוה צמדרש רות צרתי ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלימה מעם ד' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו, א"ר חסא אשר באת לחסות תחת כנפיו, וכל המפרשים נתחצטו לצאר מה חידש לן ר' חסא יותר על המפורש צקרא. ולדרכיו אפ"ל צבא ר' חסא וציאר כוונת הכתוב שע"כ מגיע לה שכר הרבה על אשר נזהרה שלא להתפס צרשת הרשעים ונשמרה מכל משמר שלא להנות מכל אשר להם פן תתפס ככל חטאתם, וז"ש לה צועו ישלם ד' פעלך וכו' אשר באת לחסות תחת כנפיו, שנתדבקו אל הצדיקים וצלל כנפי השכינה הק' חסית.

עוד יל"פ המאמר רב חסא, צהקדם לפרש מ"ש ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום. דר"ל שלא ידעה עדיין לאיזה גדולה היא מווננת, שעמיד ללא תמנה מושיעין של ישראל, וע"ד דאיתא צמדר"ר ע"ה"כ ויהי צשלת פרעה את העם, א"ר לוי משל לא' שהי' לו שדה והי' צה גל של צרורות עמד ומכרה לאחר, עמד אותו האיש שקנאה והעציר את הגל מתוכה ומלא תחתיו מים חיים, נטעה גפנים, נטע צה כל מיני צשמים וכו', צנה מגדל צתוכה והושיצ צתוכה שומר, כל מי שהי' עובר עליה הי' משצחה, עבר עליה אותו האיש שמכרה ראה אותו מלאה כל טוב אמר אי לי שך מכרתי אי לי שך הוצאתי מידי. כך היו ישראל צמצרים גל של צרורות וכו' פרעה ראה אותן שורות שורות כהנים לויים וישראלים, דגלים דגלים, התחיל צווח ואמר אי לו לאותו האיש שך הוציא מתחת ידו, לכך נאמר ויהי צשלת פרעה, מי צווח ווי פרעה צווח ווי, ועד"ו נמי גם רות הי"ל השתוקקות רב להתדבק צישראל וצאת להתגייר, אע"פ שלא ידעה עדיין מה שעמיד ללא תמנה, ולא ידעה לאיזה גדולה תזכה ומה מוכן עבודה, ורק לאחר מכן נתוודע לה שעמיד ללא תמנה וזע קודש הלולים המזומן לכתר מלכות, וז"ש ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום, שאז לא ידעה עדיין לאיזה גדולה היא עתידה ואעפ"כ הי"ל מסנ"פ וצאת לחסות תחת כנפיו.

ובזה אפשר לפרש מאמר ר' חסא אשר באת, דר"ל כי על המעשה הזאת שעשתה שהי"ל מסירת נפש לצוא לחסות תחת כנפי השכינה אע"פ שלא ידעה כלום מה טובה עתיד לצא לה, אלא הוצרך להיות לה מסנ"פ להתגבר על מכשולים צרים ועזומים, ועל עבודה זו שפיר מגיע לה שכר שלם, כי מה שעשתה אח"כ לאחר שנתגיירה אין צוה שום רצותא שכבר למודה היא ורגילה צצמאות וצמע"ט, וכמו שצדיקים מקבלים עיקר שכר על עבודתם שעשו טרם שנתעלו למדרגתם הגבוהה, כי אותן המעשים ועבודתם צקודש שעשו לאחר שנוצחו גופם וחומרם אין צבה רצותא כ"כ כי עבודתם הקדושה כבר נעשה להם לטעם מגדל אהבתם להצו"ת. ואדרבה אם נמנע מהם לעשות רצונו ית' יש להם צער גדול מזה, האמנם שהם מקבלים שכר גם על עבודתם הגבוהה הזו לפי שהרי הם טרחו ויגעו להגיע לשלימות הזאת, אבל מכל מקום אין השכר על עצם קיום המצות של אז שזה אל השכר שמגיע להם על עבודתם שעבדו טרם שהשיגו את השלימות, צזמן שהיו צריכים עוד להתגבר על

קידוש הלבנה, ועל כן יאל מכל הדברים שהוא צסוד המיעוט ויאל מן המיתה כי הלא היא מסוד המיעוט ג"כ כמצבאר למעלה ונעשה כיום שהי צשעת מ"מ שהיה חירות ממלאך המות וזה מספיק לו לכל החודש שלא ימות במיתה הצאה מסוד הקטנות.

וזהו תנא דבי ר"י אלמלי לא זכו ישראל אלל להקביל פני אציהם צשעמים פני דייקא שאלמלי לא זכו ישראל צומן הזה שאלו צסוד הקטנות אלל להקביל פני אציהם צחינת ויווג פנים צפנים כלמור שהוא פעם אחד צחודש צעת קידוש לבנה שאלו נעשה צחינת פנים צפנים דים שעל ידי כן נעשה צחינת הולדה צעבודתו יתצרך שמו שנתכללו אז על ידי מלות קידוש הלבנה צו יתצרך להיות אחדות עמו יתצרך להיות צעבודתו אליו ודציקותו צו יתצרך.

(מאור עינים - בראשית)

לקט עינים

השלישי, הוא היום השלישי לימות עולם מולל התורה, ולפיכך נתנה ציום השלישי וצשעת, צהיות הצוקר, צהתעוררות זכותו של אצרהם צעל החסד.

ויהי קלת (חסד, משוס צ' טעמים, א' משוס שרומו על הנעלם, צ' ר"ל קלת, צשקל נשמע היפך מענן כצד) והוא הקול החזק שנלמר עליו קול גדול ולא יסף, והוא הכולל שאר קולות. וענן כצד, הוא עב הענן הנוצר למעלה. וקול שופר חזק מלל הוא הקול הפנימי, והי' יולל מתוך הענן כמו שכתוב ויהי כשמעכם אלל הקול מתוך החשך. ודע כי ג' מחיות היו שם, והם חשך ענן וערפל, וקול זה יולל פנימי מכולם. משה ידבר, דכת' הנך יפה רעיתי, וכ' כחוט השני שפתותיך. והאלקים יענו צקול, דכ' הנך יפה דוד אף נעים, וכ' שפתותי שושנים, והוא עוד יסקני מנשיות פיהו, וצמ"מ היו הכרובים פניהם איש אל אחיו. וכל העם רואים אלל הקלת, שומעים אלל הקלת לא כי אלל רואים הקולות לא כחיי אלל אלל הקלת, לרמו השגה, ומה השיגו והוא הטעם ואלרלה אלל ה', ובה השיגו תעלומות חכמה וכל העמיד לצל עד דורו של משיח. ואלל הלפידים, וצתחלה צרקים והכל אחד, אלל צתחלה כעין הצרקה צרק, ואלל עוצרת ואינה עומדת, ואלל"כ כעין הלפידים מוכנים להשגה. ואלל קול השופר, הוא הקול הנשמע היוולל מן השופר העליון המשפר כל מה שחתתו, ולפיכך שפר חסד (רומם על חסרון השגה כלעיל צקלת) והוא גדול ועליון צשהם, ולפיכך חזק מאוד. (סידור השל"ח, מוסף לר"ה)

כמה עשיר הוא (היום טוב) צשעות שראש השנה הולך ללוות ממנו הפיוט אלה נגלות.

שבעתי על קדוש ה' רציו צרוך אור עולם נכד הצעש"ט שהי' אומר שהוא מתיירל מצשעות יומר מראש השנה, כי צר"ה העיקר מהמשפט והדין על הגשמיות, אלל צשעות אמרו רז"ל ועלרת על פירות האילן פי' צוה"ק על נשמות ישראל.

שבעתי מפ"ק מו"ר הרה"ק צעל אהבת ישראל מוויזנלל זי"ע שסיפר, (פעם צשעות כשיצא להסעודה) שאלל זקיני הרה"ק צעל צמח צדיק זי"ע היו מתפללין פע"א צשעות צכל כך התלצות עד כדי התפשטות הגשמיות, ואלר כך כשהלך להסעודה אמר הלמח צדיק "די חציו לבם האבן מויר שוין מוקיים געווען יעצט וועלן מויר מוקיים זיין די חציו לה" (דהיינו פעודת יז"ט). (נועם שיח [סאלקא])

פעם אחת צלו אליו הכומרים (להגר צדק מוויזנלל) ודצרו אליו צטענה הזאלל ללמר, רלה צעיניך עד כמה זרים מעשיך גס צעיני ה', כי אלל הי' רלון הצורל שמהי' יהודי, אלל כן מהנכון הי' אשר מתלצ מולדתך שהי' יהודים, אלל מלשר הוריי ומולידיי הם נוטרים, אלל"כ זה האות אשר אלקי ישראל רלונו ומגמתו שגם אלה תהיה נוטרי כלצותיך האליליים, ויען להם הנער צמתק לשונו ומליצתו, הנה ידוע אשר צעת מתן תורה סצב ה' אל האומות שיקבלו התורה ולא רלו לקבלה, והנה זאת מוצן אשר הקצ"ה לא הלך מצית לצית ומליש לליש לצקשו שיקבל התורה, רק מסתמל הלך אל ראשי העדה צכל עיר ועיר ואליהם שם דצריי, וגם זאת מן הנמנע אשר צכל עיר לא הי' ציניהם אנשים שצלצם רלו לקבל התורה, רק למרות רלונם היו מוכרחים להסכים לדעת ראשי העדה, ואללשר אין הקצ"ה מקפת שזר כל צרייה, ולא ידח ממנו נדח, לכן גזרה חכמתו העליונה אשר נשמותיהן של האנשים האלה לא ידחו מעדת ישראל, ועמד ושתלן צכל דור ודור אשר צני ציניהם של האנשים האלה יצללו מדת צבותיהם

דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה, שנלמר שמש ומגן ה', ולכן עושין שמוחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת שמוחת נשואין. (רמ"א סימן תכ"ו ס"ב)

הנה אף שצעת אלו כנסת ישראל צסוד הקטנות והמיעוט מכל מקום צעת קידוש לבנה נעשה צחינת יחוד זה שהיה צשעת מתן תורה צצחינת ויווג פנים צפנים צסוד הגדלות ומילוי הלבנה שע"כ נתעורר אלל תשוקה ושמחה למי שיש צו רוח אלקות שמרגיש תענוג רוחני והתקרבות לצו"ה להתקדש צקדושתו ית"ש שאלו מה שהיה צחינת ד' דלית לה מגרמה כלום הועלתה ומתרפקת על דודה ציחוד אחד צהתכללותה צצחינת דכר. וע"כ יש קבלה כי מעת קידוש הלבנה לא ידלג שימות צאותו החודש, כי צעבור צצל לצחינת פנים צפנים וגדלות יאל מן המיעוט צעת

בי צדור המדבר שרלו עין צעין צחינת עויו ושמעו קול אלקים חיים מדבר מתוך האש וכן צכל הדורות הצאים אחריהם שהי' נציאים צתוך ישראל מה שאין כן צכל אומות העולם הי' כל אחד מישראל רואה צחוש שחרת ה' אלל ואלן כמוה צעולם אלל צדורות האחרוני' כצד קונן תהלי' ע"ד אומותינו לא רליו וצנתים יתחדשו אמונות ודתות חדשות וכל אחת ואחת מצוקת שגם עמה דציר ה' ואלך יכירו עם צני ישראל הקדושים להצדיל צין האמת והשקר. וצפרטות צדורות האחרונים שהמיות מתגבר וכל אומות העולם יושצים צשלה וצהשקט וישראל דחופים ומעומים מפוזרים צכל העמים סובלים יסורים גדולים צכל דור ודור מלין יקחו צני"י הקדושים הכח למסור נפשים על התורה"ק אלל לא צציתצבר להם אלמית תורה"ק שהיא ניתנה מן השמים והליך אפשר זה מלחר שעויותינו גרמו שחסרנו כל אלה אין מקדש ולא נציא ואלן לנו שויר רק התורה הזאלל.

אמנם אלל נתצון שזה כמה אלפים שנה עצרו מעת קצלנו תורתנו הקדושה צהר סיני ומלל ועד עתה חיו רצבות אלפים אנשים אשר הקדשו כל ימי חייהם לתקור אחר עמקי תורתנו הקדושה, וכל אחד מלל חדשות מה שלא מללל הקודמים לתקור צה ועוד יומר מזה כי אלל ילמוד איש אחד עין אחד צחורה הקדושה אלך פעמים צכל פעם שילמוד ימלל חדשות דצרים מתוקים כדצש חיים הם למולללללל והיש אלל צעולם שיוכל ליתן טעם ע"ז צשכל האנושי וכי אלל יתקצלו כל החכמים צצעולם ויחצרו איזה חיבור, האפשרית הוא שימללל צמשך אלפים שנה רצבות ורצבות דצרים חדשים והיש מענה צעולם ע"ז.

והאמת שאין תירון על זה כי אלל שהתורה הקדושה ניתנה מהקדוש צ"ה שהוא אין סוף וכן לתורתו שהיא מעשי ידין אין קץ ותכלה, לכל מעשה צו"ד יש סוף אלל למעשה הקדוש צ"ה אין קץ ומי שאלנו עיקש אלל יתצון צחורה הקדושה יתצבר לו צצירור אלמיתי שאין ספק כי זו התורה ניתנה מה' וזו שאלמר (פלהס קי"ט) לכל תכלה רליתי קץ רחצה מולתך מלוד כי כל הדברים צשעולם יש קץ וסוף ולתורה"ק אין סוף ולכן אי אפשר לטעות על תורה אחרת שהיא מן השמים הלא אפשר לנסות ולרלות אלל יש עוד תורה צעולם שאין לה קץ ותכלה וע"כ גס צדורות האחרונים צרור צעינינו שהתורה"ק מן השמים ממש כמו לצבותינו ששמעו דצרי אלקים חיים מדבר מתוך האש. ומה יפה תרגס אונק' קול גדול ולא יסף לא פסק כי ממש עוד היום אפשר לשמוע זה הקול ולרלות צעינינו ולהרגיש צחושיו שקול אלקים חיים מדבר אליו מתוך תורה"ק ואלל לללל שילמוד שנה תמימה עין אחד צתורה"ק וצכל יום ימלל צו חדשות שלא ירגיש שהוא מעשי אלקיני הצורל צ"ה שאין לו סוף ולתורתו.

אתה נגלית צענן כצודך, ז"ל ת"י נגלה השם הגדול צענן כצודו היא האש האוללת צראש ההר על הר סיני, כי התורה נתנה צשמו הגדול, וישראל השיגו מללה הכצד צלצד, והוא עב הענן, שנלמר הנה אנכי צל אלך צעב הענן צעבור ישמע העם , כי צולת זה לא יוכלו להכיל רעם צצרותיו. מן השמים השמעמס קולך, כי מן השמים נתנה תורה שנלמר מן השמים דצרתי עמכם, וכתיב מן השמים השמעיעך אלל קולו ליסרך, ומשם צל הקול אלל הארך, ומשם מגיע לישראל, שנלמר ועל הארך הארך אלל אלו וגו', וכתיב ודצריי שמעת מתוך האש, וזה סוד פנים צפנים דצד ה' עמכם וגו'. צקולות וצרקים עליהם נגלית, הם סוד ז' קולות שנתנה צהם תורה, והם שצב מחיותו של אש. וצקול שופר, הוא אליו של יתחק ולפיכך חזק מלל. ויהיה ציום

תורה, והנה אחז"ל לפי דעתו של בן אביו מלמדו, והנה זה שיך אלל אדם שאין בזה האלל ללמוד יותר עם הבן מכפי ערך הדעת שיש להבין, אלל הקב"ה אצלו אב הרחמן אף בשאין לנו ח"ו דעת כלום, יכול הוא ית"ש ליתן לנו גם דעת והשגה וללמוד עמו, וזה שאנו אומרים להצב"ה ושאנו יודע לשאול ג"כ לא נכזה תוחלתו כי את פתח לו את הדעת וממילא יוכל ללמוד עכד"ק. (הגדה קול יהודה, מאקאווא)

ובן היה ציס וצסיני שה' לנו חסדים גדולים, ומשם ירדה שנה לאומות העולם, וזה [מורה] לנו שהמבחה והנסיון אם התחיל אדם בעבודתו ית' המבחה הוא אם מקיים תכלית שנהא שנתאים לאויבים וגו' (מהלל קלט, כג) כי אזהצ' ה' שנהא רע (מהלל ז, יוד) כי תיכף בהתחלת נתינת התורה מתחמת אהבתו לישראל ירדה שנהא לאומות העולם. ולכן מצינו שא"ל ר"ת אש"ם "להצב"ה מורה על מה שאמר הכחוב (עובד"ה, יח) והיה צית יעקב אש וצית יוסף להצב וצית עשו לקש. וז"ל והיה צהנית ה' אלקין לך מכל אידיך מסביב מכוחות הס"א והיזר הרע, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשמת, שתקיים תכלית שנהא שנתאים כנ"ל. (זרע קודש, תצא)

לקט ענינים על דוד המלך וספר תהלים

ההל תורה ותפלה ואח"כ להתענג באלו השני ימים כמו"ש התנא לנו לנחמס אללו משמנים ושמו ממתיקים וגו', ועל כל הרגלים נאמר זה שצריך לנכדם מהונו ומגורנו ושלא לקמץ על הוצאות יו"ט כי אין הוצאות ליו"ט כמו"ש חז"ל הכל קצוב מר"ה חוץ הוצאות שבתות ויו"ט וכל הרגלים יש להם תשלומין משמים לענין פז"ר קש"ב ושמע לבל האזהרות. וכל הקומץ סוף לא יהיו לו שירים ויטערך לצריות ח"ו. (שער המלך)

חבליים נפלו לי צנעמים אף נחלת שפרה עלי, אצרך את י"י אשר יעניני אף לילות יסרוני כליותי, עפ"י הידוע כי דהע"ה היה לו שנות חייו לחד מ"ד מן אדה"ר שחי פחות ע' שנה כדי שיהיה צעבור דהע"ה. ולאידך מ"ד האצות נחמו לו משנות חייהם, ויכול לומר כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, ודוד המלך ה' רואה לחיות כל השנים שנחמו לו הן הע' שנה מאדם הראשון והן ה' מהאצות הק', אמנם ידוע שכל זמן שה' דוד המלך צהיים לא היה נצנה המקדש, וכמו שכחוב שמחתי באומרים לי צית י"י נלך כדרשות רז"ל. וזה שיש לפרש חצלים היינו שני חלקים נפלו לי צנעמים מן האצות ומן אדה"ר ושניהם נעמים לי להאיר נפשי צעבורת י"י צעולם המעשה, והיה רצוני שלא לוותר על שום אחד מהם, אלל מה אעשה אף נחלת, היינו צית המקדש שהוא נחלת קדשנו שפרה וחציצה עלי, וכל זמן שאני צעוה"ל לא יצנה, אמנם אברך את י"י אשר יעניני שנתן לי עצה טובה בלבי, והוא אף לילות יסרוני כליותי, לשמור גם הלילות, ולילה ביום יאיר לאור באור החיים, וצננות שצעים ימי חיי יחשב לי פי שנים' שצעים של אדם הראשון ושצעים של האצות, ואז לא אצבד כלל משנותי הניתנים לי' וגם המקדש יצנה צמהרה. (יודעי בינה, לאנצוט)

ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם כלו תפלות לדוד בן ישי (מהלל ע"ב) ופי' הרד"ק כי דוד המלך ע"ה היה מתפלל על כל הענינים שצריכים לישראל עד ביאת משיחנו, על החולים שיתרפאו ועל הצריאים שלא יחלו ועל פרנסתם שיתצרכו, ולצטל מהם כל הגזירות קשות, ולעתיד כשיצא משיח דקדו צ"ב, אז יתצטלו כל הדיינין, ולא יצטרכו עוד להתפלל על שום דבר, כי אז יתקיימו בישראל כל הטובות ונחמות שנתנצחו הנציאים על צית ישראל. וזהו צורך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, פי' לעתיד כשיודו כל האומות שהוא ית"ש הוא מלך על כל העולם, ואז יתצטלו כל הדיינין, ולא יצטרכו ישראל עוד לתפילת דוד המלך ע"ה, וזהו כלו תפילת דוד בן ישי, שאז יהיה לישראל כל טוב. וזהו והסירותי מחלה מקרבך, בי על ידי שהאדם מתפלל עם הציבור הוא ממשך כל השפעות טובות על כנסת ישראל, ומבטל כל הגזירות קשות מועל כנסת ישראל, ולא יצטרכו עוד להתפלל על שום דבר גשמי' כי אם הגאולה שלימה שיהיה צמהרה צמינו, וזהו והסירותי מחלה מקרבך, פי' שאסיר התפילה מקרבך מחלה הוא מלשון ויחל משה, לשון תפילה, פי' שלא תצטרכו להתפלל עוד על שום דבר גשמי' כי ע"י תפילות ציצור ירדו כל השפעות טובות לישראל, וכל הגזירות קשות יתצטלו, ולא יצטרכו להתפלל עוד אלל על הגאולה שלימה שיהיה צ"א.

(מאור ושמש, משפטים)

וישמעו רחוקים ויצאו לחסות תחת כנפי השכינה, וכן גם להיפך אלל ישראל אשר ענו ואמרו צפה אחד נעשה ונשמע, היו צניהם כמה וכמה רשעים שרלו לילך בצרירות לבם, ולהיות מצבי צלי עול, רק צטלה דעתם הטפשית צין רוב כל עדת ישראל, ויען כי צנת קצה"ת לא ה' פיהם ולבם שוים, לכן משורש נחש יאל צפע ונצר משרשיו יפרה, אשר יצבל לרעה מכל שצטי ישראל, וידבק אל דת עם אחר. (מגדיל ישועות מלכו ע' י"ז)

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. פעם אחת אמר: די וואס זענען געקומען הערן אנכי ולא יהיה לך שטייען זיי עד היום, און די וואס זענען געקומען זען טשאטשקעלעך עליהם נאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק שטייען זיי עד היום ווייט.

ושאינו יודע לשאול את פתח לו וכו' אמר לפרש רצינו הק' מרן מוהרי"ד מצעלוא זוקללה"ה, דהנה צטור (ס' קט"ו) כ' העעס שאנו אומרים השיצנו אצינו למורתך, דאנו נקראים צנים למקום והקצ"ה אצינו, ומן חייב אדם ללמוד עם צנו

יודעי התורה ולומדים האספו יחד צחג הזה להגדיל תורה ולהאדיר ולשמות צנתינה כד"א שש אנכי על אמרתך כמואל שלל רב והנה כל המועדים נקראים ימים טובים וזה החג הוכפל צו כי טוב שהתורה גם כן נקראת טוב ע"ד הקרא כי לקח טוב נתתי לכם וגומר וכן נאמר טוב יום בחצרין מאלף. ולהצין הא שדרשו ז"ל שאמר הקב"ה לדוד טוב לי יום אחד שאתה עוסק צתורה מאלף עולות שעתיד שלמה צנן להקריב לפני על גבי המוצא למה אמר דווקא מעולות מאי ענין עולות לכאן הוה למימר טוב לי יום חצרך, וגם להצין עוד דהא הגמרא מציא שם צמסכת שבת דקאמר דוד אמות אחד צצנת אמר הקב"ה צבר הגיע מלכות שלמה צנן ואין מלכות נוגעת צצצרתה ואמר אמות צערב שבת, אמר הקב"ה טוב לי יום צחצריך ויש להקשות צשלמה הא דאמר אמות צצצת שפיר כדי שיוכלו להתעסק צו ולהספידו, כמו שפי' רש"י שם וציקש שחי' עוד יום אחד רק למה אמר אמות צע"ש הלא צבר השיצ לו הקב"ה שאין מלכות נוגעת צצצרתה ה"ה צהיפך.

דהנה איתא צירושלמי אמר ר' יוסי צר צון, דוד מת צעצרת והיו כל ישראל אונגין והקריצו למחר הצילו התוספות צמסכת חגיגה דף י"ז ע"א, ולפ"ז איתא שפיר דהעעס שאמר דוד אמות צע"ש היה צכדי שלא יהיו אונגים וידחו את העולות רא' שלא יהיו יכולין להקריב, ולכן השיצ לו הקב"ה שפיר טוב לי יום שאתה עוסק צתורה מאלף עולות.

והנה כצצתי זאת צשער הזה מתחת שדוד המלך ע"ה מת צעצרת, הקב"ה אמר לו טוב יום צחצריך ירמו גם כן על זה היום הנקרא טוב, יום צצו נחנה התורה הנקראת טוב, כמו שזכרתי צריש הפרק והיה צצצ לפי הקב"ה זה היום שיעסקו צתורה. לכן לא ימוש התורה הוואת מפיכס צכל היום. כי עיקר הטהרה הוא לימוד התורה וצחג הזה כמו שמתהרת את ענמה אשה ממסאצותא כמה שהצאתי צסם הווהר וטהרת האשה היא שצציא שחי תורים כמו כן אנו קצלנו שחי תור"ס תורה צצצנת ותורה שצע"פ.

וי"ש ליתן טעם על שנפטר דהע"ה צעצרת לפי שהאצות מתו צרגלים, יחצק צפסח מתחת צצפסח נולד יחצק והקצ"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וצתשרי נולדו אצות וגם מתו צתשרי וציוס א' של סוכות נפטר יעקב אצינו וגדולים המה צמיתתם שנשמתם עלו למרכזה כמשאחז"ל האצות הן הן המרכזה, ודוד המלך הוא ג"כ רגל צידוע לכן נפטר צרגל ועלה צמרכזה, ועל זה רימו דוד רגלי עמדה צמישור וגו' ואס חס ושלוס אנו פוגמים צרגלי המרכזה צריכין אנו לעשות תצוצה ולהצרות צדקה צרגלים יותר מצשאר ימות השנה לתקן רגי המרכזה צצכיל שפגס צהס וצרג"ל אחד עוצר על צל תאחר לשלמו שיהא שלוס צלא פגס צצכיל, כי צריכין השלשה רגלים שיהו כסדרן שהמה צסוד אצרהס יחצק ויעקב ודוד המלך הוא רגל צציעי צידוע וידוע שיש ג"כ לעצרת תשלומין כל שציו"ה ופגס ח"ו יתקן צחג הזה ע"י התורה וצדקה ומקשינן חג שצועות לחג המצות לענין תשלומין וגם טעון לינה צצה"כ וצית המדרש ללון צעמק הלכה ופניית צצוקר לצית הטצילה והלכת לאהליך

בז שרצה לזכות לתשובה. יהיה רגיל בצמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה. כי יש נ"ן שערי תשובה, ומ"ט שערים יכול כל אדם ליכנס בהם ולהשיגם, אך שער החמשים הוא צחי' התשובה של הש"י בעצמו כצירוף, כי גם אלול ית' מנינו צחי' תשובה, כמ"ס (מלאכי ג') שוב אליו ואשובה אליכם. ואלול המ"ט שער תשובה הם צחי' מ"ט אותיות שיש בשמות שני עשר שבטי י"ק. כי כל שער ושער יש לו אות ממ"ט אותיות השבטים.

והנה הכל תפסים ליראת את שמך, ואעפ"כ לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפילו מי שיש לו התעוררות לתשובה אינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השייך לו, ואפילו אם מגיע לשם יכול להיות שהשער של תשובה סגור, וממחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה. וע"י אמירת תהלים, אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה הוא מתעורר לעשות תשובה. וגם זוכה ע"י תהלים להגיע אל השער ואות השייך לו ולפתוח השער, נמלא שזוכה ע"י תהלים לעשות תשובה.

וזה צחי' (שמואל ב כג) נאום הגבר הוקם על, ודרו"ל (מ"ק ט"ז) שהקים עולה של תשובה ונעים זמירות ישראל, כי ע"י צחי' נעים זמירות ישראל דהיינו ספר תהלים שיקד ע"י"ו הוקם עולה של תשובה, כי ע"י תהלים זוכין לתשובה כנ"ל. וחסדו"ל (פ"א ד') לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה ליחיד וכו'. נמצא שעיניך הוראת התשובה ע"י דוד המלך, ועיקר התשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים שאמרו בהתעוררות גדול מאד וצרה"ק, עד שכא"ל כפי מה שהוא יכול למצוא א"ע בחוק ספר תהלים, ולזכות לתשובה ע"י אמירת תהלים כנ"ל.

ועיקר הזכרות י"ב שבטי י"ק שהם מ"ט אותיות שהם צחי' מ"ט שער תשובה היה במצרים, שהוא צחי' מזר הגרון שהוא צחי' תשובה עילאה (כמוצא בכתב האר"י ז"ל ע"ש. והבן העיני). וע"כ אחר שנזכרו שם במצרים זכו לנאת משם, ספרו מ"ט ימי הספירה שהם כנגד מ"ט שער תשובה שהם צחי' מ"ט אותיות הג"ל. וזיוס החמשים אז וירד ה' על הר סיני זה צחי' ואשובה אליכם, צחי' התשובה של הש"י בעצמו כצירוף צחי' שער החמשים כנ"ל. וזה שאנו רואין שצמי תשובה דהיינו צלול ועשי"ת כל ישראל עוסקין אז בצמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה כנ"ל, וע"כ הוא דבר גדול מאד לעסוק תמיד בצמירת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד מאד להש"י, אשרי שיאחז בו. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סי' ע"ג)

אמרו צגמ' פ"ק דברכות למה נקרא שמה רות ע"ש שיצא ממנה דוד שרויה להקצ"ה בצירות ותשכחות מנ"ל דשמא גרי' דכתיב לכו חזו מפעלות הוי' אשר שם שמות בארץ א"ת שמות אלא שמות. וזיארנו [פ' ויחי] כי עיקר מלחמותיו ונחמותיו של דוד לא בארץ ולא בחנית כ"א ברוח ה' אשר דבר בו ומילתו על לשונו להודות ולהלל לשמו ית' בזמירות שירות ותשכחות ולכן נק' זמירות כמאמרנו ציה"ר לומר עריצים ולהכרית כל החומים והקוצים כו' ונפולו שרי מעלה נפול תפול האומה למטה וכו' וז"ש מפעלות הוי' אשר שם שמות א"ת שמות דהא אין הקצ"ה מיוחד שמו על הרעה אלא שמות דשמא גרים שרויה להקצ"ה כו' ועי"ז שם שמות בארץ א"כ נזכר שם הוי' על הטובה עי"ש בצורך.

והנה איתא בספר עמק המלך מעשה שהיה בכפר אחד זקן ירא שמים שהיה אומר בכל יום ספר תהלים וזכות זה ניצלו כל ימי חי' של הזקן כי אחרי מותו היה לכפר הזה זרות רבות כי הרגיל בספר תהלים דווחה כל מיני פורעניות וכמה פגעים רעים מעליו ומעל כל בני ביתו ומעל משפחתו ומעל כל בני דורו ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע וזכרות וטובות והנחות עכ"ד.

התבונן אחי דצדירים הק' האלו כי מעשה רב ליקח ממנו מוסר אודות אמירת תהלים בזיונה ובה יש גם כן לרמוז הרמוז שהבאתי על הפסוק יכפר על הקודש מטומאות, צני' ישראל' ומפשיה'ם' שסופי תיבות תלים שמרמו שמי שאומר תהלים בזיונה מכפר לכל הטומאות ולכל הפשעים לכל חטאתם, רז"ל לכל החסרונות שראוי לצא על צני' נחפז בצמירת תהלים בזיונה, על כן נשים הדצירים הנאמרים למעלה ממעלה וגדולה אמירת תהלים בזיונה על לבנו שלא נפסיק אפילו יום אחד משבוע ואני צעני הרגלתי את עצמי לגמור תהלים שני פעמים בשבוע דהיינו בכל יום ספר אחד וזיוס ערב שבת קודש וצבת קודש פעם שנית. (תורת חסד, אחרי)

מוענין גדולת נשמת רבותינו צעלי החסד' זי"ע מקובל אללנו מעשה שה' לפני הגאון וכו' מהר"ם ברבי זי"ע אבד"ק פ"ב שצא אללו צלילה הגה"ק מצרדיטשוב זי"ע (בעל קדושת לוי) ושא"ל אותו הגאון מהר"ם ברבי דברי החסד' שייגע את עצמו אז צלילה (לפני השיעור ליום מחור) והוא הק' (בעל קדושת לוי) התחיל לרוץ בהחדר ולומר מזמורי תהלים כגון לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה ומזמור לדוד הבו לה' בני אלים, ומיד הגיד הפי' האמיתי בתוספות, ונבהל המהר"ם ברבי והי' צעניו כמתעתע כי מה זה האמירת תהלים להצבת פי' דברי התוספות. והגיד לו הגה"ק צעל קדו"ל כי צעלי התוספות (רוחם כולם) קדושת נשמותיהם רמוזים במזמורי תהלים ופסקיהם ע"כ כאשר ראה מיד בתוספות מי המה צעלי המימרא אשר שאל אותו פי' דצריהם הגיד מזמורי תהלים אשר שם שורש נשמותיהם ועי"ז המשיך קדושת נשמתם וידע מיד פי' לדצריהם (ע"כ והמעשה עוד באורך ואכמ"ל) ויש להבין קצת במקצת יען מזמורי קרינן לה והתורה שבעל פה הוא צעיקר לפלפל ולסלסל לעיין ולחדש כמבואר בספרים הקדושים וזהו דרך הקודש שייסדו אבותינו צעלי החסד' זי"ע לפלפל בעומק סוגיות הש"ס ע"כ שורש נשמותיהם בתהלים כנזכר. (דברי תורה מהדורא ח' אות לב)

בעיר קיטיב הי' איש אחד אשר מנהגו הי' לומר תהלים בזיונה גדולה ורצויה, אשר גם אנשים ת"ח ויראים עמדו תחת החלון לשמוע אמירת התהלים שלו, פ"א אמר הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלן זי"ל, כי בקיטיב נפטר היום איש אחד שדוד המלך ע"ה יצא לקראתו עם הבנו שולו, וכוונתו את השעה, וגודע אשר באותו שעה ממש נעדר אותו האיש שאמר תהלים בזיונה. (מגדיל ישועות מלכו)

בקהלה אחת סמוך לפרעשצור ראו למנות ולבחור לעצמם ועליהם רב ומנהיג, וזין הנבחרים היה שנים, אחד הי' מתלמידיו של מרן זי"ל מפורסם לת"ח גדול, והשני היה מפורסם מגדול עבדו ותפלתו ויראת שמים שלו. ומרן זי"ל השתדל בכל מאמצי כמו והשפעתו לטובת תלמידו, אבל תוצאות הצחירה היתה שאת השני בחרו, וכשצאו הדברים לפני מרן זי"ל אמר צנועם שפתיו "א, וואס תהלים קאנו, קאנו איך ניכט". (זכרון למשה)

איתא צמד"ר (פ' ויאל) ר' שמואל צ"נ אמר, כל ספר תהלים היה אומר (יעקב אבינו צבית לנן) מ"ט ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, ישראל סבא עכ"ד. שיש בכולו כח התחזקות ותפלה לדורות הגלות, והשיגם יע"א בנבואה, אלא שלא נתגלה עד שצא דוד, אבל יע"א כבר השיגם והכין כח זה לדורות הגלות, שעי"ז יתקיימו ישראל וישעו מנרותיהם.

ואלה שמות צני' ישראל' הצא"ל הצא"ים מצרימ"ה וכו'. ידוע דגלות מצרים הוא גלות הכולל כל הגלויות, על כן הגם שמדבר הכתוב בגלות מצרים, עם כל זה מרמו על כל הגלויות, ומצרים פירושו לפי זה לשון מיצר וצער. והנה הגאולה מכל הגלויות שהוא על ידי תורה ותשובה, והנה תשובה יוכל כל אדם עשות, משא"כ תורה מי שאינו תלמיד חכם אינו יכול לעסוק בתורה, והצטיה הש"י לדוד שיהיה ספרו תהלים "תשוב כעוסקים צנענים ואהלות (שח"ט מזמור א')". וזה שנרמו צס"ת בפסוק "תהלים ותשובה דוק ותשכח". (אגרא דכלה - שמות)

קבלתי להמתיק הדיינים והגבורות לגמור כל ספר תהלים, נרמו בפסוק מי ימלא גבורות ה', ימלא מלשון מלילות מלשון מולל וזורק, ולפי זה הפירוש הוא מי שירצה לכתוש ולמלול הגבורות, ישמיע כל תהלתו, היינו כל ספר תהלים.

(אגרא דפרקא אות שמח)

דוד המע"ה התפלל יהיו לרצון אמרי פי שהקורא תהלים יהא תשוב כעוסק צנענים ואהלות וכתבו גורי האר"י זי"ל כי העוסק בצדק טהרות הוא תקון לפגם הצרית. ואפשר שזה היתה כונת דהע"ה דהקורא תהלים יהיה תשוב כנענים ואהלות ויהיה תקון משום פגם הצרית. (מדבר קדמות להחיד"א)

אמרו חז"ל יע"א לא מת ע"כ. אפשר י"ל הטעם כמו שאמרו חז"ל יע"א אמר תהלים צבית לנן וכו', והנה תהלים אומרים כל ישראל בכל יום ובכל שעה ושפתותיו דוצבת בצבר לכן אמרו יעקב אבינו לא מת, כי חי הוא תמיד, ואפשר זה אמרו דוד מלך ישראל חי וקים, ג"כ מהאי טעמא, כי הוא כיון ואמר תהלים כמו יעקב אבינו ע"ה. (אור פני משה, ויצא)

הכתובות על ידי הנביאים, אשר לא ראו עינינו ולא שמעו אזנינו, ולא יורה עליהם השכל, ולא נתנו לנחנן, כי הגדות המגידים ניתן לנחנן, אבל זה לא ניתן לנחנן, אלא יתאמת אללנו מפי הספרים אשר הם ירושה מאבות דור אחר דור, היטה הקבלה הזאת נכונה אללנו, ונתקעה בלבושנו כאלו ראו עינינו ושמעו אזנינו ויודה עלינו שכלנו. ויותר כי ההרגשות מכוצים לפעמים, וגם בשכלו יטעה אדם לפעמים כשאין דרכי המופת ברורים אללנו. אבל הקבלה אשר היא ירושה מאבות דור אחר דור לא נמצא בה מכחיש בכל האומות. וגם כל הספרים שנכתבו בה ממורח שמש עד מצאו לא יכחיש אחד את חצירו, לפיכך חיצר דוד המלך ע"ה זה המומור על שמנה אלפ"א ציט"א. כנגד שמנה הדרכים שציארנו.

(רד"ק, תהלים קי"ט א')

איתא בס' תיקוני שנת שאמירת קפיטל קי"ט אשר תמימי דרך מועיל מואד לכריתת החיצונים. ואפשר זה נרמז בתורה בפסוק (להד"ק) את כל אויב מפניך, הנה מילת להד"ק גימ' קי"ט, ותיבת אל"ת ר"ת למפרע תמ"ניא אל"פ, הנה צומור זה האומרו תדיר גורם להד"ק את כל אויב היינו אויבי הפנימים מפניך, וכן.

(אור פני משה, ואתחנן)

אצל הצדיק מרוזין ז"ל הי' ספר מ"שלמה המלך". שהוא לו מהצילאטיקא של הדוכס מליטא. וכשהתאכסן אללו הראוואר עילוי שלח לו את הס' הנ"ל לעיין בו, והוא היה ירא לקרות בו, אך האיש שנשא אותו ספר סיפר שראה בו כי דוד המלך היה לו עליית נשמה על כל פסוק שב"תמניא אפי". (ארץ החיים, מי סדילקוב)

הנה איתא בספר הקדוש אור פני משה על הפסוק להדק את כל אויבך מפניך תיבת להדק בגימטריא קי"ט, שהוא מסוגל להשפיל האויבים, ע"ש. מלמד שיש בו התעוררת ליראת שמים (והוא בס' הקדוש אמרי נועם, ומפרש בה ויאנק איש עמו, שתיבת ויאנק בגימטריא קי"ט, שהתגבר על שרו של עשו "נכח" זה המומור, עכ"ל), והנה אחי תבונן היטב מאחר שלכל אדם יש שונאים וצפרט שונא הגדול שהוא הילר הרע, ע"כ ראו ונכון בכל עת ופנאי לומר זה המומור, וצפרט קודם תפלת מנחה שהוא עת הלילה כנגד השונאים, כידוע מעובדא דליתיה הנביא עם עובדי הצעל, וכן ראיתי ליראי השם שאומרים קודם תפלת מנחה בכל יום זה המומור. וכן שמעתי מאנשי אמת שיש קהלות קדושות אשר בכל יום ויום הולכים המלמדים שצעים עם התלמידים הקטנים לבהכ"נ קודם מנחה, ואומרים עמהם זה המומור בקול קדושה ונעימה, אשרי חלקם וכן יהי חלקן אמן.

(תהלים שערי פרנסה טובה)

דרך שקר הסר ממני וכו' (תהלים קי"ט כ"ט), דרך שנראה שהוא טוב אבל הוא שקר הסר במוגי, משמע שאני שורה בתוך השקר, ולזה הוא צריך לומר הסר ממני, שדוד המלך היה מרגיש איך השקר של היל"ר מתגבר בלבוש, ומערב שקרים בדרכי עצודתו, לזה התפלל הסר ממני, ותורתך חנני, התורה איך תצא אלי כיון שאני שורה בשקר, אבל חנני מתנת חסד.

(אמרי פנחס, כתובים)

אמת קנה ואל תמכור (משלי כג, כג) כי כל המדות טובות צריך לפעמים אחת מהם למכור לפי שעה כדי לקנות מדה טובה אחרת, ע"ד הרמב"ם ז"ל, שאם נוטה מדרך הממוצע לקצה אחד צריך לנטות כנגדו לקצה הנ"ל, כדי לצוא לממוצע, אבל אמת אינו כן, שאין למכור בפני שום מדה, שאם ינטה מן האמת איך ידע שקונה איזה מדה טובה, שמה הוא שקר שמטעה את עצמו. (אמרי פנחס, כתובים)

תלמודו כמה פעמים תהלים עם פירוש המילות, ושיהיה שגור בפיכם עם פירש"י כנדי שחציו היטב בשעה שתאמרו לבקשה, ותזהרו לומר חמשה קפיטל בכל יום לא פחות, כי בזה מלהיב הלצ לעבודתו ית"ש, וכבר ביקש דע"ה שיהיה נחשז כעוסק בנגעים ואלהות, ובה אין חשש שלא לשמה. (דרך החיים, צוואת המחבר)

טוב וישר לקצוע ג' שיעורין בתהלים, א' לאמור עם הצור בכל יום כמה מומורים, ב' ללמוד עכ"פ קאפיטל א' או עכ"פ עשרה פסוקים עם פירש"י ומאודות להבין מה שאומר, ג' להתצודד עצמו לאמור עכ"פ קאפיטל א' בהשפכות הנפש כבן המחטא לפני אציו.

(ויגד יעקב, צדה לדרך)

עניני קאפיטל קי"ט (תמניא אפי)

אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'. אמר שלמה המלך ע"ה (משלי כ') מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו. ואם בניו אשריהם צעזערו הוא עכ"פ. הקצ"ה לא בקש מאברהם אלא שיהיה תמים שנאמר (בראשית י"ז) התהלך לפני והיה תמים. וכן אמר משה לישראל (דברים י"ח) תמים תהיה עם ה' אלקיך, לפני ה' אלקיך אין כתיב כאן אלא עם ה' אלקיך, ואם היית תמים הרי אתה עם ה' אלקיך, למה שאף הוא תמים שנאמר בו (דברים ל"ג) הצור תמים פעלו. ישראל תמימים והתורה תמימה שנאמר (תהלים י"ט) תורת ה' תמימה, כן נאמר אשר תמימי דרך, תמימים וחסידים היו דור המדבר וכו'. בתמימת קבלו ישראל את התורה, אמר להם (ויקרא י') כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ולא אמר להם למה אלא קבלו עליהם. אמר להם (ויקרא י"ט) כי תצאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריה וגו' ולא אמר להם למה אלא קבלו עליהם, ואע"פ שקבלו עליהם לא אמרו לו מה שכרנו שנעשה אותם, לכן נאמר אשרי תמימי דרך וכו'.

(מדרש שוחר טוב, קי"ט)

המוזמור הזה נכבד מאד וחצרו דוד על שמונה אל"ף צי"ת, כי בכל אות יש בו שמונה פסוקים ובכל פסוק יש בו דרך, או תורה, או עדות, או פקודים, או מנחה, או אמירה, או דבור, או משפט, או נדק, או אמונה, או חוקים... ועתה יש לשאול למה חיצר המומור הזה על שמונה לא על פחות ולא על יותר, כי במקומות אחרים שזכה לחשבון שבעה או עשרה אינם דוקא אלא לסקן חשבון כמו שציארנו במקומות אחרים, כי השבעה צעזעור שבעה גלגלים שבהם שבעה כוכבי לכת שמשמשים צעולם. וכן ימי העולם שבעה כי כן יצירת העולם בששה ימים ובשבעי שבת. וכן עשר לפי שהוא כל החשבון. אבל ח' לא נמצא בשום מקום שהוא לסקן חשבון, אלא שהוא חשבון דוקא אם כן למה כיון דוד לזה החשבון.

והנראה צעיי לפי שהמומור הזה כולו הולך על מנחה ותקנים ומשפטים והדומה להם, וכולם צנוים על דרך שכל ותכמה, והדרכים שבהם נקנית החכמה ומדות האדם הם שבעה, והם חמשה חושים שמדות האדם מיוחסים אליהם... ונשאר דרך אחד שאינו מדרכי החכמה ואין השכל מורה עליו, אלא שהוא עמוד גדול ויותר חזק לכל בעלי תורה, והיא הקבלה שחייבין אנו להאמין בה עכ"פ, ובה יתאמת בנפשותינו ויתחזק בלבושנו כי משה רבינו ע"ה כתב התורה מפי הא-ל יתברך, ויודוש העולם ומעשה בראשית.

וענין האבות והאמות הגדולות אשר ראו אבותינו צמנרים וצמדבר וקריעת ים סוף והירדן, ומעמד הר סיני, ועמידת חמה ולבנה ליהושע, ושאר הנפלאות

לקט ענינים מתורת הבעש"ט הק'

שמור ושמעת וגו'. יש לומר רמז בשני תיבות אלו על דרך (אבות פ"ו, מ"ג) בת קול יוצאת מהר תורב וכו' ומ"ש אל"ז וזללה"ה ידוע שהוא הרהורי תשובה הנאים לאדם בכל יום ועיין בצפ"ק של הרב מפולנאה וזללה"ה והנה בזה נתבאר הסימא והפלא שהקשה מפני מה הכרוז יואל כשאין שום שומע, ויצא וז"ל מי שרואה לשקול צלם רגליו ולבקש דרך ה' ויהיה עומד ומלפא מחי יהיה לו התעוררות דבר ה' אז צודאי ישמע הצת קול שהם הרהורי תשובה כנ"ל, והוא שמרמז שמור לשון המתנה היינו שתהא ממתינ ומלפא לשמוע דבר ה' אז צודאי ושמעת הרהורי תשובה הנאים לאדם בכל יום איתעוררת דעת קול והמשכיל יצין: (דגל מחנה אפרים, ראה)

וידוע מכל תלמידי צעל שם טוב הק' שהי' מרגלא בפומי' דצעל שם טוב הק' והגם שהוא מאמר חז"ל צמדברש, אף על פי כן מציאים זאת מצעל שם טוב הקדוש שהי' רגיל בפומי' וכמו שמצינו בצמרא רב אפי הי' רגיל לאומרו והגם שהוא פסוק רק שהוא הי' רגיל לומר זאת. כ"כ כן הגם שהוא מאחז"ל אבל הי' רגיל בפומי' דצעטה"ק ד' לכן כמו שהל עושה הכל מה שהאדם עושה כמו כן הקצ"ה עושה מה שאדם עושה. וזהו ד' צלך שכל מזה שאדם עושה נתעורר כלפי מעלה זה הדבר, מוצן מאלי שמה שעושים עפ"י הטה"ק מלות השי"ת שצודאי נתעורר למעלה זה הכח מה שעושים למטה. (חידושי' תש"י פ' נשא)

ושמועתי ממורי (הבעש"ט) פי' הש"ס השוחט דעלמא חייב משום לוצע וחד אמר משום נטילת נשמה, ופריך משום לוצע וכו' אלא אף משום נטילת נשמה וכו', כי הילכך נידון לעתיד. וקשה הא לכך נבדל, ונ"ל שעושה עצמו לילה"ט וכו', וזהו יובן השוחט דעלמא חייב וקשה הא לך נבדל ומשני **מושום צובע שהיה צבוע בדמוות יצה"ט** ועי"ז נוטל נשמה, ופריך וכו' ומשני אף נטילת נשמה ודברי פי חכם חן. (בן פורת יוסף)

ויסעו ממרה ויצא אלימה ושם שמים עשרה עינות מים ושצעים תמרים ויחנו שם. יש לפרש בזה על דרך רמז דהנה שמעתי מן אה"י זללה"ה בשם ספר צרית מנוחה כשרואים איזה תלמיד חכם שיצא חוץ מן השיטה ועושה שלא כהוגן צודאי שזה מן המים המרים עד כאן, והנה להבין זה הוא ענין רב אף על פי פשוטו יש להבין זה כי בתורתנו הקדושה יש מים מתוקים ומים המרים וראיה שכל התנאים והאמוראים וכל הגדולים מיהו משה רבינו ע"ה ושיהיה עד שיבא משיח כולם לומדים מן התורה דרך יסוד אור לעבודת הצורא יתבאר וכל האפיקורסים והמיינים מציאין ראיה מן התורה עצמה להיפוך וישם ח"ו שתי רשויות כמו הרבה עניינים הנזכרים בגמרא מן הגדולים עיין שם והיינו שיש בתורה מים המרים גם כן ואותו שאינו לומד צאמת איז טועם טעם המרירות שיש בתורה רחמנא ליגן וכשנכנסין בזה הדרך ה' ילינו אז כד הדבר מאוד לפטור עצמו מזה הדרך של שקר.

והנה קבלתי אלי"ם ראשי תיבות י'עקב צ'בינו ל'א מ'ת והוא מרמז על צחינת אמת כי קושטא קאי (שבת ק"ד.) ואינו בטל לעולם ולכן יעקב שהוא מידת אמת לא מת (תפנית ה'): שהוא חי וקיים לעולם והוא שמרנו הפ' ויסעו ממרה היינו שישאל הסיעו עצמם מן מים המרים שהוא דרך השקר, ויצאו אלימה כמו לאלים היינו לצחינת יע"א לא מת שהוא צחינת אמת וכשצאו לזה הדרך לטעום טעם מתקיות התורה אז ושם שמים עשרה עינות מים היינו שהיו י"צ שצעים והיו כ"א מוצא בתורה מעין נוצע מקור חכמה איך לעבוד השי"ת צ"ה כ"א לפי צחינתו ושצעים תמרים היינו וכו' לצחינת סוד גי' שצעים והשיגו רזי התורה ויחנו שם ועי"ז ה' להם חיות וקיום והבן.

ובלתם את ערלת לבצכם וערפכם לא תקשו עוד. היא תמיהה גדולה מה ענין לב לעורף, ויש לפרש בזה על פי ששמעתי מאה"י זללה"ה על מדינה אחת ששאלו צמכתם להרמז"ס ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים אמרו שיש לדורשם בצופן אחר ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר אף אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם, וזה תוכן דבריו בקיצור נמרץ על פי חכמת הטבע כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם ומהם יורד אל הכבד ומהכבד עולה הברירות אל הלז ומהלז יורד המוצר והדק אל המוח ושם שורה השכל וחיות של האדם ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא נעשו דמיו ללולין וטהורין ויש לו לב טהור והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהוא אלקות של כל העולמות המחיה את כולם ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו נעשה מזה צנין אב והוא השכל לכל רמ"ח אבריו ומתקדשים ומתטהרים וכן להיפוך ח"ו נעשה צנין אב שכל עכור ומעופש בדיעות זרות וחיות שלו נעשה צחינת מת והיא אבי אבות הטומאה לכולם ורמ"ח אבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר ונעלם ממנו אמיתת החיות שהוא אלקות של כל העולמות ונטמא ונפול לדעות זרות ואלקיים אחרים הם אלמים אלילים מתים וצחי מתים יקראו להם.

לבן התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשם שלא יתגאלו בצפת צג המלך הוקן וצין משתיו ולכן האירו אור שכלם והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום צדת התורה הקדושה כי שרתה עליהם כח אלוה אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמחם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים אבל אנשים הללו צודאי טמאים ונטמאו דמם ומשם לבם ומוח שלהם נטמטט במאכלות האסורות והטמאים ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות ולא יוכלו לקבל מתקיות נופת צוף דברי מאמרנו הצנוים על פי שכל אלקי עולם ומלך עליין והאילו והעיו פניהם ויאלו לחוץ פתאום יצא עליהם הכזרת וכזרת יכרתו אותם וכל אשר להם וכן עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וציוו כל אשר להם עד כאן תוכן דבריו.

ועתה אתחיל לפרש הפסוק כי מהכבד עולה המוצר אל הלז, ומשם יותר הצרור והמוקק אל המוח. וכלל זה ידוע כי השכל האמת נקרא פנים, והתנגדות לזה נקרא עורף. והוא שרמזו בש"ס (חולין י"ט:) עורף למול, היינו נגד פנים שהוא התנגדות אל הפנים, ומהיכן יצא זה התנגדות צודאי מחמת שלא שמרו את לבצם, כי כשהלז הוא טהור אזי המוח גם כן טהור, כי משם עולה הצרור אל המוח, וצודאי נכנע עורף אל הפנים. וזהו ומלתם את ערלת לבצכם וערפכם לא תקשו עוד, והמשכיל יבין: (דגל מחנה אפרים, עקב)

בלל גדול לעבודת הצורא צריך הוא העיקר הוא ההאמנה ועל זה היה מזהיר אה"י זללה"ה וזהו שורש לכל התורה והעבודה, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט, פ"ו) כל מלכותי אמונה שקר רדפוני עורמי כי עיקר המאונות היא האמונה להאמין בזה' ומי שהוא מאמין בזה' יכול להתפלל בכל יום כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית הוא בכל יום צריה חדשה וכל העולמות הם צוראים חדשים וצריך להתפלל וליתן שצח והודיה למי שצרא הכל וגם צרא אותו להתפלל על נפשו ונפש אשתו וצניו ועל פרנסתו וכל טוב ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית התפלה והמאונות נעשין אצלו כדבר יסן ורגיל ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום, וזהו שאמר אה"י זללה"ה על פסוק (תהלים ע"א, ט') אל תשליכני לעת זקנה פירוש שיוקין הדבר אצלו כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל אברי האדם מחמת שמש כוחותיו ולחלומו ומריניות הדמים המחיה את האדם כמו כן צרוחיות שדבר יסן וזקן אין לו צו תענוג וחיות גדול ולא דבר חדש, וזהו (פסיקתא זוטא ואחתי 1, ו'), בכל יום יהיו צעניך כחדשים כי (איכה ג, כ"ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך פירוש כי על ידי שחדשים לבקרים היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית ועל ידי זה רבה אמונתך נמאס עיקר כל התפלה והמאנה היא האמונה. (דגל מחנה אפרים עקב)

ואמר מורי (רבינו הקדוש רבי מלוצין ז"ע) בשם הבעל שם טוב נבג"מ, על אותן שיאלו מן הדת רח"ל צחילול השם גדול ממעשה הידוע. שלמדו הטפשים זאת החכמה בלא כח ולא דעה ממורא פחד שמים, ולכן הגשימו, ועל ידי זה יאלו רח"ל, עכ"ל. (סור מרע ועשה טוב)

בלתי אפשר לידע מה הוא יראה שילמד ויתפלל צרחת וצויע, כי אם שיהיה נזהר בצטילות עזרא, ואם הוא לומר אז מתפלל ואינו נזהר בצטילה זה אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות, ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבוא עי"ז לידי אפיקורסות. וצומים הקודמים שהיה דבר ה' יקר צימים ההם, ולא היו יודעים מיראת הרוממות כלל, זאת היתה מחמת שהיו לומדים ספרי קבלה בטומאת הגוף.

והיה העולם שמש עד שצאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש ואדמו"ר הרב רבינו אלימלך נבג"מ והם פתחו שער לה' גדולים יצאו צו שלא ירהרם אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריי שחכמי הגמ' לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בזה אבל אותן האנשים הרואים להשיג גופי התורה ומצות צריכין להיות נזהר מאוד בצטילה זו. (מאור ושמש, אמור)

דהנה צדורות שהיו קודם הבעש"ט ר' ישראל זלוק"ל אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי הזקנה ולא ידעו כחה של תשובה עד היכא מגיע עד שער וקדיש מן שמיא נחית הוא הבעש"ט ז"ל ואחריו בא הרה"ק רבינו אלימלך ז"ל והם פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה צעוד שהוא איש דהיינו צימי נעורו שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגלגול הראשון ומכל שכן מה שפגם מקטנותו, וצימיהם התחילו להתעורר פרחים ויציים בתשובה על ידי שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמזה היו ממשכים את עולם התשובה על כל העולם.

שנודע מחכמת האמת שהר"ע אין לו מציאות צפני עצמו, רק כאשר נעשה כסא להטו"ב, וכשצברין הטוב מהר"ע, אזי נאצד הר"ע שאין לו מציאות צפני עצמו, והנה עצה היעוצה מאת תלמידי הבעש"ט שקיצלו מרצם הקדוש זל"ל, שכל ענין שיצא על האדם וכל המאורעות המעיקים לו, ימאס בזה שורש הטוב, היינו

התלמידים שצאו אז אליהם בשבת וצמועד, ואף ספר התניא הנקרא ליקוטי אמרים שחברו הוא ז"ל צעזעמו בדברות קדשו להפילו ע"פ חבל, מ"מ כתב בהקדמה וז"ל: אך ביודעי ומכירי קאמינא הם כל אחד ואחד מאנ"ש שצמדינותינו וסמוכות שלה אשר ה' הדבור של חיצה מצי בינינו תטוף מלתי ולשוני עט סופר צקונטרסים אלו הנקראים בשם לקוטי אמרים, עכ"ל. ומה אפשר להבין שצמדינות שגאמרה רק לשעתו לצורך התלמידים שהיו אז שמה מה שרואים כ"פ צבירור שרריך לומר הא לן והא להו, כמו שאמרו בגמ' בכמה הלכות.

ובספר יושר דברי אמת מהקדוש הר"פ מוצאריז זצוק"ל כתב בח"א סי' ט"ז בדבר שנתגלו כתבים של הק' מהרד"צ ז"ל לכמה אנשים ומועטים הם שיכלו להתדמות אליו לעשות כמעשהיו אפילו לנגוע בקצוהו והם רואים שם שכתב בכמה מקומות סגנון זה דהיינו שמאחזה רעה שצאה לאדם יכול לאחוז באהבת הצורא בחשבו ק"ו אם רצוני נופה לאהוב שטוב זה שהוא פסולת שגבל בצורה, ק"ו לשורשו לאהבת הצורא שממנו נלקחה זאת האהבה, וכן ציראה רע וכן בהתפארות הגרוע וכן צינאות וכו' והם חושבים אותם שאינם בעלי שכל שרואים זה חושבים שדבר פשוט הוא ללמוד ק"ו זה כמו שלומדים ק"ו בגמרא, אבל שם הוא ללמוד וכאן הוא לעשות, שא"ל ללמוד ק"ו זה אם לא יהי' מופשט מגשמיות כי אם הוא דבוק בגשמיות ובתאוות ומקבל תענוג מהם צודאי אינו יודע כלל מאהבת הצורא ומיראתו ומתפארתו וכו', וז"ל יפול בשוטה עמוקה אם לא ישמור א"ע מאוד, ונריך להרחיק א"ע בכל ההרחקות הנמצאים בספרי מוסר וכו' עכ"ל יעיי"ש שהאריך עוד, וגם בפרקים שלאחריו האריך שכמה ענינים כתבו בכתבים שאינו לסתם בני אדם אלא לבני עלי' כמותם, וראיתי בני עלי' והם מועטים.

ובע"ז הוא בס' התניא ח"א פ' כ"ח וז"ל בא"ד: אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה וזה כוונתו כי לא נאמרו דברים ההם אלא לנדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים, אבל מי שנופל לו משלו מבחי' הרע שצנבו בחלל השמאלי איך יעלהו למעלה והוא עצמו מקושר למטה, והגם שענין זה של העלאת המדות מוצא בספרי תלמידי הבעש"ט בכמה מקומות אין מספר בסתמא, ולא הזכירו מאומה כי סתם צ"א יוכלו ליפול עי"ז בשוטה עמוקה כמ"ש בס' יושר דברי אמת, אלא צעזעל שאמרו זה אז לתלמידים שהכירו אותם שראויים הדברים אליהם, לכן לא הזכירו להזכיר מאומה, וכמו שהבאתי כה"ג מדברי הש"ס. והרבה ענינים אין מספר הם בכה"ג בספרי תלמידי הבעש"ט, ונריך צינה יתירה להתבונן אם ימצא איזה דיבור המגיע אליו לשורש גשמתו. ולא באתי לפרט הרבה בזה כי לא ראיתי להאריך כעת בדברים כאלו וכיו"צ, ולא באתי אלא להעיר מזה שלא לתלות בוקי סרוקי חס ושלוש בדברי תלמידי הבעש"ט הקדושים בתכלית הקדושה.

(ויאל משה מאמר שלש שבועות ארת קפ-קפה)

ובבחינה זו הוא ציור הענין צמה שכתב הבעש"ט הקדוש ז"ל באגרתו לגיסו הגה"ק מוהר"ר גרשון קיטובער זלה"ה הנדפסת בסוף ספר פורת יוסף וז"ל שם. עשיתי עליות נשמה וכו' ושאלתי את פי משיח אימת קאתי מר והשיב לי באת חדע צעת שיתפרסם לימודי ויתגלה צעולם ויפולו מעיינותי חוזה מה שלמדתי אותך והשגת ויכולו גם המה לעשות יחודים ועליות כמון וכו' ולא ניתנה רשות כל ימי חי' לגלות זאת ובקשתי עבורך ללמד אותך ולא הורשיתי כלל ומושבע ועומד אני על זה, עכ"ל הקדוש. והנה זה ודאי שאין להעלות על הדעת שהיום יכולים להשיג מדרגה זו שאמר משיח להציל שם טוב הקדוש, כי אם בדורו לא זכו למדרגות אלו, ק"ו בדורנו השפל, ולאפוקי מדעת השוטים הקוצרים כי היום יתקיים זה שיפולו מעיינותי חוזה, אלא שהדברים נאמרו על דורו של הבעש"ט הקדוש, שאילו היו זוכים להשיג מדרגותיו היתה הגאולה, כמו שאמר לו משיח, אבל עתה כבר חלפו ועברו זמנים אלו, ובעלי זאת תבא הגאולה.

והוא ע"ד דאיתא בגמרא (סנהדרין ז"ט ע"א) ששאל ר' יהושע בן לוי את משיח לאימת אתי מר אל"ה היום ופירש לו אליהו ז"ל דבריו הכי אמר לך היום אם בקולו תשמעו, (תהלים ז"ה), ע"כ. פירוש כי היה אז זמן פקודה ואילו היו זוכין היה בא צאותו יום צבחיית אחישנה, וכמו כן הוא צמה שאמר משיח להבעש"ט הקדוש כי היה אז עת רצון לגאולה אילו זכו למדרגה זו, אבל עתה הוא כבר צעתה וכלו כל הקיץ ועדיין בן דוד לא בא בצבת אלו המינים והכופרים המעכזים ציאות, אמנם אם יטהרו ישראל לצבם ויעשו תשובה מיד יבא משיח כמ"ש הרמב"ם ז"ל (פ"ו מהלכות

שיחפש בזה המאורע ענין הטוב המתנואץ בזה, ואז נעשה הרע כסא אל הטוב ויתהפך למציאות הטוב.

(אגרא דכלה, קרח)

והנה אומרים על הבעש"ט הקדוש ותלמידיו הקדושים וצפרט על הקדוש מצאריטשוב ז"ע שהי' דרכם להלדיק את הרשעים, יסכר פי דוברי שקר הדוברים על צדיק, על צדיקו של עולם הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים מדברים עתק בגאווה וצו, צעזעל גיאותם שרואין להתכשר צעיי העולם צמה שמחניפין את הרשעים צעזעל חועלתם, צו יצו את תלמידי הבעש"ט הק' לתלות בהם בוקי סרוקי כאלו ח"ו היו צין אותן שקללם הכתוב בקללה נמרצת וקראם הכתוב חועצת ה' ועוזי תורה, צודאי שהיו מלמדין זכות ורחמים על ישראל צינם לצין קונם בתפלתם הזכה כמו שעשה מרע"ה וציטלו כמה גזירות מישאל צכחם הנשגב, ונדברו יראי ה' איש אל רעהו בציוה אופן ללמד זכות לפני השי"ת. אבל צפני העם וכל מקום שהי' חשש על איזה נדנד עצירה אדרבה היו קנאים גדולים גודרי גדר ועומדים צפרך והיו צווחין ככרוביאל נגד כל נדנד עצירה קלה, וצפרט עוצרי עצירות גדולות כמו צדורינו ר"ל היו מרוחקים מהם בתכלית הריחוק.

וראיתי להעתיק פה מאמר א' מס' אור האמת, וספר זה הוא מכי"ק של הק' מצאריטשוב ז"ע אשר רשם לעצמו מה ששמע מפי רבו המגיד הק' ממעזריטש ז"ע, כמובא שם בהקדמה, וכתב שם ד' ג"ט ע"צ וז"ל צקיור עה"כ עוזי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגורו צם, שיש תרי גוויי צדיקים, יש צדיק שהוא עוסק בתורה וגמילות חסדים ומקיים כל התורה, אך הוא צדיק לעצמו ולא לאחרים, ואעפ"י שהיא מציאה ממנות התורה שנאמר הוכח תוכיח עכ"ל מגדול רכות טבעם ומוזם הטבע הטוב אין יכול לומר לא עשית כהוגן. ויש צדיקים העומדים צפרך ומתגרים תמיד בעושי עולה ומורכחים ומחריפים אותם בתמידות על מעשיהם המכוערים כמ"ש בתקוממין אתקוטט. והנה לכת הנדיקים הצ' הכל שונאים אותם ביותר בהיות שרואים שכת הראשונים הם צדיקים ושותקים מסתמא אינם רשעים כ"כ, ומכאן זה מריצים ומתגרים הכת הצ' עם הכת הא' מדוע אתם מחשיים, למה לא תקנאו קנאת ה' צבאות. והק' מצאריטשוב שהי' דרכו ללמד זכות על ישראל רשם זה לעצמו מתורת רבו הק' אשר אף צדיקים גמורים אם אינם לוחמים עם עוצרי עצירה מחמת רכות טבעם ויש להם טענות אולי אינם רשעים כמו שאומרים, אעפ"י קראם הכתוב עוזי תורה והשומרי תורה מתגרים עם אותן הנדיקים עבור שאינם מקנאים קנאת ה' צבאות. ומצארי זה דרך הבעש"ט הק', לא כאשר אומרים המחניפים לרשעים, ואינם יודעים מה מפטטים.

והבת ש"ן היו מתעטפים צוה"ק וצכתי האר"י ותלו צמה מעשיהם, כי יש בתוכם דברים נסתרים שלא כל מוחא צביל דא, על כן הי' להם מקום יותר לזייף צדצריהם את שקריהם, ועכשיו האפיקורסים שצומנינו מתעטפים צדרך הבעש"ט כי לא נודע להעולם מה הוא דרך הצעל שם טוב, כי מעת שהחיר רצינו הקדוש לכתוב תורה שצ"פ היו כל הדרכים צכתה, אף האר"י זצוק"ל שלא כתב מאומה מכל מקום כתב תלמידו הקדוש הרח"ו זלה"ה את הכל, אבל הצעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדוש לא כתב מאומה מדרכס צקודש, וכפי הגרסה הי' כן מן השמים שיסאר דרך זה בתושבע"פ. ועי' מ"ש צסידור התניא צענין הקפות, ולא נשאר לנו בזה צכתה אלא מעט מועיר מה שמצינו שאמרו חידושי תורה צשולתנס הטהור לפני צברים מקשיצים, וידוע שציצורים כאלו צאים לפי שורש גשמתם של התלמידים השומעים אז מה שהם צריכים, ונריך להתבונן בכל צדצריהם על מה ואל מי הדברים מגיעים.

ובציצו גם צגמ' כמה גוויי בזה, כגון צגמ' קידושין כ"ט: שאמר ר"י א"ש הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה, ור"י אמר ריחיים צצוארו ויעסוק בתורה, ולא פליגי הא לן והא להו, דיס חילוק צין צני א"י וצין צני צבל, ופליגי רש"י ותוס' איזה מהם צצני א"י ואיזה מהם צצני צבל, כי המימרות נאמרו צסתם ולא ציאריו שום חילוק צדצריהם וכו'. והרי שהי' דרכם להגיד הלכות ולא ציאריו מה שיש לחלק צדצרי, יען שהתלמידים שהיו אז שם ידעו שהצברים מגיעים אליהם ולא לאחריי, ושבו אח"כ כשראו החכמים סתירות המימרות צצינו מזה מה שיש לחלק ציניהם.

ובבה הוא צספרי תלמידי הבעש"ט שלא חיברו ספרים לצאר האופנים והחילוקים הנצרכים לכל אדם, אלא נכתב צספר מה שנספע להם חידושי עצור

תשובה הלכה ה') אין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הצטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הן נגאלין וכו' עכ"ל.
(דברי יואל צו ע' קכ"ב)

שמועתי ממורי חמי שהיה תלמיד מובהק מרבינו הקדוש הנדיק מוה"ר ר' יחיאל מיכל מזלצטוב שפעם אחד נסע מרן אלפי קודש קדשים אור שצעת הימים רבינו ישראל בעש"ט על הדרך, והלך אל היער להסתפל מנחה וראו התלמידים שמכה ראשו מאד צאלין וצועק וצוה לעקות משונות וצביה רצה והמה ראו כן תמחו ושאלו פה קדוש מה זה ועל מה זה והשיב שפצה צרות קדשו על הדורות שיהיו סמוכים למשיח וראה שיהיה רבים כארבה לרוב והם יעבכו את הגאולה מלשלה האם מעל הבנים בכלליות.
(היכל הברכה פי תצא)

באשר שמענו מפ"ק שהרה"צ ר' צבי'ל ממעוזנו ז"ל וז"ע התפלל על הציון הקדוש של זקינו הבעש"ט ז"ל וז"ע מאה ואחד פעמים והתחנן "דרך שער הסר ממנו".
(פרי אלימלך [קארלין])

פ"א בא הרה"ק מרוזשין זאוק"ל לזכרנו ד' ומנא את המסידים יושבים ושופים י"ש ומזכרים זא"ז לחיים כלהבת רעים אהבים. ושאל אותם אדמו"ר אם נוהרים שלא לשמות יי"ש בלי פארבייסן (טענימם אכילה) ואמר בשם הבעש"ט זי"ע כי אם נוהרים שלא לשמות יי"ש צלי פארבייסין ניגולים מכל המכשולים, ואני אומר כי צוה נגולים ממיתה קודם זמנה וממיתה משונה וממיתה ע"י עכו"ם ר"ל. כך איתא בספר בית ישראל.
(ארץ החיים)

ועובדא ידענא אלא אלא"ה התפארת שלמה זא"ל, שפעם אחת הניח עצמו מעט לפוש, וניווה למשמשו שיתן לו ספר שצחי הבעש"ט, ועיין בו הרבה. המשמש התפלל מאד, ולא עזר כח עד ששאלו, ילמדנו רבינו, האם כצ"ק ג"כ מאמין בכל הסיפורים המוגזמים אלה שהם אמת. והשיב לו אלא"ה שזוהי שבעולם, אף שיכול להיות שהמעשיות אלו לא היו בפועל ממש, אלא הלא כחזונו של הבעש"ט היה לפעול כל הנפלאות והנוראות האלה.
(נפלאות התפארת שלמה)

הרה"ק ר' יהושע זאוק"ל מאסטראווע, אמר בשם הבעש"ט שם טוב, על הגמרא אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד, לשונה פרקו מאה פעמים, היינו שזוכר צד אחד, ולכן עמלק הוא ע"מ'ל' ק' שכל עמלו, שלא ליכור חס ושלום צד אחד.
(ספרו של צדיקים)

הבעשה שסיפר רבינו זא"ל שזמן הבעש"ט זא"ל היה מנגן (כלעמער) א' שהי' עיוור והיה מנגן על החתונות וזה היתה פרנסתו, ואחר פטירתו נחודעו שלא הי' עיוור כלל והי' לו עינים טובות, ורק כדי שלא יסתכל בנשים עשה עצמו כל ימי חייו כעוור וכל העולם חשבוהו לעוור. ועוד הי' איש אחד גביר גדול, שהי' קמאן גדול שלא נתן אפילו פרוסת לחם לצדקה, והי' נצוה צעניי כולם בשביל זה, והי' אז אחד בעל צדקה גדול שהיה מחזיק כל העניים בצאילה ושתי' וכל מחסורם וכו'. והנה כאשר נפטר הגביר הגדול שכולם ביצו אותו מחמת קמאנותו, ולמחרתו כשהלכו העניים להבעל צדקה הגדול שיפרנסם וענה להם שעבשו אין לו מה ליתן להם, שהכל מה שנתן להם כל הזמן היה רק של זה הגביר הקמאן שמת ולא רצה להיות מהכבוד שיתנו לו על נדיבות לבו ושיהי' המלצה נקיה צלי פניות לכן היה נותן את הצדקות לאיש הזה שיחלקם, ואותו חשבו כולם לקמאן גדול, ועבשו שמת אין מי שיתן, ואז ידעו כולם גדולתו, אמר הבעל שם טוב זא"ל, ששניהם המנגן העוור הגדול והגביר הקמאן הזה שניהם הם במדריגה אחת, וזכו למה שזכו, אשרי להם.
(כוכבי אור מעשיות ומשלים מהרה"ק רבי נחמן מברעסלאו זצוק"ל)

אינביטן שמועסן האט זיך געמאכט אין שמועס פון בעל שם טוב הקדוש זא"ל. נאכדעם האט געזאגט הרב הקדוש זצ"ל. דא וועלן מיר בלייבען, דען מיר האבן בקבלה פון טאטן זא"ל דאס ווען מען שמועסט און עס מאכט זיך איין שמועס פון בעל שם טוב הקדוש זא"ל איז א סימן דאס עס איז געווען א גוטע שמועס. און דאס איז אויך דער פירוש פון פסוק אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, עס העט דאך געברויכט צו שטיין אז ידברו יי', ווארום שטייט נדברו יי'. איז דער פשוט אבער, דאס עס האט זיך זעלבסט געמאכט רעדן פון יראי ה' איש אל רעהו, צווישן גוטע פריינד:

דעמאלס ויקשב ה' הערט השי"ת צו דאס געשפרעך, ולחשובי שמו ווי גלייך מען העט עוסק געווען אין מעשה מרכבה.
(דרכי הישר והטוב)

שי"ת זו להזהר מתעורבות חכמת חלומות היתה מקובלת על כל החוגים, הן אלא הבעש"ט הק' זאוק"ל ותלמידיו, הן אלא החת"ם סופר זאוק"ל, וכן אלא שאר גדולי ישראל.

אומרים על הבעש"ט שהיה דרכו לקרצ רחוקים. מי הם הרחוקים שקירב, ההמון עם החרדים לדבר ה', האנשים הפשוטים שהיו מוקיימין מצוות מתוך מסירות נפש. אלא עם אנשים אלו הנקראים "משכילים" שיאלו מזגלין שהתפשטו בכל רוסיא, נגדם לחמו הבעש"ט ותלמידיו.
(קול יעקב)

זבורני שסיפר לו מו"ר זא"ל, שפעם היתה אסיפה בלעמנצרג (בשנת תקי"א) שהרשות הכריזה את כל הרבנים להתווכח עם ה"פראנק" (משיח שקר הידוע) צרבים. רבי חיים הכהן ראפאפורט זא"ל שהיה אז גאון הדור פנה להבעש"ט זא"ל, אעפ"י שלא היה נחמד משיטתו, וציקשו שיצא להשתתף עמו בזכות, מפני שהבעש"ט היצין את פראנק ושיטתו.

בויכוח התחיל פראנק וטען... עמד ר' חיים וראה להסבירו ששיטת צית שמאי מקורו ממידת הדין, ושיטת צית הלל מקורו ממדת הרחמים, וכו' בסוגי הסברים כיוצא בו, אמר הבעל שם טוב, "עם איש כזה אין יכולים להתווכח בשיטות, צריכים לכבדו עם קדחת". ומיד שפראנק המשיך לדבר, בא לו קדחת חמה מאד, ומידה אחת לא היה לה שייכות עם המידה שלאחריה, עד שאבד כל הוויכוח.
(קול יעקב)

זבורני שמו"ר סיפר, דהבעש"ט קיבל הזמנה מחכמי הקלויז צבראד, שצראשו עמד הגאון רבי חיים הכהן ראפאפורט זא"ל, שיצא לפני הצי"ד להסביר את שיטתו. בדרך הצטרף אליו רבי זאב וואלף קינעס זא"ל. הדרך היתה מכוסה בשלג ונסעו דרך יער, והיה אז ט"ו בשבט, הבעש"ט הצטער שלא הי' עמו פירות לצרך עליהם שהחיינו, ויגש לאלין ואמר, "ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויצין כל יאור כי אתה יצרתו (מתפלת ר"ה), וגדלו תמרים וצירך עליהם שהחיינו, ר' וואלף שליווהו חשב בלבו, שזו הזדמנות נפלאה להוכיח כעת צפני הצי"ד את כשרותו וגדלותו של הבעש"ט, הוא אסף מהתמרים הגדולים והניחם בקופסא ע"מ להראותם לחכמי הקלויז, כי באותו תקופה בשנה לא היו תמרים לחים צאריך ההיא ועי"ז יראו צחוש את גדלותו שהוא איש אלוקים, כשהגיעו להצי"ד פתח ר' וואלף את הקופסא, ולא מנא זה רק מים, צרוב צהלה שאל את הבעל שם טוב לפשר הדבר, וענה לו הבעש"ט, "אין לנצח בבית דין ע"י אותות ומופתים, וגם צמחים אין רואים צוה, וישנם דרכים אחרים כדי להוכיח דקת מעשינו". (מו"ר לא סיפר מעשה אלא א"כ הי' מקובל איש מפי איש).

שאלנו למו"ר א"כ באיזה דרך הוכיח הבעש"ט את שיטתו, ומו"ר השיב לנו עפ"י מעשה אודות רבי הערשל טשאטקובער זא"ל, שהי' אציו של בעל ההפלאה והר"ר שמעלקא מניקלשצורג זא"ל, ששניהם היו גדולי ארץ, וגם הוא בעצמו הי' גאון עולם (יש כמה נוסחאות להמעשה, וזה הנוסח ששמעתי ממו"ר בדיק).

רבי הערשל הי' ממארי דחושנא, כל לילה צטרם לכתו לישון, עבר על כל מעשיו שעשה במשך היום, ועל כל פסק דין שפסק, פן טעה בו, פעם בעשותו חשבון הנפש, התבונן בפסק דין שפסק, וזכר שיש חוספות מפורש להיפך ממה שפסק, והחל לדאוג מאד שעל ידו יכשלו ח"ו צאיקור כרת, ר' הערשל התחיל לפשפש צמעשו מה גרם לו לצוא לידי זה, וצא למסקנא, דהיות והבעש"ט (שהי' בשכנתו צביר קאליסק הסמוכה לטשורטקוב, שבה שימש רבי הערשל כצ"ד) התחיל אז בדרכו החדשה, והוא לא רדף את הבעש"ט על כך, ע"כ החליט שזו הסיבה שנכשל בפסק הנ"ל, אלא מכיון שאין יכולים לדנוא אלא צפניו, החליט לנסוע לקאליסק להבעש"ט.

בשהגיע לשם צוקר, ראה כיצד שמי נשים עגונות עומדות לפני הבעש"ט, ומבקשות שירחם עליהן ויושיעם, הבעש"ט הלך להכין עצמו לתפלה, וכשגמר הכנותיו וילא מצייה"ס, שמע ר' הערשל שהבעש"ט פונה לשתי הנשים ואומר לכל אחת מהן את המקום היכן נמנא בעלה, בלבו של ר' הערשל החלו לעלות

לשוק. והבעש"ט הקדוש לקח ממנו הספר ערוגת הבושם ודפדף כל הספר כרגע וסגרו ונשקו צאהבה. ואמר להמחבר הר"מ עזרתי ולמדתי כל הספר והוא אמת לאמתו כל הפירוש מראש עד סוף. אבל אין זה חידוש כי צעת שחבר הפירוש נתלשצו בפש שלמה המלך ע"ה ועי"ז יפה כוון לאמתו.

ושאל הר"מ אוקטור להבעש"ט ק"ו כי איך אפשר שצאלו הרגעים שדפדף הספר למד אותו כולו, וענהו הבעש"ט ק"ו איך אכל לאמר לכבודו סימן שלמדתינו עתה כולו, שהנה על כל חיצה וחיצה פירש פירוש הנכון ונשא, ועל חיצות "ערוגת הבושם" לא כתב שום פירוש. ויתמה מאד הר"מ אוקטור ויאמר להבעש"ט ק"ו הלא כך וכך פירשתי על חיצות אלו. א"ל הבעש"ט ק"ו הנה פה הספר ושיראה מה שכתוב בספר. ופתח הר"מ אוקטור הספר וירא כי אין שם פירוש שפירש על חיצות אלו. ויתמה מאוד ואמר להבעש"ט ק"ו הקדוש אין זה כי אם שנשמט מהדפוס. וכדודו מאד. והודו כולם ואמרו כי איש האלקים קדוש הוא, ולוהו ופטרורו לשלום.

ואמר לי מו"ר הרב מצאנז וזוק"ל והראה לי אשר שם דפוס ואלקאווא הראשון ליתא שם הפירוש על חיצות ערוגת הבושם, ובדפוס השני שנדפס הספר ערוגת הבושם צרעמיסלא עם הסידור עולת תמיד, שם הדפיסו ומלאו את ההשמטה הזאת שנשמט דפוס הראשון.

ועתה אעתיק משי"כ המו"ל השני דפוס פרעמיסלא וז"ל, ולמען דעת גודל מעלת וקדושת הציור הזה [של ספר ערוגת הבושם] הנני להעתיק ספור נפלא מאת הגאון הקדוש אור עולם מוהר"ר יהושע רוקח זוק"ל מצעלזא. אשר נדפס בספר הקדוש דרש משה על תהלים מאת המו"ל וז"ל, ולמען צאת הקדש של אא"ז וזללה"ה. ארשום לזכרון סיפור נפלא אשר ילא מה קדוש הרב הזדיק מצעלזא (שליט"ה) [ז"ע]. ופתח אחד השיחות סיפר צה הלשון, צהיות אצי מורי הרב הקדוש זללה"ה משתוקק להשיג את הספר ערוגת הבושם, וזה עלי להשתדל לקנותו עבורו. וכאשר הוצא אליו כרזונו שמח צו עד מאוד. ואני שאלתי לתומי שמח זה מה עושה, הלא בלימוד חכמת אמת רק צספרי הקדמונים צתחר, ומה זה תשמח עתה על ספר לאחד מהאחרונים. והשיב לי, דע צני שצעה שגראה הבושם הזה ע"פ חבל, אמר הצעל שם טוב הקדוש ז"ע ועכ"י כי צעת שחבר המהצרת הקדושה היא נתלשצו בפש שלמה המלך ע"ה. וסיים עוד כי גם בצעדי שמיעתי זאת המקובלת צדי מרצותי הקדושים ידעתי גם אני כי זה האיש משה גדול מאד וכאחד השרים הראשונים הוא נחשב. ע"כ ד"ק צספיר מצאני הרב הקדוש זללה"ה, עכ"ל. (אוצר הסיפורים)

ואח"כ התחיל צדצרי מוסר ואמר הגם מי שמקום חוצו ממקום קדוש וגצוה עכ"ז צריך יגיעה ולעמול צעצודה ואם לאו אינו כלום, וסיפר המעשה מהבעש"ט הק' נצ"ג שגראה לצנו אחר פטירתו, ושאל אותו איך עובדין את הצורה ונדמה לו הר גבוה תחת השמים ואצלו עמוק עמוק מאוד, ועמד על ראש ההר וזרק את עצמו לתוך העמוק ונתפרקו אבריו עד לפרורין, ואח"כ א"ל כך עובדין את הבורא.

דער באבובער רב (בעל קדושת ציון) צצ"ל האט דערציילט א מעשה פון בעש"ט הקדוש זי"ע, אז בימי הבעש"ט איז געווען עפעס א שטעטל וואס האט געהאט גאר איין ספר תורה און שטענדיג כמעט יעדע וואך האט מען געטראפן עפעס א פסול אין דעם ספר תורה. אמאל איז געווען דאס אות אפגעהאקט און אמאל איז געווען יענע אות אפגעהאקט, און די בעלי בתים פון דעם שטעטל האבן נישט געוואוסט וואס צו טון, זיי האבן שוין אנגעהויבן חושד זיין אז איינער מאכט יעדע וואך בודון א פסול אין דעם ספר תורה, אבער זיי האבן נישט געוואוסט ווער, זענען זיי אריינגעפארן צום בעש"ט און זיי האבן אים דערציילט די גאנצע מעשה, און זיי האבן מוסיף געווען אז זיי זענען חושד אז עמיצער מאכט דאס בכוונה, אבער זיי ווייסן נישט ווער.

האט זיי דער בעש"ט געזאגט אז קיינער מאכט נישט די פסולים בכוונה, גאר די מעשה פון די ספר תורה איז אזוי, ס'איז געווען אמאל א אידישער ארענדאר וואס האט געהאט א ארענדע וואו אידן פלעגן אריין קומען אביסל זיך אפרוען אדער עפעס איבערבייסן און גיין ווייטער, די

מהשצות, כי"ד שי"ך להשתמש צוה"ק צמקום שאינו נקי, הבעש"ט שראהו עומד צפינה, פנה אליו ואמר לו, "רבי הערשלע טשארטקווצער, אל מדאג, לא טעית צסום פסק, חיצה לי גמרא", והצי"ל לו, הבעש"ט יצב ולמד אמו כל הסוגיא עם התוספות, והוכיח לו שדצרי התוס' אינם סתירה לפסק דין שפסק, אז נענה ר' הערשל ואמר, "אין אנו מתפעלים מאותות ומופתים, מושום שהם יכולים גם לבוא מסיטרא אחרא, אבל הפשט שלמודתני בתוספות הוא תורת אמת, ואין כח בידי הסט"א ללמוד תורת אמת, שלום עליך רבי ומורי", ומאז קיבלו לרצו.

אח"כ שאל רבי הערשל את הבעש"ט, "איך יתכן שאחר שינאח ממקום שאינו נקי אמרת צדצרי צוה"ק", ענה לו הבעש"ט, "ידעתי שצעליהן של אלו הנשים נמנאים צמקומות מתעצבים, לכן צומן שאני יכול להרהר צדצרי תורה איני מסתכל צמקומות כאלו, אולם צמקומות כאלו שאי אפשר להרהר צהם צדצרי תורה, אז הסתכלתי ומנאחיס", וסיים מו"ר, רואים אנו שהבעש"ט שיכנע את מונגדיו לא ע"י מופתים, רק ע"י לימוד פשט לאמיתיה של תורה. (קול יעקב)

סיפר לי מו"ר מהרי"ז מרגליות שליט"א (זוק"ל). איך שפ"א אמר לו מו"ר הרב מצאנז וזוק"ל צצקשה ממך לך והשתדל וקנה לי הספר ערוגת הבושם. והוא פי' על שיר השירים צדך סוד מהרה"ק המקובל אלקי רבי משה אוקטור צה"ר הלל מואמטשט זצ"ל דפוס ואלקאווא מה שהוא צעלמו הדפיסו צחיו. ואז אספר לך מעשה נורא ונפלא מהבעש"ט הקדוש ז"ע ועכ"י. וצערך איזו שצעות שהשתדלתי צוה וחפשוני אצל מוכ"ס. וצ"ה יגיעתי ומנאחסי והציאותיו לפניו.

ובוורי רבי שמח מאד ויש צו כסא. והתחיל לספר לי על המהצרה הקדוש הזה. כידוע שצבראד היה שם ציהמ"ד שנקרא "חכמי קליו מבראד" ששם היו לומדים קבלה וספרי האריז"ל וזה"ק. וגם היו מתפללים כל חפלות היום צכוונות האריז"ל. והר"מ אוקטור וזוק"ל היה צומנו ראש מחיצתא שם. וצומנו אז נתגלה הבעש"ט הקדוש וזוק"ל. והם כולם היו אשכנזים ומתפללים צנוסח אשכנזי. כשמעם ההתנגדות הגדולה נגד דרך הבעש"ט צרוסיא גם הם היו נגד שיטת החסידים והבעש"ט מה שחידש דרך חדש צעולם. וכשהתלקח ההתנגדות צעולם, וצאו שליחים גדולים לצבראד לצקש מהם שהם יעשו ח' נגד החסידים. והצליח הצעל צבר הבע"ד ר"ל עד שגם הם הסכימו כולם גם יחד עם עוד רבים לומדים וגדולים צאסיפה אחת על זה. וקצבו זמן על מוצאי ש"ק אחד שעתיים אחר הצדלה, ואז יעשו ויכריזו ההכרזה של הח' נגד החסידים ורצם. והכל עשו צסוד שלא ימוודע מזה שום איש צעולם, רק אלו הנאספים שיחאספו שם צדיוק לצוה צעה הקצוה אז.

ובשמים הודיעו זאת להבעש"ט הקדוש, והבעש"ט הקדוש לא רצה שאלו הגדולים יכשלו ויעשו ח"ו זאת. לכן הקדים הבעש"ט הקדוש צסעודה שלישית. ותיכף אחר הצדלה צוה לעגלונו "אלעקסי" הידוע לרחת העגלה. וצקפית הדרך הגיע תיכף לצבראד. והלך ישר להקליו שם. ועוד הספיק לצוה שמה צרגע שסגרו הדלת אחרי שהתאספו כולם יחדו ורצו לעשות מה שרצו ושהסכימו מקודם. והקליו היה סגור ומסוגר, והשמש עמד מצחוץ על פתח הקליו שלא יוכל עוד שום אחר לדחק וליכנס פנימה. וכשראה הצעל שם טוב הקדוש את השמש העומד החוצה אמר לו שרואה ליכנס פנימה, וענהו השמש שאין לו רשות צוה כי כן צוה לו שיעמוד כחן ואל ירשה לשום איש ליכנס פנימה. ואמר הצעל שם טוב הקדוש להשמש אני מצקש ממך לך ואמור להם כי איש אחד אורח צא לכחן ורואה ליכנס, ואם לא ירשוהו אזי ידעו כי צנפסם הוא זאת. והשמש מסר צדרי, ואמר לו שישאלהו מי הוא ומה שמו. ואמר הבעש"ט הקדוש להשמש אמור להם כי אני ישראל צעל שם טוב צחתי עכשיו מציתי לצבראד ואני רואה ליכנס שידוני אותי צפני. וכששמעו זאת כולם נצהלו ונדמהו מאד והרשוהו לו ליכנס, ותיכף כשנכנס פנימה אמר להם, דעו כי אתם כולכם צמספר מאתיים וחמשים איש, ועל ידי מעשה הזאת שאתם רואים לעשות עתה שלא כדת נחצבר צכס נפשות ר"ג איש של עדת קרת, ותדרו כולם חיים שאולה. ועמדו למנין וראו שיפה כוון, ויתמהו ונצהלו מאד, ונפל עליהם אימתה ופחד, ויפג לצס ולא יכלו עוד לפתוח פיהם מלצדר עוד ולדון צוה, והכירו כי שליח ה' משמים הוא להצילם צנפשותיהם, וצקשו ממנו קליחה שימחל להם, ומחל להם.

אח"כ קס הר"מ רבי משה אוקטור מכסאו ונתן שלום להבעש"ט, ולאות פיוס נתן לו ספרו "ערוגת הבושם" שילא מצית הדפוס צצצוה שצברה שעוד לא ילא

אראפגעקומען אויף דער וועלט א נייער דרך אין עבודת ד', ערשט זענען געווען די תנאים די אמוראים, דערנאך די גאונים, די ראשונים, די אחרונים, א.א.וו. און נאכדעם איז געווען דער בעל שם טוב הקדוש ותלמידיו.

האט דער רבי באטאנט, אז די לעצטע מנהיגים וועלכע האבן איבערגעגעבן דעם דרך הבעל שם טוב זענען געווען די הייליגע צדיקים, דער הייליגער ראפשיצער רב זי"ע און זיין תלמיד דער הייליגער צאנזער רב זי"ע, ביי וועמען דער הויפט פרינציפ פונעם דרך החסידות איז געווען אז מען טאר זיך נישט אוועקפירן כקוצו של יו"ד פונעם שו"ע זייט דעמאלט - האט דער רבי געזאגט - איז מער נישט געקומען קיין נייער דרך, און דאס וועט נישט זיין ביז ביאת המשיח, וואס דעמאלט וועט ווידער אראפקומען א נייער דרך, ווי עס שטייט, "תורה חדשה מאתי תצא" (ישע" נא, ד').

ב"י אן אנדער געלעגעהייט האב איך אמאל געהערט דעם רבי'ן זי"ע זיך אויסדריקן בזה הלשון "דעם גאנצן דרך הבעל שם טוב קען מען טרעפן אין ספר "חובת הלבבות". (באילא דחיי, סיפורי הרה"ח ר' אלי' דוד טירנויער ז"ל)

עניני אסרו חג

יום אסרו חג קדוש מאד, ויש לשמוע בו כמו שכתבתי באסרו חג פסק יום אסרו חג ישמח לעשות סעודה נאה, כי יש עוד דבאר, וגם על פי הפסוק היא מלאה (עבודת הקודש להחיד"א)

במוצאי חג השבעות אסור להטענות מעיקר הדין, לפי שהיה יום טעם זמן שזימנו קייס, דהיינו שבו ציוס היו מקריצין עולות ראיה, שלא היו יכולין להקריצ' צו"ט עזמו לפי שאין צהם שום נורח אכול נפש, ואין מחללין יום טוב בשבילם, כיון שאפשר להקריצין אחר יו"ט, שהעזרת יש לה משלומין כל שבעה, ואע"פ שזה הוא לדברי צ"ש אכל לדברי צ"ה מותר להקריצין אף צו"ט עזמו, מ"מ כיון שדבר זה עשו צ"ה כדבריהם, והרבה מישראל נהגו כמותם להקריצין אחר יו"ט, ונעשה להם יום זה שהוא מוצאי יום טוב כמו יום טוב עצמו להאסור בו בהספד ותענית, אס כן אף עתה משחרר צית המקדש לא הותרה ההספד והתענית בו ציוס, אכל צמולאי יו"ט האחרון של פסח ושל סוכות לא היה יום טעם אף לדברי צית שמאי, שכל עולות ראיה היו נקרבות צמולאי יום טוב הראשון שהוא חולו של מועד, לפיכך אין צהם אסור להטענות מעיקר הדין, אלא מחמת מנהג צעלמא, כמו שכתבתי בסיומן תכ"ט.

יום טוב שני ..... **כה**
לקט ענינים ..... **לב**
לקט ענינים על דוד המלך וספר תהלים ..... **לג**
לקט ענינים מתורת הבעש"ט הק' ..... **לה**
אסרו חג ..... **מ**

ארגענדע איז געווען זייער א שיינע אנגענעמע ווארעמע ארגענדע און מען האט נישט אזוי חשק געהאט צו גיין ווייטער, נאר מען איז געבליבן זיצן אין די פייערע ווארעמע ארגענדע, אבער בלייבן זיצן און גארנישט טון האט מען נישט געקענט, האט מען זיך גענומען שפילן אין קארטן און די ארגענדע איז געווארן א פלאץ וואו מ'האט געשפילט קארטן, דעם בעל הבית האט נישט געשמעקט אז זיין ארגענדע איז פארוואנדלט געווארן פאר א פלאץ וואס מ'שפילט א גאנצן טאג קארטן, אבער ער האט זיי נישט געקענט ארויסווארפן, איז ער געגאנגען און ער האט אוועקגעשטעלט אויף דעם טיש וואס מ'שפילט קארטן א גרויסע פושקע, און ער האט געמאכט א תקנה אז פון יעדן שפיל מוז מען אריינלייגן אין די פושקע א געוויסער פראצענט וואס וועט גיין פאר א גוטען צוועק, און מיט דעם האט זיך דער ארגענדאר אביסל בארואיגט, ווייל יעצט וועט דאך ארויסקומען פון זיין ארגענדע א גוטע זאך אויך.

ווען די פושקע איז פול געווארן, האט דער בעל הבית גענומען די פושקע מיט געלט און ער איז געגאנגען מקיים זיין וואס ער האט געזאגט, אז דאס געלט וועט גיין אויף א גוטן צוועק, ער איז געגאנגען צו א סופר און געלאזט שרייבן פאר דעם געלט א ספר תורה, דער בעש"ט האט אויסגעפירט, און געזאגט פאר די בעלי בתים פון יענע שטעטל, "אט די ספר תורה וואס עטס האט, איז די ספר תורה וואס איז געשריבן געווארן פון דעם געלט פון די קארטן שפילן, און א ספר תורה וואס איז געשריבן פון געלטער פון קארטן שפילן, איז נישט קיין חידוש אז ס'ווערט כסדר פסול". אויף די מעשה פון בעש"ט האט דער באבובער רב מוסיף געווען, אז אויף א תורה וואס ווערט געלערנט פון געלטער פון א קאנצערט פון תערובות, איז אויך נישט קיין חידוש אז ס'קומט אריין אין איהר התרשלות. (איך האב געהערט אז אין שנת תשמ"ח ווען דאס ב"ד פון ירושלים זענען געקומען קיין אמעריקא צו די אסיפה וואס מ'האט געמאכט לכבוד דעם צענטן יארטאג פון דאס התייסדות פון 'קרן הצלה', איז הגה"ק ר' מא' פריינד זי"ע, וואס איז דעמאלטס געווען ראב"ד געווען ביי כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל אים איינלאדענען צו די אסיפה, האט אים כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל דערציילט די מעשה פון בעש"ט זי"ע, און מיט דעם האט ער געוואלט מחזק זיין די 'קרן הצלה').

איינמאל איז מיר אויסגעקומען צו שמועסן מיטן רבי'ן איבער דעם וואס דער רבי שרייבט אין ספר הקדוש "ויואל משה" אז דער דרך הבעל שם טוב איז נשתכח געווארן פון אונזער דור. דער רבי האט מיר דאן געזאגט, אז אין די פריערדיגע דורות איז אין יעדער נייער תקופה

קדושת היום - עבודת היום ..... **א**
תיקון ליל שבועות ..... **ו**
תפלת שחרית ..... **ח**
קבלת התורה ..... **י**
סעודת יו"ט ומאכלי חלב ..... **כב**

גליון זה נתנדב

ע"י הרה"ח מו"ה אברהם ביקעל הי"ו

לע"נ מו"ה יצחק בן מיכל משה ע"ה - ולע"נ מרת רחל בת אברהם ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לנדבות להוצאות גליון נא

לחתקשר עם

מו"ה אליעזר שווארצין הי"ו

845-395-8351

גליון זה נתנדב

ע"י הרה"ח מו"ה שאול יחזקאל רייכמאן שליט"א

לרגל הולדת נכדו למזל טוב

וע"י האבדן החשוב מו"ה שלום יצחק אילאוויטש הי"ו

לרגל הולדת בנו בכורו למזל טוב

וע"י מו"ה יושע יצחק ווייס הי"ו

לרגל הולדת בתו למזל טוב

ישלם ה' שכרם ותחי משכורתם שלימה מעם ד', ויוכו לבנים ובני בנים עוסקים בתו"מ מתוך נחת והרחבת הדעת, וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

גליון זה נתנדב

ע"י משפחת פאלקאוויטש הי"ו

לע"נ הרה"ח ר' אברהם חיים בן דוד הי"ד, וזו אסתר בת ר' אברהם קלוימוס הי"ד, ולע"נ הרה"ח ר' יעקב צבי בן ר' אברהם קלוימוס הי"ד, וזו שירל בת ר' חיים הי"ד היארצייט ביום א' דשבועות

וע"י הרה"ח ר' יעקב שמואל סטרולאוויטש הי"ו

לע"נ חמיו הרה"ח ר' דוד מרדכי בן שלמה (מייזעלס) ע"ה, ב' סיון

וע"י משפחת מייזעלס הי"ו

לע"נ חמיו הרה"ח ר' דוד מרדכי בן שלמה (מייזעלס) ע"ה, ב' סיון

ת. נ. צ. ב. ה.